

**İLKÖĞRETİM DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA
OKUMA TÜRLERİNİN UYGULAMALARI**

Seçkin Fadime SAKARYALI

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Musa ÇİFCİ

Uşak

Haziran, 2011

**İLKÖĞRETİM DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA
OKUMA TÜRLERİNİN UYGULAMALARI**

Seçkin Fadime SAKARYALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Danışman: Doç. Dr. Musa ÇİFCİ

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2011

İLKÖĞRETİM DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ SINIF TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA OKUMA TÜRLERİNİN UYGULAMALARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Seçkin Fadime SAKARYALI

**UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HAZİRAN 2011**

ÖZET

Ülkemizde öğrencilerin büyük çoğunluğunun okuduğunu anlama konusunda sorun yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu sebeple ilköğretim birinci kademedен itibaren, Türkçeyi doğru okuma ve anlama edinimi öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ancak kullanılan okuma tür, yöntem ve tekniklerinin yetersiz oluşu ve uygulamadaki eksiklikler bu sorunu gidermede yetersiz kalmaktadır.

Öğrencileri gelişmiş güzel okumalarını engellemek, eleştirel bir gözle okuyup kısa zamanda çok şeyi özümsemelerini sağlamak amacıyla öğrencileri okuma türleri hakkında onları bilgilendirmek gerekmektedir. Bu konuda en önemli araç ise ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında ne kadar çok çeşitli okuma türüne yer verilirse o derece anlamlı okuma ve dolayısıyla okuduğunu hayata uyarlayabilme şansı elde edilmiş olur.

Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, hazırlanıp okullara dağıtılan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf ders kitaplarında ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan metinler, öğrenci çalışma kitabından da yararlanılarak nitel araştırma yöntemine uygun olarak incelenmiş ve okuma türlerinin metinlere göre dağılımı tablolar halinde gösterilmiştir. Ayrıca bu kitaplarda, kendi aralarında ayrı ayrı karşılaştırılıp kullanılan okuma türleri genel bir tabloda gösterilmiş, doküman incelemesi yöntemiyle elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Ders kitaplarındaki metinlerin işleniş sürecinde kullanılan okuma türleri kısmen yeterli bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Ders Kitapları, Okuma, Okuma Türleri

**PRIMARY TYPES OF APPLICATIONS FOR THE FOURTH AND
FIFTH GRADE READING TURKISH TEXTBOOK**

(Department Of Primary School Teaching Programme)

Seçkin Fadime SAKARYALI

**UŞAK UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE**

June 2011

ABSTRACT

The majority of students in reading comprehension problem in our country is estimated to be living. For this reason, from the first stage of primary education since the Turkish right to give the students studied the acquisition of reading and comprehension. But the kind of reading is used, the methods and techniques are inadequate and deficiencies in the application are insufficient to resolve this issue.

Students read randomly, to prevent a critical eye to read and soak up a lot as soon as possible in order to provide students need to inform them about the types of reading. The most important tool is the textbooks. How to read a wide variety of textbooks, the type of reading, and therefore highly significant that in the given the chance to adapt to life reading is obtained.

In this study, by the Ministry of Education, prepared and distributed to schools in the fourth and fifth grade primary school textbooks and teacher guidebooks in the text, student workbook, drawing upon qualitative research in accordance with the method according to the texts studied and the distribution of types of reading are shown in the tables. Also in these books, among the general types separately, compared and used in the readings shown in the table, the method of document analysis findings are interpreted. Types used in the process of reading the text treated in textbooks was found partially adequate.

KeyWords: Turkish Course Books, Reading, Reading Types

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

İlköğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Seçkin Fadime SAKARYALI'nın "İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Okuma Türlerinin Uygulamaları" başlıklı tezi 14.06.2011 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Üye (Tez Danışmanı)

:Doç. Dr. Musa ÇİFÇİ

M. Çiftçi

Üye

:Yrd. Doç. Dr. Erol DURAN

E. Duran

Üye

:Yrd. Doç. Dr. İsmail ACUN

İsmail Acun

Enstitü Müdürü

Doç.Dr.Musa ÇİFÇİ

M. Çiftçi

ÖNSÖZ

Günümüzde insan her yerde, her zaman ve her koşulda bir bilgi akınına uğramaktadır. İnsanların bu bilgilerden kendilerine yararlı olanı bulup seçmesinin en kolay yolu ise okumaktır.

Kısa zamanda okuyup okuduklarımızı anlamlandırabilmek dolayısıyla anlamlı okumayı sağlayabilmek için okuma türlerini öğrenmek ve bu türlere uygun okumak ön koşuldur. Bu bağlamda tezimizin amacı, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma etkinliklerini, okuma türlerine göre değerlendirerek çağdaş okuma tür ve uygulamalarının dağılımını ve uygulamaya yansıyan önem derecesini belirlemektir.

Araştırmanın birinci bölümünde tezin adı, konusu, amacı, önemi ve yöntemi belirtilmiştir. İkinci bölümde, okumanın tanımı, önemi, okuma öğretiminin amaçları, bireye kazandırdıkları ve okuma türleri tanıtılmıştır. Üçüncü bölümde kitap çözümlmelerine, dördüncü bölümde çalışma sonucunda ulaşılan bulgulara ve yorumlara, besinci bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Çalışmalarım sırasında, bana her konuda yardımcı olan benimle bilgilerini ve zamanını paylaşan özellikle de hoşgörüsünü benden asla esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Musa ÇİFCİ'ye, Türkçe dördüncü ve beşinci sınıf ders kitaplarını temin etmede bana yardımcı olan yakınlarıma ve son olarak maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan anneme ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Seçkin Fadime SAKARYALI

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	III
ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZGEÇMİŞ.....	XIV
TABLolar LİSTESİ.....	XV

1. BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Adı.....	1
1.2. Tezin Konusu.....	1
1.3. Tezin Amacı.....	1
1.4. Tezin Önemi.....	1
1.5. Tezin Yöntemi.....	2
1.5.1. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	2
1.5.2. Materyallerin Elde Edilmesi.....	3
1.5.3. Materyallerin Değerlendirilmesi.....	3
1.5.4. Varsayımlar.....	3

2.BÖLÜM

2. OKUMA.....	4
2.1. Okumanın Tanımı ve Önemi.....	4
2.2. Okuma Öğretiminin Amaçları.....	6
2.3. Okumanın Bireye Kazandırdıkları.....	6
2.4. Okuma Türleri.....	6
2.4.1. Sesli Okuma.....	6
2.4.2. Sessiz Okuma.....	8
2.4.3. Görsel Okuma.....	9
2.4.4. Göz Atarak Okuma.....	10

2.4.5. Eleştirel Okuma	11
2.4.6. Not Alarak Okuma.....	12
2.4.7. İşaretleyerek Okuma.....	12
2.4.8. Tahmin Ederek Okuma.....	12
2.4.9. Ezberleyerek Okuma.....	13
2.4.10. Soru Sorarak Okuma.....	13
2.4.11. Söz Korosu (Paylaşarak Okuma).....	13
2.4.12. Okuma Tiyatrosu.....	14
2.4.13. Tartışarak Okuma.....	14
2.4.14. Metinlerle İlişkilendirerek Okuma.....	14
2.4.15. Özetleyerek Okuma.....	15
2.5. Ders Kitapları ve Okumadaki Önemi.....	15

3.BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	17
3.1. Veri Toplama Aracı.....	18

4.BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLARI.....	19
4.1. Beşinci Sınıf Erdem Yayıncılık Ders Kitabı İncelemesi.....	19
4.1.1. Üç Soru Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	19
4.1.2. Adsız Çeşme Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	21
4.1.3. Beden Dilimiz Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	23
4.1.4. Küçük Prens Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	25
4.1.5. Sivrisinek Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	27
4.1.6. Atatürk Parkı'na Gezi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	29
4.1.7. Mustafa Kemal'in Kağnısı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	31
4.1.8. Sabiha Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	33
4.1.9. Nasıl Okurdu? Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	35

4.1.10. Türk Tiyatrosu ve Atatürk Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	37
4.1.11. Kedilere Ad Koymak Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	39
4.1.12. Haydi Banyoya Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	41
4.1.13. Sel Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	43
4.1.14. Kırlara Gidiyorum Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	45
4.1.15. Bir Yer Düşünüyorum Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	48
4.1.16. Fatih'ten Hikâyeler Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	49
4.1.17. Mehter Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	52
4.1.18. Koca Seyit Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	54
4.1.19. Bebeklerin Ulusu Yok Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	56
4.1.20. Ahlak Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	58
4.1.21. Var Mı? Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	60
4.1.22. Yazı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	62
4.1.23. Bekledim Gece Oldu Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	63
4.1.24. Telefonun Tarihi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	65
4.1.25. Jules Verne Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	67
4.1.26. Kırkyama Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	68
4.1.27. Ebrucu Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	70
4.1.28. Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	72
4.1.29. Bir Çizgi Bin Dünya: Çizgi Karakter Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	74
4.1.30. Gülpembe Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	76
4.1.31. Türk Kültür Sisteminde Vakfın Yeri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	78

4.1.32. Vakıflar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	80
4.1.33. Seçimin Gürültüsü Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi	82
4.1.34. Bando Takımı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	84
4.1.35. Kandilli rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	86
4.1.36. Mahalle Sineması Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi	87
4.1.37. Dünya Benim Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	89
4.1.38. Soğanlı Bebekleri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi	91
4.1.39. Olimpiyatlar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	92
4.1.40. Milli Atletimiz Aycan (Onur) Önel Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	94
4.2. Beşinci Sınıf Harf Yayıncılık Ders Kitabı İncelemesi.....	96
4.2.1. Evin Hangi Hali Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	96
4.2.2. Bebeklerin Ulusu Yok Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	98
4.2.3. Akralalık Bağları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi...	101
4.2.4. İmece Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	104
4.2.5. Okulum (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	108
4.2.6. Dil Bayramı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	108
4.2.7. Bahsi Sen Kazandın Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	111
4.2.8. Mustafa Kemal'i Düşünüyorum Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	115
4.2.9. Atatürk ve Eğitim Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi...	118
4.2.10. Yaşasın Cumhuriyet (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	121
4.2.11. İstiklal Marşı'nın Kabulü Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	122
4.2.12. Karagöz ile Hacivat Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	125
4.2.13. Bir Yolcuya Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	128

4.2.14. Türk Misafirperverliği Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	131
4.2.15. İki Sevgi (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	134
4.2.16. Çevre Vakfı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	135
4.2.17. Sağlıklı Beslenme Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	138
4.2.18. Küçük Canlılar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	141
4.2.19. Yeşil Barış Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	144
4.2.20. Zerdali Ağacı (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	146
4.2.21. Her Derde Deva Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	147
4.2.22. Erzurum Halkının Halleri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	150
4.2.23. Abant Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	153
4.2.24. Yurt Gezisi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	156
4.2.25. Küp Gölü (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	159
4.2.26. Sinema Yılları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	160
4.2.27. Tiyatronun Değeri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	164
4.2.28. Türk'üz Türkü Çığırırız Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	167
4.2.29. Halk Oyunları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	170
4.2.30. Barış Manço (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	173
4.2.31. Büyük Başarı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	174
4.2.32. Hayatımızın Işıyan Yanı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	177
4.2.33. Robot ve Masal Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	179
4.2.34. Robot Karıncalar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	182
4.2.35. Bilim ve Teknoloji (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	184
4.2.36. Kızılay Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	185

4.2.37. Güçsüzler Evi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	188
4.2.38. Türkiye Büyük Millet Meclisi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	191
4.2.39. Tema Vakfı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	193
4.2.40. Çocuk esirgeme Kurumu İçin (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	196
4.3. Dördüncü Sınıf Koza Yayıncılık Ders Kitabı İncelemesi.....	197
4.3.1. Çiz Öğretmenim Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	197
4.3.2. Kuş Cıvıltısını ve Fırın Kokusunu “Görebilmek” Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	199
4.3.3. Fobilerimizle Nasıl Baş Edebiliriz? Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	202
4.3.4. Beden Dilimiz (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	205
4.3.5. Sesim Çok mu Çirkin? (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	206
4.3.6. Cumhuriyet Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	208
4.3.7. Düşmandan Kaçılmaz Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	211
4.3.8. Atatürk ve İnsan Hakları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	213
4.3.9. Kurtuluş Savaşımız (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	216
4.3.10. Atatürk ve Mimar Sinan (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	217
4.3.11. Çiftçiler Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	220
4.3.12. Geleceğin Meslekleri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	222
4.3.13. Ülkemizde Maden Kömürünün Bulunuşu Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	225
4.3.14. Su Deyip Geçmeyelim (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	227

4.3.15. El (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	228
4.3.16. Edison Ampülü Buluyor Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	231
4.3.17. Elektronik Posta Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi....	234
4.3.18. Türkiye’ m Uyanıyor Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	236
4.3.19. Güneş: Sıcacık Dost (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	238
4.3.20. Buluşa Doğru (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	240
4.3.21.Zeytin Ağacının Ağıdı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	241
4.3.22.Bir Hastalığın Yenilişi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	242
4.3.23.Ülkemizde Çevre Korumacılığı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	244
4.3.24.Bir Varmış Bir Yokmuş (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	247
4.3.25.Bariş ile Doğa (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	250
4.3.26.Sanat ve Ben Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	252
4.3.27.Sesini Yitiren Flüt Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	255
4.3.28.Sanat Eğitimi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	257
4.3.29.Kemal Sunal (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	259
4.3.30.Resim Yapmaya Âşık Bir Ressam (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	260
4.3.31.Nasrettin Hoca’nın Köyünde Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	263
4.3.32.Ben Bir Küçük Kilimim Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	265

4.3.33.Hoş Geldin 23 Nisan Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	267
4.3.34.Mustafa Kemal ve Köylü (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	269
4.3.35.Yunus Emre ve Türkçe (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	271
4.3.36.Müze Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	273
4.3.37.Kaçkar Dağları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	276
4.3.38.Ceren Kampta Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	278
4.3.39.Kara Kavağın Resmi (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	280
3.3.40.Koleksiyon Yapıyor musunuz? (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	282
4.4. Dördüncü Sınıf Top Yayıncılık Ders Kitabı İncelemesi.....	284
4.4.1.Yurt Türküsü Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	284
4.4.2.Müzeler Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	287
4.4.3.Ayşegül Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	290
4.4.4.Bafa Gölü (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	293
4.4.5.Atatürk ve Güzel Sanatlar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	295
4.4.6.İğde Ağacı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	297
4.4.7.Atatürk'ün Resmi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	300
4.4.8.Sen Ölmedin (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	303
4.4.9. Elma Ağacı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	305
4.4.10.Dumanlı Baca Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	307
4.4.11.Haydi Süngere Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	310
4.4.12.Kahvaltısız Asla (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	313
4.4.13.Niçin Deprem Oluyor? Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	314

4.4.14.Dost Irmak Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	317
4.4.15.Kızılay Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	320
4.4.16.Yangın (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	323
4.4.17.Bayrağım Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	324
4.4.18.Söğütlü Ali Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	327
4.4.19.Nasrettin Hoca'nın Köyünde Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	329
4.4.20.Vatan Nedir? (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	332
4.4.21.A'dan Başlar Aydınlık Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	334
4.4.22.Pinokyo Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	336
4.4.23.Çivi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	339
4.4.24.Uçurtma Yarışı (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	342
4.4.25.Düş Kurlmak Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	344
4.4.26.Bir Yer Düşünüyorum Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	346
4.4.27.Yağmur Gözlu Çocuk Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	348
4.4.28.Bilim Kurgu (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	351
4.4.29.Deneyci Bora Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	352
4.4.30.19 Mayıs Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	355
4.4.31.Anı Çiçekleri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	358
4.4.32.Türk Tiyatrosu (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi.....	360

5.BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	366
KAYNAKLAR.....	368

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Adı Soyadı : Seçkin Fadime SAKARYALI

Doğum Yeri ve Tarihi : Uşak – 14 Ekim 1986

Lisans Öğretimi : 19 Mayıs Üniversitesi, Amasya Eğitim
Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Yüksek Lisans Öğretimi : -

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Fransızca

Bilimsel Faaliyetler : -

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Kırkyaren Halil Ağaoğlu İlköğretim Okulu
(Ücretli) / Uşak - Karahallı
Alfaklar İlköğretim Okulu (Ücretli) /
Uşak - Karahallı

Projeler : -

İletişim :

e-posta adresi : sfs_1410@hotmail.com

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Üç Soru Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	21
Tablo 2. Adsız Çeşme Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	22
Tablo 3. Beden Dilimiz Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	24
Tablo 4. Küçük Prens Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	27
Tablo 5. Sivrisinek Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	28
Tablo 6. Atatürk Parkı'na Gezi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	30
Tablo 7. Mustafa Kemal'in Kağnısı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı	32
Tablo 8. Sabiha Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı	34
Tablo 9. Nasıl Okurdu? Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı	36
Tablo 10. Türk Tiyatrosu ve Atatürk Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı	38
Tablo 11. Kedilere Ad Koymak Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı	40
Tablo 12. Haydi Banyoya Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı	42
Tablo 13. Sel Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	45
Tablo 14. Kirlara Gidiyorum Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	47
Tablo 15. Bir Yer Düşünüyorum Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	49
Tablo 16. Fatih'ten Hikâyeler Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	51
Tablo 17. Mehter Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı	53
Tablo 18. Koca Seyit Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	56
Tablo 19. Bebeklerin Ulusu Yok Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	58
Tablo 20. Ahlak Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	59
Tablo 21. Var Mı? Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	61
Tablo 22. Yazı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	63

Tablo 23. Bekledim Gece Oldu Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	65
Tablo 24. Telefonun Tarihi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	66
Tablo 25. Jules Verne Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	68
Tablo 26. Kırkyama Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	70
Tablo 27. Ebrucu Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	72
Tablo 28. Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	74
Tablo 29. Bir Çizgi Bin Dünya: Çizgi Karakter Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	76
Tablo 30. Gülpeembe Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	78
Tablo 31. Türk Kültür Sisteminde Vakfın Yeri Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	80
Tablo 32. Vakıflar Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	81
Tablo 33. Seçimin Gürültüsü Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	83
Tablo 34. Bando Takımı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	85
Tablo 35. Kandilli rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	87
Tablo 36. Mahalle Sineması Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	89
Tablo 37. Dünya Benim Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	91
Tablo 38. Soğanlı Bebekleri Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	92
Tablo 39. Olimpiyatlar Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	94
Tablo 40. Milli Atletimiz Aycan (Onur) Önel Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	95
Tablo 41. Evin Hangi Hali Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	98
Tablo 42. Evin Hangi Hali Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	101
Tablo 43. Akrabalık Bağları Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	103
Tablo 44. İmece Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	107

Tablo 45. Okulum Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	108
Tablo 46. Dil Bayramı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	111
Tablo 47. Bahsi Sen Kazandın Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	114
Tablo 48. Mustafa Kemal’i Düşünüyorum Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	117
Tablo 49. Atatürk ve Eğitim Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	120
Tablo 50. Yaşasın Cumhuriyet Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	121
Tablo 51. İstiklal Marşı’nın Kabulü Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	124
Tablo 52. Karagöz ile Hacivat Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	128
Tablo 53. Bir Yolcuya Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	131
Tablo 54. Türk Misafirperverliği Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	134
Tablo 55. İki Sevgi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	135
Tablo 56. Çevre Vakfı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	138
Tablo 57. Sağlıklı Beslenme Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	140
Tablo 58. Küçük Canlılar Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	143
Tablo 59. Yeşil Barış Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	146
Tablo 60. Zerdali Ağacı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	147
Tablo 61. Her Derde Deva Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	150
Tablo 62. Erzurum Halkının Halleri Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	153
Tablo 63. Abant Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	156
Tablo 64. Yurt Gezisi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	158
Tablo 65. Küp Gölü Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	160
Tablo 66. Sinema Yılları Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	164

Tablo 67. Tiyatronun Değeri Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	167
Tablo 68. Türk’üz Türkü Çığırırız Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	170
Tablo 69. Halk Oyunları Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	172
Tablo 70. Barış Manço Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	173
Tablo 71. Büyük Başarı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	176
Tablo 72. Hayatımızın Işıyan Yanı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	179
Tablo 73. Robot ve Masal Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı..	181
Tablo 74. Robot Karıncalar Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı	184
Tablo 75. Bilim ve Teknoloji Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	185
Tablo 76. Kızılay Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	188
Tablo 77. Güçsüzler Evi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	190
Tablo 78. Türkiye Büyük Millet Meclisi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	193
Tablo 79. Tema Vakfi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	195
Tablo 80. Çocuk esirgeme Kurumu İçin Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	196
Tablo 81. Çiz Öğretmenim Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı..	199
Tablo 82. Kuş Cıvıltısını ve Fırın Kokusunu “Görebilmek” Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	202
Tablo 83. Fobilerimizle Nasıl Baş Edebiliriz? Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	204
Tablo 84. Beden Dilimiz Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı....	206
Tablo 85. Sesim Çok mu Çirkin? (Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	208
Tablo 86. Cumhuriyet Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	210
Tablo 87. Düşmandan Kaçılmaz Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	213

Tablo 88. Atatürk ve İnsan Hakları Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	215
Tablo 89. Kurtuluş Savaşımız Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	217
Tablo 90. Atatürk ve Mimar Sinan Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	219
Tablo 91. Çiftçiler Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	222
Tablo 92. Geleceğin Meslekleri Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	224
Tablo 93. Ülkemizde Maden Kömürünün Bulunuşu Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	227
Tablo 94. Su Deyip Geçmeyelim Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	228
Tablo 95. El Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	230
Tablo 96. Edison Ampülü Buluyor Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	233
Tablo 97. Elektronik Posta Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	236
Tablo 98. Türkiye’ m Uyanıyor Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	238
Tablo 99. Güneş: Sıcacık Dost Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	240
Tablo 100. Buluşa Doğru Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	242
Tablo 101. Zeytin Ağacının Ağıdı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	244
Tablo 102. Bir Hastalığın Yenilişi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	246
Tablo 103. Ülkemizde Çevre Korumacılığı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	248
Tablo 104. Bir Varmış Bir Yokmuş Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	250
Tablo 105. Barış ile Doğa Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	252
Tablo 106. Sanat ve Ben Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	254

Tablo 107. Sesini Yitiren Flüt Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	256
Tablo 108. Sanat Eğitimi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı....	259
Tablo 109. Kemal Sunal Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	260
Tablo 110. Resim Yapmaya Âşık Bir Ressam Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	262
Tablo 111. Nasrettin Hoca'nın Köyünde Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	265
Tablo 112. Ben Bir Küçük Kilimim Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	267
Tablo 113. Hoş Geldin 23 Nisan Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	269
Tablo 114. Mustafa Kemal ve Köylü Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	271
Tablo 115. Yunus Emre ve Türkçe Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	273
Tablo 116. Müze Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	275
Tablo 117. Kaçkar Dağları Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı..	278
Tablo 118. Ceren Kampta Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı..	280
Tablo 119. Kara Kavağın Resmi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	281
Tablo 120. Koleksiyon Yapıyor musunuz Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	284
Tablo 121. Yurt Türküsü Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı....	287
Tablo 122. Müzeler Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	289
Tablo 123. Ayşegül Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	293
Tablo 124. Bafa Gölü Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	295
Tablo 125. Atatürk ve Güzel Sanatlar Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	297
Tablo 126. İğde Ağacı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	300
Tablo 127. Atatürk'ün Resmi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	303

Tablo 128. Sen Ölmedin Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	304
Tablo 129. Elma Ağacı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	307
Tablo 130. Dumanlı Baca Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı..	310
Tablo 131. Haydi Süngere Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı..	313
Tablo 132. Kahvaltısız Asla Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	314
Tablo 133. Niçin Deprem Oluyor? Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	317
Tablo 134. Dost Irmak Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	320
Tablo 135. Kızılay Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	322
Tablo 136. Yangın Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	324
Tablo 137. Bayrağım Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	326
Tablo 138. Söğütlü Ali Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	329
Tablo 139. Nasrettin Hoca'nın Köyünde Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	332
Tablo 140. Vatan Nedir? Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	333
Tablo 141. A'dan Başlar Aydınlık Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	336
Tablo 142. Pinokyo Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	339
Tablo 143. Çivi Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	342
Tablo 144. Uçurtma Yarışı Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı..	343
Tablo 145. Düş Kurmak Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	346
Tablo 146. Bir Yer Düşünüyorum Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	348
Tablo 147. Yağmur Gözlü Çocuk Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	351
Tablo 148. Bilim Kurgu Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	352
Tablo 149. Deneyci Bora Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı....	355
Tablo 150. 19 Mayıs Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	357
Tablo 151. Anı Çiçekleri Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı....	360
Tablo 152. Türk Tiyatrosu Metninde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı..	361
Tablo 153. Erdem Yayıncılık'ta Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	362

Tablo 154. Harf Yayıncılık'ta Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	363
Tablo 155. Koza Yayıncılık'ta Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	364
Tablo 156. Top Yayıncılık'ta Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı.....	365

1. GİRİŞ

1.1. Tezin Adı

İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Okuma Türlerinin Uygulamaları

1.2. Tezin Konusu

İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki dinleme metinlerinin işlenişi sürecinde kullanılan okuma tür, yöntem ve tekniklerinin anlamlı okumaya katkısı, kullanılma sıklığı ve çeşidi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

1.3. Tezin Amacı

İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma etkinliklerini, okuma tür, yöntem ve tekniklerine göre değerlendirerek çağdaş okuma tür ve uygulamalarının dağılımını ve uygulamayla yansıyan önem derecesini belirlemek bu tezin amacını oluşturmaktadır.

Tezin amacına uygun olarak, dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerini ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki dinleme metinlerini öğrenci çalışma kitabından da yararlanarak hangi okuma tür, yöntem ve tekniklerinden yararlanarak işletildiği incelenmiştir.

Bu çalışmada metinlerin işlenişi sürecinde okuma tür, yöntem ve tekniklerinin İlköğretim Türkçe öğretimi programında belirlenen kazanımları gerçekleştirmede ne ölçüde yeterli olduğunun yanı sıra kullanılması önerilmeyen okuma tür, yöntem ve tekniklerine yer verilmesi durumunda kazandırılması düşünülen davranış ve amaçlara daha kolay ulaşılabileceği gösterilmeye çalışılmıştır.

1.4. Tezin Önemi

Günümüzde insan, sözlü ya da yazılı olarak bir bilgi akınına uğramaktadır. Böyle bir durumda insanın çağa ayak uydurabilmesi hayatını her açıdan devam ettirip, kolaylaştırabilmesi ancak en kısa zamanda en iyi şekilde ve en özü yakalayarak bilgiyi algılayabilmesi ile mümkündür. Bu noktada görmek, duymak kadar hatta ondan daha önemli olan neyi, ne zaman, nerede okumamız ve niçin okumamız gerektiğinin farkına varabilmektir. Çünkü rast gele yapılan okuma, bu bilgi akını içerisinde insan zihninde

karmaşa ve karışıklığa sebep olacaktır. Bundan kaçınmak için okumayı sistemli, hızlı ve anlamlı bir şekilde gerçekleştirmek gerekir.

Her şeyi gelişi güzel okumamak, disipline ederek, eleştirel bir şekilde ve kısa zamanda çok şeyi özümseyerek okuyabilmek için öğrencilerin okuma türlerinden haberdar olmaları gerekmektedir. Bu konuda en önemli araç ise ders kitaplarıdır. Ders kitaplarında ne kadar fazla ve çeşitli okuma türüne yer verilirse o derece anlamlı okuma ve dolayısıyla okuduğunu hayata uyarlayabilme şansı elde edilmiş olur. Literatüre girmiş okuma türleri ise şunlardır:

- ✓ Sesli Okuma
- ✓ Sessiz Okuma
- ✓ Görsel Okuma
- ✓ Göz Atarak Okuma
- ✓ Özetleyerek Okuma
- ✓ Not Alarak Okuma
- ✓ İşaretleyerek Okuma
- ✓ Tahmin Ederek Okuma
- ✓ Ezberleyerek Okuma
- ✓ Soru Sorarak Okuma
- ✓ Söz Korosu (Paylaşarak Okuma)
- ✓ Okuma Tiyatrosu
- ✓ Tartışarak Okuma
- ✓ Eleştirel Okuma
- ✓ Metinlerle İlişkilendirerek Okuma

1.5. Tezin Yöntemi

Bu çalışma betimsel bir araştırma olup, 2005–2010 öğretim yılları arasında okutulan dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe ders kitapları doküman incelemesi yöntemiyle taranıp veri elde edilmiştir. Bu öğretim yıllarında merkezi dağıtımdan dört takım kitap temin edilerek okuma türleri bakımından değerlendirilmiştir.

1.5.1. Kapsam ve Sınırlılıklar

Öğretmen kılavuz kitabı, ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabındaki okuma türlerine ilişkin tüm uygulama ve yönlendirmeler çalışma kapsamına dâhil edilmiştir.

1.5.2. Materyallerin Elde Edilmesi

Çeşitli ilköğretim okulları tarafından tercih edilerek okutulmakta olan dört farklı yayın evine ait dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe ders kitabı Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve ihtiyaç halinde çevre il milli eğitim müdürlüklerinden temin edilmiştir.

1.5.3. Materyallerin Değerlendirilmesi

Değerlendirmede okuma türleri esas alınarak hareket edilecek. Ders kitaplarındaki okuma ait olduğu okuma türü içerisinde incelenmiştir.

1.5.4. Varsayımlar

Ders kitaplarında yer alan okuma uygulamalarının gerçekleştirildiği ve öğretmenlerin okuma etkinlikleri esnasında yeterince yönlendirme yaptıkları varsayılmıştır.

2. OKUMA

2.1. Okumanın Tanımı ve Önemi

Okuma, bireyin ilköğretim birinci sınıftan başlayarak ömrü boyunca kullandığı bir bilgi ve beceri edinme aracıdır ve yazılı dilin keşfiyle beraber her devirde üstünlüğünü sürdürmüştür. Günümüzde de önemi giderek artan, kavrama, yorumlama, yargılama yetenekleri sürekli ve düzenli okuma ile kazanılmaktadır (Ferah, 1996).

Yapılan okuma tanımlarına göz attığımızda okumanın tanımının kişilere göre küçük nüanslarla birbirinden ayrıldığı görülmüştür. Geçmişten günümüze okuma şu şekillerde tanımlanmıştır:

S. Morel Maissony' e (1960) göre okumak; 'yazılı bir işareti anlamlı bir şekilde seslendirmek' olarak tanımlanmıştır. Benzer bir tanımlama yapan Mialeret (1968) okumayı, yazılı bir mesajı, belli kaidelere uyararak sesli bir mesaj haline getirmek ve bu mesajın gizlediği anlamı kavramak şeklinde ele alır. Ona göre okumasını bilmek, bir satıra dizilmiş olan yazılı işaretlerin gizledikleri fikir, düşünce, heyecan ve duyguları kavramaktır (Akt: Razon, 1980: 73).

M. De Laffore'a ise okumayı; 'sesli harflerle, sessiz harfleri birbirine çatmadan, yazıldıkları sıra ile arka arkaya okumaktan başka bir şey değildir (Akt: Baymur, 1962: 23)'. Laffore okumayı sadece seslendirmek olarak tanımlamıştır ki bu oldukça yetersiz bir tanımlamadır.

Okuma, zihnimizin ses ve göz organlarıyla birlikte yürüttüğü, basılı ya da yazılı sembolleri yorumlayıp, anlamlandırabilmektir. (Özdemir, 1987) Bu tanımda okuma ediniminde, duyu organlarının ve zihnin önemi üzerinde durulmuştur.

Kehr okumayı; 'anlam ve önemine göre harflerin bir araya getirilmesi ve görülen ses işaretlerine göre düzenli bir konuşma açısından tarif eder (Akt: Özcan, 1994: 2)'.

Diğer bir tanımla okuma; 'bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla, yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliğidir (Demirel, 1995: 90)'.

Gray'a (1956) göre; 'okuma, yerli dilde yazılmış bir metni okuyup anlamak, tam bir mana ifade eden ve başka bir metne ihtiyaç hissettirmeyen bir parça seçilecek; dil her gün konuştuğu lehçe olmakla beraber, işlenen konu adayın kavrayacağı seviyede ve bizzat tecrübe ettiği çerçevede dâhilinde olacaktır (Akt: Ferah, 1996)'.

Okuma işleminde asıl amaç, işaretlerden fikirlere hızlı bir şekilde geçebilmeyi sağlamaktır dolayısıyla okuma işleminde iki aşama vardır:

1. Basılı harflerin, kelimelerin ve sayıların duyu organları tarafından tanınması ve bunların birbirlerinden ayırt edilmesi: Göz etkinliği.

2. Göz etkinliği aşamasındaki görüntülerle, konuşulan dilin duyma uyarıcıları arasında çağrışım yapması: Beyin etkinliği (Ruşen, 1995).

‘Okuma insanların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları özel sembollerin duyu organları yoluyla algılanıp, beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi işlemidir (Yalçın, 2002: 47)’.

Öğretim programlarının omurgasını oluşturan okuma, “yazıya geçirilmiş bir metne bakarak bunu sessizce çözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere çevirmek” (TDK, 2005) şeklinde tanımlanmıştır.

Bireyin yazıyı söz haline getirip, seslendirmesine okuma demek yanlış bir anlayıştır. Okuma, yazılı işaretleri zihinde anlamlandırmak demektir. Buna anlamlı okuma demek doğru değildir. Zaten okuma, anlamlı bir işittir. Okuma sürecinde düşünme ve eleştiri gibi başka işlemlerde vardır (Binbaşoğlu, 2004).

İnsan anlayabilmek için okur, onu için önemli olan zaten okuduğunu anlamaktır. Okuma etkinliği anlamayla sonuçlanabilirse bir değer taşır. Okuma ve anlama sebep-sonuç ilişkisi ile birbirine bağlıdır. 21. yüzyılda birey hızlı, doğru, anlayarak ve eleştirerek okuma becerisine sahip değilse, günlük hayatında olsun, öğrencilik ve meslek yaşamında olsun hep başarısız olacaktır (Köksal, 2003).

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı’na (2005) göre okuma; ‘ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir. Okuma becerisi, öğrencinin farklı kaynaklara ulaşarak yeni bilgi, olay, durum ve deneyimlerle karşılaşmasını sağlar. Dolayısıyla bu beceri; öğrenme araştırma, yorumlama, tartışma, eleştirel düşünmeyi sağlayan bir süreci de içine alır (Akbayır, 2007: 1)’.

Görüldüğü üzere okuma tanımları geçmişten günümüze daha da ayrıntılı olarak ele alınmış, okumaya verilen önem giderek artmıştır. Bu araştırmada, farklı okuma stillerine sahip öğrencilerin kendilerine uygun okuma türlerinden yararlanarak okuma edinimini tam anlamıyla kazanabilmesinde, Türkçe ders kitaplarının ne ölçüde yeterli olduğuna ilişkin betimsel bir çalışma yapılmaya çalışılmıştır.

2.2. Okuma Öğretiminin Amaçları

Okuma öğretimi kişiye;

- Sözcükleri tanıyıp, anlamlarını öğrenme,
- Zengin söz varlığına sahip olabilme,
- Sadece okumakla kalmayıp okudukları üzerinde yorumlama yapıp, okuduklarını değerlendirme,
- Okunanın anlamına uygun okuma yapma,
- Okunan metne ve okumanın amacına uygun hızda okuma yapma,
- Sesli okuma yapabilme,
- Gerektiğinde uygun kaynaklardan doğru yerde yararlanmayı öğrenme,
- Okumayı yaşantısının önemli bir parçası haline getirebilme getirme,
- Okudukları sayesinde geniş bir hayal gücüne sahip olma,
- Okumayı takdir etme, beğeni ve alışkanlık haline getirme becerilerini kazandırır. (Koç ve Müftüoğlu; 2000)

2.3. Okumanın Bireye Kazandırdıkları

Okuma yalnızca bilgi edinmeyi, öğrenmeyi sağlamaz. Bunun yanında, yaşamı değişik yönleriyle tanımayı öğretir.

- Kişinin düşünüş, davranış ve başkalarıyla ilişkilerini yönlendirir.
- Kişinin iç dünyasını zenginleştirir.
- Kişinin görüş açısını genişletir.
- Kişinin çevresine önyargısız, yansız ve hoşgörülü bakmasını sağlar.
- Kişinin beğeni düzeyini yükseltir.
- Kişiye düşünme ve yaratma özgürlüğü ile değerlendirme alışkanlığı kazandırır.

Bu nedenle çağdaş ve düzeyli bir birey ya da toplum olmanın birincil koşulu, okuma yetenek ve alışkanlığını kazanmış olmaktır. (Koç ve Müftüoğlu; 2000)

2.4. Okuma Türleri

2.4.1. Sesli Okuma

Sesli okuma, sözcük ya da sözcük öbeklerini gözle algılayıp, zihinde de kavrandıktan sonra konuşma organlarıyla söylenmesidir. Sesli okumadaki amaç, yazının

doğru ve konuşma dilinin özelliklerini tam anlamıyla yansıtabilecek şekilde seslendirilmesidir (Demirel, 2006). ıfci'ye göre sesli okuma, özellikle temel eğitimin birinci kademesinde üzerinde önemle durulması ve öğrencilere mutlaka kazandırılması gereken temel dil becerilerindedir (Akt: Gülsevin ve Erdoğan; 2000)

Başarılı bir sesli okuma için;

- Metin cümle yapısına,
- Anlatım zelliğine,
- Yazım kurallarına,
- Sözcüklerin şiveye uygun söylenmesine,
- Birbirinden ayrı sesleri aynı ses olarak söylememeye,
- Her sözcüğün sesini sonradan gelen sözcüğün sesine karıştırmadan tek tek, net, açık ve kesintisiz söylemeye,
- Hızlı okumadan kaçınmaya,

Sesi, metindeki ana düşünce ya da olayların özelliklerine göre ayarlayarak anlamı dinleyenlere sezdirmeye dikkat edilmelidir (Demirel, 2006)

'Sesli okuma, göz ve bellek ilişkisi sonucu yazıya aktarılmış anlamın konuşma organlarıyla ifadesidir (Aktaş ve Gündüz; 2004: 25)'.

Sesli okuma, yazıda görülen kelimeleri seslendirmek ve onları anlamaktır. Gz yazıyı görür ve tanır daha sonra da ses organları ile yazıdaki kelimeler seslendirilir, kulak bu seslendirilen kelimeleri işiterek hafızaya gönderir. Dolayısıyla sesli okuma gerçekleştirilmiş olur (Güneş, 1997).

Sesli okuma, öğrencilerin okunan metinde geçen kelimelerin nasıl telâffuz edildiğini ve hangi bağlamda kullanıldığını anlamalarını sağlamaktır. Sesli okuma, öğrencilerin okuma seviyesini belirlemeye yardımcı olurken, dinleyenlerin zihinsel faaliyetlerinin gelişmesine de katkı sağlar. Öğrencilerin düzgün konuşma yeteneğini geliştirir. Sesli ve güzel okuma, dinleyicilerin konuya ilgi duymasını sağlar ve okuma zevki uyandırır.

Sesli okuma farklı şekillerde yapılabilir. Birinci yol, öğretmenin açık ve anlaşılır bir biçimde, herkesin duyacağı bir ses tonuyla örnek okuma yaptıktan sonra, öğrencilere metni kavramaya yönelik sorular sorması ve etkinlikler yaptırmasıdır. İkinci yol, öğretmenin örnek okumasından sonra bir öğrencinin sesli okumasıdır. nc yol ise, yine öğretmenin örnek okumasından sonra öğrencilerin gruplara ayrılarak her gruptan

bir öğrenci veya grubun tamamının sesli olarak okumasıdır. Sesli okumanın en önemli şartı, kelimeleri doğru telâffuz etmek, okuma zevki uyandırmak ve konuşur gibi okumaktır. Sesli okumada hızlı okumaktan çok, uygun yerlerde duraklama yapmak önemlidir. Ses tonu, metindeki duygu ve düşüncelere bağlı olarak ayarlanmalıdır. Okunan metin dikkatle dinlenmeli, okuma süreci kesintiye uğratılmamalı, düzeltmeler ve açıklamalar okumanın sonuna bırakılmalı, aynı parça sebepsiz yere tekrar okutulmamalıdır. (Yıldız, 2006: 131)

2.4.2. Sessiz Okuma

Dudakları kıpırdatmadan, fisıldamadan, öne arkaya sallanmadan ve başını sağa sola çevirmeden sadece gözle takip edilmek suretiyle yapılan okuma sessiz okumadır. (Demirel, 2006)

Sessiz okuma, ses, gövde ve baş organlarını hareket ettirmeden sadece göz ile yapılan okumadır. (Ünal, 2001) Sessiz okumada okuma daha hızlı olmakla beraber okuma düzeyi de yükselmektedir. (Güneş, 1997) Sesli okumaya göre sessiz okuma bireyin hayatında daha önemli bir yere sahiptir. Sessiz okuma bireyin yaşamında daha fazla yer tutar ve ona okuduğunu çabuk kavramasını sağlar. (Demirel, 2006)

Sessiz okuma becerisi, tam olarak sesli okumadan sonra kazanılır.

İlköğretimde sessiz okuma çalışmalarına ikinci sınıftan itibaren başlanır. Bu tür okumaya ikinci ve üçüncü sınıflarda kısıtlı bir zaman ayrılır. (Ünal, 2001)

‘Öğrencilerin sessiz okuma becerilerini geliştirme yolları şunlardır;

- ❖ Sessiz okumanın, sesini çıkarmayarak içinden sözcükleri söylemek olduğu belirtilmelidir.

- ❖ Yazıyı parmakla izlemek önlenmelidir.

- ❖ Sessiz okumada bas ve gövde hareketleri engellenmelidir.

- ❖ Ders çalışırken kitapların sessiz okunması öğütlenmelidir.

- ❖ Özgür okuma etkinliklerine istek uyandırılmalıdır.

- ❖ Okuma derslerinde yazılardan ad, rakam, sözcük ya da cümle bulma çalışmaları sessiz okuma ile yaptırılmalıdır (Demirel, 2006: 87)’.

Sessiz okuma ile öğrenciler kendi kendilerine okuma alışkanlığı edinebilirler.

Sessiz okumada amaç, öğrencilerin akıcı ve hızlı okumalarını sağlamaktır. Sessiz okuma, göz hareketleri ve beyinde meydana gelen okuma sürecine

dayanmaktadır. Sesli ve sessiz okuma arasındaki en önemli fark ise sesli okumanın sadece anlamayı değil, anlatmayı da kapsamıdır.

Sessiz okuma, her gün veya haftada bir defa uygulanabilir. Öğrenciler, sınıfta okunacak olan herhangi bir metni veya kendi istedikleri bir kitabı öğretmenin belirlediği bir sürede okurlar. Bütün sınıf sessiz okuma sürecine katılırken, öğretmen de sessiz okuyarak öğrencilere örnek olur. Bu süreçte öğrencilerin başkalarını rahatsız etmeden okumalarına dikkat edilir.

Sessiz okuma sürecinin sonunda, sınıfça veya grup içinde metinle ilgili tartışmalar yapılır. “Bu kitabı neden seçtiniz?”, “Kitapta ilginizi çeken noktalar nelerdir?”, “Bu kitabı arkadaşlarınıza tavsiye etmeniz sebebi nedir?” gibi sorular sorularak öğrencilerin kitapla ilgili görüşleri alınır. Öğrenciler, metinde ilgilerini çeken veya anlamadıkları bölümleri, metni okurken neler hissettiklerini yazılı veya sözlü olarak ifade ederler. (Yıldız, 2006: 131)

2.4.3. Görsel Okuma

Yazılı metinlerin dışında kalan şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olaylar gibi görselleri okuma, anlama ve yorumlama görsel okumadır. Görsel okuma sayesinde, nesnelere ayırt edip anlamlandırılabilir, belirlenen bir ortamda etkili ve anlamlı görselleri oluşturulabilir, başkalarının görsellikten ne anladığı kavrayıp, takdir edebilir ve zihinde canlandırma yapılabilir.

Petterson’a göre; ‘Görsel okuryazarlık insan düşüncesinin temelidir. İnsanlık var olduğundan bu yana kendini ifade etmede, görsel iletileri de (beden dili ve çeşitli iletişim işaretleri) kullanmıştır. Tarih öncesi çağlarda insanların taşları oyarak onlara efsanevi anlamlar yüklediği yazılı kaynaklarda yer almaktadır. Yazılı dilden çok önceleri de insanların iletişim kurabilme araçları resimler olmuştur. Günümüzde ise her yerde resimlere rastlamak mümkündür. Özellikleri açısından farklılık göstermekle beraber her resim, duygu ve düşünceleri ifade etme amacı taşımaktadır. Nitekim çocuklar da okuma ve yazmayı öğrenmeden önce kendilerini ifade etmek için, resimleri kullanmaktadır (Akt: Çam, 2006)

Türkçe derslerinde görsel okumaya yer verilerek öğrenci katılımlarının artması sağlanmaktadır. Dolayısıyla görsel okuma sayesinde öğrenciler ifade edemedikleri, kelimelere dökemedikleri duygularını açıklayabilme fırsatı bulmuş olurlar.

Bilgi toplumları için sözel iletişim biçimlerinin yanı sıra görsel iletişim biçimleri de büyük önem taşımaya başlamıştır. Çünkü artık yazılı öğeler görsel materyallerle birlikte kullanılmaktadır. Afişlerden web sayfası tasarımına kadar, sözel ve görsel iletişim biçimleri birlikte kullanılmaktadır. Çünkü çoğu kez tek bir iletişim dili yeterli olmamaktadır. (İşler, 2002).

Brill, Kim ve Branch'a göre (2001) 'Görsel okuma; yazılı metinlerin dışında kalan şekil, sembol, resim, grafik, tablo, beden dili, doğa ve sosyal olaylar gibi görselleri okuma, anlama ve yorumlamadır. Görsel okuryazar:

- 1- Nesnelere ayırt edip anlamlandırabilir.
- 2- Belirlenen bir ortamda etkili ve anlamlı görselleri oluşturabilir.
- 3- Başkalarının görsellikten ne anladığını kavrar ve takdir eder.
- 4- Zihinde canlandırma yapabilir (Akt: Çam, 2006)'.

Günümüz görsel çağdır. Antik bulgularda rastlanan resimler, görsel objelerin çok eskiden insanlar arasında iletişim için kullanıldığını göstermektedir. Yaklaşık 32.000 yıl önce yaşayan yerli kabilelerin yaptığı primitif resimler ve Fransa'da Lascaux mağarasında bulunan 20.000 yıllık duvar resimleri, insanlık tarihindeki görsel anlatım biçimlerinin ilk örnekleri olarak değerlendirilmektedir (İşler, 2002: 155).

'Lowe (2000), profesyonelce hazırlanmış görsellerin, kritik bilgilerin kazandırılmasında önemli olduğunu belirtmiştir. Smith'e göre, çocukları okuryazarlığa teşvik eden, ne okul ne de kitaplarıdır. Daha çok hayatta karşılaştıklarıdır. Tüm banyo ürünlerindeki, televizyon rehberindeki, kavanozların üzerindeki, karikatürlerdeki, telefon rehberindeki ve mağazalardaki yazılardır. Çünkü çocuklar için, bunlar anlamlıdır. Onlar böylece, deterjan etiketli bir kutuda tahıl olmadığını, temizlik malzemesi yazan kutuda da şeker olmadığını öğrenmektedirler (Akt: Çam, 2006)

2.4.4. Göz Atarak Okuma

Konunun ayrıntılara girilmeden, ana hatlarıyla kavranması göz atarak okumadır. Göz atarak okumada metnin içeriğini anlamak ve istenen bilgiye ulaşmak için önce metnin başlığına bakılır; uzunluğu ve biçimi incelenerek metin şekil bakımından değerlendirilir. Metnin konusunu anlamak için gözler hızla metin üzerinde gezdirilir. Zihinde oluşan soruların cevabı olabilecek cümleler bütün olarak okunur. Böylece ayrıntılar atlanarak ana fikre ulaşılmış olur. Öğretmen, verilen metnin ana fikrinin

bulunması için belirli bir süre verir. Bu süre sonunda öğrencilerin verdikleri cevaplar tartışılır ve ana fikir söylenir.(Yıldız, 2006: 132)

2.4.5.Eleştirel Okuma

Eleştirel okuma, okuduğumuz bir metni düşünme ve o metnin doğruları veya yanlışları üzerinde kafa yorup, okunan konuyu yorumlayabilmektir. Eleştirel okuma, okumanın sadece okuma ile sınırlı olmadığını gösterip, okurken düşünülmesi, konunun yorumlanması ya da konuya eleştirel gözle bakılmasını ifade etmektedir. Bu konuda Alman şair **Goethe** “okumayı öğrenmek sanatların en zorudur. Ben bu işe hayatımın seksen yılını verdim, ama yine de tam olarak öğrendiğimi söyleyemem” diyerek eleştirel okumanın önemine dikkat çekmektedir (Özdemir, 1997: 9).

Eleştirel okumada okunanlar üzerinde düşünülmesi, okunanların değerlendirilmesi ve bunların sonucunda bireyin kendine ait bir yargıya ulaşması, ulaştığı yargıları sorgulaması esas olarak kabul edilmiştir.

Gürses (1996), ‘Neyi, ne zaman, nerede okumamızın yanında niçin okumamız gerektiği önem taşımaktadır. Rasgele yapılan okuma, bilgilerin üretildiği ve hızlı tüketildiği çağımızda insan zihninde karmaşa ve karışıklığa yol açacaktır. Bundan sakınmak için okumayı eleştirel bir yaklaşımla gerçekleştirmek gerekir(Akt: Ünal, 2006). Özdemir (2002), eleştirel okumayı “ bireyin okudukları üzerinde düşünmesi, okuduklarını değerlendirmesi ve okuduklarına ilişkin kendi yargılarını kullanabilmeyi alışkanlık durumuna getirmesi” şeklinde tanımlamıştır. Ayrıca eleştirel okumanın niteliğini okurun okuduklarını yargılaması, sorgulaması, aklını kullanarak bir yargıya varması tutumu olarak açıklamıştır. Eleştirel okumayı eğitim öğretim sürecinin en son aşaması olarak ve yaşamın belirli bir aşamasında başlayıp belirli bir aşamasında biten bir etkinlik olarak değil, yaşam boyu kullanılması gereken bir beceri olarak değerlendirmiştir (Akt: Çam, 2006)

Eleştirel okumada okunanlar üzerinde düşünülmesi, okunanların değerlendirilmesi ve bunların sonucunda bireyin kendine ait bir yargıya ulaşması, ulaştığı yargıları sorgulaması gerekmektedir. Görsel okumada da eleştirel okuma becerilerinden yararlanılarak görsellerin anlamlandırılabilmesi sağlanmaktadır. Dolayısıyla eleştirel düşünme görsel okuma becerilerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Öğrencilere okudukları hakkında soru sorma alışkanlığı kazandırarak konu hakkında düşünmelerini sağlayarak; konuyu olumlu ve olumsuz yanlarıyla ve tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirerek kendi doğrularını buldurur.

Metin okunurken öğrenciler, katılıp katılmadıkları yerleri belirler ve zihinlerinde oluşan sorulara cevap ararlar. Duygu, düşünce ve olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurmaya çalışırlar. Kişisel deneyimlerinden hareketle okuduklarını anlamlandırırılar. (Yıldız, 2006: 135)

2.4.6. Not Alarak Okuma

Öğrencileri okuma sürecinde etkin kılmak, onların önemli bilgi, düşünce ve olayları hatırlamalarını sağlamak için not alarak okuma yaptırılır. Sesli ve sessiz okuma sırasında öğrencilerden, okuma amaçlarına göre not almaları istenir. Bunun için öğrencilere farklı çalışma kâğıtları verilebilir. Sesli okuma öncesinde öğrencilere, metnin türü ve konusu hakkında bilgi verilerek not alma sırasında dikkat etmeleri gereken noktalara değinilir. Öğretmen, önemli cümleleri veya bölümleri ikinci kez okuyarak öğrencilerin dikkatini çeker. Okuma sonunda öğrencilerin aldıkları notlar değerlendirilir. Sessiz okuma sırasında öğrenciler, kartlara veya kâğıtlara önemli gördükleri yerleri not ederler. (Yıldız, 2006)

2.4.7. İşaretleyerek Okuma

Konuyu anlamaya yardımcı olacak anahtar kelime ve kavramlar ile önemli görülen yerlerin belirlenmesi şeklinde yapılan okumadır. Not alma yönteminden farklı olarak öğrenciler, önemli gördükleri yerleri metin üzerinde işaretler. Öğrenciler altını çizdikleri veya çeşitli işaretlerle belirledikleri bölümleri, kendi cümleleriyle ifade ederek anlamlı bir metin oluştururlar. Böylece metin ana hatlarıyla kavranmış olur. (Yıldız, 2006)

2.4.8. Tahmin Ederek Okuma

Öğrencileri okuma sürecinde etkin kılmak için metinde geçen duygu, düşünce ve olaylarla ilgili merak uyandırılmak suretiyle yapılan okumadır.

Öğrencilere, metinde geçen bazı kelime ve ifadelerin metnin devamı hakkında fikir verebileceği açıklanır. Tahmin ederek okuma çeşitli yollarla yapılabilir:

Metnin verilen kısmı öğrenciler tarafından okunur. Öğretmen, öğrencilerden “metinde gelişen ve gelişebilecek olayları” iki ayrı sütuna listelemelerini ister. Metnin

kalan bölümü öğretmen tarafından okunduktan sonra metindeki olayların nasıl sonuçlandığı ayrı bir sütuna yazılır. Bunun için öğrencilere her bölümle ilgili düşüncelerini yazmaları için üç sütundan oluşan çalışma kâğıdı verilir.

Öğretmen metnin bir kısmını sesli okur. Öğrencilerde merak uyandıran ifadeler ve bunlarla ilgili sorular tahtaya yazılır. Metnin devamında soruların cevapları buldukça üstleri çizilir.

Öğretmen, öğrencilerden metni okumaya başlamadan önce, metnin başlığı ve görsel unsurlardan hareketle metnin içeriğine yönelik tahminlerde bulunmalarını ister. Sesli okuma sırasında duraklamalar yaparak “Sizce bundan sonra ne olabilir?”, “Metnin devamında olayların tahmin ettiğiniz gibi gelişmesinin sebebi nedir?” gibi sorularla öğrencinin dikkatini metne yoğunlaştırır.(Yıldız, 2006)

2.4.9.Ezberleyerek Okuma

Ezberlemeye, öğrencilerin hafızalarını güçlendirmek, kültürel ve edebî değere sahip metinlerdeki cümle yapılarını ve söz varlığını kavrayarak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmalarını sağlamak için başvurulur. Öğrencilerin seviyelerine, ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik olarak belirlenen metinler (şiirler, kısa düz yazılar, güzel sözler vb.), belirli bir süre içinde öğrenciler tarafından ezberlenir. Ezberlenen metinler, sınıf içi veya sınıf dışı etkinliklerde sunulur. Böylelikle öğrencilerin söz varlığı zenginleşir, Türkçeyi kurallarına uygun kullanma becerileri ve öz güvenleri gelişir.(Yıldız, 2006)

2.4.10.Soru Sorarak Okuma

Okuma öncesinde ve sürecinde öğrencilere sorular hazırlatılarak metin üzerinde düşüncelerini ve metni anlamaları sağlanır.

Bu yöntemin uygulanması iki şekilde gerçekleştirilir:

1. Metin sesli veya sessiz okunduktan sonra öğrenciler, okuma sürecinde zihinlerinde oluşan soruları yazarlar. Gruplara ayrılarak bu sorulara cevap ararlar. Her gruptan veya sınıftan bir öğrenci, bir arkadaşına soru sorar.

2. Öğrenciler metni okumadan önce ve okuma sırasında, metnin başlığı ve görsel unsurlarıyla ilgili zihinlerinde oluşan soruları tahtaya yazarlar. Cevaplandırılan soruların üstleri çizilir. (Yıldız, 2006)

2.4.11.Söz Korusu (Paylaşarak Okuma)

Öğrencilerin okuma ve birlikte çalışma becerilerinin geliştirilmesi amacıyla.

Bir şiir veya düz yazı bölümlere ayrılarak bir grup öğrenci tarafından birlikte okunur. Öğrenciler gruplara ayrılır. Metnin, öğretmen tarafından okunarak anlaşılması sağlanır. Söz korusu dört şekilde yapılır:

1. Hep birlikte okuma: Metnin tamamı, sınıf veya bir grup tarafından okunur.
2. Grup olarak okuma: Metin bölümlere ayrılarak her grup bir bölümü okur.
3. Karşılıklı okuma: Öğrenciler iki gruba ayrılarak metnin belirlenmiş bölümlerinden birini bir grup, diğer bölümlerini de ikinci grup okur.
4. Nakaratlı metinleri okuma: Öğrenciler gruplara ayrılarak her bölümü bir grup veya bütün gruplar birlikte okur.

Metin okunurken şahıs ve varlık kadrosu, karakter özelliklerini yansıtmak şekilde seslendirilir.(Yıldız, 2006)

2.4.12.Okuma Tiyatrosu

Okuma tiyatrosu ile öğrencilerin metnin yapısını, dilini ve metinde yer alan şahıs ve varlık kadrosunun özelliklerini anlamalarını sağlamaktır.

Metin okunduktan sonra diyaloglara dönüştürülerek tiyatro metni hâline getirilir. Metnin içeriğiyle ilgili değişiklik yapılmaz, konuşma cümlelerinden ve olaylardan hareketle diyaloglar oluşturulur. Her öğrenci okuyacağı bölüme hazırlanır. Aynı zamanda metnin kavranması sağlanmalıdır. Öğrenciler, okudukları bölümde vermeleri gereken duyguyu, metnin bağlamından hareketle açıklayabilmelidir. (Yıldız, 2006)

2.4.13.Tartışarak Okuma

Öğrencilerin, metinde işlenen konuyla ilgili bilgi, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşmalarını ve onların bilgi ve görüşlerinden yararlanarak farklı bakış açıları kazanmalarını sağlar. Bu yöntem, metin bölümlere ayrılarak uygulanabileceği gibi metnin bütününe yönelik olarak da uygulanabilir. Tartışma sınıfta veya küçük gruplar hâlinde yapılabilir. Tartışma sonunda varılan ortak düşünceler not edilerek metin hâlinde sunulur. Bütün öğrencilerin tartışmaya katılması ve birbirlerinin düşüncelerine saygı duyması sağlanır.(Yıldız, 2006)

2.4.14.Metinlerle İlişkilendirerek Okuma

Amacı, öğrencilerin, okudukları metinle diğer metinler arasında ilişki kurmasını sağlayarak düşünme becerilerini geliştirmektir.

Metin okunduktan sonra öğrencilere, daha önce okudukları diğer metinlerle ne gibi benzerliklerinin olduğu sorulur. Metinler arasında yer, zaman, şahıs ve varlık kadrosu, konu, düşünce ve olay bakımlarından ilişki kurmaları istenir. “Bu kitabın konusu ile daha önce okuduğumuz ‘.....’ adlı kitabın konusu arasında nasıl bir ilişki vardır?”, “Bu iki kitap arasında şahıs ve varlık kadrosu yönlerinden nasıl benzerlikler bulunmaktadır?” gibi sorularla öğrencilere yol gösterilir. (Yıldız, 2006)

2.4.15.Özetleyerek Okuma

Özetleyerek okumanın amacı, konunun ana hatlarının kavranmasını sağlamaktır.

Uygulamada, metni okumaya başlamadan önce, tahtaya “Metinde geçen şahıs ve varlıklar kimlerdir?”, “Olaylar nerede ve ne zaman geçmektedir?”, “Metnin giriş ve sonuç bölümlerinde ne tür değişiklikler olmuştur?” gibi sorular yazılır. Öğrencilerden metni dinlerken veya okurken bu soruların cevaplarını bulmaya çalışmaları istenir. Okuma süreci zaman zaman kesintiye uğratılarak öğrencilere okunan bölümün özetini çıkarmaları için süre verilir. Okuma bittikten sonra, her bölümün özetini bir veya iki cümle ile yeniden ifade etmeleri ve bu cümleleri birleştirerek tek bir paragrafa dönüştürmeleri istenir. Metin ikinci kez okunur ve öğrenciler gerekli düzeltmeleri yaparlar.(Yıldız, 2006: 132)

2.5. Ders Kitapları ve Okumadaki Önemi

Sever’e (2003) göre ‘Ana dili öğretiminde istenen amaçlara ulaşmada ders kitaplarının önemli bir rolü vardır. Çocuğun dil ve anlam evrenine uygun olmayan kitaplar ana dili sevgisinin ve bilincinin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Akt: Kolaç, 2009)’.

Harris ve Sipay’a (1990) göre; ‘Ders kitapları öğretmenden sonra en önemli araç konumundadır. Özellikle ilkökul düzeyindeki çocuklar için metin yazarlığı zor bir iştir. Çocuğa, ait olduğu milletin kültürel değerlerini vermek, milli bir kimlik bilincini kazandırmak, gelenek ve göreneklerini kavratmak, bunları günlük hayatında uygulayabilme becerisine sahip kılmak söz konusu olduğuna göre, araçlar bu amaçlara hizmet etmelidir.

Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin yapısı ve seçimi, bu yönüyle büyük önem arz etmektedir.

Ders kitaplarındaki metinlerin temel amaçları şunlardır;

§ Bir hikâyeyi anlatmak

§ Zengin duygusal imgeler sunmak

§ Bilgi vermek ya da açıklamak

§ Belirli bir yaklaşımı tartışmaya açarak okuyucuyu ikna etmek (Akt: Akçam, 2006)'.
 'Ana dilin zenginlik, incelik ve güzelliklerinin sezdirilerek güçlü bir ana dili bilinci ve sevgisi kazandırılmasında önemli bir yer tutan ders kitaplarında bu işlevi üstlenen, Türkçe dersinin, Türkçe ders kitaplarının temeli, can damarı olan metinlerin bu görevi yerine getirebilmeleri için belli bazı özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir:

1. Türkçe dersi öğretim programında yer verilen amaçlarla örtüşmelidir.
 2. Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmalıdır.
 3. Öğrencilerin ilgilerine uygun olmalıdır.
 4. Öğrencilerde okuma isteği uyandırmalıdır.
 5. İçerik ve yapı olarak anlamsal, mantıksal bir bütünlük taşımalıdır.
 6. Yazıldığı türün özelliklerini yansıtmalıdır.
 7. Ana dilimizin güzelliğini, inceliğini, zenginliğini yansıtacak bir dil kullanılmalı, öğrencilerde ana dili sevgisi uyandırmalıdır.

8. Öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatım becerilerinin gelişmesinde temel oluşturacağı düşüncesiyle anlatım bakımından sorunsuz olmalıdır.
 9. Öğrencilerde zengin bir sözcük dağarcığı oluşturmaya çalışmalıdır.
 10. Öğrencileri düşündürmeye, yorumlamaya, sebep-sonuç ilişkileri kurmaya, araştırmaya yönleltmelidir.
 11. Gelişim düzeylerine uygun olarak öğrencilerin duygusal gereksinimlerine cevap vermelidir.

12. Ulusal değerlerimizi yansıtmalı ve öğrencilerde ulusal değerleri koruma bilinci oluşturmaya çalışmalıdır.

13. Büyüklerini sayan, küçüklerini seven, yardımsever, hoşgörülü, insanları ve bütün canlıları seven, çevresine karşı duyarlı, dürüst, etik değerlere bağlı, kişilik bakımından sorunsuz, özgüveni yüksek bir nesil yetiştirme amacına yönelik iletiler içermelidir (Akt: Kolaç, 2009)

3. BÖLÜM

3. YÖNTEM

‘Durum saptayıcı nitelik taşıyan betimleyici araştırmalarda esas olan verilerin, derlenmesi, düzenlenmesi ve profil çıkarmasıdır (Çömlekçi, 2001: 28)’. Betimsel nitelik taşıyan bu araştırma da, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabında yer alan metinlerin işleniş süreçlerinde kullanılan okuma türlerinin sıklığı öğrenci çalışma kitabından da yararlanarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada veriler nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Okuma türlerinin kullanım sıklığı açısından incelenen metinler; Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.07.2005 tarih ve 211 sayılı kurul kararı ile 2005-2006 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süre ile ders kitabı olarak kabul edilen, Harf Eğitim Yayıncılığı tarafından hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı;

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.07.2005 tarih ve 246 sayılı kararı ile 2005-2006 öğretim yılından itibaren ilköğretim kurumlarında 5 (beş) yıl süre ile okutulması olarak kabul edilen, Erdem Yayınları tarafından hazırlanan 5. Sınıf Türkçe ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı;

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.07.2005 tarih ve 213 sayılı kararı ile 2005-2006 öğretim yılından itibaren ilköğretim kurumlarında 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen, Koza Yayınları tarafından hazırlanan 4. Sınıf Türkçe ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı;

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 24.09.2009 tarih ve 160 sayılı kurul kararı ile 2010-2011 öğretim yılından itibaren ilköğretim kurumlarında 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen, Top Yayıncılık tarafından hazırlanan 4. Sınıf Türkçe ders kitabı, öğretmen kılavuz kitaplarında yer almaktadır.

Ders kitaplarında yer alan okuma metinleri ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin tümü araştırmamızın örneklemini oluşturmaktadır. Bu

metinlerin işlenişinde kullanılan okuma türlerinin sıklığı metnin işleniş sürecine göre incelenmiş ve kitaplar kendi aralarında karşılaştırılmıştır.

3.1. Veri Toplama Aracı

Doküman İnceleme

Doküman incelemesi: Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlenmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Simsek, 2000: 140). Doküman analizinde, var olan bir belge belirlenen ölçütlere göre incelenir.

Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu başkanlığı tarafından incelenip onaylanarak, ülkemizde ilköğretim okullarına ücretsiz olarak dağıtılan, 2005-2006 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süre ile ders kitabı olarak okutulan, Harf Eğitim Yayıncılığı ve Erdem Yayıncılık tarafından hazırlan 5. Sınıf ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları ve çalışma kitapları; 2010-2011 öğretim yılından itibaren ilköğretim kurumlarında 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen, Top Yayıncılık ve 2005-2006 öğretim yılından itibaren ilköğretim kurumlarında 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen, Koza Yayınları tarafından hazırlanan 4. Sınıf ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitapları incelenerek veri toplanmıştır. Dört yayın evi tarafından hazırlanan bu kitaplardaki 152 metin örneklem olarak kabul edilmiştir.

4. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Beşinci Sınıf Erdem Yayıncılık Ders Kitabı İncelemesi

4.1.1. Üç Soru Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Üç soru, titiz ve derin düşünen bir kralın, bir bilgeden en uygun zaman, en önemli kişi ve en gerekli işin ne olduğunu öğrenmek istemesi ve bu öğrenme sürecinde başından geçen olayları anlatan bir öyküdür. Bu öyküyle öğrencilerin, tüm insanların, tüm işlerin ve tüm zamanların önemli olduğu kavratılmak istenerek, günlük yaşamlarında, diğer insanlarla olan ilişkilerini ve işlerini bu şekilde yürütme bilincine sahip olmaları amaçlanmıştır.

Üç Soru adlı metin, 1999 yılında Şule Yayınları tarafından İstanbul’da basılan ve Murat ÇİFTKAYA tarafından Türkçeye çevrilen, Tolstoy’un ‘İnsan Ne İle Yaşar’ adlı öykü kitabının 41–46 sayfaları arasında yer almaktadır. Üç Soru, Türkçe 5 Ders Kitabı’na buradan düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metinde koyu renkte yazılan ifadeleri okuyarak metnin içeriğini ve türünü tahmin etmeleri, bunun için de önemli yerleri not etmeleri istenir, böylelikle **işaretleyerek okuma** türü kullanılmış olur. Aynı zamanda metni okurken **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine de yer verilmiş olur.

Tür, Yöntem ve Teknik Belirleme Sürecinde; okuma amacı belirlendikten sonra öğretmenin öğrencilere, **sesli-sessiz okuma**, **paylaşarak okuma** gibi okuma türlerini önermesi ile metni okumada diğer okuma türlerine de yer vermiştir.

Okuma Sürecinde, metin sesli okuma yöntemi kullanarak okutulur. Öğrenciler, noktalama işaretlerine dikkat ederek, işitilebilir bir ses tonuyla ve sesine duygu tonu katarak ayrıca vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek **sesli okumayı** gerçekleştirirler.

Metin okuma sürecinde bunun yanı sıra diğer okuma türlerini de öğretmen öğrencilere hatırlatır. Böylelikle;

- Sesli veya sessiz okuma,
- Paylaşarak(metni farklı öğrencilerle bölüşerek) okuma
- Serbest okuma
- Not alarak okuma
- Bilgi edinmek için okuma
- Eğlenmek için okuma
- Sorgulayarak okuma vs. gibi okuma türlerine de yer verilmiştir.

Görsel okuma sürecinde; metnin görselleriyle içeriği ilişkilendirmek amacıyla şu sorular sorulur;

- Resimlerde hangi kahramanları görüyorsunuz?
- Kralı gösteriniz. Onun kral olduğunu nasıl anladınız?
- Kralın yüz ifadesinde merakı anlaşılıyor mu?
- Bilge kişiyi gösteriniz. Onun bilge kişi olduğunu nasıl anladınız?

Böylelikle metinde **görsel okuma** türüne de yer verilmiştir.

Metni İnceleme Sürecinde; okuma türleriyle ilgili olarak çalışma kitabındaki 4. 5. ve 6. etkinlikler yaptırılmıştır.

4.Etkinlikte, metinde geçen kahramanların rollerinin önemine göre sıralanması ve bu kahramanların özelliklerinin yazılması istenmiştir. Bu etkinlik aracılığıyla, **sessiz okuma, özetleyerek okuma, eleştirel okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

5.Etkinlikte; metindeki noktalama işaretlerinin listesinin çıkarılması ve nerede kullanıldıklarının tabloda uygun yere yazılması istenilmiştir. Bu etkinlikte de, **sessiz okuma** gerçekleştirilir.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; okuma türlerinden yararlanılarak 6. etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinlikte, karışık olarak verilen sözcüklerden anlamlı ve kurallı cümleler kurulması istenerek, **tahmin ederek okuma** türüne yer verilmiştir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 1

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 9	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:4 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Üç soru adlı metnin okuma türleri açısından incelenmesi sonucunda daha çok sessiz okumaya yer verildiği görülmektedir. Sesli okuma etkinlikleri az sayıdadır ve öğrencilerin, metinde geçen kelimelerin nasıl telâffuz edildiğini ve hangi manada kullanıldığını anlamalarını sağlamıştır.

Metinde sessiz okumaya sıklıkla yer verilmesi 5. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun olarak sıklıkla kullanılmıştır. Öğrenci, sessiz okuma ile metni içselleştirebilmekte ve anlamlı okumayı büyük oranda gerçekleştirebilmektedir.

Görsel okuma sürecinde, öğrencilere yöneltilen sorular, başkalarının içinde buldukları ruhsal durumu ortaya koymada, duygularını anlamlandırabilmede öğrencilere yardımcı olmuştur. Ayrıca bu sorular öğrencilerin farklı bireylerin, karakteristik özelliklerini tanımlayabilmelerine de yol göstermiştir.

4.1.2. Adsız Çeşme Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Adsız Çeşme, iki kardeşin, bir gezinti sırasında çok susadıkları bir anda rastladıkları, ismi ve yaptıranı belli olmayan bir çeşmeye minnet duygularını anlatan manzum bir öyküdür. Bu şiirle öğrencilerin, kalıcı bir eser bırakmanın kendimiz ve diğer insanlar için yapılabilecek en önemli işlerden biri olduğu bilinci kazandırılmak istenmiştir.

Hasan Ali YÜCEL tarafından yazılan, Adsız çeşme adlı şiir, Türkçe 5 ders kitabına 1998 yılında yayımlanmış olan ‘Sizin İçin’ isimli kitabının31.-32. sayfalarından alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni kendilerinin okuması istenmiş böylelikle öncelikli olarak **sessiz okuma** gerçekleştirilmiştir. Daha sonra her dörtlüğü başka bir öğrencinin okuması istenilerek **paylaşarak okuma** türü gerçekleştirilmiştir.

Görsel okuma sürecinde; öğrencilere şu sorulara sorularak;

1. Sizce bu çeşme nerede olabilir? Neden böyle düşünüyorsunuz
2. Resimde hangi mevsimin olduğunu söyleyiniz. Neden böyle düşündünüz?
3. Çeşmenin bulunduğu yer iklim olarak nasıl bir yer olabilir?
4. Resimde kaç çeşit hayvan var?

Metnin görsellerinin okuduklarıyla ilişkilendirilmesi sağlanmıştır. Dolayısıyla **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Metni İnceleme Sürecinde; Öğrencilerden **sessiz okuma** türü kullanarak şiiri bir kez daha okumaları ve ‘güneş, sıcak, gezme ve çeşme’ kelimelerinin altlarını çizmeleri istenir. Böylelikle işaretleyerek okuma gerçekleştirilir. Ardından bu kelimelerle ilgili benzetmeleri bulmak amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinlik uygulanır. Bu etkinlik ile de **sessiz okuma** türüne yer verilmiş olur. Öğrencilerden bu şiiri yazan şairin amacını açıklamaları için de 3. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliğin yapılabilmesi için de öğrencilerin **eleştirel okuma** türüne başvurması sağlanılmıştır.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden etkinlik 4 ‘ü açmaları ve şiirde geçen olayları düz yazı ile oluş sırasına uygun bir şekilde yazmaları ve yazılarında bu şiirde öğrendikleri yeni kelimeleri kullanmaları istenmektedir. Bu etkinlikte **sessiz okuma** türüne başvurulur.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 2

Sesli Okuma: 1	Sessiz Okuma: 5	Görsel Okuma: 1
Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:4 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Adsız Çeşme adlı bu metinde, öğrencilerin eleştirel, yaratıcı düşünebilme ve okuduklarını daha iyi anlamlandırabilmeleri adına sessiz okuma türlerine daha fazla yer verilmiştir sesli ve görsel okuma türlerine ise daha az yer verilmiştir.

Metinde paylaşarak okuma ve söz korusu okuma türlerine yer verilerek sınıftaki tüm öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmıştır. Şiir türünde söz korusu okuma türünü kullanmak yerinde olmuştur. Öğrencilerde beraber hareket edebilme olgusunu kazandırmak ve konuyu daha zevkli işleyebilmek adına söz korusu okuma türü yerinde bir seçim olmuştur. Kullanılan diğer okuma türleri de yerinde ve yeterli sayıda kullanılmıştır.

Metinde, görsel okuma sürecinde yöneltilen sorular, öğrencilerin konuya dikkatlerini çekebilme, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını geliştirmelerine olanak sağlamıştır. Özellikle, ‘Resimde kaç çeşit hayvan var?’ sorusunun yöneltilmesi öğrencilerin matematik ve fen bilgisi derslerinde öğrendikleri konularla metin arasında ilişki kurabilmelerini ve bu derslerde öğrendikleri konuları pekiştirmelerini sağlamış, dolayısıyla disiplinler arası tasarıma da metnin işleniş sürecinde yer verilmiş olmuştur.

4.1.3. Beden Dilimiz Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Beden Dilimiz adlı bu metin, günlük hayatımızda iletişimimizin bir parçası olan beden dili hakkında bilgi veren bir metindir. Metinde, öğrencilere, sözlü iletişimin yanında beden dilinin de çok önemli olduğunu kavratılarak bunu günlük hayatlarında bilinçli bir şekilde uygulamalarını sağlamak amaçlanmıştır. Metin, Türkçe 5 ders kitabına Bilim Çocuk Dergisi’nin 62. sayısından düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Okuma sürecinde; metin öğrencilere okuma amacı belirlendikten sonra **sessiz okuma** türü kullanılarak okutulur. Bu metne uygun olan bir okuma yöntemi olarak ‘önemli gördükleri yerleri belirginleştirerek okuma’ yani **işaretleyerek okuma** türü de kullanılır. Böylelikle öğrenci metinde yer alan açıklayıcı ve destekleyici örnekleri belirginleştirip, yazarak metni ana hatlarıyla kavrar.

Görsel okuma sürecinde; öğrencilere aşağıdaki sorular sorularak metindeki görseller okunup, anlaşılır ve yorumlanır. Dolayısıyla metinde **görsel okuma** türü kullanılmıştır.

- Hangi resim metnin hangi bölümleriyle ilgili?
- Hangi resimde kızgınlık ifadesi var? Kim kızgın?
- Resimdeki kişilerin yaşlarını tahmin ediniz.
- Son resimdeki kişilerin beden dilleri ne anlatıyor olabilir?
- Metnin içeriğine en uygun resim sizce hangisidir?
- Resimlerde 'hayır' işaretini yapan kişiyi gösteriniz.

Ayrıca öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinlikteki karikatür incelettirilir. Karikatürde yazı olmadığı halde neler anlatılmak istenildiğini anlayıp yorumlayan öğrenciler **görsel okuma** türünü bir kez daha kullanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma sürecinde; Öğrencilerden metinde anlamını bilmedikleri sözcükleri belirleyebilmeleri için **tahmin ederek okuma** türünden yararlanılmıştır. Bunun için çalışma kitabındaki birinci etkinlik uygulanmıştır.

Metni İnceleme Sürecinde; çalışma kitabındaki 2. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilere metinle ilgili sorular yazdırılıp bunları okumaları istenilir. Böylelikle öğrenciler metin işleme sürecinde **sesli okuma** türünü kullanmış olurlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; metinde geçen 'ancak, çünkü örneğin, yani, buna göre, oysa kim ne derse desin' ifadelerinin kullanım amaçlarını tartışarak bu ifadelerin metinden bulunması istenilmiştir. Bu uygulama çalışma kitabındaki değerlendirme bölümünde yer almış olup bu süreçte **tartışarak okuma** türünün kullanılmasını sağlamıştır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 3

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 3	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:1 Tartışarak okuma:1	Sessiz okuma:1 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Beden dilimiz adlı bu metinde iki kez sesli okumaya, üç kez sessiz okumaya ve iki kez de görsel okuma ya yer verilmiştir. Dolayısıyla metinde çok fazla sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmamıştır. Metinde kullanılan okuma türlerinden görsel okuma beden dilinde kullanılan şekillerin ne anlama geldiğini kavratmak açısından yerinde bir tercihtir ancak kullanılma sıklığı çok azdır.

Bu metinde görsel okumaya daha fazla yer verilmelidir. Görsel okuma sürecinde kullanılan sorular ise görsel imgelerin nasıl okunacağını ve yorumlanacağını öğrenilmesi, öğrencilerin, kendilerini görsel yollarla ifade edebilmeyi öğrenmeleri Ayrıca tahmin ederek okuma türüne de sadece bir kez yer verilmiştir. Hâlbuki tahmin ederek okuma türü bu metinde sıklıkla yer alması gereken bir diğer okuma türüdür. Çünkü hangi beden dilinin hangi anlama geldiğini tahmin yoluyla bulabiliriz. Metnin işleniş sürecinin hemen hemen her aşamasında kullanılması gereken bir türdür.

4.1.4. Küçük Prens Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Küçük Prens, bir çocuğun bir tilkiyi evcilleştirmesini ve sonrasında ondan ayrılmak zorunda kaldığında yaşadığı üzüntüyü anlatan bir öyküdür. Bu metinde öğrencilere kazandırılmak istenilen, onların yakın çevrelerindeki insanların kendileri için çok önemli olduğunu, bunun için ilişki içinde oldukları insanların ve diğer varlıkların kıymetini fark etmeleridir.

Metin Türkçe 5 Ders Kitabı'na İnkılâp Kitapevi tarafından 1995 yılında basılmış olan ve çevirisini Filiz BORAK'ın yaptığı Küçük Prens adlı kitaptan düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin olduğu sayfayı açıp görselleri ve kısa konuşmaları hızla gözden geçirmeleri istenmiştir. Görsellerin incelenmesiyle **görsel okuma** türüne, kısa konuşmaların hızla gözden geçirilmesiyle de **göz atarak okuma** türüne başvurulmuştur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden okuma amaçlarını belirleyip buna uygun bir okuma yöntemi seçmeleri istenmiştir. Bu çerçevede onlara aşağıdaki sorular sorulmuştur:

a) Sizce bu metin için ‘Üç Soru’ metnini işlerken tercih ettiğimiz yöntem uygun olur mu? (**sesli okuma**)

b) Sizce bu metin için ‘Adsız Çeşme’ şiirini işlerken tercih ettiğimiz yöntem uygun olur mu?(**paylaşarak okuma**)

c) Sizce bu metin için ‘Beden Dilimiz’ metnini işlerken tercih ettiğimiz yöntem uygun olur mu? (**işaretleyerek okuma**)

Böylelikle **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türünden yararlanılmıştır. Bu sorular dışında öğrencilerden, bunlardan başka bir okuma yöntemlerinin olup olmayacağını tartışmaları istenmiştir. Ardından öğrencilerin, okuma yöntemlerini pekiştirmeleri amacıyla çalışma kitabındaki okuma yöntemlerinin neler olduğu ve nerelerde kullandıklarını soran 1. etkinlik uygulanmıştır. Dolayısıyla bu metin sayesinde öğrenciler tüm okuma türlerinden haberdar edilmişlerdir. Ayrıca çalışma kitabındaki 2. etkinlikte ‘küçük prens’ adlı bu öykünün haritasının çıkarılması istenilmiştir. Bunun için olay, yer, zaman ve kahramanları ve özelliklerini yazabilmek için **özetleyerek okuma** türünden yararlanılmıştır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- Resimleri görmeyen bir arkadaşınıza Küçük Prens’i nasıl anlatırsınız?
- Resimde Küçük Prens’in prens olduğunu vurgulayan ayrıntılar nelerdir?
- Resimdeki tilkinin diğer tilkilerden farkı var mıdır?
- Küçük Prens’i bu resimde görmeseydiniz siz nasıl hayal ederdiniz?

Bu sorular aracılığıyla metinde **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilere anlamını bilmedikleri sözcükleri belirlemeleri amacıyla metin **tahmin ederek okuma** yöntemiyle tekrar okutulur. Ayrıca metinde geçen kelimelerin kavranmasına yönelik olarak çalışma kitabındaki 3.etkinlik uygulanmıştır. Bu etkinlikte, ‘yinelemek, öteki, tekdüze, fikir’ sözcüklerinin eş anlamlılarının metinden yola çıkarak yazılması istenmektedir Bu uygulama için, **sessiz okuma** türünden yararlanılmıştır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinde en çok hoşlarına giden cümleyi seçmeleri ve bu cümleyi seçmelerinin gerekçeleri sorulmuştur. Öğrenciler bu cümleyi seçebilmek için **eleştirel okuma** türünden yararlanmışlardır. Ayrıca öğrencilerden metindeki duygusal ifadeleri bulmaları istenmiştir. Burada da gene **eleştirel okuma** türünden yararlanılmıştır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 4

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 8	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:1 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:1 Göz atarak okuma:1 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Bu metinde farklı okuma türlerine yer verilmiş olmasına rağmen bu okuma türlerinin kullanılma sıklığı oldukça azdır. Bu yüzden metnin işlenişinin her aşamasında, kullanılan okuma türlerinin sıklığı arttırılmalıdır. Ancak okuma sürecinde; öğrencilerden okuma amaçlarını belirleyip buna uygun bir okuma yöntemi seçmeleri istenmesi, öğrencilerin okuma türlerinden haberdar olmalarını ve kendileri için en etkili okuma türünü seçmelerini sağlamıştır. Dolayısıyla anlamlı okuma büyük oranda gerçekleştirilebilmiştir.

4.1.5. Sivrisinek Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sivrisinek adlı bu metinde, bir sivrisineğin haddini aşarak rüzgârla dalga geçme cesaretinde bulunması ve bunun sonucunda gerçekleşen olayları konu edinen bir öyküdür. Bu öyküyle, alçak gönüllülük ve haddini bilme değerlerinin önemi öğrencilere kavratılmak istenmiş, aynı zamanda öğrencilerin tutumlarını bunlara göre sergilemeleri gerektiğini fark etmeleri amaçlanmıştır.

Sivrisinek adlı bu öykü, Ömer Seyfettin'in 1919 yılında İstanbul'da Vakıf Matbaası tarafından basılan Efruz Bey adlı kitabında yer almıştır. Sivrisinek metni Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na 2004 yılında İstanbul'da Erdem Yayınları tarafından yayınlanan Yüz Akı adlı eserden düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitaplarının 21.sayfası açtırılıp, görselleri incelemeleri ve başlığı okumaları istenir. Bu uygulamada **görsel okuma** türünden yararlanırılır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen metni gene **sesli okuma** türünden faydalanarak okur ve öğrencilerinden öyküde yer alan sesleri ve ikilemeleri belirtmelerini ister. Ardından öğretmen öykünün haritasını çıkarmak için öğrencilere çalışma kitabı 22. sayfadaki 2. etkinliği yaptırır. Bu uygulamada **özetleyerek okuma** türünden yararlanırılır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 5

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 1	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma: 2	Özetleyerek okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorumları

Metni tanıma ve tahmin etme sürecinde tahmin ederek okuma türünden faydalanılmamıştır. Bu metnin amacına uygun olarak en fazla kullanılması gereken tür, eleştirel okumadır. Çünkü metin çıkarımlarda bulunularak doğruya nasıl ve hangi yollarla ulaşılacağı konusuna dikkat çekmektedir. Öğrenci parçanın her adımında ‘nasıl’ , ‘niçin’ sorularını kendine sorarak sivrisinek ile empati kurup hedeflenen noktaya ulaşmalıdır. Bu da eleştirel okuma yoluyla mümkündür. Ancak metnimiz dinleme metni olduğu için bu okuma türünden yararlanılamamaktadır. Bu yüzden görsel okuma türüne ağırlık verilmesi gerekir ki buda mümkün olmamış; görsel okumaya sadece bir kez yer verilmiştir. Bu süreçte, öğrencilere görsel okumada aranan, olması gereken, yaratıcılık, eleştirel bakış acısı kazandırma ve hayal gücünü geliştirmeye yönelik sorular yöneltilmemiş sadece görsellere ve başlığa dikkat çekme sağlanmıştır. Ayrıca dinleme metinlerinde sesli okuma türüne de çok fazla yer verilmesi gerekirken sadece iki kez sesli okuma yapılmıştır.

4.1.6. Atatürk Parkı'na Gezi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Atatürk Parkı'na Gezi, Avustralya'nın başkenti Canberra'ya yapılan bir geziyi, buradaki Anzak Anıtı'nı, Atatürk Parkı'nı ve parkın ortasındaki anıtın oraya dikiliş sebebini anlatan öyküleyici bir metindir. Bu metinle öğrencilere, Atatürk'ün insancıl tutumunu, Çanakkale Savaşlarında can veren Türk askerlerine önem verdiği gibi bu topraklar üzerinde can veren yabancı askerleri de önemseydiğini anlatmak amaçlanmıştır.

Atatürk Parkı'na Gezi adlı metin, Gülten DAYIOĞLU'nun, Altın Kitaplar tarafından 2004 yılında 4. baskısı yapılan Kangurular Ülkesi Avustralya'ya Yolculuk adlı kitabında yer almıştır. Bu metin, Türkçe 5 Ders Kitabı'na 4. baskısından düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; Öğrencilerden metnin bulunduğu sayfayı açarak görselleri incelemeleri ve başlığı okumaları istenir. Böylece **görsel okuma** ve başlığını okuma ile **tahmin ederek okuma** gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilerden içeriği tahmin etmeleri ve tahminlerini not etmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 1. Etkinlik yaptırılmış böylelikle **tahmin ederek okuma** ve **not alarak okuma** türlerine yer verilmiştir.

Tür, Yöntem ve Teknik Belirleme Sürecinde; Amaca uygun okuma türünü belirleyebilmek için öğrencilere sesli, sessiz okuma, paylaşarak okuma çeşitli okuma türleri hatırlatılarak tüm okuma türlerine yer verilmiştir.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez kendilerinin okumaları istenerek **sessiz okuma** türüne yer verilir.

Görsel Okuma Sürecinde; Metnin görsellerini içeriğiyle ilişkilendirmeleri amacıyla öğrencilere şu soru sorulmuştur:

‘Kitabınızdaki resimler metnin hangi bölümleriyle ilgilidir?’

Ayrıca öğrencilerden, metindeki görsellerin renklerini incelemeleri istenmiş, siyah, beyaz ve renkli görseller arasındaki farklara dikkat çekilmiştir.

Atatürk'ün Çanakkale Savaşı'nın yapıldığı yıllarda çekilmiş bir fotoğrafına öğrencilerden bir paragraf yazılması istenmiş; bu amaçla çalışma kitabındaki 2. Etkinlik yaptırılmıştır.

Böylece bu süreçte **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Anlamı Bilinmeyen kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni sessiz okumaları, okurken de anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenmiştir. Bu amaçla çalışma kitabındaki etkinlik 3 yaptırılmıştır. Bu etkinlikte müze, Anzak, mozaik, denetlemek, sulh kelimelerinin anlamlarını metinden hareketle tahmin etmeleri istenmiştir. Böylece **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerine yer verilmiştir.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni bir defa daha gözden geçirmeleri ve çalışma kitabındaki 4.etkinlikteki soruları cevaplamaları istenmiştir. Dolayısıyla **göz atarak okuma** türüne yer verilmiştir.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden ‘ Burası Atatürk Parkı ‘ ifadesinin geçtiği paragrafı bulmaları bu amaçla da çalışma kitabındaki etkinlik 6’yı yapmaları istenir. Böylece **sessiz okuma** türüne yer verilmiştir.

Değerlendirme Sürecinde; öğretmen bir vecize okuyarak onunla ilgili öğrencilerden bir afiş hazırlamalarını ister bunun için çalışma kitabındaki 7. etkinliği yaptırır. Öğretmenin burada başvurduğu okuma türü **sesli okumadır**.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 6

Sesli Okuma: 1	Sessiz Okuma: 8	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:1	Sessiz okuma:3 Göz atarak okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Metnin okuma türleri açısından incelenmesi sonucunda daha çok sessiz okumaya yer verildiği görülmektedir. Sesli okuma etkinlikleri az sayıdadır ve öğrencilerin, metinde geçen kelimelerin hangi manada kullanıldığını anlamalarını sağlamıştır. Metinde kullanılan bu okuma türleri yerinde kullanılmıştır ancak metni inceleme ve değerlendirme süreçlerinde eleştirel okumaya yer verilmesi gerekirden bu okuma türünden yararlanılmamıştır. Bunun yanı sıra, 5. sınıf seviyesine göre sessiz okuma türüne daha çok yer verilmesi, öğrencinin metni anlamlandırarak okuması açısından uygun olmuştur. Öğrencilerden içeriği tahmin etmeleri ve tahminlerini not etmeleri

amacıyla yapılan tahmin ederek okuma ve not alarak okuma da öğrencilerin bu konu üzerinde daha derinlemesine düşünmelerini ve önemli noktaların üzerinde durmalarını sağlamıştır.

Görsel okuma sürecinde, ‘Kitabınızdaki resimler metnin hangi bölümleriyle ilgilidir?’ sorusu öğrencilere yöneltilerek, görsellerle metnin ilişkilendirilmesi sağlanmış buda metnin anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Ayrıca görsellerin renklerini incelemeleri istenmiş, siyah, beyaz ve renkli görseller arasındaki farklara dikkat çekilmiştir. Dolayısıyla görsel okuma sürecinde kazanılması gereken hedefler amacına ulaşmıştır.

4.1.7. Mustafa Kemal’in Kağnısı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Mustafa Kemal’in Kağnısı, Kurtuluş Savaşı esnasında, cepheye kağnısıyla cephe taşıyan bir kadının, hasta ve yaşlı öküzünün ölmesiyle onun yerine geçmesini anlatan ve Türk kadınının kahramanlığını anlatan bir şiirdir. Bu şiirle öğrencilere, Milli Mücadele yıllarında kadınların yaptıkları fedakârlıkları ve bu mücadelenin kolay kazanılmadığını anlatmak amaçlanmıştır.

Mustafa Kemal’in Kağnısı adlı şiir, Fazıl Hüsni DAĞLARCA’nın Doğan Kitap tarafından 1999 yılında, İstanbul’da 3.baskısı yapılan Gazi Mustafa Kemal adlı kitabının 73-75. sayfaları arasında yer almıştır. Bu metin Türkçe 5 Ders Kitabı’na, 1999’da yapılan 3. baskısından düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri sesli okur. Böylelikle **sesli okuma** türüne ter verilir.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiiri kendileri okumaları istenir. Burada **sessiz okuma** türüne yer verilmiştir. Daha sonra öğrencilere **paylaşarak okuma** türüne uygun olarak okumalarını gerçekleştirirler.

Görsel Okuma Sürecinde; şiirin görselleriyle içeriği ilişkilendirmek amacıyla öğrencilere şu sorular sorulur;

- Kitabınızdaki resimlerden en çok hangisini beğendiniz?
- Dördüncü resimde kağnyı çeken kişi hangi duygular içersindedir?

Ayrıca, öğrencilerden etkinlik 2'deki resimlere bakarak bir paragraf yazmaları istenir. Böylelikle **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden şiiri bir kez daha sessiz okumaları ve anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **sessiz okuma** türüne yer verilir. Ayrıca bu amaçla çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte, inlemek, yedmek, ulu, çarık, bayır, yankı kelimelerinin anlamlarını metinden hareketle tahmin ederek yazmaları istenir. Böylelikle de **tahmin ederek okuma** türüne yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden şiiri bir kez daha gözden geçirmeleri ve çalışma kitabında 4. etkinlikte verilen soruları cevaplamaları istenmiştir. Bu amaçla **göz atarak okuma** türüne yer verilmiştir.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden şiiri gözden geçirerek gerçek anlamı dışında kullanılan sözcükleri söylemeleri istenir. Dolayısıyla **göz atarak okuma** türüne burada da yer verilmiş olur.

Ayrıca öğrencilerden ünlem işaretinin geçtiği dizeleri bulmaları ve bu amaçla çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Burada da **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türüne yer verilmiştir.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabında verilen paragrafın okuma kurallarına uyularak okunması, paragrafın en önemli cümlesinin altını çizerek ya da cümlelerin yanına bir yıldız koyarak belirginleştirilmesi istenmiştir. Böylelikle **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 7

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 8	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:1 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:4 Göz atarak okuma:1 İşaretleyerek okuma:2 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Mustafa Kemal'in Kağnısı adlı bu şiirde daha çok bilgi vermek amacıyla yazılmış olduğundan, öğrencilerin metindeki bilgileri alabilmelerini sağlayacak okuma türlerine yer verilmelidir. Bu nedenle şiirde, sessiz okuma türlerine çok fazla yer verilmiştir. Sesli okuma ve görsel okumaya ise çok az yer verilmiştir.

Görsel okumaya da çok fazla değinilmemiştir. Hâlbuki görsel okuma, metinle, görselleri arasında ilişki kurmada ve parçayı anlamlandırabilmede önemli bir unsurdur. Dolayısıyla görsel okumaya daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca görsel okuma sürecinde, öğrencilere yöneltilen sorular, başkalarının içinde buldukları ruhsal durumu ortaya koymada, duygularını anlamlandırabilmede öğrencilere yardımcı olmuştur.

4.1.8. Sabiha Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sabiha, Atatürk'ün manevi kızı Sabiha Gökçen'in onunla karşılaşmasını ve bundan sonra yaşadığı hayatı anlatan öyküleyici bir metindir. Bu metinle öğrencilere, insanın, çok istediği bir şeye çaba gösterirse ulaşabileceği ama öncelikle kişinin kendisine bir amaç belirlemesi gerektiğinin önemli olduğu anlatılmak istenmiştir.

Sabiha adlı metin Serpil URAL'ın, Kök Yayıncılık tarafından 2002 yılında, Ankara'da basılan, aynı adlı kitabından Türkçe 5 Ders Kitabı'na düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; Öğrencilerden okuma kitabını açmaları başlığı ve resmi incelemeleri istenir. Resmi incelemeye **görsel okumaya**, başlığı inceleyip metnin türünü tahmin edilmesinin istenmesiyle de **tahmin ederek okuma** türüne yer verilmiştir.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni okumada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Okuma Sürecinde; öğrenciler öncelikle **sessiz okuma** türünden faydalanarak daha sonrada **paylaşarak okuma** ve **sesli okuma** türlerinden faydalanarak okumalarını gerçekleştirirler.

Görsel Okuma Sürecinde; metnin görselleriyle içeriği ilişkilendirmek amacıyla öğrencilere aşağıdaki sorular sorulur ve böylece **görsel okuma** türüne ter verilmiş olur.

- Kitabınızdaki 1.resimde Atatürk Sabiha'ya ne söylüyor?

- İkinci ve üçüncü, dördüncü resimler arasında nasıl bir ilişki var?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen, öğrencilerden metni okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, tahmin etmeleri ve tahminlerini neye dayandırdıklarını açıklamalarını ister. Bu süreçte **sessiz okuma**, **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevaplamaları ve bu cevapları etkinlik kitabındaki 1. etkinliğe sırasıyla yazmaları istenir. Etkinlik yapılırken **sessiz okuma** türünden faydalanılır, yapıldıktan sonra ise **sesli okuma** türünden faydalanılır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere kurum adlarının ilk harflerinin büyük yazılacağını kavratılmak için çalışma kitabındaki 2. etkinlik uygulanır. Bunun için **sessiz okuma** türünden yararlanır.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilerden metni okuyarak metne bir başlık bulmaları, yazıyı tamamlayıcı bir paragraf yazmaları ve yazdıklarının ana düşüncesini belirlemeleri istenir. Bu süreçte öğrenciler, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar. Ayrıca öğrenciler yazdıkları paragrafı **sesli okuma** türünden faydalanarak okurlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 8

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 10	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:5 Tahmin ederek okuma:2 Paylaşarak okuma:1 Göz atarak okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Sabiha adlı metnin okuma türleri açısından incelenmesi sonucunda daha çok sessiz okumaya yer verildiği görülmüştür. Sesli okumaya dört kez, görsel okumaya da üç kez yer verilmesi de azımsanmayacak bir rakamdır. Dolayısıyla bu okuma türleri yerinde kullanılmışlar ve yeterli sayıdadırlar. Özellikle değerlendirme sürecinde eleştirel ve yaratıcı okumadan faydalanılmasıyla öğrenciler, metni, nesnel ve derinlemesine düşünerek okuyabilmelerini ve anlamlandırmalarını sağlamıştır.

Görsel okuma sürecinde yöneltilen sorular, öğrencilerin karmaşık ve farklı bilgiler arasında bağ kurmalarını sağlamıştır.

4.1.9. Nasıl Okurdu? Metnin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Nasıl Okurdu? Atatürk'ün okuma sevgisini, kitap okuma ve okuduğu kitabı değerlendirme metodunu anlatan bilgilendirici bir metindir. Bu metinle öğrencilere, Atatürk'ün okuma sevgisini anlatmak ve bilinçli bir kitap okumanın nasıl olduğunu öğretmek amaçlanmıştır.

Cemil SÖNMEZ tarafından yazılan bu metin, Kültür Bakanlığı Yayınları tarafından 1994 yılında Ankara'da basılan Atatürk Ve Okuma Sevgisi adlı kitaptan Türkçe 5 Ders Kitabı'na düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrenciler metni **sessiz okuma, sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; metnin görsellerini okuduklarıyla ilişkilendirmek amacıyla öğrencilere aşağıdaki sorular sorulur ve **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur:

➤ Kitabınızdaki resimlerin metnin hangi paragrafları ile ilgili olduğunu bulabilir misiniz?

➤ Resimlerde eksik olduğunu düşündüğünüz bir bölüm var mı? Niçin?

Ayrıca Atatürk'ün Nutuk adlı eseri görsel olarak öğrencilere betimletilir. Böylelikle **görsel okuma** türünden bir kez daha yararlanmış olur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Bunun pekiştirilmesi amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinlik uygulanır. Dolayısıyla bu süreçte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltile sorulara cevap vermeleri ve cevapları çalışma kitabı 3. etkinlikte yerine yazmaları istenir. Bu etkinlikte ise **sessiz okuma** türünden faydalanılır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden ‘Nasıl Okurdu?’ metninde tırnak işareti kullanarak bir paragraf alıntılarını ve alıntılarının paragrafı çalışma kitabı 4. etkinlikte yerine yazmaları istenmiştir. Burada **sessiz okuma** türünden faydalanılır.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilerden verilen metni okumaları ve metnin ana fikrini bularak metne bir başlık yazmaları istenir. Bu süreçte öğrenciler **sessiz okuma, sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 9

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 9	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:3 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:6 Tahmin ederek okuma:1 Göz atarak okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Nasıl Okurdu adlı bu metinde sessiz okuma türüne çok fazla yer verilmiş olmasına rağmen sesli okuma ve görsel okumaya daha az yer verilmiştir.

Atatürk'ün okuma sevgisini, kitap okuma ve okuduğu kitabı değerlendirme metodunu anlatan bilgilendirici bir metin olmasından dolayı öğrencilerin bu metotları anlamlandırması ve bu metotlardan yola çıkarak özgün metotlar üretmeleri istenmelidir. Bunun içinde eleştirel okumaya daha çok ve yaratıcı okuma türüne ise muhakkak yer verilmeliydi. Metin bir bilgi verme amaçlı olduğu için bilgi edinerek okuma türüne de daha fazla değinilmelidir.

Görsel okuma sürecinde sorulan sorular ise öğrencilerin metin ile görselleri ilişkilendirebilmelerini bunun yanı sıra, görsel okumada olması gereken, eleştirel düşünme, hayal gücünü geliştirme süreçlerine de yer verilmesini sağlamıştır.

4.1.10. Türk Tiyatrosu ve Atatürk Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Türk Tiyatrosu Ve Atatürk, Atatürk'ün sanatçılara verdiği bir davette, Muhsin Ertuğrul, İsmet İnönü ve Atatürk arasında geçen diyalogu anlatan öyküleyici bir metindir. Bu metinle öğrencilere Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği önem anlatılmaya çalışılmıştır.

Muhsin ERTUĞRUL tarafından yazılan bu metin Cumhuriyet gazetesinin 13900. sayısının 2. sayfasında 'Bir Dönüm Gecesi' yazısından düzenlenerek Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabında yer alan görsellere bakarak ve başlığı göz önünde bulundurarak içeriği tahmin etmeleri ve tahminlerini çalışma kitabındaki 1. etkinliğe yazmaları istenir. Bu süreçte **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni birkaç kere vurgu tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Dolayısıyla öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni öğrencilerine bir kez daha **sesli okuma** türünden yararlanarak okur. Sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri not etmelerini ister. Bu amaçla çalışma kitabındaki 2. etkinliği uygulatır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere daha **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinledikleri metnin ana fikrini bulmalarını ister.

Metnin görsellerini dinledikleriyle ilişkilendirmek amacıyla öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilir, burada yararlanılan okuma türü **görsel okuma**dır.

- Resimlerle dinlediğiniz metin arasında uyumsuzluk var mı? Varsa nedir?
- Siz olsaydınız bu metni resimlerken hangi tür resimler kullanırdınız?

Öğretmen bir kez daha **sesli okuma** yaparak okur ve öğrencilerden -lık ekinin geçtiği sözcükleri listelemelerini ister. Bununla ilgili çalışma kitabındaki 3. etkinliği uygulatır. Etkinliği uygularken **sessiz okuma türünden**, uygulamadan sonra **sesli okuma** türünden yararlanır.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki tema sonu süreç değerlendirme çalışması öğrencilere uygulanır. Bu uygulamada da **sessiz okuma, eleştirel okuma, görsel okuma** ve **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türlerine yer verilir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 10

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:5	Sessiz okuma:2 Tahmin ederek okuma:1 Göz atarak okuma:1 Eleştirel okuma:1 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Türk Tiyatrosu ve Atatürk adlı bu metin, dinleme metni olduğu için okuma türlerine yerinde ve yeterli sayıda yer verilmiştir. Özellikle dinleme metinlerinde seli okuma ve görsel okumaya sıklıkla başvurulması yerinde bir tercihtir. Görsel okuma sürecinde yöneltilen sorular, öğrencilerin aynı düşünceyi farklı yollarla işleme

yeteneğini geliştirebilmelerini, kendi kararlarını alabilmeleri için, görseli okuyabilmelerini ve anlayabilmelerine yardımcı olmuştur.

Metni inceleme ve değerlendirme sürecinde eleştirel okumaya yer verilmesi, öğrencilerin okudukları konu üzerinde düşünülmesini, okuduklarını değerlendirebilmelerini ve bunların sonucunda kendilerine ait bir yargıya ulaşmalarını sağlamıştır.

4.1.11. Kedilere Ad Koymak Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kedilere Ad Koymak adlı şiirle öğrencilere çevrelerindeki hayvanlara karşı farklı bakış açıları kazandırabilmek amaçlanmıştır.

The Naming of Cats adlı şiir T. S. Eliot'un 1939 yılında Florida'da yayımlanan old Possum's Book of Practical Cats adlı kitabında yer almıştır. Bu şiir Türkçeye Mehmet Ali Özkan tarafından Kedilere Ad Koymak adıyla çevrilmiştir. Şiir Türkçe 5 Ders Kitabı'na kendisinin verdiği özel izinle alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen sınıfa hayvan resimleri getirerek öğrencilere gösterir ve şu soruları sorar:

- Bu hayvanların adları nedir?
- Bu kedilerin adları ne olabilir?
- Hayvanlara adlarını kim koyar?
- Bu isimlerin bir anlamı olabilir mi?

Öğretmen böylelikle bu süreçte **görsel okuma** türünden faydalanmış olur.

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Burada başvurulan okuma türü **sessiz okuma**dır.

Okuma Sürecinde; öğrenciler şiiri **sessiz okuma** türü ile bir kez kendileri okurlar. Daha sonra şiir bir kerede her öğrenciye bir kıta olacak şekilde **paylaşarak okuma** türünden faydalanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere şu sorular sorularak **görsel okuma** gerçekleştirilir:

- Metinde toplam kaç kedi resmi var?
- En çok hangi kedi resmini beğendiniz, neden?

➤ Şiirde geçen isimlerden hangilerinin hangi kedilere ait olduğunu düşünüyorsunuz, neden?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilere metni bir kez daha **sesli okuma** türünden faydalanarak okutulur ve anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri ve bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce ve sonra gelen kelime ve cümlelerden yararlanarak tahmin etmeleri ve bu tahminlerini çalışma kitabı 3. etkinliğine yazmaları sağlanır. Böylelikle **tahmin ederek okuma** türünden de faydalanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni bir defa daha gözden geçirip öğretmenin verdiği soruları cevaplamaları istenir. Dolayısıyla **göz atarak okuma** türüne yer verilmiş olur.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden bağlaç olan ‘de’ nin ayrı yazıldığını kavramaları için çalışma kitabındaki 5. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte, öğrencilere önce ilk cümleyi daha sonra ikinci cümleyi okutup cümlelerin anlamlarının değişip değişmediği sorulur. Burada da sesli okuma türünden yararlanır.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliğini yapmaları istenir. Bu etkinlikte verilen cümlelerdeki ‘sayı, renk, şekil ve durum’ bildiren kelimelerin altlarını çizip yanlarına belirttikleri durumu yazmaları istenmiştir. Burada da **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 11

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:1 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:3 Göz atarak okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Kedilere Ad Koymak adlı bu şiirde, sessiz okumaya daha fazla yer verilmiş ancak sesli ve görsel okumaya çok az yer verilmiştir. Şiirin, her öğrenciye bir kıta olacak şekilde, paylaşarak okuma türünden faydalanılarak okutulması konuyu zevkli

hale getirmiş ve öğrenciler arasında paylaşımı arttırmış birlikte hareket edebilmelerini sağlamıştır.

Görsel okuma, bu parça için en uygun türlerden biridir; fakat metin işleme süreci görsel okumadan yararlanılarak başlamış devamında ise görsel okumaya çok az yer verilmiştir. Ancak görsel okuma sürecinde öğrencilere yöneltilen sorular, öğrencilerin matematik ve fen bilgisi derslerinde öğrendikleri konularla şiir arasında ilişki kurabilmelerini ve bu derslerde öğrendikleri konuları pekiştirmelerini sağlamış, dolayısıyla disiplinler arası tasarıma da metnin işleniş sürecinde yer verilmesi sağlanmıştır.

4.1.12. Haydi Banyoya Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Haydi, Banyoya adlı metin, tarihten bugüne insanların temizlik anlayışı üzerine yazılmış bilgilendirici bir metindir. Bu metinle öğrencilerin su ve temizliğin hayatımızdaki önemini fark etmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin, Bilim Çocuk Dergisi'nin 51. sayısında yayımlanmıştır. Buradan da Türkçe 5 Ders Kitabı'na düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kez sesli okur. Dolayısıyla **sesli okuma** türünden yararlanılmış olur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metni bir kerede kendilerinin okuyacağı söylenir. Burada **sessiz okuma** türüne yer verilir.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere şu sorular sorulur:

- İlk resimdeki kim olabilir? Nasıl görünüyor? Sizce neden öyle duruyor? Bu resim metnin hangi bölümüyle ilişkili?
- İkinci resmi anlatınız. Burası neresi olabilir? Bu resim metinde hangi bölümle ilişkili?
- Üçüncü resimde neler görüyorsunuz? Resimde görünen yer sizce neresi?
- Kitaptaki resimler metinle uyumlu mu? Çelişkileri var mı?

Bu sorularla metnin içeriği ve görselleri ilişkilendirilerek **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha sessiz okuma kurallarına uygun olarak okumaları sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri ve bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, kitaptaki resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Böylelikle bu süreçte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni bir defa daha gözden geçirmeleri ve öğretmenin sorduğu sorulara cevap vermeleri istenir. Bura **göz atarak okuma** türüne yer verilmiş olur.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; kelime anlamlarıyla ilgili olarak çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden , ‘ Mösyö her türlü parfümü kullanırdı ve bir temizlik timsaliydi.’ cümlesini metinden bulmaları ve nasıl yazıldığını tartışmaları istenmiştir. **Sessiz okuma** ve **tartışarak okuma** türlerine yer verilmiştir. Ayrıca tırnak işaretlerinin kullanımı ile ilgili olarak öğrencilere çalışma kitabındaki 5. etkinlik uygulanmıştır. Gene burada da **sessiz okuma** türüne yer verilmiştir.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerin sıfat konusunu daha iyi anlayabilmeleri için çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilere verilen cümlelerde vurgulanmak istenen kelimeleri farklı bir şekilde yazmaları (koyu, eğik) veya işaretlemeleri istenir. Burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanılmış olur.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 12

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 8	Görsel Okuma:1
Sesli okuma:1 Tartışarak okuma:1	Sessiz okuma:5 Göz atarak okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Bu metinde sessiz okuma sürecine çok fazla, sesli ve görsel okuma sürecini ise çok az yer verilmiştir. Anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma sürecinde, tahmin ederek

okuma türünden faydalanılması yerinde bir seçim olmuş, bu okuma türü ile öğrenciler okuma sürecinde etkin kılınmış, metinde geçen duygu, düşünce ve olaylarla ilgili meraklarının uyandırılması sağlanmıştır. Ayrıca temizliğin hayatımızdaki önemini kavratmak açısından, tartışarak okumaya daha fazla yer verilmelidir. Çünkü bazı kavramlara öğrencilerin ulaşması, beyinlerinde o kavramların kalıcılığını artırır.

Görsel okuma sürecinde yöneltilen sorularla öğrenciler metnin içeriği ve görselleri ilişkilendirebilmişler, görsel okumada olması gereken, zihinde canlandırabilme, nesnelere ayırt edip anlamlandırabilme, yaratıcılığı geliştirebilme ve karşısındakinin duygu ve düşüncelerini anlamlandırabilme gibi hedeflerin, öğrenciler tarafından kazanılması sağlanmıştır.

4.1.13. Sel Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sel, dere kenarında sele kapılan bir çocuğun köylüler tarafından kurtarılmasını anlatan öyküleyici bir metindir. Bu metinle öğrencilerin, dayanışmanın önemini fark etmeleri, doğal afetlerin sebep ve sonuçlarına duyarlılık geliştirmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin, Cahit UÇUK'un 1938 yılında İstanbul'da Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Çocuk Yayınları tarafından ilk baskısı yapılan 'Türk İkizleri' adlı eserin 153-168. sayfalarında yer almıştır. Metin Türkçe 5 Ders Kitabı'na yayımlanmış bu baskısından düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilere sel görüntülerinin olduğu fotoğraflar gösterilerek 'Bu fotoğrafta neler görüyorsunuz?' sorusu öğrencilere yöneltilir. Böylelikle bu süreçte **görsel okuma** türünden faydalanılmış olur.

Anahtar Kelimelerle Çalışma sürecinde; öğrencilere çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, kutucuklara gizlenen kelimeleri bulmaları istenir. Bunun içinde **görsel okuma** türünden faydalanılır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden ders kitaplarını açmaları ve resimleri incelemeleri istenir. Burada görsel okuma türünden faydalanılmış olur. Daha sonra metnin başlığından, anahtar kelimelerden ve kitaptaki resimlerden yararlanarak bu metinde anlatılan öykünün içeriğini ve türünü tahmin etmeleri istenir.

Burada **göz atarak okuma, tahmin ederek okuma, işaretleyerek okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden faydalanılmıştır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrenciler öncelikle **sessiz okuma** türünden faydalanarak daha sonrada **paylaşarak okuma** türünden faydalanarak okumalarını gerçekleştirirler.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere aşağıdaki sorular sorularak içerikle görseller ilişkilendirilir. Böylece **görsel okuma** türü gerçekleştirilmiş olur.

- Birinci resimde neler var? Sizce bu resim Parlak'la ilgili neler anlatıyor?
- İkinci resimdeki çocuğun yüz ifadesi nasıl?
- Sizce Parlak kaç yaşında, neden böyle düşündünüz?
- Üçüncü resimde neler var? Metindeki hangi sahneyi anlatıyor?
- Metinde anlatılmayan fakat resimlerde yer alan bir şey var mı?
- Sizce resimlerden en güzel hangisi? Neden?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden faydalanarak okumaları istenir. Okuma sonrasında öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce ve sonra gelen kelime ve cümlelerden kitaptaki resim ve sembollerden faydalanarak tahmin etmeleri sağlanır. Bu amaçla çalışma kitabındaki 4. etkinlik uygulanır. Dolayısıyla burada **tahmin ederek okuma** türü gerçekleştirilir.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir. Ayrıca bu süreçte çalışma kitabındaki 5. etkinlik öğrencilere uygulanmıştır. Bu etkinlikte öğrencilerden öykünün haritasını oluşturmaları istenmiştir. Dolayısıyla burada **özetleyerek okuma** türünden faydalanılmıştır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere, konuşma çizgisinin kullanımıyla ilgili olarak etkinlik 6 uygulanmıştır. Burada metinden alınan bir bölüm konuşma çizgilerine dikkat edilerek okunmuştur. Okurken **sessiz okuma** türünden yararlanılmıştır. Ayrıca bu etkinlikte bir fıkra verilmiş ve öğrencilerden bu fıkrayı karşılıklı konuşma haline getirmeleri istenmiştir. Burada da **okuma tiyatrosu** türünden yararlanılmıştır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 13

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 10	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:1 Okuma tiyatrosu:1 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:4 Göz atarak okuma:2 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Sel adlı bu metinde sessiz okumaya çok sayıda, sesli ve görsel okumaya da çok sayıda değil ancak gene de azımsanmayacak sayıda yer verilmiştir. Bu okuma türlerin kullanılma sıklığı yeterli sayıda olup okuma türleri de kendilerine uygun yerlerde kullanılmışlardır. Farklı türde ve fazla sayıda okuma türüne yer verilmesi metni okumada öğrencileri daha etkin kılmıştır. Özellikle söz varlığını geliştirme sürecinde okuma tiyatrosu okuma türünün kullanılması öğrencilerin metnin yapısını, dilini ve metinde yer alan şahıs ve varlık kadrosunun özelliklerini anlamalarını sağlaması açısından iyi bir tercihtir.

Görsel okuma sürecinde verilen sorular, başkalarının içinde buldukları ruhsal durumu ortaya koymada, duygularını anlamlandırabilmede öğrencilere yardımcı olmuştur. Bu sorular öğrencilerin farklı bireylerin, kişilik özelliklerini tanımlayabilmelerine de yol göstermiştir. Ayrıca bu sorular hayal gücünü ve eleştirel düşüncenin gelişmesine de olanak sağlamıştır.

4.1.14. Kırlara Gidiyorum Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kırlara Gidiyorum, baharla başlayan kır tutkusunu bir çocuğun gözüyle ele alan bir şiiirdir. Çocukların uçurtma ve kuş sevdalarının yürekte bıraktığı sevinci anlatan bu şiirle öğrencilerin dikkatini çevrelerine, doğaya, doğadaki değişikliklere, insan doğa ilişkisine çekmek amaçlanmaktadır.

Bu şiir 1989 yılında, İstanbul'da Beyan Yayınları tarafından yayımlanan Gülücük adlı çocuk kitabında yer almaktadır. Bu şiir Türkçe 4 Ders Kitabına 1991 yılında basılan Gülücük adlı kitaptan olduğu gibi alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri **sesli okuma** türü ile okur.

Okuma Sürecinde; **sessiz okuma** türünden yararlanır. Metni okurken belirlemiş oldukları amaca ulaşp ulaşamadıklarını kontrol ettirmek için çalışma kitabındaki etkinlik 2 uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, ‘Kırlara Gidiyorum’ şiirinin okuma ve dinleme amaçlarının yazılması istenir bunun içinde **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilerek **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur:

- Resimdeki çocuk ne yapıyor?
- Çocuğun yüz ifadesini inceleyiniz. Sizce neler hissediyor?
- Resimde kaç kuş var?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden şiiri bir kez daha **sessiz okuma** türünden faydalanarak okumaları istenir. Okuma sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri ve bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, kitaptaki resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Burada **tahmin ederek okuma** türünden faydalanılır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir. Ayrıca öğrencilerden şiirin dizelerini incelemeleri ve bu şiirin şimdiye kadar okudukları şiirlerden farklı olan yanlarını bulmaları istenir. Bunun içinde **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türünden yararlanır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; adın durumlarıyla ilgili olan 3. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen örneklerin incelenmesi, yanlarında verilen açıklamaları iyice anlamaya çalışıp, altı çizili eklerin kelimeye hangi anlamı kattığını incelemeleri istenmiştir. Burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden gerçeğe uyan ve uymayan unsurları belirlemeleri amacıyla 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliği uygulayabilmek için **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türünden yararlanır.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden bu metni bir kere daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak dikkatlice okumaları ve devamını yazmaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 6. etkinlik uygulanır.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden birbirleriyle çalışma kitaplarını değiştirerek yazdıkları şiirleri okumaları ve bu şiirlerdeki gerçek olan ve olmayan öğeleri bulmaları istenir. Burada gerçekleştirilen okuma türleri **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türleridir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 14

Sesli Okuma: 1	Sessiz Okuma: 13	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma: 1	Sessiz okuma: 6 Göz atarak okuma: 1 Tahmin ederek okuma: 1 Metinlerle ilişkilendirerek okuma: 1 Eleştirel okuma: 4	Görsel okuma: 1

Bulgular ve Yorum

Kırlara Gidiyorum adlı bu şiirde, sessiz okumaya çok fazla yer verilmesine rağmen sesli ve görsel okumaya sadece birer kez yer verilmiştir. Şiirde kullanılması gereken en önemli okuma türlerinden bir tanesi paylaşarak okumadır. Paylaşarak okuma her öğrencinin şiire aktif olarak katılımını ve okumada çeşitliliği sağlar. Buna rağmen bu şiirde paylaşarak okumaya yer verilmemiştir.

Görsellere yer verilerek parça ile ilişkilendirilmesini sağlamak amacıyla görsel okumaya yer verilmesi konunun daha somut hale gelmesi sağlamıştır. Fakat görsel okuma kimi zaman çocukların hayal güçlerini sınırlandırabilmektedir. Bu konu hayal gücünü geliştirmeye elverişli olduğundan görseller kesin sınırlarla çizilmemeli, daha serbest ve geliştirilebilir olmalıdır. Dolayısıyla görsel okumaya çok fazla yer verilmemesi yerinde bir seçimdir.

4.1.15. Bir Yer Düşünüyorum Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bir Yer Düşünüyorum, doğanın fark etmeden geçtiğimiz güzelliklerini, insana huzur ve mutluluk veren yönlerini konu alan bir şiidir. Bu şiirle, öğrencilere doğa sevgisini aşlamak amaç edinilmiştir.

Bu şiir Ziya Osman Saba'nın 1957 yılında Varlık Yayınları tarafından İstanbul'da basılan 'Nefes Almak' adlı şiir kitabında yer almıştır. Şairin bütün şiirleri 1993 yılında 'Bütün Şiirleri' adlı kitapta toplanmış, buradan da Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na 113. sayfasından olduğu gibi alınmıştır.

Metin Türü: Şiir (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen sınıfa getirdiği manzara resimlerini ve fotoğrafları tahtaya asar ve öğrencilerden bu resim ve fotoğraftaki yerleri tasvir etmelerini ister. Böylece **görsel okuma** türüne yer vermiş olur.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni birkaç defa yüksek sesle, vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Dolayısıyla **sesli okuma** türünden faydalanmış olur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni öğrencilerine bir kez daha **sesli okuma** türünden yararlanarak okur. Sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri not etmelerini ister. Bu amaçla çalışma kitabındaki 1. etkinliği uygulatır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen şiirin ana duygusunu öğrencilere sorar ve ana duygusu bu şiirle aynı olan bir dördlük yazmalarını ister. Bunun için çalışma kitabındaki 2. etkinliği uygulatır. Daha sonra öğrencilerden yazdıklarını sessiz okuma türüne uygun olarak okumalarını ve kendi yazdıkları bu dördlüğü resimlemelerini ister. Böylece **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki tema sonu süreç değerlendirme çalışması öğrencilere uygulanır. Bu uygulamada **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türlerine yer verilmiştir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 15

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 4	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:2 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Bir Yer Düşünüyorum adlı bu metinde sessiz okumaya fazla, sesli ve görsel okumaya ise çok az yer verilmiştir. Hâlbuki bu metin dinleme metni olduğu için sesli okuma ve görsel okumaya daha fazla yer verilmelidir. Değerlendirme sürecinde eleştirel okumaya ve metinlerle ilişkilendirerek okuma türlerine yer verilmesi, metnin anlamlandırılmasına büyük katkı sağlamıştır.

4.1.16. Fatih'ten Hikâyeler Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Fatih'ten Hikâyeler, padişah Fatih Sultan Mehmet'in zekâsını, mütevazılığını ve adaletini anlatan kısa öykülerden oluşmaktadır. Bu metinle öğrencilere tarihi değerlerinin farkına varmaları amaçlanmıştır.

Bu metin Enver Naci GÖKŞEN'in, Doğan Kardeş adlı dergisinin 501. sayısında (Aralık 1960) yer alan Fatih ve Hikâyeler adlı yazısından Türkçe 5 Ders Kitabı'na düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma sürecinde; çalışma kitabında verilen 1. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte verilen kelimelerin bulmadan bulunup üzerlerinin boyanması istenmiştir. Bu süreçte **görsel okuma** türünden faydalanılmıştır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden ders kitaplarını açmaları ve resimleri incelemeleri istenir. Burada başvurulan okuma türü **görsel okuma**dır. Sonrasında metnin başlığını okumalarını ve anahtar kelimelerden de yararlanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri ve tahminlerini not etmeleri istenir.

Burada da tahmin ederek okuma, sessiz okuma ve **not alarak okuma** türlerinden yararlanılmış olur.

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri **sesli okuma** türünü kullanarak okur.

Okuma Sürecinde; giriş bölümü öğretmen **sesli okuma** türünden faydalanarak okur sonrasında, hikâyelerden başlanarak her bir bölümü farklı öğrenci okur. Böylece **paylaşarak okuma** türünden yararlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili resmi yorumlamaları istenerek aşağıdaki sorular sorulur:

- İlk resimdeki olay hangi hikâyeyi anlatıyor?
- Birinci resimde Fatih Sultan Mehmet sizce hangisidir? Niçin böyle düşünüyorsunuz?
- Fatih'in iki resimdeki görüntüsünü karşılaştırmınız?
- Üçüncü resimde Fatih Sultan Mehmet sizce kaç yaşında olabilir?
- Üçüncü resim hikâyenin hangi kısmını anlatmaktadır?

Bu sorularla **görsel okuma** türüne yer verildiği görülmektedir. Ayrıca görsellerden hareketle yazı yazma çalışması olan çalışma kitabındaki 1. etkinlikte de **görsel okuma türünden** faydalanılmıştır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen, öğrencilerden **sessiz okuma** türünü kullanarak metni tekrar okumalarını ve anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri ister. Bu kelimelerin geçtiği cümleler öğrencilere yeniden okutularak anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenci burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden hikâyenin ana fikrini açıklamalarını ve giriş, gelişme, sonuç bölümlerini göstermeleri istenir. Ayrıca öğrencilerden metni bir defa daha gözden geçirmeleri ve yöneltilen soruları cevaplamaları istenir. Böylece **göz atarak okuma** türünden faydalanılmış olur.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; çalışma kitabındaki, zıt anlamlı kelimelerle ilgili olarak 3. etkinlik, basit, bileşik, türemiş sözcüklerle ilgili 4. etkinlik, karışık kelimelerden cümle oluşturmak için de 5. etkinlik **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türleri kullanılarak yaptırılmıştır.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte cümleleri karışık olarak verilen 'Bir Demet Çubuk' adlı hikâyeyi anlamlı bir şekilde

sıralamaları istenir. Öğrenci burada **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanır. Sonrasında yazılan metin sıra ile öğrencilere okutulur. Burada da **sesli okuma** türünden faydalanılmış olur.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilere çalışma kitabında verilen değerlendirme etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, ‘Güvercin ile Karınca’ adlı fablı okuyup şiir şeklinde yazmaları istenir öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 16

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 10	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:3 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:4 Göz atarak okuma:1 Not alarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Fatih'ten Hikâyeler adlı metinde sessiz okuma çok fazla yer verilmiştir. Sesli okuma ve görsel okuma sessiz okumaya nazaran daha az sayıda olmasına rağmen metin işleniş sürecinde kullanım durumları yeterlidir. Bu metinde okuma türleri birbirleriyle ilişkilendirerek öğrencilerin okuma türleri arasında bağlantı kurmaları sağlanmıştır. Bu doğrultuda görsel okuma, not alarak okuma ve tahmin ederek okuma birbirleriyle ilişkilendirilmiş. Bunun yanı sıra fazla sayıda okuma türüne yer verilmiş olması metni anlamlandırmada öğrenciyi daha etkin kılmıştır. Özellikle tahmin ederek okuma öğrencilerin hayal güçlerini harekete geçirmede ve öğrencinin öğrenmeyi yapılandırabilmesinde yerinde kullanılmıştır.

Görsel okuma sürecinde yöneltile sorular, öğrencilerin beden dilini yorumlayabilmeleri, başkalarının içinde buldukları ruhsal durumu ortaya koymada, duygularını anlamlandırabilmede, eleştirel ve yaratıcı düşünebilmelerinde öğrencilere yardımcı olmuştur. Ayrıca bu sorular öğrencilerin farklı bireylerin, karakteristik özelliklerini tanımlayabilmelerine de yol göstermiştir.

4.1.17. Mehter Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Mehter isimli bu metin, mehter takımının kuruluşunu, tarihsel gelişimini anlatan bilgilendirici bir metindir. Bu metinde öğrencilerin tarihi değerlerimizi tanımasını amaçlanmıştır.

Metnin giriş kısmı Küçük Hayat Ansiklopedisi'nden alınarak düzenlenmiştir. 'Kısa Kısa...' başlıklı bölüm ise Neriman GÖKÇEGÖZ KARATEKİN tarafından yazılmış ve daha önce başka bir yerde yayımlanmamıştır. Bu bölüm yazarın özel izniyle Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma sürecinde; öğretmen **sesli okuma** türünden faydalanarak anahtar kelimeleri yüksek sesle okuyup tahtaya yazar. Anahtar kelimelerle ilgili olarak çalışma kitabındaki 1. etkinliği yaptırır. Öğrenciler burada da **tahmin ederek okuma** türünden faydalanır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni **sesli okuma** türünü kullanarak, vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur.

Okuma Sürecinde; öğrenciler, başlıktan hareketle okuyacakları metnin içeriğini tahmin ederek, **tahmin ederek okuma** türünden faydalanırlar. Ayrıca metni **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerini okuduklarıyla ilişkilendirmek amacıyla aşağıdaki sorular sorulur ve görsel okuma gerçekleştirilir.

➤ Birinci resimde gördüğümüz müzik aletlerinin hangileri olduğunu tahmin ediniz.

➤ İkinci resimde neler görüyorsunuz?

➤ Metnin başlığı başka ne olabilir?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metin içersinde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerini kullanarak bulmaları istenir. Daha sonra **sesli okuma** türü kullanılarak öğrencilere bu kelimelerin geçtiği cümleler yeniden okutulur ve anlamaları tahmin ettirilmeye çalışılır. Dolayısıyla burada **tahmin ederek okuma** türüne de yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili üç soru yazıp cevaplamalarının istendiği 3. etkinlik uygulanmıştır. Burada **sessiz okuma** ve **göz atarak okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden metinde geçen birleşik sözcükleri bulmaları ve bunu çalışma kitabı 4. etkinlikte yerine yazmaları istenir. Burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türünden yararlanılır.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikte mehterle ilgili bir kavram haritası hazırlamaları istenir. Öğrenciler bunun için **özetleyerek okuma** türünden faydalanırlar.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilere çalışma kitabında verilen değerlendirme etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen resmi inceleyip düşüncelerini yazmaları istenir. Böylece **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 17

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 11	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:4 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:4 Göz atarak okuma:1 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:3 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Mehter adlı bu metinde, sessiz okumaya on bir defa, sesli okumaya beş defa, görsel okumaya ise bir kez yer verilmiştir. Dolayısıyla en fazla kullanılan okuma türü sessiz okuma olmuştur.

Bu metinde en fazla yer verilmesi gereken okuma türü, tahmin ederek okumadır. Çünkü metin tarihi bir konudur ve öğrencilerin de bu konuyla ilgili hazır bulunuşlukları yeterli değildir. Bu yüzden tahmin ederek okuma türüne üç defa yerine daha fazla yer verilebilirdi. Ayrıca görsel okuma türüne de bir kez yer verilmesi metni işleyiş sürecinde diğer bir eksikliklerdir. Ayrıca bu süreçte öğrencilere yöneltilen sorular, onların

görsel okumada kazanmaları gereken hedeflere tam olarak ulaşmalarını sağlayamamıştır. Çünkü bu sorular öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşüncelerine olanak sağlamamaktadır.

4.1.18. Koca Seyit Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Koca Seyit, Kurtuluş Savaşı'nda üstün çabalar göstererek ismini tarihe yazdıran bir kahramanın öyküsüdür. Bu metinle öğrencilerin Kurtuluş Savaşında yapılan fedakârlıkları öğrenmeleri, vatan sevgisi, birlik ve beraberliğin önemini hissetmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin, Türkçe 5 Ders Kitabı'na İsmail BİLGİN'in 2004 yılında İstanbul'da Erdem Yayınları tarafından yayımlanan Çanakkale'nin İsimsiz Kahramanları adlı kitabından düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma sürecinde; öğretmen anahtar kelimeleri yüksek sesle okuyarak tahtaya yazar. Burada başvurulan okuma türü **sesli okumadır**.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin bulunduğu sayfaları açıp resimleri incelemeleri istenir. Burada **görsel okuma** türüne başvurulmuştur.

Anahtar kelimelerden de yararlanarak, öğrencilerden metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir ki burada **tahmin ederek okuma** türü kullanılmıştır. Son olarak ta tahminlerini not etmeleri istenir burada da **not alarak okuma** türüne yer verilmiştir.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni **sesli okuma** kurallarına dikkat ederek okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni okurken vurgu, tonlama ve telaffuzla dikkat etmeleri gerektiği söylenir. Burada kullanılan okuma türü **sesli okumadır**. Konu bütünlüğünü bozmayacak şekilde metin bölümlere ayrılarak birkaç öğrenciye daha okutulur. Böylece **paylaşarak okuma** türüne de yer verilir. Öğrencilerden okudukları metnin konusunu söylemeleri istenir. Burada da **özetleyerek okuma** türünden faydalanılır.

Görsel Okuma Sürecinde; metinle ilgili resimleri yorumlamaları için öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilir. Böylelikle **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur.

- İlk resimde Koca Seyit'i gösteriniz.
- İlk resimde metnin hangi bölümü anlatılıyor?
- Koca Seyit kaç yaşlarında görünüyor?
- Üçüncü resimde neler var?
- Bu sahne gerçekten yaşanmış olabilir mi?
- Koca Seyit gerçekten koca mermiyi taşıyacak kadar güçlü görünüyor mu?

Ayrıca harita ve kroki okuma konusunda da öğrencileri desteklemek için olayın geçtiği yerleri haritadan göstermeleri istenir. Burada da **görsel okuma** gerçekleştirilmiş olur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni sessiz bir şekilde okumaları ve bu arada anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmeleri istenir. Burada **sessiz okuma** ve **işaretleterek okuma** türlerinden yararlanılmıştır. Daha sonra bu kelimelerin geçtiği cümleler öğrencilere yeniden okutularak anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Burada da **sesli okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Metni İnceleme Sürecinde; hikâyenin anlaşılmasına yönelik olarak çalışma kitabındaki 2. etkinlik ve Koca Seyit'le ilgili karakter kartı hazırlanmalarının istendiği 3. etkinlik uygulatılır. Öğrenciler bu etkinlikleri yapmada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden metindeki terimleri bulmaları istenir. Bunun için çalışma kitabındaki 5. etkinlik uygulatılır. Bu etkinliği uygulamada sessiz okuma türünden faydalanılır. Daha sonra cümlenin öğelerinden öznenin kavranmasına yönelik olarak çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılır.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilere çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte bir parça verilmiş ve öğrencilerden bu parçadaki yazım yanlışlarını bulmaları istenmiştir. Burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerine yer verilmiştir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 18

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 11	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:4 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:4 Özetleyerek okuma:1 Not alarak okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Koca Seyit adlı bu metnin incelenmesi sonucunda en fazla sessiz okuma türüne başvurulduğu görülmektedir. Sesli okuma ve görsel okumaya ise sessiz okumaya nazaran daha az başvurulmuştur. Metinde çok çeşitli okuma türlerine yer verilmiş olması metnin işlerliğini arttırmıştır. Bunun yanında eleştirel okuma türüne iki defa yerine daha fazla yer verilebilirdi. Ayrıca sesli okuma türüne çok fazla yer verilmiştir. 5. sınıf düzeyindeki bir öğrencinin sesli okuma türünü daha az sayıda kullanması gerekir. Bununla birlikte tahmin ederek okuma türüne de daha fazla yer verilmesi öğrencilere metni kavrayabilme açısından gereklidir.

Görsel okuma sürecinde öğrencilere yöneltilen sorular, yaratıcılığı geliştirme, dikkati artırma, resimleri yorumlayabilme, çevrelerindeki sosyal olayları anlamlandırıp yorumlayabilme, hayal gücünü geliştirme, görsellerle içeriği ilişkilendirip metni daha iyi kavrayabilme, harita ve kroki okuyabilme gibi hedefleri gerçekleştirmeye yönelik olarak sorulmuştur.

4.1.19. Bebeklerin Ulusu Yok Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bebeklerin Ulusu Yok, barış içinde yaşamamak için hiçbir sebep olmadığını anlatan bir şiirdir. Bu şiirle öğrencilerin, tüm insanların eşit olduğu ve barış içinde yaşamının güzel bir duygu olduğunu hissetmeleri amaçlanmıştır.

Bu şiir Ataol BEHRAMOĞLU tarafından yazılmış, Türkçe 5 Ders Kitabı'na, İstanbul'da Adam Yayınları tarafından yayımlanmış olan Şiirler 1959- 1982 adlı eserin 3. baskısının 168. sayfasından olduğu gibi alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma Sürecinde; şiir **sessiz okuma ve sesli okuma** türlerinden yararlanılarak okunur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili fotoğrafları yorumlamaları istenerek aşağıdaki sorular sorulur böylece **görsel okuma** türünden yararlanır.

- Şiire ne tür fotoğraflar seçilmiş?
- Siz olsaydınız şiirin görsellerini nasıl seçerdiniz?
- Fotoğraftaki resimler sizce hangi ulustan?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni sessiz okuma kurallarına uygun şekilde okumaları ve bu arada anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmeleri istenir. Burada **sessiz okuma ve işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanılmıştır. Daha sonra bu kelimelerin geçtiği dizeler öğrencilere yeniden okutularak bu kelimelerin anlamlarını dize ve şiirin bütünlüğü içinde tahmin etmeleri istenir. Burada da **sesli okuma ve tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Metni İnceleme Sürecinde; şiirle ilgili üç soru hazırlamaları ve çalışma kitabı etkinlik 1'de ayrılan yere yazmaları istenmiştir. Öğrenciler burada şiirde anlatılanlarla kendi düşünceleri arasında ne tür bir bağ kurduklarını ifade etmiş olurlar. Bunun içinde **soru sorarak okuma ve eleştirel okuma** türlerinden yararlanmış olurlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen cümlelerde boş bırakılan yerlere kutucuklardan uygun olanlar ile tamamlamaları istenmiştir. Burada **eleştirel okuma ve sessiz okuma** türünden faydalanılmıştır. Ayrıca 3. etkinlikte '-sız' ekinin kullanımıyla ilgili, 4. etkinlikte ismin hallerini kavratmaya yönelik etkinlikler **sessiz okuma** türünden faydalanılarak yaptırılmıştır.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; çalışma kitabındaki 5. etkinlik uygulatılmıştır. Bu etkinlikte fikrayı okuyup kutucuklara uygun olan noktalama işaretlerini koymaları istenmiştir. Bu süreçte **sessiz okuma** türünden yararlanılmıştır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 19

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 8	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:5 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Bebeklerin Ulusu Yok adlı bu şiirin okuma türleri açısından değerlendirilmesi sonucunda en fazla sessiz okumaya yer verildiği görülmektedir. Sesli okuma ve görsel okumaya ise çok az yer verilmiştir.

Şiirde kullanılması gereken en önemli okuma türlerinden bir tanesi paylaşarak okumadır. Paylaşarak okuma her öğrencinin şiire aktif olarak katılımını ve okumada çeşitliliği sağlar. Buna rağmen bu şiirde paylaşarak okumaya yer verilmemiştir. Şiirin konusunda eşitlik ve barış gibi soyut kavramlara yer verilmiş olmasına rağmen yaratıcı ve eleştirel okumadan da birer kez yararlanılmıştır; hâlbuki bu okuma türlerine daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Görsel okuma sürecinde yöneltilen sorular ise sadece fotoğrafları yorumlama, çevresindeki olayları anlamlandırma ve yorumlama hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olduğu için yetersiz niteliktedirler.

4.1.20. Ahlak Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Ahlak adlı bu metin, hayatımızda ahlak kavramının yeri ve önemini anlatan bilgilendirici bir metindir. Bu metinle öğrencilere kötülük yapmaktan sakınmanın yanında başkalarının yapacağı kötülüklere de engel olmaları gerektiğinin önemini kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin, Nurullah ATAÇ'ın Sözdən söze adlı deneme türündeki eserinde yer almaktadır. Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na Can Yayınları tarafından yayımlanan bu kitaptan düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek **sesli okuma** türünden faydalanarak birkaç kez okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni bir kez daha **sesli okuma** türünden faydalanarak okur ve öğrencilerden dinlerken bilmedikleri kelimeleri not almalarını ister.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen, öğrencilerden metinden yaptıkları çıkarımları çalışma kitabında 1. etkinlikte boş bırakılan yere yazmalarını ister. Daha sonra öğrenciler yazdıklarını **sesli okuma** türünden faydalanarak arkadaşlarına ve öğretmenlerine okurlar. Sonrasında öğretmen, öğrencilerden metinle ilgili resimleri incelemelerini, resimlerde yer alan davranış örneklerini sebep sonuç ilişkisi kurarak açıklayıp çalışma kitabı 2. etkinlikte yerlerine yazmalarını ister. Öğrenciler burada **görsel okuma** türüne başvururlar.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki tema sonu süreç değerlendirme çalışması öğrencilere uygulanır. Bu uygulamada **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türlerine yer verilmiştir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 20

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 3	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma: 1 Metinlerle ilişkilendirerek okuma: 1 Eleştirel okuma: 1	Görsel okuma: 1

Bulgular ve Yorum

Bu metin dinleme metni olduğu için az sayıda okuma türüne yer verilebilmiştir. Dinleme metinlerinde sesli okumaya daha fazla yer verilmesi gerekirken bu metinde

sadece üç kez sesli okuma türünden yararlanılmıştır. Bu sayının arttırılması gerekmektedir. Ayrıca eleştirel okumadan bir kez yararlanılmış olması diğer bir eksikliklerdir. Bu okuma türünden de daha fazla sayıda yararlanılması gerekmektedir. Metnin diğer metinlerle ilişkilendirilmesi ise bu metnin işleyiş sürecinde kullanılan metinlerle ilişkilendirme okuma türünün en iyi okuma türü olmasını sağlamıştır.

4.1.21. Var Mı? Metnin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Var Mı? Geçmişten günümüze insanların buldukları keşif ve icatlardan bahsederken aynı zamanda bu buluşların duygularımızı ve güzel olayları yansıtmadığından şikâyet eden bir şiiirdir. Bu şiirle öğrencilerin, hayatımızı kolaylaştıran teknolojinin insanlar için her şey demek olmadığını fark etmeleri istenmiştir.

Şairi Ümit Uncu olan bu şiir daha önce hiçbir yerde yayımlanmamıştır. Türkçe 5 Ders Kitabı'na şairin verdiği özel izinle alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek **sesli okuma** türünden faydalanarak bir kere okur.

Okuma Sürecinde; şiir **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanılarak okunur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerini yorumlamaları, resimle metin arasındaki ilişkiyi sorgulamalarını, birbirlerine resimlerle ilgili sorular sormalarını ve kendilerinin bu şiiri nasıl resimleyecekleri konusunda fikirler alınmaya çalışılarak **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden şiiri sessiz okuma kurallarına uygun olarak okumaları ve okurken de anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmeleri istenir. Burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanılmıştır. Daha sonra bu kelimelerin geçtiği dizeler öğrencilere yeniden okutularak bu kelimelerin anlamlarını dize ve şiirin bütünlüğü içinde tahmin etmeleri istenir. Burada da **sesli okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Metni İnceleme Sürecinde; şiirde bahsedilen buluşların neler olduğunu çalışma kitabı 2. etkinlikte yerine yazabilmek için öğrenciler şiiri **sessiz okuma** türüne başvurarak okurlar. Ayrıca öğrencilerden, şiirle ilgili üç soru hazırlamaları ve çalışma kitabı etkinlik 2’de ayrılan yere yazmaları istenmiştir. Öğrenciler burada şiirde anlatılanlarla kendi düşünceleri arasında ne tür bir bağ kurduklarını ifade etmek için **eleştirel okuma** türünden yararlanmış olurlar.

Son olarak da öğretmen, öğrencilerden şiiri **göz atarak okuma** türüne uygun olarak okumalarını ve yönelteceği soruları cevaplamalarını ister.

Değerlendirme Sürecinde; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan yazılar yazma kazanımını değerlendirmek amacıyla öğrencilere çalışma kitaplarındaki değerlendirme etkinliğine yazdıkları yazılar **sesli okuma** türüne uygun olarak okutulur.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 21

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 7	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:3 Göz atarak okuma:1 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Var Mı? Adlı bu şiirde sesli ve sessiz okumadan hemen hemen birbirine yakın sayıda yararlanılmış olmasına rağmen görsel okumadan çok az yararlanılmıştır. Bu şiirin işleyiş sürecinde eleştirel ve yaratıcı düşünme baskın olduğundan dolayı eleştirel ve yaratıcı okuma türlerine çok fazla yer verilmesi gerekmektedir. Ancak bu okuma türlerinden sadece birer kez yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra görsel ve tahmin ederek okumaya da birer kez yer verilmesi öğrencilerin hayal güçlerini sınırlandırmıştır. Az sayıda olmasına rağmen farklı okuma türlerine yer verilmiş olması bu metnin işleniş sürecinde bir avantajdır.

4.1.22. Yazı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Yazı isimli bu metin, yazının tarihsel gelişimini ele almış bilgilendirici bir metindir. Öğrencilerin bu metinle farklı gelişmelerin insanlık tarihine etkileri ve yazının bu gelişime katkısını, yazının seyir defteri üzerinden tanımaları amaçlanmıştır.

Bu metin, Türkçe 5 Ders Kitabı'na 1971 yılında İstanbul'da Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yayımlanan Kitabın Evrimi adlı eserin İlkel İnsan Kaynakları başlıklı bölümden düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni okuyacağını belirtir ve vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek metni **sesli** okur.

Okuma Sürecinde; öğrenciler metni **sessiz okuma** türünden faydalanarak okurlar. Ayrıca öğrenciler okudukları metinde geçen uygarlıkların adlarını ve yazı çeşitlerini sınıflayarak yazarlar. Burada kullanılan okuma türü **not alarak okumadır**.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metindeki görsellerle, metinde sözü edilenlerin uyumunu, çelişkilerini sorgulamalarını isteyerek, fotoğraflarla ilgili sorular yönelterek, çalışma kitabındaki 2. etkinlikteki grafiği yorumlatarak ve internetten farklı ülkelere ait yazı örneklerini bulmalarını isteyerek **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** kurallarına uygun olarak okumaları sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek altlarını çizmeleri ve bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, kitaptaki resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Böylelikle bu süreçte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; çalışma kitabında 5N 1K kazanımını destekleyen metinle ilgili sorular yazdıran 3 etkinlik uygulanmıştır. Bu etkinlikte **eleştirel vokuma** türünden yararlanmış olurlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki etkinlik 7'deki cümlelerde abartılı ifadelerle duygulu ifadeleri bulmaları istenir. Bu etkinlikte **eleştirel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanılır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 22

Sesli Okuma: 1	Sessiz Okuma: 7	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:1	Sessiz okuma:3 Not alarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel Okuma:2	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Yazı adlı bu metnin okuma türleri açısından incelenmesi sonucunda daha çok sessiz okumadan yararlandığı görülmüştür. Sesli ve görsel okumadan ise sadece birer kez yararlanılmıştır. Bu metin bilgilendirici bir metin olmasına rağmen sesli okuma ve bilgi edinmek için okuma türlerine çok az sayıda yer verilmiştir. Bu okuma türlerine daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Metnin konusu gereği görsel okumadan da çok sayıda yararlanması gerekmektedir. Çünkü yazının ilk çağlardan günümüze uzanan farklı yapılarının incelenmesine, konunun anlaşılması açısından daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca görsel okuma sürecinde sadece resim ve grafik yorumlama hedeflerinin kazandırılmasının gözetilmesi bu sürecin diğer bir eksikliğidir. Okuma türleri çeşitlilik açısından yetersizdir.

4.1.23. Bekledim Gece Oldu Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bekledim Gece Oldu, çocuklarına Mors alfabesini öğretmek isteyen bir baba ile çocuklarının başından geçenleri anlatan öyküleyici bir metindir. Bu metinle öğrencilerin dikkatini iletişim teknolojilerine çekmek amaçlanmıştır.

Bu öykü, Mevlana İdris Zengin'in Sufi İle Pufi adlı öykü kitabından düzenlenerek Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte kullanılan okuma türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metindeki resimleri dikkatli bir biçimde incelemeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanılır. Ayrıca öğrencilerden başlığı okumaları ve içeriği tahmin etmeleri istenir burada da **tahmin ederek okuma** türünden faydalanılır. Ardından içeriği çalışma kitabı etkinlik 3'te yerine yazmaları istenir.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni okuyacağını belirtir ve vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek metni **sesli okur**.

Okuma Sürecinde; öğrenciler metni **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; metnin görselleriyle içeriği ilişkilendirmek için öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilir. Böylece **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

- İlk resimdeki çocukların yüz ifadelerini inceleyiniz.
- Sizce çocuklar hangi duyguları yaşıyorlar?
- Çocuklarla babaları birbirlerine benziyorlar mı?
- Resimlerde toplam kaç kişi görüyorsunuz? Kim kaç resimde yer almış?
- En son resimde Pufi'nin hissettikleriyle ilgili neler düşünüyorsunuz?

Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha sessiz okuma türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Böylelikle bu süreçte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur. Bu süreçle ilgili olarak çalışma kitabındaki 5. etkinlik uygulanır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenmiştir.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabında 9.etkinlik olan Gezimi Değerlendiriyorum etkinliği ve değerlendirme etkinliği olan mektup değerlendirme formu **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılarak uygulanmıştır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 23

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 7	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:2	Sessiz okuma 3 Göz atarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Bu metinde sessiz okuma türüne çok sayıda yer verilmesine rağmen metinde kullanılan diğer okuma türlerine çok az sayıda yer verilmiştir. Bu ise öğrencilerin metni anlamlı okumalarını engellemiştir. Özellikle metnin konusunun teknolojiyle ilgili olması öğrencileri düşünmeye sevk ettiğinden eleştirel okumaya daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Ayrıca yaratıcı düşünmeyi gerektiren bir metin olduğundan yaratıcı okuma türüne de yer verilmesi gerekirken bu türe hiç değinilmemiştir.

Görsel okuma sürecinde öğrencilere yöneltilen sorular ise sadece beden dilini yorumlama hedefini kazandırmaya yönelik olduğu için oldukça yetersizdir.

4.1.24. Telefonun Tarihi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Telefon Tarihi, insanların iletişimi için büyük önem taşıyan telefonun icat edilmesini anlatan bilgilendirici bir metindir. Amacı, öğrencilerin dikkatini iletişim teknolojilerine çekmektir.

Bu metin, Türkçe 5 Ders Kitabı'na 1994 yılında İstanbul'da Çınar Yayınları tarafından yayımlanan Nural BİRDEN'in Telefonun Öyküsü adlı kitabından düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni okuyacağını belirtir **sesli okuma** türünden yararlanarak metni okur.

Okuma Sürecinde; öğrenciler metni **sessiz okuma, sesli okuma ve paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; metnin görselleriyle ilgili olarak öğrencilere aşağıdaki sorular sorulur:

- Resimlere bakarak ilk iletişim araçlarını söyleyiniz.
- Resimlere bakarak ilk telefonları günümüzdeki telefonlarla kıyaslayınız
- Sizce resimlerin arasına bir iletişim aracı olan televizyon resmi konulabilir mi? Neden?

Böylece bu süreçte **görsel okuma** türüne yer verilir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha sessiz okuma türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Böylelikle bu süreçte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir. Ayrıca çalışma kitabındaki etkinlik 3'te metni gözden geçirerek telefonun icadıyla ilgili olayları basamaklar halinde yazmaları istenmiştir. Burada da **göz atarak okuma** türünden yararlanır.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilere konuşma kendini değerlendirme formu dağıtılarak onlardan öz değerlendirme yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden faydalanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 24

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 5	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma 3 Göz atarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Telefonun Tarihi adlı bu metnin okuma türleri açısından incelenmesi sonucunda sesli okuma üç kez, sesiz okumaya beş kez, görsel okumaya ise sadece bir kez başvurulduğu görülmektedir. Metinde kullanılan sesli okuma, sessiz okuma ve paylaşarak okuma yerinde ve yeterli sayıda kullanılmıştır. Bunun yanında metni inceleme sürecinde metnin sürekli olarak görsellerle ilişkilendirilmesi dolayısıyla görsel okuma türüne yer verilmesi gerekirken buna sadece görsel okuma sürecinde yer verilmiştir ve bu süreçte öğrencilere yöneltilen sorular ise sadece kitle iletişim araçları hakkında sorgulama yapabilme hedefini kazandırmaya yönelik olmuştur. Ayrıca bu metinde anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma sürecinde yaratıcı düşünmeye yer verilmesi gerekirken bu okuma türüne hiç değinilmemiştir.

4.1.25. Jules Verne Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Jules Verne, bir bilim kurgu yazarı olan Jules Verne'nin düşlerinin nasıl gerçekleştiğini anlatan bir biyografidir. Bu metinle öğrencilerin, bilim ve teknolojinin ilerlemesinde hayallerin büyük ölçüde etkisi olduğunu fark etmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na Ferhan Oğuzkan'ın 1977 yılında Ankara'da Kadioğlu Matbaasında basılan Çocuk Edebiyatı isimli eserinin 149. sayfasından düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni birkaç defa **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni bir kez daha **sesli okuma** türünden faydalanarak okur ve öğrencilerden dinlerken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini ister.

Metni İnceleme Sürecinde; çalışma kitabındaki 1.etkinlik öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte Jules Verne'in kitaplarının isimleri ve bu kitaplarla ilgili kısa tanımlar yer almaktadır. Öğrencilerden bu kitap adlarıyla tanımları, boş kutulara numara koyarak eşlemeleri istenmektedir. Bu etkinlikte öğrenciler, **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar. Ayrıca bu süreçte öğretmen öğrencilere aşağıdaki soruları yönelterek **görsel okuma** türüne de yer vermiştir:

➤ Resimde neler var?

➤ Resimde hangi buluşlar var?

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilere, bir yazı verilerek yazıda yapılan yazım yanlışlarını bulmaları istenir. Öğrenciler değerlendirme etkinliğini yaparken **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar. Ayrıca çalışma kitabındaki tema sonu süreç değerlendirme çalışması öğrencilere uygulanır. Bu uygulamada da **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **metinlerle ilişkilendirme** okuma türlerine yer verilir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 25

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 7	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:3 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Jules Verne adlı bu metinde en çok sessiz okumaya başvurulmuştur. Sesli okuma ve görsel okumaya ise çok az yer verilmiştir. Metin bilgilendirici ve dinleme metni olduğu için sesli okumaya ikiden fazla yer verilmesi gerekmektedir. Metinlerle ilişkilendirme okuma türü ise diğer metinlerle ilgi kurulması açısından yerinde kullanılmıştır. Metni değerlendirme sürecinde eleştirel okumaya sadece bir kez yer verilmiş olması metnin diğer bir eksikliğidir. Değerlendirme sürecinde de daha fazla sayıda eleştirel okumaya yer verilmesi gerekirdi.

Görsel okuma sürecinde yöneltilen sorular ise oldukça yetersizdir. Tek düze, yaratıcı düşünmeyi sınırlayan, dikkat çekmeden yoksun sorulardır.

4.1.26. Kırkyama Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kırkyama, geçmişten günümüze kadar gelmiş olan kırkyama sanatını tanıtan bilgilendirici bir metindir. Bu metin ile öğrencilerin el sanatlarının ve kültürel değerlerimizin farkına varmaları amaçlanmıştır.

Bu metin, Betül Yağsağan'ın kırkyama sanatçısı Elisabeth Madzar ile yaptığı söyleşiden düzenlenerek Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrenciler metni **sessiz okuma, sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerine bakmaları istenerek şu sorular sorulur:

- Birinci fotoğrafta neler görüyorsunuz?
- Fotoğraflarda hangi geometrik şekiller var?
- Fotoğraflarda daha çok hangi renkler ağırlık kazanmış?
- Gördüğünüz kırkyamaları isimlendiriniz.
- Gördüğünüz fotoğraflarda kırkyamalardan hangi eşyalar yapılmış?
- Kırkyamadan başka neler yapılabilir?

Böylece **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Bunun pekiştirilmesi amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinlik uygulanır. Dolayısıyla bu süreçte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; zarfları sezdirme amaçlı 1. etkinlik, kelime türetme amaçlı 2. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikleri uygulamada başvurulan okuma türü **sessiz okumadır**.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen kelimeleri kullanarak metinde boş

bırakılan yerleri doldurmaları istenmiştir. Bu süreçte **sessiz okuma, sesli okuma ve tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 26

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 9	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:6	
Paylaşarak okuma:1	Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:1
	Tahmin ederek okuma:2	

Bulgular ve Yorum

Kırkyama adlı bu metnin işleniş sürecinde en fazla başvurulan okuma türü sessiz okumadır. Sessiz okumayı sırasıyla sesli okuma ve görsel okuma takip etmektedir. Metinde kullanılan okuma türleri yerinde ve yeterli sayıdadır. Özellikle değerlendirme sürecinde kullanılan tahmin ederek okuma öğrencilerin konuyu yeterince kavrayıp kavrayamadıkları konusunda doğru bilgilere ulaşabilmemizi sağlamaktadır.

Görsel okuma sürecinde başvurulan sorular ise, şekil, sembol ve işaretlerin anlamlarını bilme, fotoğrafları yorumlama, renkleri tanıma, anlamlandırma ve yorumlama, görsellerden hareketle cümleler yazabilme, yaratıcı düşünebilme ve dikkati geliştirebilme gibi hedefleri gerçekleştirmeye yönelik sorular olmasından dolayı nitelikli sorulardır.

4.1.27. Ebrucu Metnin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Ebrucu, ebru ile uğraşan bir adamın duygularını anlatan öyküleyici bir metindir. Bu metinle öğrencilerin ebru sanatının inceliklerini fark etmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamıştır. Türkçe 5 Ders Kitabı'na yazarın özel izniyle alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen metinle ilgili olarak sınıfa getirdiği sergi kataloglarını öğrencilere gösterir. Böylece **görsel okuma** türünden yararlanmış olur.

Metni Tanıma Ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellere bakarak ve kısa konuşmaları okuyarak metnin içeriğini ve türünü tahmin etmelerini ve tahminlerini not etmelerini ister. Böylelikle bu süreçte **sessiz okuma, tahmin ederek okuma ve not alarak okuma** türlerinden faydalanılmış olur.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrenciler metni **sessiz okuma, sesli okuma ve paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; metnin görsellerini okuduklarıyla ilişkilendirmek amacıyla öğrencilere aşağıdaki sorular sorulur ve **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur:

- Birinci sayfadaki fotoğrafları inceleyiniz. Neler görüyorsunuz?
- İkinci sayfadaki fotoğraflar metnin hangi bölümüyle ilgili?
- Metinde fotoğraflar arasında çelişkili yerler var mı?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir. Ardından öğrencilerden gözlerini kapatarak parmaklarını metnin herhangi bir yerine koymaları ve koydukları yerdeki cümleyi gene **sessiz okuma** türüyle okumaları söylenir.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir. Ayrıca çalışma kitabındaki 2. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden metinde geçen benzetmeleri bulup yazmaları istenir. Burada **sessiz okuma ve eleştirel okuma** türlerinden faydalanılır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; çalışma kitabındaki devrik cümleleri kurallı cümlelere dönüştürme çalışması olan etkinlik 3 uygulanır. Bu etkinlikte **sessiz okuma, sesli okuma ve eleştirel okuma** türlerinden yararlanır. Sonrasında sıfatları bulmaya yönelik bir etkinlik olan 4. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte de verilen cümlelerde ‘sayı, renk, şekil ve durum ‘bildiren kelimelerin altına çizilmesi ve yanlarına neyi bildirdiğini yazmaları istenir. Burada da **sessiz okuma, sesli okuma, eleştirel okuma ve işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki, değerlendirme etkinliğinde verilen soruları cevaplamaları istenir. Öğrencilerin burada başvurdukları okuma türleri **sessiz okuma** ve **sesli okuma**dır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 27

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:5 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:8 Göz atarak okuma:1 Not alarak okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Ebrucu adlı bu metin, okuma türleri açısından değerlendirildiğinde, sessiz okuma türüne on beş kez yer verilerek en fazla kullanılan okuma türünün sessiz okuma olduğunu anlamaktayız. Metinde sesli okuma türünden altı, görsel okuma türünden ise bir kez yararlanılmıştır. Bu metinde çeşitli okuma türlerine yer verilmesi metnin işleniş sürecinde öğrencilerin aktif katılımını ve anlamlı okumayı sağlamıştır. Ancak metnin konusu görsellerle ilgili olduğu için görsel okuma türüne ikiden daha fazla yer verilmeliydi. Bunun yanı sıra görsel okuma sürecinde yöneltilen sorular ise, öğrencilerin, sadece fotoğrafları yorumlayabilme, beden dilini yorumlayabilme ve içerikle görseller arasında ilişki kurabilmeyi sağlayabilmesi açısından yetersiz nitelikte sorulardır.

4.1.28. Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin Metnin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin, kuş resminden yola çıkarak özgürlük temasını işleyen bir şiirdir. Bu şiirin amacı öğrencilerin resim sanatına ilgilerini çekmek ve dünyaya olan bakış açılarını farklılaştırmak amaçlanmıştır.

Bu şiir Jacques Prevert tarafından yazılmış Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınırken farklı çevirileri incelenmiş ve 1994 yılında Varlık Yayınları tarafından İstanbul'da

yayımlanan Enver Ercan'ın derlediği 20. yüzyıldan çocuklara şiirler adlı kitapta yer alan Sabahattin Eyüboğlu çevirisi esas kabul edilmek suretiyle bir düzenleme yapılmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur.

Okuma sürecinde; öğrenciler metni **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; şiirin görsellerini okuduklarıyla ilişkilendirmek amacıyla öğrencilere aşağıdaki sorular sorulur ve **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur:

- Birinci resimde çocuk ne yapıyor olabilir?
- Niçin kapısı açık bir kafes çizilmiş olabilir?
- Şair beklediği kuşun resmine konmasından sonra neden kafesin tellerini siliyor?
- Resimler şiirin hangi bölümleriyle ilgili?
- Kafesteki kuşun yüzünde nasıl bir duygu gözleniyor?

Ayrıca resimlerin konuya göre sıralanmasının istendiği çalışma kitabındaki 2. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte de **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden şiiri bir kez daha sessiz okuma türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Dolayısıyla bu süreçte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki, değerlendirme etkinliğinde verilen hikâyeyi tamamlamaları ve hikâyeye bir isim vermeleri istenir. Bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanılır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 28

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 4	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:3 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:2 Göz atarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin adlı bu şiirin, okuma türleri açısından incelenmesi sonucunda, dört defa sesli okuma türünden, beş defa sessiz okuma türünden ve iki defa da görsel okuma türünden yararlandığı görülmektedir. Şiirde okuma türleri yerinde kullanılmıştır. Şiir türünde kullanılması gereken bir tür olan paylaşarak okumaya yer verilmesi uygun olmuştur. Görsel okuma sürecinde öğrencilerin şiirin görsellerini okuduklarıyla ilişkilendirebilmeleri için görsel okumadan yararlanılmış olması uygun olmuştur. Ayrıca bu süreçte öğrencilere sorulan sorularda, resimleri yorumlama, resimlerde verilen mesajları sorgulama, beden dilini yorumlama, doğadaki değişimleri fark etme, eleştirel ve yaratıcı düşünebilme, şiirin içeriğiyle görselleri ilişkilendirip, şiiri daha iyi anlamlandırabilme hedefleri gözetilmiştir. Değerlendirme sürecinde konuyla ilgili hikâye yazdırılması ve başlığının buldurulmasında kullanılan yaratıcı okuma öğrencinin konuyu anlamlandırması sağlamıştır.

4.1.29. Bir Çizgi Bin Dünya: Çizgi Karakter Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bir Çizgi Bin Dünya: Çizgi Karakter, çizgi filmlerinin nasıl hazırlandığını anlatan bilgilendirici bir metindir. Amacı, öğrencilerin hayatlarının bir parçası olan çizgi filmler hakkında bilgi vermektir.

Bu metin Neriman Gökçeğöz Karatekin tarafından yazılmış ve yazarın özel izniyle Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur.

Okuma sürecinde; öğrenciler metni **sesli okuma, eleştirel okuma ve paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metin ile metne eşlik eden görsellerin uyumunu sorgulamaları varsa çelişkileri belirtmeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden faydalanılır.

Metnin görselleriyle içeriği ilişkilendirmek amacıyla aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilir. Burada da görsel okuma türü devreye girer.

- Resimdeki karakteri beğendiniz mi niçin?
- Metinde anlatılanlarla resimler uyumlu mu?
- Siz olsaydınız nasıl bir karakter çizerdiniz?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden şiiri bir kez daha sessiz okuma türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Bu süreçte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir. Ayrıca bir sıralama çalışması olan etkinlik 2’de bu süreçte uygulanır. Uygulamada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; ‘-de, -ki’ ekleri ile ‘-de, -ki’ kelimelerinin yazılışını kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerine yer verilir.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden, yazılarında noktalama işaretlerine, yazım kurallarına dikkat edip etmediklerini kontrol etmek için çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliği yaparken **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 29

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 8	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:4 Göz atarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Metinde sesli ve sessiz okumaya fazla görsel okumaya ise sadece bir kez yer verilmiştir. Bu metin bilgilendirici bir metin olduğu için sesli ve sessiz okumaya yeteri kadar yer verilmiştir. Ancak metni inceleme sürecinde eleştirel okumaya daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Görsel okuma türüne ise sadece görsel okuma sürecinde yer verilmiş olması büyük eksikliklerdir. Çünkü metnin konusu çizgi kahramanlarıyla ilgilidir. Dolayısıyla görsel okuma metnin tümünde en fazla yer verilmesi gereken bir okuma türüdür. Ayrıca bu süreçte öğrencilere yöneltilen sorular onların resmi yorumlayabilmelerini, resimle içerik arasında bağ kurup metni daha iyi anlamlandırabilmelerini, görsellerden hareketle cümleler kurabilmelerine, eleştirel ve yaratıcı düşünebilmelerine, hayal güçlerini genişletebilmelerine olanak sağlayacak niteliklere sahip sorulardır.

4.1.30. Gülperembe Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Gülperembe, Gülay Göktürk'ün Barış Manço'nun vefatında yaşadıklarını anlatan bir anıdır. Bu metinle öğrencilerin müzik sanatına ilgilerinin artması amaçlanmıştır.

Bu metin 2 Şubat 1999 tarihli Sabah gazetesinde yayımlanmış oradan düzenlenerek Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; Barış Manço'nun fotoğrafı sınıfa getirilerek asılır. Burada **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 129. sayfayı açmaları ve resimde neler gördüklerini anlatmaları istenir. Burada görsel okuma türüne yer verilmiştir. Daha sonra öğrencilerden resimden, metnin başlığından ve anahtar kelimelerden hareketle metnin içeriğini tahmin etmeleri ve tahminlerini not etmeleri istenir. Burada başvurulan okuma türleri ise **tahmin ederek okuma** ve **not alarak okumadır**.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni birkaç kere vurgu tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Dolayısıyla öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni bir kez daha **sesli okuma** türünden faydalanarak okur ve öğrencilerden dinlerken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini ister. Öğrenciler belirledikleri kelimelerin anlamlarını çalışma kitabındaki görsellerden yararlanarak tahmin etmeye çalışırlar. Öğrencilerin burada başvurdukları okuma türleri ise **görsel okuma ve tahmin ederek okumadır**.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili resmi yorumlamaları istenerek şu sorular sorulur:

- Metinle görsel malzemeler birbiriyle uyumlu mu?
- Siz olsaydınız bu metnin görsellerini nasıl hazırlardınız? Resim mi tercih ederdim yoksa fotoğraf mı? Neden?

Daha sonra öğretmen, Barış Manço ile ilgili resim ve yazıları toplatarak bir pano çalışması yaptırır. Burada da **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanır.

Ayrıca çalışma kitabındaki, grafik, tablo ile verilen yorumlama kazanımını destekleyen 4. etkinlik öğrencilere uygulanır. Burada da öğrenciler **görsel okuma** türünden faydalanırlar..

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki tema sonu süreç değerlendirme çalışması öğrencilere uygulanır. Bu uygulamada da **sessiz okuma, eleştirel okuma ve metinlerle ilişkilendirerek okuma** türlerine yer verilir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 30

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 7	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:2 Not alarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Gülpembe adlı metnin okuma türleri açısından incelendiğinde en fazla sessiz okuma ve görsel okumaya yer verildiği görülmüştür. Hâlbuki bu metin dinleme metni olduğu için sesli okumaya daha fazla yer verilmeliydi. Bunun yanı sıra diğer okuma türlerine yerinde ve yeterli sayıda yer verilmiştir. Özellikle dinleme metinlerinde görsel okumaya sıklıkla başvurulması yerinde bir tercihtir. Ayrıca görsel okuma sürecinde kullanılan sorular, resim ve fotoğrafları yorumlama, içerikle görseller arasında ilişki kurma, verilen mesajları sorgulama, eleştirel ve yaratıcı düşünme süreçlerini kazandırmada etkili sorulardır.

4.1.31. Türk Kültür Sisteminde Vakfın Yeri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Türk Kültür Sisteminde Vakfın Yeri, vakıfların niçin kurulduğunu ve faydalarını anlatan söyleşi metnidir. Bu metinle öğrencilere toplumumuzdaki vakıf anlayışı hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin, Alpaslan Durmuş ve Bahaeddin Yediyıldız'ın verdiği özel izinle Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen tahtaya konuyla ilgili getirmiş olduğu afiş ve fotoğrafları asar ve öğrencilerden bunları incelemelerini ister. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden faydalanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur.

Okuma sürecinde; öğrenciler metni **sesli okuma**, **sessiz okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere aşağıdaki sorular yöneltilir:

- Metinde toplam kaç fotoğraf var?
- Fotoğraflarda neler görüyorsunuz?
- Fotoğraflar size daha önce gördüğünüz bazı yerleri hatırlatıyor mu?
- Sizce bu fotoğraflardaki yapılar ne zaman inşa edilmiş olabilir?
- Fotoğraflar buldukları ille ilgili bilgi veriyor mu? Neden?

Bu sorularla **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, kitaptaki fotoğraflardan yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Bu süreçte **sessiz okuma**, **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur. Öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimeleri pekiştirebilmeleri için çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliği yaparken öğrenciler **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; çalışma kitabında noktalama işaretlerinin kullanımıyla ilgili olan 3. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte **sessiz okuma** türünden yararlanılır. 'ile' edatının yazımı ile ilgili olarak ta 4. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte de **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden araştırma bölümünde yaptıkları röportaj çalışmasını çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliğini kullanarak değerlendirmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 31

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 10	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:3 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:7 Göz atarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Türk Kültür Sisteminde Vakfın Yeri metninin okuma türleri açısından incelenmesi sonucunda daha çok sessiz okumaya yer verildiği görülmektedir. Sesli okuma etkinlikleri sessiz okumadan daha az sayıdadır ve öğrencilerin, metinde geçen kelimelerin nasıl telâffuz edildiğini ve vurgu ve tonlamaların nasıl kullanıldığını anlamalarını sağlamıştır. Metindeki okuma türleri yerinde kullanılmıştır. Ancak söz varlığını geliştirme sürecinde uygulatılan etkinlik eleştirel okuma türünün kullanılmasını sağlayamamıştır. Metinde yaratıcıyı okumaya ise hiç yer verilmemiştir. Bunlar metni anlamlandırma sürecini olumsuz etkilemektedir.

Metinde görsel okumaya ise üç defa başvurulmuştur. Bu süreçte yöneltilen sorular. Öğrencilere sadece, resim ve fotoğrafları yorumlama, doğayı izleme, doğadaki değişiklikleri izleme ve yorumlama kazanımlarını gerçekleştirecek niteliktedir. Diğer kazanımları gerçekleştirememesi açısından sorular yeterli değildir.

4.1.32. Vakıflar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Vakıflar, vakıfların insanların ihtiyacı olduğunda onlara yardım ettiklerini anlatan bir şiiirdir. Bu şiirle öğrenciler, vakıfların toplumumuzdaki yerini fark ederler.

Bu şiir, Türkçe 5 Ders Kitabı'na 1997 yılında Ankara'da Dörtel Yayınları tarafından yayımlanan Belirli Günler Ve Haftalar adlı kitaptan alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anahtar kelimeleri **sesli okuma** türünü kullanarak okur ve tahtaya yazar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur.

Okuma sürecinde; öğrenciler şiiri **sesli okuma, sessiz okuma ve paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel okuma sürecinde; metnin görselleriyle içeriği ilişkilendirmek amacıyla şu sorular sorulur;

- Fotoğraflarda neler görüyorsunuz?
- Sizce fotoğraflarda hoş olmayan bir durum var mı? Varsa nedir?
- Bu metin için siz ne tür fotoğrafları tercih ederdiniz?

Böylece **görsel okuma** türünden faydalanılmış olur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden şiiri bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, kitaptaki fotoğraflardan yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Bu süreçte **sessiz okuma, görsel okuma ve tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur. Öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimeleri pekiştirebilmeleri için çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliği yaparken öğrenciler **sessiz okuma ve sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte şiirden alınmış olan dizelerin kurallı bir şekilde yazılması istenmiştir. Öğrenciler bu etkinlikte **sessiz okuma ve sesli okuma** türlerinden yararlanmıştır.

8. Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 32

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:5	Sessiz okuma:4	
Paylaşarak okuma:1	Göz atarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Vakıflar adlı bu şiirde sesli okuma türüne daha fazla yer verilmiştir. Şiirde farklı okuma türlerine çok fazla yer verilmemiştir. Metni inceleme sürecinde eleştirel ve yaratıcı okumaya yer verilebileceği halde bu durum göz ardı edilmiştir. Kullanılan okuma türlerinin de sıklığı çok azdır. Ancak söz korosu okuma türüne yer verilmesi ile öğrencilerin okuma ve birlikte çalışma becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmış, bu okuma türünün kullanılması yerinde bir tercih olmuştur. Görsel okuma sürecinde yöneltilen sorular sayesinde öğrenciler, fotoğrafları yorumlayabilmişler ve fotoğrafların verdikleri mesajları anlayabilmişler. Bunun yanı sıra gene bu sorular aracılığıyla öğrenciler, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirebilmişlerdir.

4.1.33. Seçimin Gürültüsü Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Seçimin Gürültüsü, küçük bir çocuğun yerel seçimler öncesinde olup bitenlerle ilgili gözlemlerini anlatan öyküleyici bir metindir. Bu metinle öğrencilerin dikkatini seçim kavramına çekmek amaçlanmıştır.

Merih Akoğul tarafından yazılan bu metin, Ebe Sobe dergisinin 28.sayısından Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin resmine bakmaları, başlığını okumaları ve içeriği tahmin etmeleri ve tahminlerini çalışma kitabı 1. etkinliğe not etmeleri istenmiştir. Öğrenciler burada, **görsel okuma, tahmin ederek okuma ve not alarak okuma** türlerinden faydalanmışlardır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma sürecinde; öğrenciler metni **sesli okuma, sessiz okuma ve paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar. Ayrıca öğrencilere, öykünün başlığıyla içeriği uygun mudur sorusu yöneltilerek başlık içerik ilişkisini sorgulamaları sağlanır. Öğrenciler bu sorgulamayı yapabilmek için **eleştirel okuma** türünden faydalanırlar.

Görsel okuma sürecinde; öğrencilerden öykünün sayfa düzenine dikkat etmeleri, metnin resimlerini incelemeleri ve metnin konusuyla resimlerin ilgili olup olmadığını, birinci resimde konuşan adamın hareketlerini daha önce televizyonda da

görüp görmediklerini ve ikinci resimdeki insanların ne yaptıklarını anlatmaları istenerek **görsel okuma** türüne yer verilmiştir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, resimlerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Bu süreçte **sessiz okuma**, **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve çalışma kitabı 2. etkinlikte yöneltilen sorulara cevap vermeleri istenir. Etkinliği yaparken de **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanır. Ayrıca çalışma kitabı 3. etkinlikte öğrencilerden giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden birini seçmeleri ve bunu özetlemeleri istenmiştir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** türünden faydalanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerin kurallı ve kuralsız cümleleri ayırt edebilmesi için çalışma kitabındaki 6. etkinlik uygulanır. Bu etkinliğin uygulanmasında **eleştirel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanır.

Değerlendirme sürecinde; çalışma kitabında verilen metin **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılarak okunur ve yazım, noktalama işaretleri düzeltilerek tekrar yazılır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 33

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 14	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:3 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:6 Göz atarak okuma:1 Özetleyerek okuma:1 Not alarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Seçimin Gürültüsü adlı bu metinde en fazla sessiz okuma türüne yer verilmiştir. Metnin işleniş sürecinde sessiz okumadan on dört yerde faydalanılmıştır. Sesli okuma türünden ise dört defa ve görsel okumadan üç defa yararlanılmıştır. Metinde okuma türlerin kullanılma sıklığı yeterli sayıda olup okuma türleri de kendilerine uygun yerlerde kullanılmışlardır. Farklı türde ve fazla sayıda okuma türüne yer verilmesi metni okumada öğrencileri daha etkin kılmıştır. Ayrıca görsel okuma sürecinde öğrencilere, beden dilini yorumlayabilme, medya araçlarının sunduğu verileri kavrayıp, irdeleyebilmelerine olanak sağlanmıştır.

4.1.34. Bando Takımı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bando Takımı, ilçesinde bir bando takımı kurma isteyen bir kaymakamın neden olduğu olayları anlatan öyküleyici bir metindir. Amacı, bando takımında görevlendirilen kamu görevlilerini öğrencilere tanıtmaktır.

Muzaffer İzgü tarafından yazılan bu öykü Türkçe 5 Ders Kitabı'na 2000 yılında yayımlanan Bando Takımı adlı öykü kitabından düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen sınıfa metinle ilgili resimler getirir ve öğrencilerin bunları inceleyip anlatmalarını ister. Burada öğrenciler **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; anahtar kelimelerin fark edilmesine yönelik olarak çalışma kitabındaki 1. etkinlik uygulanır. Bu etkinliğin uygulanmasında **sesli okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanılır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin resmine bakmaları, başlıktan ve anahtar kelimelerden içeriği tahmin etmeleri ve tahminlerini çalışma kitabı 2. etkinliğe not etmeleri istenmiştir. Öğrenciler burada, **görsel okuma, tahmin ederek okuma** ve **not alarak okuma** türlerinden faydalanmışlardır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma sürecinde; öğrenciler metni **sesli okuma, sessiz okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar. Ayrıca öğrencilere, öykünün başlığıyla içeriği uygun mudur sorusu yöneltilerek başlık içerik ilişkisini sorgulamaları sağlanır.

Öğrenciler bu sorgulamayı yapabilmek için **eleştirel okuma** türünden faydalanırlar. Öğrencilerden öyküdeki olayın geçtiği zaman ve ortamla günümüz şartları arasında bir kıyas yapmaları istenir. Öğrenci bu kıyaslamayı yapabilmek için gene **eleştirel okumadan** faydalanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili resmi yorumlamaları istenir ve aşağıdaki sorular sorulur. Böylece **görsel okuma** türünden faydalanılmış olur.

- En çok hangi resmi beğendiniz?
- Hangi resim metnin hangi sahnesini anlatıyor?
- Resimlerde gördüğünüz kişilerle öykünün kahramanlarını eşleştirin.

Kimlerin resmi çizilmemiş?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmeleri istenir. Bu kelimelerin geçtiği cümleler öğrencilere tekrar okutulur ve anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Bu süreçte **sessiz okuma, sesli okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni **göz atarak okuma** türünden faydalanarak okumaları ve yöneltile sorulara cevap vermeleri istenir. Ayrıca öğrencilerden giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine dikkat ederek metni özetlemeleri istenmiştir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** türünden faydalanırlar.

Değerlendirme sürecinde; giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine dikkat ederek özetlenen metni değerlendirmek için çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliği yaptırılır. Bu etkinlik uygulanırken, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden faydalanılır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 34

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 13	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:4 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:5 Göz atarak okuma:1 Özetleyerek okuma:1 Not alarak okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Bando takımı adlı bu metinde, on üç kez sessiz okuma türüne yer verilmesi nedeniyle en fazla kullanılan okuma türü sessiz okuma olmuştur. Diğer okuma türlerinden, sesli okumaya beş kez görsel okumaya ise üç kez yer verilmiştir. Metinde okuma türleri yeterli sayıda ve yerinde kullanılmışlardır. Çok sayıda ve farklı okuma türlerine yer verilmesi öğrencilerin anlamlı okumayı gerçekleştirmelerini sağlamıştır. Özellikle eleştirel okumaya metnin işleniş sürecinde sıklıkla yer verilmesi öğrencilerin okudukları hakkında soru sorma alışkanlığı kazanmalarına, konuyu olumlu ve olumsuz yanlarıyla ve tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirmelerine olanak sağlamıştır. Ayrıca görsel okuma sürecinde kullanılan sorular ise, öğrencilerin resim ve fotoğrafları yorumlayabilmelerine, resmi anlayarak metni daha anlamlı hale getirmelerine, eleştirel bakış açısı kazanabilmelerine olanak sağlamıştır.

4.1.35. Kandilli rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, Kandilli Rasathanesi'nin tarihini, ne amaçla kurulduğunu ve topluma hizmetini anlatan bilgilendirici bir metindir. Bu metinle öğrencilerin bu rasathanenin kuruluş amacını ve görevlerini öğrenmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin, Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na 15.12.2004 tarihinde www.koeri.boun.edu.tr adlı internet adresinden düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni birkaç defa **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni bir kez daha **sesli okuma** türünden faydalanarak okur ve öğrencilerden dinlerken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini ve not almalarını ister.

Metni İnceleme Sürecinde; yazım kurallarıyla ilgili olarak çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte **sessiz okuma** türünden yararlanır.

Öğrencilerden metinle ilgili fotoğraflardan birini betimleyerek bir paragraf yazmaları istenir. Bunun içinde çalışma kitabındaki 3. etkinlik uygulanır ve burada **görsel okuma** türünden faydalanılır.

Kelimelerin doğru yazılışlarını pekiştirmek amaçlı çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Burada da **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanır.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki tema sonu süreç değerlendirme çalışması öğrencilere uygulanır. Bu uygulamada **sessiz okuma, eleştirel okuma ve metinlerle ilişkilendirerek okuma** türlerine yer verilmiştir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 35

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 5	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:3 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Kandilli rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü adlı metinde en fazla yer verilen okuma türü sessiz okumadır. Sesli okumaya ise üç kez yer verilmiş ancak görsel okumaya sadece bir kez yer verilmiştir. Bu metin, dinleme metni olduğu için sesli okuma metni okumayı daha etkin kılmıştır. Dinleme metni olması nedeniyle çok fazla sayıda ve çeşitlilikte okuma türüne de yer verilememiştir. Ancak dinleme metinlerinde görsel okumadan oldukça fazla yararlanabilme imkânı olmasına rağmen bu okuma türünden sadece bir kez yararlanılmıştır.

4.1.36. Mahalle Sineması Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Mahalle Sineması adlı bu metinde öğrencilerin ilgilerini sinema ve tiyatroya çekmek amaçlanmıştır.

Bu metin, Sevim AK tarafından yazılmış olup ‘Mahalle Sineması’ adlı kitaptan düzenlenerek Türkçe 5 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığını okumaları ve türünün ne olduğunu tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni **iki kez sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Öğrencilerden dinleme sonrasında sebep sonuç ilişkileri kurabilmeleri için çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğrenciler **sesli okuma** türünden yararlanarak metni okurlar.

Öğrencilerden metnin ana fikrini ve konusunu bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili resimleri incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını, kendisinden önce ve sonra gelen kelimelerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili sorular hazırlamaları ve bu soruları arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Verilen cevaplara uygun sorular yazılmasının istendiği 2. etkinliği öğrencilerden yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Öğrencilerden metindeki abartılı öğeleri bulup incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden verilen ifadeleri metinden bulmaları istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden eylemlerin zamanlarıyla ilgili bir sezdirme etkinliği olan 4. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Öğrencilerden metnin özetini çıkarmaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **özetleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilere uzun çizginin kullanımını kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinlik uygulanır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden bir film yönetmeniyle söyleşi yapacaklarını düşünerek çalışma kitabı 7. etkinliğe soracakları soruları yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 36

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 13	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:8 Özetleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıda ve çeşitte değildir. Özellikle görsel okuma türünden çok az yararlanılmıştır.

4.1.37. Dünya Benim Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Dünya Benim adlı metinde, öğrencilere kitap okumanın dünyayı insanın ayağına getireceğini vurgulamak, öğrencilerde okumaya karşı ilgi uyandırmak amaçlanmıştır.

Bu metin Ayla ÇINAROĞLU tarafından yazılmış olup ‘Şiir Gemisi’ adlı kitaptan Türkçe 5 Ders Kitabı’na alınmıştır

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimelerin kavranmasına yönelik çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur

Okuma Sürecinde; öğrenciler **seli okuma** türünden yararlanarak şiiri okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirle ilgili resimleri incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden resimlerdeki çocukları karşılaştırarak aralarındaki benzerlik ve farklılıkları bulmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden resimdeki çocukların hareket ve mimikleri üzerinde konuşmaları istenir. Burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını, kendisinden önce ve sonra gelen kelimelerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Kelimelerin ve kelime gruplarının anlamalarını sözlükten bakarak bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili sorulan soruları cevaplamaları istenir. Öğrenciler metni **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okurlar ve sorulara cevap verirler.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere ismin hallerini kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Sıfatların pekiştirilmesine yönelik öğrencilere, çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden şiirde bahsi geçen varlıkları düşünüp onlarla ilgili bir resim yapmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinlikte verilen şiiri tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı etkinlik 5'te verilen hikâye haritasını incelemeleri ve bu haritaya göre bir hikâye yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 37

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 10	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:6 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıdadır ancak çok çeşitli değildir. Özellikle eleştirel okuma ve görsel okumanın daha fazla sayıda kullanılması metnin işleniş sürecinde anlamlı okumaya olanak sağlamıştır.

4.1.38. Soğanlı Bebekleri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Soğanlı Bebekleri, Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesine bağlı soğanlı köyünde yapılan bebekleri konu alan bilgilendirici bir metindir.

Bu metin, 2004 yılında P Dünya Sanatı dergisinin 34. sayısından düzenlenerek Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma sürecinde; öğrenciler metni **sesli okuma, sessiz okuma ve paylaşılarak okuma** türlerinden faydalanarak okurlar. Ayrıca öğrencilerden yazarın amacını belirlemeleri ve okuduklarından yaptıkları çıkarımları söylemeleri istenir. Öğrenciler bunun için eleştirel okuma türünden faydalanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metne eşlik eden görsellerde gördüklerini anlatmaları istenir. Böylece **görsel okuma** türüne yer verilmiş olur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, kitaptaki fotoğraflardan yararlanarak tahmin

etmeleri istenir. Bu süreçte **sessiz okuma**, **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden nesnel ve öznel yargıları birbirinden ayırmalarını istenen çalışma kitabındaki 1. etkinlik uygulanır. Bu etkinlikte **eleştirel okuma**, **sesli okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanılır. Ayrıca metinle ilgili çıkarımlarda bulunmalarının istendiği 2.ve 3. etkinliklerde öğrencilere yaptırılır. Bu etkinliklerde de gene **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerine başvurulur.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; metinden soğanlı bebeklerinin yapımına dair bilgilerin okunması ve bunu aşamalar halinde çalışma kitabındaki 7. etkinliğe yazılması istenmektedir. Burada başvuru okuma türü **sessiz okuma**dır.-

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 38

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 9	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:4 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:6 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Soğanlı bebekleri adlı bu metinde, çok fazla sayıda sesli ve sessiz okuma türlerine yer verildiği halde görsel okumaya sadece iki kez yer verilmiştir. Metin çok farklı okuma türlerinin kullanılmasına olanak sağlayan bir metin olmadığı için kullanılan okuma türleri yerinde kullanılmışlar ve yeterli sayıda dırlar.

4.1.39. Olimpiyatlar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Olimpiyatlar, olimpiyatların tarihini ve amacını anlatan bilgilendirici bir metindir. Bu etinle öğrencilerin spora karşı ilgi duymaları amaçlanmıştır.

Elif Yılmaz tarafından yazılan bu metin, Bilim Çocuk Dergisi'nden Türkçe 5 Ders Kitabı'na düzenlenerek alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen Naim Süleymanoğlu ve Halil Mutlu'nun fotoğraflarını ve olimpiyat bayrağının resmini panoya asarak öğrencilerin bunları yorumlamalarını ister. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden faydalanmış olur.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni bir kere **sesli okuma** türünden faydalanarak okur.

Okuma sürecinde; öğrenciler metni **not alarak okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanarak okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere aşağıdaki sorular sorularak içerikle görseller ilişkilendirilir. Böylece **görsel okuma** türü gerçekleştirilmiş olur.

- Fotoğraflar hangi paragrafla ilgili?
- Sizce fotoğraflarda hoş olmayan bir durum var mı? Varsa nedir?
- Bu metin için siz ne tür fotoğrafları tercih ederdiniz?

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumalarını sonrasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime ve cümlelerden, fotoğraflardan yararlanarak tahmin etmeleri ve tahminlerini not etmeleri istenir. Bu süreçte **sessiz okuma, görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerine yer verilmiş olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden aldıkları notlardan yararlanarak çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlik yapılırken **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; metinden yararlanılarak bir olimpiyat sözlüğü hazırlamaları istenir. Öğrenciler bunun için metni **sessiz okuma** ve **not alarak okuma** türlerine uygun olarak okurlar.

Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki değerlendirme etkinliğinde verilen olimpiyatlarla ilgili pistogram örneklerini incelemeleri ve yeni pistogramlar üretmeleri istenir. Öğrenciler bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 39

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 8	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:4 Not alarak okuma:2 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Olimpiyatlar adlı metinde, sessiz okuma ve görsel okumaya daha fazla yer verilmiş, sesli okumaya ise çok az yer verilmiştir. Bu metinde çok farklı okuma türlerinden yararlanılamamıştır. Özellikle okuma sürecinde ve metni inceleme sürecinde eleştirel ve yaratıcı okumaya hiç yer verilmemiştir. Ancak görsel okuma sürecinde sorulan sorular öğrencileri, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye sevk edebilmesi açısından uygun sorulardır.

4.1.40. Milli Atletimiz Aycan (Onur) Önel Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Milli Atletimiz Aycan (Onur) Önel, Aycan Önel'in sporculuk yaşamını e onu başarıya götüren kişilik özelliklerinin anlatıldığı bir biyografi metnidir. Bu metinle öğrencilere, başarılı bir spor hayatı için nelerin gerekli olduğu öğretilmek amaçlanmıştır.

Cem Atabeyoğlu tarafından yazılan bu metin, Olimpiyat Komitesi Yayınları tarafından 2000 yılında yayımlanan Olimpiyat Oyunlarında Türk Kızları adlı eserden düzenlenerek Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni birkaç kere vurgu tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Dolayısıyla öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni bir kez daha **sesli okuma** türünden faydalanarak okur ve öğrencilerden dinlerken anlamını bilmedikleri kelimeleri not almalarını ister.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerini incelemeleri istenir. Bunun için görsel okuma türünden faydalanılır.

Çalışma kitabındaki 1. etkinlik öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte karışık olarak verilen cümleleri sıraya koyarak anlamlı bir paragraf oluşturmaları istenir. Bunun için **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanır. Öğrenciler çalışmalarını tamamladıktan sonra öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak metni bir kere daha okur ve öğrencilerin cevaplarını kontrol etmelerini sağlar.

Metnin görselleriyle ilgili olarak öğrencilere şu sorular yöneltilir:

- Birinci fotoğraf hangi olayı anlatıyor? Bu fotoğraf nerde çekilmiş olabilir?
- İkinci fotoğraf hangi olayı anlatıyor?

Burada öğrenciler görsel okuma türünden faydalanırlar.

Tablo okuma becerilerini desteleyen 2. etkinlikte ve grafik okuma ve düzenleme çalışması olan 3. etkinlikte de **görsel okuma** türünden faydalanılır.

Değerlendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki tema sonu süreç değerlendirme çalışması öğrencilere uygulanır. Bu uygulamada da **sessiz okuma, eleştirel okuma, görsel okuma** ve **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türlerine yer verilir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 40

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 5	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:2 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1 Eleştirel okuma 2	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Milli Atletimiz Aycan (Onur) Önel adlı bu metinde sessiz okuma türüne daha fazla yer verilmiştir. Sesli okumaya ise üç kez ve görsel okumaya da iki kez yer verilmiştir. Metin dinleme metni olduğu için okuma türlerine yerinde ve yeterli sayıda yer verilmiştir. Özellikle dinleme metinlerinde görsel okumaya sıklıkla başvurulması yerinde bir tercihtir. Metni inceleme ve değerlendirme sürecinde eleştirel okumaya yer verilmesi, metnin anlamlandırılmasına büyük katkı sağlamıştır.

Metnin görselleriyle ilgili olarak öğrencilere yöneltilen sorular yeterli sayıda değildir. Öğrencilerin hayal güçlerini, yaratıcılıklarını geliştirmeleri açısından daha farklı çeşitte sorular öğrencilere yöneltilebilirdi. Sorular tek düze ve eleştirel düşünceyi geliştirmeden yoksundur.

4.2. Beşinci Sınıf Harf Yayıncılık Ders Kitabı İncelemesi

4.2.1. Evin Hangi Hali Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Evin Hangi Hali adlı öyküde öğrencilerin karşılaştıkları problemleri çözmek için neler yapabilecekleri, zor durumdaki arkadaşlarına nasıl yardımcı olabileceklerini kazandırabilmek amaçlanmıştır.

Bu öykü Aziz NESİN tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Kitaptaki bu metni Seçil ÇOKAN resimlemiştir.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; içinde yaşamak istediğim ev etkinliği yaptırılmıştır. Bu etkinlikte gazete ve dergilerden kesilmiş ev resimleri tahtaya asılarak, öğrencilerden içinde yaşamak istedikleri evin resmini seçmelerini ve niçin bu evi seçtiklerini anlatmaları istenmiştir.

Öğretmen böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden faydalanmıştır.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan; ‘yanlış, dalgınlık’ kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Böylece **tahmin ederek okuma** türünden faydalanılır. Ayrıca öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları istenir. Daha sonra öğrencilere çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen; başlıktaki ipuçları, görsellerdeki ipuçları, diğer ipuçları ve tahminleri yazmaları istenir.

Öğrenciler bu şekilde **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Amaç Belirleme Sürecinde; öğrencilerden metni dinlemeleri ve metni dinleme sırasında çalışma kitabındaki, metinde duydukları isimlerin yanındaki kutucuğa işaret koymaları gereken 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu süreçte öğretmen **sesli okuma** türünden faydalanır.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak **sesli okuma** yaptırılır.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve öğrencilerden metni paylaşarak okumalarını isteyebilmektedir.

Böylelikle öğretmen okuma sürecinde, **sesli okuma, işaretleyerek okuma ve paylaşarak okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden okuma sırasında belirlenen kelimelerin anlamalarını belirlemeleri amacıyla resimli bir sözlüğe bakmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, derse getirdikleri, metinle ilgili gazete ve dergilerden kesilen çeşitli ev resimlerini yorumlamaları istenir. Dolayısıyla öğrenciler, **görsel okuma** türünden yararlanmış olurlar.

Metni İnceleme Sürecinde; 5N1K sorularını cevaplamaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 3. etkinlik ve hikâye unsurlarını belirlemeleri amacıyla da 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliklerde **sessiz okuma, sesli okuma ve özetleyerek okuma** türlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca öğrencilerden okuduklarını özetlemeleri istenmiş ve bu uygulamada da **özetleyerek okuma** türünden faydalanılmıştır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere ‘kırılmak’ kelimesinin gerçek ve mecaz anlamlarını bulmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlik yaptırılırken **eleştirel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanılır. Daha sonra söz varlığını geliştirmek amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte resimli sözlükten yararlanılır. Dolayısıyla **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanılır.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; metinde görebildikleri sorunları belirlemelerini ve bu sorunlara farklı çözümler üretmeleri istenmiştir. Böylelikle **eleştirel okuma** türünden faydalanılmıştır.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerin, yazar hakkında araştırma yapmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik uygulanır. Araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; arkadaşlık ‘ konulu bir planlı yazma çalışması yapmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 8. etkinlik yaptırılır. Bu uygulamada öğrenciler sadece **sessiz okuma** türünden faydalanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 41

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma:13	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma: 4 Paylaşarak okuma:1 Tartışarak okuma:1	Sessiz okuma: 5 Özetleyerek okuma:2 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Metinde çok sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmıştır. Ayrıca paylaşarak okuma türüne yer verilerek sınıftaki tüm öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmıştır. Görsel okuma, metinle, görselleri arasında ilişki kurmada ve parçayı anlamlandırabilmede önemli bir unsurdur ve bu metinde yeterli sayıda kullanılabilmiştir. Dolayısıyla kullanılan okuma türleri de yerinde ve yeterli sayıdadır.

4.2.2. Bebeklerin Ulusu Yok Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bebeklerin Ulusu Yok, barış içinde yaşamamak için hiçbir sebep olmadığını anlatan bir şiirdir. Bu şiirle öğrencilerin, tüm insanların eşit olduğu ve barış içinde yaşamının güzel bir duygu olduğunu hissetmeleri amaçlanmıştır.

Bu şiir Ataol BEHRAMOĞLU tarafından yazılmış, Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Kitaptaki bu şiiri resimleyen ise Seçil ÇOKAN'DIR.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; gazete ve dergilerden kesilmiş bebek fotoğrafları tahtaya asılarak öğrencilere; 'Bebeklerin ortak özellikleri nelerdir?' sorusu sorulmuştur.

Öğretmen bu süreçte **görsel okuma** türünden faydalanmıştır.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden şiirde kullanılan; 'barış, savaş, aile, sevgi, ulus' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri (tahmin ederek okuma) istenmektedir. Öğretmen kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanır.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye şiiri sesli olarak okutup (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ister. Böylelikle öğretmen okuma sürecinde, **sesli okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden okuma sırasında belirlenen kelimelerin anlamlarını belirlemeleri amacıyla resimli bir sözlüğe bakmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, şiirin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği şiir ile ilgili diğer görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden şiirde kendilerine ilginç gelen bir bölümü nedenleriyle birlikte anlatmaları ve zihinlerinde canlandırarak görselleştirmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Burada **görsel okuma** türünden

yararlanılır. Okudukları şiirde metin içi anlam kurmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte **eleştirel okumadan** yararlanılır. Bebeklerin özelliklerini sınıflandırmaları amacıyla da çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte de **eleştirel okumadan** yararlanılır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte şiirde kullanılan zıt anlamlı kelimeleri yazmaları istenir. Bu süreçte **eleştirel okumadan** yararlanılır. Ayrıca ‘-cı, -lı, -sız, -lık’ ekleri verilerek öğrencilerden yeni kelimeler üretmeleri istenen çalışma kitabındaki 5. etkinlik öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte de **eleştirel okumadan** yararlanılır.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerin, çocuklarla ilgili reklamları veya çocukların rol aldığı reklamları izleyerek çalışma kitabında verilen formu doldurmaları istenir. Bu süreçte **görsel okuma, sessiz okuma ve sesli okuma** türlerinden yararlanılır.

Atatürkçülük, Diğer Dersler Ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; sosyal bilgiler dersi, ‘Dünya çocuklarının ortak yönlerini ve ilgi alanlarını fark eder.’ kazanımıyla ilişkilendirilmek amacıyla öğrencilere ‘Film izliyoruz’ etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilere bir çocuk filmi izletilir. Film seyretmeden önce öğrencilere, ek çalışma kâğıdı dağıtılarak burada sıralanan soruları görmeleri sağlanır. Böylelikle bu süreçte öğrenciler film izleyerek **görsel okuma**, soruları okuyarak da **sessiz okuma** türlerini kullanırlar.

Öğrencilere ‘Benim rollerim’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte tahtaya rollerin yazılı olduğu kartlar asılır. Öğrencilerden, tahtaya asılan her kelimeyi gördüğünde; ‘Benim böyle bir rolüm var mı?’ diye düşünmesi istenir. Dolayısıyla bu süreçte **sessiz okuma ve eleştirel okuma** türlerinden yararlanılır.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden şair hakkında ve çocuklarla ilgili gazete ve dergilerde yayınlanan haberleri incelemeleri ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylelikle bu süreçte öğrencilerin, **sessiz okuma, eleştirel okuma ve görsel okuma** türlerinden yararlanmaları sağlanır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 42

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 9
Sesli okuma: 3	Sessiz okuma: 6 İşaretleyerek okuma: 1 Eleştirel okuma: 6 İşaretleyerek okuma: 1 Tahmin ederek okuma: 1	Görsel okuma: 9

Bulgular ve Yorum

Şiirin konusunda eşitlik ve barış gibi soyut kavramlar vardır. Bu yüzden yaratıcı ve eleştirel okuma türlerinin kullanılması doğru bir işlemdir. Özellikle eleştirel okumaya çok fazla yer verilmesi öğrencilerin konu hakkında çok yönlü düşünebilmelerini, değerlendirmelerini ve kendi doğrularını bulmalarını sağlamıştır. Ayrıca görsel okumanın da çok sayıda kullanılması öğrencilerin derse aktif katılımlarının yanı sıra onların ifade edemedikleri duygu ve düşüncelerini rahatça dile getirebilmelerini sağlamıştır.

Şiirin geneli itibarıyla çok çeşitli okuma türlerine yer verilmemiştir ancak kullanılan okuma türleri yeterli kazanımı sağlayabilmiştir.

4.2.3. Akrabalık Bağları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Akrabalık Bağları adlı bu metin, öğrencilere, toplumumuzun sağlıklı yaşaması için aile bağlarının ve akrabalıkların önemini kavratma amacı gütmektedir.

Bu bilgilendirici metin, Ahmet ERTUĞRUL Tarafından yazılmış, Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Kitaptaki bu metni resimleyen Erdoğan ÜLKER'dir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilere 'Fotoğraftaki Kişiler' etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte, tahtaya; 'ne zaman', 'niçin', 'fotoğraf çekilmeden önce', 'fotoğraf çekildikten sonra', kelime ve kelime grupları yazılarak öğrencilere fotoğraflarla ilgili sorular yöneltilir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; metinde kullanılan anahtar kelimeleri fark etmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Etkinlikte heceleri birleştirerek yeni kelimeler oluşturulması istenmektedir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okumadan** yararlanırlar. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **soru sorarak okuma, sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar.

Dinleme sırasında ‘Karttaki Kelimeler’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilere, akrabalık kavramlarının yazılı olduğu kartlar dağıtılır ve metni dinlerlerken ellerindeki kartta yazılı olan kelime okunduğunda kartı kaldırmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okumadan** yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma), önemli gördükleri yerlerin altlarını çizerek belirginleştirmelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okuyup, okudukları metindeki öznel ve nesnel yargıları ayırt etmelerini (eleştirel okuma) istemektedir. Böylelikle öğretmen okuma sürecinde, **sesli okuma, eleştirel okuma** ve **iki kez de işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği metinle ilgili görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, metindeki özetleyen ve sonuç bildiren cümleleri bulmaları istenerek çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Burada **özetleyerek okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanılır.

Akrabalık ilişkilerinin zayıflama sebeplerini fark etmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte akrabalık ilişkilerinin zayıf olmasının sebepleri ve çözüm yollarının yazılması istenmektedir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Metnin her paragrafına bir başlık yazmaları istenen çalışma kitabındaki 4. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliği yaparlarken **eleştirel okuma** ve etkinliklerini yaptıktan sonra sınıfa okudukları için **sesli okumadan** yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte, verilen şemada boş bırakılan yerlere akrabaların isimlerinin yazılması istenir. Bu etkinlik yapılırken **sessiz okumadan** ve etkinlik yapıldıktan sonra da **sesli okumadan** yararlanılır.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerin, verilen kutuları ipuçlarından yararlanarak doldurmaları ve akrabanın tanımını bulmaları istenir. Ayrıca akraba isimlerini, ipuçlarından yararlanarak bulmacaya yerleştirmeleri istenir. Dolayısıyla öğrenciler bu etkinliği yaparken **iki kez sessiz okumadan**, **iki kez de sesli okumadan** yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler Ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; ‘Atatürk’ün hayatını anlatan kitapları okumaya istek duyar.’ Kazanımıyla ilişkilendirerek, öğrencilerin, Atatürk’ün hayatını anlatan kitapları okumaları sağlanır. Öğrenciler bu okuma etkinliğini yaparlarken **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Matematik dersi ile ilişkilendirmede, öğrencilerden sınıftaki arkadaşlarının amca, teyze ve dayılarının sayılarını öğrenip elde ettikleri bilgileri bir grafik ile ifade etmeleri istenir. Öğrenciler böylelikle **görsel okumadan** yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden akrabalık ile ilgili atasözlerini araştırmalarını ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylelikle bu süreçte öğrencilerin, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanmaları sağlanır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 43

Sesli Okuma: 9	Sessiz Okuma: 19	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma: 7 Soru sorarak okuma:2	Sessiz okuma: 10 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:2 Eleştirel okuma:6	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Bu metinde daha fazla sayıda ve çeşitte okuma türüne yer verilmesi gerekirken bu noktada eksiklikler yaşanmıştır. Metinde, özellikle paylaşarak okuma ve tahmin ederek okuma türlerine hiç değinilmemiştir. Oysaki öğrencileri derse daha aktif şekilde katılımlarını sağlayabilmek adına paylaşarak okuma türünden yararlanılabilirdi. Ayrıca öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmek adına tahmin ederek okuma türünden de faydalanılabilirdi. Dikkati çeken diğer nokta da görsel okuma türüne de yeterli sayıda yer verilmemiş olmasıdır. Öğrencilerin ifade edemedikleri duygu ve düşüncelerini ifade etmenin en iyi yolu olan görsel okuma, özellikle akrabalık bağları gibi soyut duyguları barındıran bu metinde daha fazla yer almalıdır.

Metinde sessiz okuma türünden çok sayıda yararlanılması yerinde bir uygulamadır. Bu uygulama sayesinde öğrencilerin özellikle görsel okumadan yararlanamamalarının eksikliklerini bir nebze olsun azaltabilmektedir.

4.2.4. İmece Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

İmece isimli bu metinde, öğrencilere çevrelerindeki kişilerle ilişkilerinde yardımlaşmanın ve birlik ve beraberliğin önemli olduğu konusunun kazandırılması amaçlanmıştır.

Bu öykü Yaşar KEMAL tarafından yazılmış, Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Kitaptaki bu öyküyü resimleyen ise Alper F. SEDEN'dir

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen tahtaya; ‘Bir elin sesi var, iki elin sesi var.’ atasözünü yazar. Öğrenciler bunu **sessiz okumadan** yararlanarak okurlar. Daha sonra öğretmen yardımlaşma ile ilgili bu öyküyü **sesli okuma** yaparak okur ve öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirir.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan; ‘iş bitirme, bir araya gelme, harman, mutluluk, eğlenme’ kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tahmin etmeleri (tahmin ederek okuma) istenmektedir. Öğretmen kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, sessiz okuma ve görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları istenir. Öğrenciler bu şekilde **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar. Daha sonra öğretmen tahtaya; ‘Derken tarlaya geldik.’, ‘Yemek kondu, yenildi, içildi.’, ‘Herkes çalışmayı, yorgunluğu unutmuştu.’ cümlelerini yazar ve öğrencilerden metni hızla gözden geçirerek (göz atarak okuma) tahtadaki cümleleri metinden bulup altlarını çizmelerini (işaretleyerek okuma) ister. Böylelikle, **göz atarak okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanılmış olur.

Dinleme Sürecinde; öğrencilerden konuyla ilgili bilgi toplamaları, merak ettikleriyle ilgili sorulara hazırlamalarını (soru sorarak okuma) ve not almaları (not alarak okuma) istenir. Dolayısıyla **soru sorarak okuma** ve **not alarak okuma** türleri kullanılmış olur. Öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak, öğretmen **sesli okuma** yapar. Daha sonra öğretmen metni bir kez daha sesli okumadan yararlanarak okur ve öğrencilerden dinlediklerini zihinde canlandırmalarını ve metinle ilgili bir resim çizmelerini ister. Öğretmen bunu yaparken **sesli okuma** ve **görsel okumadan** yararlanır.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri

kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve öğrencilerden metni paylaşarak okumalarını isteyebilmektedir.

Böylelikle öğretmen okuma sürecinde, **sesli okuma, işaretleyerek okuma ve paylaşarak okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Okuma sonrasında, çalışma kitabındaki 1. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen cümleleri sebep sonuç ilişkisi kurarak tamamlamaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve böylelikle **görsel okumadan** yararlanır. Öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmaların (görsel okuma, sessiz okuma) istenir. Öğrenciler burada, **soru sorarak okuma, sessiz okuma ve görsel okuma** türlerinden faydalanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, öğretmenin derse getirdiği metinle ilgili diğer görselleri yorumlamaları istenir. Burada, **görsel okuma** türünden yararlanılır. Ayrıca öğrencilerden, çizdikleri resimlerle metindeki resimleri karşılaştırmaları, resimler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları bulmaları istenir. Böylelikle **görsel okumadan** tekrar yararlanılır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin ana fikrini bulmaları istenir. Dolayısıyla öğrenciler, **göz atarak okumadan** yararlanırlar. Daha sonra, öğrencilerden metinde kendilerine ilginç gelen bir bölümü nedenleriyle birlikte anlatmaları ve zihinlerinde canlandırarak görselleştirmeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanılır. Ayrıca hikâye unsurlarını belirlemeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 2.etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada da **özetleyerek okumadan** yararlanırlar.

Olayları oluş sırasına göre yazmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3.etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliği yaparken, **sessiz okumadan** yararlanırlar.

Öğrencilerden, metinde geçen öznel ifadeleri bulmaları istenir. Öğrenciler, öznel ifadeleri bulmak için **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte ‘-cı, -lı, -sız, -lık’ ekleri verilerek öğrencilerden yeni kelimeler üretmeleri istenir. Bu etkinlikte **eleştirel okumadan** yararlanılır.

Öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla, çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen tanımların altına doğru kelimeyi yazmaları istenmektedir. Öğrenciler burada, **sessiz okumadan** yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğretmen, öğrencilerden metnin yazarı hakkında ve yardımlaşmayla ilgili atasözleri hakkında araştırma yapmalarını ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları ister. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden verilen bilgileri sıralamalarını ve sınıflamaları sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, yerel bir gazeteye, ‘Yaşlı insanlara yardım’ konulu bir yazı yazmaları, yazı için gerekli olan fikirleri seçmeleri ve bir paragraf oluşturmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **sessiz okumadan** yararlanırlar.

11. Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 44

Sesli Okuma: 8	Sessiz Okuma: 16	Görsel Okuma: 9
Sesli okuma: 3	Sessiz okuma: 5	Görsel okuma:9
Paylaşarak okuma:1	Özetleyerek okuma:1	
Tartışarak okuma:1	İşaretleterek okuma:2	
Soru sorarak okuma:3	Tahmin ederek okuma:2	
	Eleştirel okuma:4	
	Göz atarak okuma:2	

Bulgular ve Yorum

Bu metinde kullanılan okuma türleri yerinde kullanılmış olup yeterli sayıdadırlar. Özellikle eleştirel okumadan ve görsel okumadan çok sayıda faydalanılmasıyla öğrenciler metni nesnel ve derinlemesine düşünerek anlamlı okumayı gerçekleştirebilmişlerdir.

4.2.5. Okulum (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Okulum adlı bu şiirde, okulun öğrencilere sağladığı faydaları, cahil kalmanın zararlarını öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır

Bu şiir, Muzaffer BARONOK tarafından yazılmış, Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na Çocuk Şiirleri Antolojisi, 1983 kitabından alınmıştır.

Metin Türü: Şiir (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Bu metni işleme sürecinde öğretmenin hangi okuma türünden nasıl yararlanacağı konusu hiç belirtilmemiştir. Dolayısıyla dinleme metni kazanımları gerçekleştirme konusunda yetersizdir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 45

Sesli Okuma:0	Sessiz Okuma:0	Görsel Okuma:0
----------------------	-----------------------	-----------------------

4.2.6. Dil Bayramı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Dil Bayramı adlı bu metinde, Atatürk'ün dilimizle ilgili yaptığı çalışmaları, yabancı kelimelerin kullanılmasının Türkçeyi nasıl kirlettiğini öğrencilere kavratmak ve onları dilimizi daha güzel kullanmaya özendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Selim SOYLU tarafından yazılmış, Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Nuray ERTIĞRAK'tır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan; 'birlik, dil, sadeleştirme' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenmektedir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğretmen, kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları (görsel okuma, sessiz okuma) istenir.

Dolayısıyla bu süreçte **soru sorarak okuma**, **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları istenir. Öğrencilere çalışma kitabındaki 1.etkinlik yaptırılarak metnin içeriğini tahmin etmeleri sağlanır. Öğrenciler bunu yaparlarken, **tahmin ederek okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

‘Kelimelerden Cümleye’ etkinliği yaptırılarak öğrencilerin metni tanımasını sağlanır. Bu etkinlikte, ‘Burada birçok dil bilgini, Türkçenin sadeleştirilmesi konusunda araştırmalar yaptı.’ cümlesinin kelimeleri karışık olarak yazılır. Öğrencilerden bu kelimeleri kullanarak bir cümle oluşturmaları istenir. Oluşturdukları cümleyi metinde bulmaları amacıyla metni hızla gözden geçirmeleri istenir. Etkinliğin yapılmasında öğrenciler, **sessiz okuma** ve **göz atarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar.

Okuma Sürecinde; Öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutup (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni paylaşarak okumalarını ister. Böylelikle öğretmen okuma sürecinde, **sesli okuma**, **paylaşarak okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanır.

Okuma sonrasında, çalışma kitabı 2.etkinlikteki 5N1K sorularını cevaplamaları istenir. Öğrenciler bu etkinlikte **sessiz okuma** ve **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve böylelikle **görsel okumadan** yararlanır. Öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmaların (görsel okuma, sessiz okuma) istenir. Öğrenciler burada, **soru sorarak okuma**, **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği metin ile ilgili diğer görselleri yorumlamaları istenir. Böylelikle bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin ana fikrini bulmaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Hikâye unsurlarını belirlemek amacıyla çalışma kitabındaki 3.etkinlik öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliği yaparlarken metni **sessiz okuma, özetleyerek okuma ve eleştirel okuma** türlerinden yararlanarak okurlar.

Son olarak bu süreçte öğrencilerden metni özetlemeleri istenir. Dolayısıyla öğrenciler **sessiz okuma ve özetleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte ‘-cı, -lı, -sız, -lık’ ekleri verilerek öğrencilerden yeni kelimeler üretmeleri istenir. Bu etkinlikte öğrenciler **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini ve gördüklerini günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 5.etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **eleştirel okuma ve sessiz okumadan** yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler Ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürkçülük kazanımıyla ilişkilendirmek için ‘Ne Olurdu?’ etkinliği öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte, Atatürk’ün Türkçe ile ilgili sözlerinin bulunduğu metin öğrencilere dağıtılır ve okumaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma ve sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Müzik dersi ile ilgili kazanımı gerçekleştirmek amacıyla öğretmen tahtaya bir şiir yazar ve öğrencilerden bu şiiri, sevdikleri popüler bir şarkının ritmiyle bestelemelerini ister. Öğrenciler bunu yaparlarken **sessiz okuma ve sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; Atatürk’ün dil ve kültür konusundaki düşünceleri ile ilgili araştırma yapmalarını ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma ve tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Konuşma Sürecinde; öğrencilere çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte, ana dilimiz Türkçeyi korumak için yaptıklarını ve yapacaklarını sıralamaları istenir. Öğrenciler bu etkinliği yaparlarken **sessiz okuma ve sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilere hikâyeyi tamamlamalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 7.etkinlik yaptırılır. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Söz Varlığını kullanma Sürecinde; öğrencilere, kendilerini hikâyedeki çocuklardan birinin yerine koyarak metinden öğrendiklerini günlük şeklinde yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliği nasıl yapacaklarını anlamada **sessiz okumadan**, etkinliği yaptıktan sonra sınıfa okuyarak da **sesli okumadan** yararlanırlar.

15. Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 46

Sesli Okuma: 7	Sessiz Okuma: 24	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:5 Paylaşarak okuma:1 Tartışarak okuma:1	Sessiz okuma: 10 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:6 Göz atarak okuma:2 Soru sorarak okuma:2	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Metinde çok sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmıştır. Kullanılan okuma türleri anlamlı okumaya olanak sağlamıştır. Özellikle sessiz okumaya fazla sayıda yer verilmesi 5.sınıftaki öğrencilerin düzeyine uygun bir uygulama olmuştur. Eleştirel okuma türünün de fazla kullanıldığı bu metinde, öğrencilerin sadece okumakla sınırlı kalmayıp konuyu derinlemesine düşünüp, yorumlayabilmelerine olanak sağlanmıştır.

Sonuç olarak, kullanılan okuma türleri yerinde ve yeterli sayıdadır.

4.2.7. Bahsi Sen Kazandın Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bahsi Sen Kazandın adlı bu metinde, önemli sanat dallarından biri olan tiyatro hakkında öğrencilere bilgi vermek, bir milletin ilerleyebilmesi için sanatın gerekli olduğunu ve Atatürk'ün güzel sanatlara verdiği önemi kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin A. Ferhan OĞUZHAN tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen Deniz KARAIL'dir.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilere, ‘Kavramların Çağrıştırdıkları’ etkinliği uygulanır. Bu etkinlikte öğretmen kartlara, ‘tiyatro, sahne, kostüm, dekor, yönetmen, ışık, ses’ kelimelerini tek tek yazar ve kartları öğrencilere dağıtır. Elinde kart olan öğrencilerden birini tahtaya çıkartır ve karttaki kelimeyi tahtaya yazmasını ister o kelimenin çağrıştırdığı bir kavramı yazmalarını ve kartı başka bir arkadaşına vermeleri istenir. Uygulama bu şekilde devam eder. Öğrenciler bu süreçte, **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okumadan** yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilere ‘Hecelerden Kelimeye’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte, öğretmen tahtaya, ‘başarmak, çalışmak, beğenmek, takdir etmek,’ kelimelerini hecelere ayırarak yazar. Bir öğrenciye, tahtadaki bu heceleri birleştirerek bir kelime oluşturmasını, oluşturduğu kelimeyi tahtaya yazmasını ister ve öğrencilerin kelimelerin anlamalarını tahmin etmelerini ister. Öğrenciler bu etkinlikte, **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen, kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları (görsel okuma, sessiz okuma) istenir. Böylece bu süreçte **soru sorarak okuma**, **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları istenir. Öğrencilere çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada, **tahmin ederek okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerin, metnin ilk cümlesini, görsellerini gözden geçirerek metni tanımları sağlanır. Bu süreçte, **göz atarak okumadan** ve **görsel okumadan** yararlanılır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak **sesli okuma** yapar. Dinleme sırasında çalışma kitabındaki 2. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte metni dinlemeden önceki

tahminlerle sonradan metinden öğrendiklerini yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliği yaparlarken, **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metni anladıktan sonra, daha önce okudukları metinle karşılaştırmaları istenir. Öğrenciler burada, **metinlerle ilişkilendirme** okuma türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen öğrencilere, okuma sırasında önemli gördükleri yerlerin altlarını çizerek belirginleştirmelerini dolayısıyla **işaretleyerek okuma** türünden faydalanmalarını sağlar.

Öğretmen sınıfta istediği sayıda öğrenciye, metni **sesli okumadan** yararlanarak okutur ve onlardan okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini yani **işaretleyerek okuma** türünden yararlanmalarını ister.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden okuma sırasında belirlenen kelimelerin anlamlarını belirlemeleri amacıyla öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve böylelikle **görsel okumadan** yararlanır. Öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmaların (görsel okuma, sessiz okuma) istenir. Öğrenciler burada, **soru sorarak okuma**, **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği metin ile ilgili diğer görselleri yorumlamaları istenir. Böylelikle bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinde kendilerine ilginç gelen bir bölümü nedenleriyle birlikte anlatmaları ve zihinlerinde canlandırarak görselleştirmeleri istenir. Burada **yaratıcı okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

5N1K sorularını cevaplamaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 3.etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinlikte **sessiz okuma** ve **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Hikâye unsurlarını belirlemeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlik yapılırken **özetleyerek okumadan** yararlanılır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte verilen cümlelerin

tamamlanarak bulmacaya yerleştirilmesi ve altı çizili kelimelerin zıt anlamlılarının yazılması istenmektedir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini ve gördüklerini günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, metinde dikkatlerini çeken bölümleri yazmaları, hikâyeyi okurken hissettiklerini verilen yüz ifadelerinden birini işaretleyerek göstermeleri istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **eleştirel okuma** ve **görsel okumadan** yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler Ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; ‘Atatürk’ün sanatseverliğine ilişkin fotoğrafları anlamlandırır.’ kazanımıyla ilişkilendirmek amacıyla öğrencilere ‘Milli Kültür ve Sanat’ etkinliği yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliği yaparken, **görsel okuma** ve **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

İnsan hakları ve vatandaşlık kazanımıyla ilişkilendirilerek, öğrencilere Atatürk Oratoryosu etkinliği yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliği yaparken, **paylaşarak okumadan** yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 47

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 19	Görsel Okuma: 10
Sesli okuma:2	Sessiz okuma: 7	Görsel okuma:10
Paylaşarak okuma: 1	Özetleyerek okuma:1	
Soru sorarak okuma:2	İşaretleyerek okuma:2	
	Tahmin ederek okuma:4	
	Eleştirel okuma:4	
	Göz atarak okuma:1	

Bulgular ve Yorum

‘Tiyatro’ ve tiyatro ile ilgili kavramların anlaşılır kılınabilmesi için somut yöntemlerin kullanılması kaçınılmazdır. Bunun için kullanılan görsel okuma yöntemi buna çok uygundur. Ayrıca tiyatroya geniş bir açıdan bakılması gerektiği düşünülürse eleştirel okuma, tahmin ederek okuma gibi yöntemler çok yerinde kullanılmıştır.

4.2.8. Mustafa Kemal'i Düşünüyorum Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Mustafa Kemal'i Düşünüyorum adlı bu şiirde, Mustafa Kemal Atatürk'ün kişisel özellikleri ve bu özelliklerin Atatürk'ün büyük bir komutan olması üzerindeki etkilerinin neler olduğu öğrencilerin ön bilgilerini ve deneyimlerini harekete geçirilerek kavratılmak istenmiştir.

Ü. Yaşar OĞUZCAN tarafından yazılan, Mustafa Kemal'i Düşünüyorum adlı şiir, Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, şiirde kullanılan 'düşünmek, destan, kahraman, savaş meydanları' kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler bu etkinlikte, **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Daha sonra öğretmen, kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları (görsel okuma, sessiz okuma) istenir. Böylece bu süreçte **soru sorarak okuma**, **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak **sesli okuma** yapar. Dinleme sırasında öğrencilerden çalışma kitabındaki 1.etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliği yaparken **sessiz okuma** türünden, yaptıktan sonra yazdıklarını arkadaşlarıyla paylaşırken **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye şiiri sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve şiiri sorgulayarak okuyup, okudukları şiirde geçen varlıkları ve olayları sınıflandırmalarını istemektedir. Böylelikle okuma sürecinde, **sesli okuma**, **eleştirel okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarının belirlenmesi amacıyla, cümlenin bağlamından anlamını bulmaları amacıyla öğrencilere, içinde anlamı bilinmeyen kelimelerin kullanıldığı örnek cümleler verir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar. Daha sonra anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanılır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, öğretmenin derse getirdiği şiirle ilgili diğer görselleri yorumlamaları istenir. Burada, **görsel okuma** türünden yararlanılır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden şiirin ana fikrini bulmaları istenir. Dolayısıyla öğrenciler, **göz atarak okumadan** yararlanırlar. Daha sonra, öğrencilerden metinde kendilerine ilginç gelen bir bölümü nedenleriyle birlikte anlatmaları ve zihinlerinde canlandırarak görselleştirmeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanılır. Ayrıca metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinlikte **özetleyerek okumadan** yararlanırlar. Sebep-sonuç ilişkisi kurmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlik yapılırken **eleştirel okumadan** yararlanılır. Betimlemeler yazmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliğin yapımında kullanılan okuma türü ise **sessiz okumadır**.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, kutucuklarda verilen kelimelerin eş anlamlılarını bularak metinde boş bırakılan yerlere renkli kalemle yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliği yapmaları esnasında **sessiz okumadan**, etkinliği yaptıktan sonra sınıfla paylaşımları sırasında **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini ve gördüklerini günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlamak amacıyla Atatürk'ün Türk toplumu tarafından çok sevilmesinin nedenlerini sıralayarak

defterlerine yazmaları istenir. Öğrenciler yazdıklarını sınıfla paylaşırken **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler Ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürkçülük kazanımıyla ilişkilendirmek için ‘Atatürk’ün Güçlükler Karşısındaki Tavrı’ etkinliği öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte öğretmen, öğrencilere Atatürk’ün karşılaştığı güçlükleri anlatan bir metin okur. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır. Öğrencilerden ise dinledikleri metinde Atatürk’ün karşılaştığı güçlükleri belirleyip bu güçlükleri nasıl aşmış, başarıya ulaştığını gruplar halinde tartışarak bulmaları istenir. Öğrenciler burada **tartışarak okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; Öğrencilerden, Ümit Yaşar OĞUZCAN’ın Atatürk ile ilgili şiirlerini araştırmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Konuşma Sürecinde; öğrencilere topluluk önünde şiir okuma etkinliği yaptırılır. Öğrenciler böylelikle **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 48

Sesli Okuma:10	Sessiz Okuma: 13	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:7 Tartışarak okuma:1 Soru sorarak okuma:2	Sessiz okuma:5 Özetleyerek okuma:1 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:4 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Bilgilendirici bir metin olmasından dolayı eleştirel okuma ve özellikle soru sorarak okuma ile yapılabilen detaylandırmalar açısından yöntemler çok iyi seçilmiştir. Genel olarak baktığımızda metinde kullanılan diğer yöntemler konuyla ilişkili ve bağlantılı olarak kullanılmıştır.

4.2.9. Atatürk ve Eğitim Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Atatürk ve Eğitim adlı bu metinde, bir ülkenin her alanda kalkınabilmesi için eğitimin önemi ve Atatürk'ün eğitim alanına yaptığı katkılar öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır.

Komisyon tarafından yazılan, bu metin, Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen öğrencilere, Nutuk'tan dersin konusuyla ilgili bir bölüm okur. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan; 'milli kültür, öğretmen, bilgisizlik' anahtar kavram ve kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri (tahmin ederek okuma) istenmektedir. Öğretmen kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanır.

Dinleme Sürecinde; Öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak, öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1.etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden metni dinlerken, çalışma kitabında verilen cümlelerden doğru olanların yanına (D), yanlış olanların yanına (Y) yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden, etkinliği yaptıktan sonra sınıfla paylaşımları sırasında ise **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma), önemli gördükleri yerlerin altlarını çizerek belirginleştirmelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okuyup, okudukları metindeki öznel ve nesnel yargıları ayırt etmelerini (eleştirel okuma)

istemektedir. Böylelikle öğretmen okuma sürecinde, **sesli okuma**, **eleştirel okuma** ve **iki kez de işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmalarını sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Dolayısıyla bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, özetleyen ve sonuç bildiren ifadeleri belirlemeleri istenir. Burada **özetleyerek okuma** türünden yararlanır. Sonrasında, yardımcı fikirleri de belirlemeleri istenir. Burada da **eleştirel okuma** türünden yararlanır.

Metin içi anlam kurmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte **eleştirel okumadan** yararlanır.

Verilen bir konuyu detaylı düşünmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte ana fikirden hareket ederek metnin yardımcı fikirlerini yazmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

5N1K sorularını cevaplamaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinlik ve sebep- sonuç ilişkisi kurmalarını sağlamak amacıyla da 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliklerde **sessiz okuma**, **sesli okuma**, **özetleyerek okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; ‘-lı, -lık’ ekleri kullanarak kelime türetmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte **eleştirel okuma** ve **sesli okumadan** yararlanır.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini ve gördüklerini günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **eleştirel okuma** ve yaptıktan sonra yazdıklarını sınıfla paylaşmada **sesli okumadan** yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler Ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürkçülük kazanımıyla ilişkilendirmek için ‘Önder Atatürk’ etkinliği öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte verilen metin belirtilen yere kadar öğretmen tarafından **sesli okuma** türünden yararlanılarak okunur ve öğrencilere sorular sorularak tahmin yürütmeleri istenir. Böylelikle öğrenciler **tahmin ederek okuma** türünden yararlanmış olurlar.

Matematik dersi ‘İki özelliğe göre tablo oluşturur ve tabloyu yorumlar.’ kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Kadınların okuryazarlık oranları’ etkinliği öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden verilen bilgilere dayanarak, tablo oluşturmaları ve bu tabloyu yorumlamaları istenir. Öğrenciler böylelikle **görsel okumadan** yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden Tevhid-i Tedrisat ve eğitim alanında yapılan inkılâplar konusunda araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylelikle bu süreçte öğrencilerin, **sessiz okuma, sesli okuma ve eleştirel okuma** türlerinden yararlanmaları sağlanır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 49

Sesli Okuma: 11	Sessiz Okuma: 20	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma: 9 Soru sorarak okuma:2	Sessiz okuma:5 Özetleyerek okuma:2 İşaretleyerek okuma:2 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:9	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Metni inceleme sürecinde kullanılan eleştirel okuma ve özetleyerek okuma metnin bütünlüğünün kavranması açısından çok önemlidir. Ayrıca bilinmeyen kelimelerin görsellerden yararlanılarak çözümlenmesi somut öğrenmeler açısından çok doğru bir yöntemdir.

4.2.10. Yaşasın Cumhuriyet (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Yaşasın Cumhuriyet adlı metinde, cumhuriyetin ne zaman ve nasıl ilan edildiği, cumhuriyet yönetiminin insanlara neler kazandırdığı konusunda öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Tufan YAZMAN tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen birkaç öğrenciden sınıfa getirdikleri şiiri sesli olarak okumalarını ister. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Öğretmen bu süreçte **sesli okuma** türünden yararlanır. Ayrıca metnin belirli yerlerinde durup, öğrencilere metinle ilgili sorular sorar. Öğrencilerde tahminlerini defterlerine yazarlar. Böylelikle bu süreçte **tahmin ederek okuma** türünden de yararlanılmış olur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; sebep sonuç ilişkisi kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere yarım kalmış ifadeler yazdırılır ve bu ifadeleri tamamlamaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrenciler gruplara ayrılır ve her grubun çeşitli kaynaklardan yararlanarak 'Atatürk İnkılâpları' ile ilgili bilgi toplamaları ve bu bilgileri sınıf arkadaşlarına sunmaları istenmiştir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma**, **tartışarak okuma**, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 50

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 0
Sesli okuma:4 Tartışarak okuma:1	Sessiz okuma:3 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:0

Bulgular ve Yorum

Dinleme sürecinde metnin bazı yerlerinde süreci durdurup çeşitli sorular sorulması konuya aktif ve etkin katılımı sağlamıştır, bu süreçte kullanılan tahmin ederek okuma ile teknik bir bütünlük sağlamıştır.

4.2.11. İstiklal Marşı'nın Kabulü Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

İstiklal Marşının Kabulü adlı bu metinde, İstiklal Marşı'nın Türk milleti için önemi ve İstiklal Marşı'nın yazıldığı şartlar öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır.

İzzet ÖZTOPRAK tarafından yazılan bu metin, Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen Deniz KARAIL' dir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Hazırlık Sürecinde; öğretmen öğrencilerden, Mehmet Akif Ersoy'un hayatını anlatan yazılar ve resimler getirmelerini ister. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan; 'bağımsızlık, coşku, marş, hatıra kültür' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri (tahmin ederek okuma) istenmektedir. Öğretmen kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Dinleme Sürecinde; Öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak, öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1.etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden dinleyecekleri metinde, çalışma kitabında verilen kelimelerin bulunduğunu, bu kelimeleri duyduklarında yanlarındaki kutucuklara işaret koymaları istenmektedir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde koyu yazılmış ifadeleri okumalarını ve bu ifadelerde anlatılan düşünceleri tartışmaları istenmiştir. Öğrenciler burada sessiz okuma ve tartışarak okuma türlerinden yararlanırlar. Daha sonra öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okumalarını (eleştirel okuma) istemektedir. Böylelikle okuma sürecinde, **sesli okuma, sessiz okuma, tartışarak okuma, eleştirel okuma ve işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılmıştır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Dolayısıyla bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılır.

Metni İnceleme Sürecinde; 5N1K sorularını cevaplamaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 2. etkinlik ve olayları oluş sırasına göre yazmalarını sağlamak amacıyla 3. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliklerde ikişer defa **sessiz okuma, sesli okuma, özetleyerek okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılmıştır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, kutucuklarda verilen kelimeleri tablodaki kelimelerin özellikleriyle eşleştirerek sıralamaları istenmiştir. Bu etkinlikte kullanılan okuma türleri ise **sessiz okuma, sesli okuma** ve **eleştirel okuma**dır. Ayrıca öğrencilerden, okudukları metinde kullanılan kurum adlarını bulmaları ve defterlerine

yazmaları istenmiştir. Öğrenciler bunu yaparlarken **not alarak okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler Ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürkçülük kazanımıyla ilişkilendirmek için ‘Şiir Dinletisi’ etkinliği öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte İstiklal Marşı’nın tamamının şiir dinletisi şeklinde sunulması ve ‘Milli Mücadele, bağımsızlık, Cumhuriyet, Atatürk’ konularında şiirler hazırlayarak sınıf ve okul arkadaşlarına dinletmeleri istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

‘Atatürk’ün milli tarihimize önem verdiğiğine ilişkin farklı kaynaklardan bilgileri derleyerek özetler.’ kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Milli Tarihimiz ve Atatürk’ etkinliği öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden konu ile ilgili farklı kaynaklardan bilgiler okumaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma, özetleyerek okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar. Okuma sırasında önemli gördükleri ve altını çizdikleri yerleri not almaları istenir. Burada ise **işaretleyerek okuma** ve **not alarak okuma** türlerinden yararlanırlar. Son olarak da yazılan özetleri sınıfta arkadaşlarıyla **sesli okuma** türünden yararlanarak paylaşmaları sağlanır.

Araştırma Sürecinde; Mehmet Akif Ersoy’un hayatıyla ve Türk aile yapısıyla ilgili araştırma yapmalarını ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları ister. Böylece öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma, sesli okuma, eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; yazım yanlışlarını fark etmeleri amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türünden yararlanılır. Sebep- sonuç ilişkilerini kurmalarını sağlamak amacıyla ise çalışma kitabındaki 6. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte **sessiz okuma, eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanılır.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere, metin işleme sürecinde öğrendikleri yeni kelimeleri kullanmaları amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerde, İstiklal Marşı’nın ikinci bölümündeki ‘ocak’ kelimesinin şiirdeki anlamı üzerine bir yazı yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliği nasıl yapacaklarını anlayabilmek için **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde; metin işleme sürecinde öğrendikleri bilgileri değerlendirmeleri amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 8. etkinlik

yaptırılır. Bu etkinlikte kavram haritasında verilen boşlukları öğrenciler, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanarak doldururlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 51

Sesli Okuma: 12	Sessiz Okuma: 27	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:8 Tartışarak okuma:2 Soru sorarak okuma:2	Sessiz okuma: 13 Özetleyerek okuma:2 İşaretleyerek okuma:3 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:6 Not alarak okuma:2	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

İstiklal Marşı'nın Türk milleti için önemi ve İstiklal Marşı'nın yazıldığı şartların öğrencilere kavratılması için öğrenciler bu konuya öncelikle güdülenmeleri sağlanmalıdır; bu da görsel okumayla uygulanmıştır. Ayrıca konunun derinlemesine kavranması için kullanılan eleştirel ve tartışarak okuma çok uygun olmuştur.

4.2.12. Karagöz ile Hacivat Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Karagöz İle Hacivat adlı metinde, Karagöz ve Hacivat'ın kimler olduğu, hangi dönemde yaşadıkları ve Karagöz ve Hacivat gölge oyunlarının nasıl ortaya çıktığı hakkında öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Emin ÖZDEMİR tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen Hakkı ENGİN'dir.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Hazırlık Sürecinde; öğrencilerden, Karagöz ve Hacivat konusu ile ilgili araştırma yapmaları istenir. Öğrenciler bunu yaparken **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan; 'perde, ışık, gölge oyunu, atışma, eğlence' kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tahmin etmeleri (tahmin ederek okuma) istenmektedir. Öğretmen kelimelerin anlamını

veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, sessiz okuma ve görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları istenir. Daha sonra öğrencilere çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen; başlıktaki ipuçları, görsellerdeki ipuçları, diğer ipuçları ve tahminleri yazmaları istenir. Öğrenciler bu şekilde **görsel okuma ve tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerin, metnin ilk cümlesini, son cümlesini, görsellerini gözden geçirerek metni tanımasını sağlanır. Burada da **göz atarak okuma ve görsel okuma** türünden yararlanılır.

Dinleme Sürecinde; Öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak, öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları ve kendilerine göre cevaplarını vermeleri istenir. Öğrenciler bu etkinliği yaparken **sessiz okuma ve tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar

Okuma Sürecinde; çalışma kitabındaki 2. etkinliğin metne göre bölümünü öğrencilerin doldurması istenir. Öğrenciler bunu yaparken **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okumalarını (eleştirel okuma) istemektedir. Böylelikle, **sesli okuma, sessiz okuma, tartışarak okuma, eleştirel okuma ve işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılmış olur.

Metni kavratmak amacıyla öğrenciler dörder kişilik gruplara ayrılır. Okudukları metni bölümlere ayırarak gruplara paylaştırılır. Her gruba bölümleriyle ilgili beşer soru hazırlamaları ve soruları kâğıtlara yazmaları istenir. Sonra dörder kişilik yeni gruplar oluşturulur ve grup başkanlarını seçmeleri istenir. Grupların birbirine, hazırladıkları soruları sormaları ve grup başkanlarının yazılan cevapları kontrol etmeleri sağlanır. Bu etkinliğin uygulanmasında öğrenciler, **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Son olarak öğrencilerde, okudukları metinde gerçekle hayal ürünü olan ifadeleri ayırt etmeleri istenir. Burada da **eleştirel okuma** türünden yararlanılır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği metin ile ilgili diğer görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinde kendilerine ilginç gelen bir bölümü nedenleriyle birlikte anlatmaları ve zihinlerinde canlandırarak görselleştirmeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanılır.

Hikâye unsurlarını belirlemeleri amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılır.

Metinle ilgili sebep sonuç ilişkisi kurabilmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve yaptıktan sonra **sesli okuma** türlerinden yararlanılır.

Öğrencilerden metni özetlemeleri istenerek, onların **özetleyerek okuma** türünden yararlanmaları sağlanır. Son olarak da öğrencilerden, metinde geçen varlıkları ve olayları sınıflamaları istenir. Öğrenciler burada da **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere ‘-cı, -lı, -sız, -lık’ ekleri verilerek yeni kelimeler üretmeleri istenen çalışma kitabındaki 5. etkinlik öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte de **eleştirel okumadan** yararlanılır.

Araştırma Sürecinde; öğretmen öğrencilerden, Karagöz’ün ya da gölge oyununun ortaya çıkışıyla ilgili araştırma yapmalarını ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları ister. Böylece öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma**, **sesli okuma**, **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Konuşma Sürecinde; öğrencilerden üstlendikleri role uygun konuşmalarını sağlamak amacıyla karagöz ve Hacivat oyununu okumaları istenir. Öğrenciler burada **okuma tiyatrosu** türünden yararlanırlar

Yazma Sürecinde; Hacivat ve Karagöz'e yapılacak olan haksızlığı nasıl önleyebilirsiniz sorusu öğrencilere sorularak çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları sağlanır. Bu etkinliğin yapımında öğrenciler, **sessiz okuma** türünden, yazdıklarını sınıftaki diğer arkadaşlarıyla paylaşırken **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere noktalama işaretlerini doğru kullanmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliği yaparken **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 52

Sesli Okuma: 11	Sessiz Okuma: 23	Görsel Okuma: 8
Sesli okuma:5	Sessiz okuma: 10	Görsel okuma:8
Okuma tiyatrosu:1	Özetleyerek okuma:1	
Tartışarak okuma:2	İşaretleyerek okuma:1	
Soru sorarak okuma:3	Tahmin ederek okuma:3	
	Eleştirel okuma:7	
	Göz atarak okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Hacivat ve Karagöz tam olarak görselliğe dayalı olduğu için görsel okuma kullanılması gerekli olan okuma türlerinden birisidir ve bu da yeterli sayıda kullanılmıştır. Bunun yanı sıra nasıl ortaya çıktığı hakkında bilgilendirici bir yanı olduğu için konunun araştırılması ve eleştirilmesi kaçınılmazdır. Bunun için de tartışarak okuma ve eleştirel okuma çok doğru yerlerde kullanılmıştır.

4.2.13. Bir Yolcuya Metnin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bir Yolcuya adlı bu metinde, vatanımızın çok güç koşullar altında kazanıldığı ve bu nedenle her bir parçasının çok değerli olduğu hakkında öğrencileri bilinçlendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Necmettin Halil ONAN tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen Alper F. SEDEN'dir.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen öğrencilere, Buket Uzuner'in 'Gelibolu' romanından bir bölüm okuyarak öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgilerini ve deneyimleri harekete geçirir. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğretmen tahtaya, savaş fotoğraflarını ve Kurtuluş Savaşı'nı gösteren haritayı asarak öğrencilerin **görsel okuma** yapmalarını sağlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; anahtar kelimeleri bulmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliği yapmada öğrenciler **eleştirel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar. Daha sonra buldukları anahtar kelimeleri sınıfla paylaşmada **sesli okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden şiirde kullanılan anahtar kelimelerin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Dolayısıyla öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **soru sorarak okuma**, **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrenciler dinleme sırasında çalışma kitabındaki 2. etkinliği yaparlar. Bu etkinlikte öğrencilerden şiirde boş bırakılan yerleri doldurmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, sınıfta istediği sayıda öğrenciye şiiri sesli olarak okutup (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve önemli gördükleri yerleri altını çizerek belirginleştirmelerini (işaretleyerek okuma) ister. Böylelikle okuma sürecinde, **sesli okuma** ve **iki kez de işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Öğrencilere okuma sırasında 5N1K sorularını cevaplandırmaları amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerin şiirde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, şiirin ana duygusunu ve temasını bulmaları istenir. Öğrenciler bunun için **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Vatan toprağının özelliklerinin hangi mısralarda anlatıldığını bulmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere eş anlamlı kelimeleri fark ettirebilmek için çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte verilen kelimelerin eş anlamlılarının kullanıldığı cümleleri öğrencilerin şiirden bularak karşılıklarına yazmaları istenmiştir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Şiirin bazı ifadelerini yorumlamalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında da **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **eleştirel okumadan** yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden, Çanakkale Şehitleri'ne ait anıtlar hakkında elde edilen bilgileri okumaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Kurtuluş Savaşı sırasında yaşanan önemli olaylar konusunda araştırma yapmalarını ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylelikle bu süreçte öğrencilerin, **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanmaları sağlanır.

Konuşma Sürecinde; öğrencilerden topluluk önünde şiir okumaları istenir. Böylelikle öğrencilerin **sesli okuma** türünden yararlanmaları sağlanır.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden, okudukları şiiri canlandırmaları istenir. Öğrenciler burada **okuma tiyatrosu** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere metin işleme sürecinde öğrendikleri yeni kelimeleri kullanmaları amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları sağlanır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 53

Sesli Okuma: 13	Sessiz Okuma: 24	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:10	Sessiz okuma:12	Görsel okuma:6
Soru sorarak okuma:2	İşaretleyerek okuma:2	
Okuma tiyatrosu:1	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:9	

Bulgular ve Yorum

Konunun duyuşsal yönünün kavratılması açısından kullanılan görsel okuma metni somutlaştırmıştır. Özellikle coşkulu bir edayla yapılan sesli okumalar ile metnin anlam katacak ve duyuşsal kazanımlara ulaşılacaktır ki bunlar çok yerinde kullanılmıştır. Okuma tiyatrosu ile duyuşsal özellikler somutlaştırılmıştır.

4.2.14. Türk Misafirperverliği Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Türk Misafirperverliği adlı metinde, öğrencilere, Türklerin misafirlerini nasıl ağırladığı, geleneklerimize göre misafire neden Tanrı misafiri denildiği hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Anna MASALA tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Burcu GÜVENSOY'dur.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan; ‘ziyaret, sofraya, davet, dostluk, hediye’ kelimelerinin anlamlarını bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinlikte kutucuklarda verilen kelimeleri, kelime avı yaparak işaretlerler. Dolayısıyla **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar. Ayrıca öğretmen, kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları istenir. Öğrenciler bu şekilde **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrenciler dinleme sırasında çalışma kitabındaki 2. etkinliği yaparlar. Bu etkinlikte öğrencilerden çalışma kitabında verilen cümleleri, metni dinlerken okunuş sıralarına göre numaralandırmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, sınıfta istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutup (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve önemli gördükleri yerleri altını çizerek belirginleştirmelerini (işaretleyerek okuma) ister. Böylelikle okuma sürecinde, **sesli okuma** ve **iki kez de işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Öğrencilerden, çalışma kitabı 3. etkinlikte verilen cümleleri, metni okurken sebep sonuç ilişkisi kurarak tamamlamaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma, sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Son olarak, okudukları metindeki gerçek olanla hayal ürünü olanı öznel ve nesnel yargıları ayırt etmeleri öğrencilerden istenir. Böylelikle öğrencilerin, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanmaları sağlanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerin metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, metnin ana fikri ve konusunu bulmaları istenir. Öğrenciler bunun için **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar. Daha sonra öğrencilerden metinde Türklerin misafirperverliğini anlatan örnekleri bulmaları istenir. Burada **eleştirel okuma** türünden yararlanılır.

Öğrencilerden, kendilerine ilginç gelen bir bölümü nedenleriyle birlikte anlatmaları ve zihinlerinde canlandırarak görselleştirmeleri istenir. Bunu yaparlarken **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere hikâye unsurlarını belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **özetleyerek okuma** türlerinden yararlanılır.

5N1K sorularını cevaplamaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Bu etkinliğin yapımında **eleştirel okuma** türünden yararlanılır.

Metinde abartılı anlatımların olup olmadığı öğrencilere sorularak bu ifadeleri tartışmaları istenir. Burada öğrenciler **tartışarak okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; söz varlığını geliştirmek amacıyla öğretmen tahtaya ‘hatırlamak, zengin, darılmak, dost, büyük, erken’ kelimelerini yazar ve öğrencilerden bu kelimelerin zıt anlamlarını kullanarak birer cümle yazmalarını ister. Bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanılır

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini ve gördüklerini günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlamak amacıyla metinde anlatılan Türk misafirperverliği ile kendi misafirperverliklerini karşılaştırarak venn şeması ile göstermeleri istenir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; özel eğitim kazanımı olan, ‘Kendi duygularının farkında olur’ kazanımıyla ilişkilendirmek amacıyla öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak ‘Memleketim’ adlı şiiri öğrencilere okur.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Türk misafirperverliği, hoşgörü ve yazar hakkında araştırma yapmalarını ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylelikle bu süreçte öğrencilerin, **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanmaları sağlanır.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere metin işleme sürecinde öğrendikleri yeni kelimeleri kullanmaları amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları sağlanır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sesli okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 54

Sesli Okuma: 9	Sessiz Okuma: 23	Görsel Okuma: 8
Sesli okuma:6 Tartışarak okuma:1 Soru sorarak okuma:2	Sessiz okuma:9 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:3 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:8	Görsel okuma:8

Bulgular ve Yorum

Bilgilendirici bir metin olması açısından kullanılan sesli okuma ve özetleyerek okuma yeterli sayıda. Fakat konunun özümsemesi açısından kullanılan eleştirel okuma çok uygunken buna paralel olması gereken tartışarak okuma ve tahmin ederek okuma türlerinin sayıları yeterli değildir.

4.2.15. İki Sevgi (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

İki Sevgi adlı metinde, öğrencilere, vatan ve millet sevgisinin tüm sevgilerin üstünde bir sevgi olduğu bilincinin yerleştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu metin Tufan YAZMAN tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen tahtaya, Türk büyüklerinin resimlerini asar ve öğrencilere resimlerde gördüklerini anlatmalarını ister. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Öğretmen bu süreçte **sesli okuma** türünden yararlanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen tahtaya ‘vatan, millet, ülkü, tarih, üstün, gurur, kutsal, ocak’ kelimelerini yazar ve öğrencilerden de bu kelimeleri defterlerine yazıp, anlamlarını sözlükten bulmaları ister. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, ‘Nene Hatun’ ve ‘Sütçü İmam’ hakkında bilgi toplamaları, elde ettikleri bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylelikle bu süreçte öğrencilerin, **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanmaları sağlanır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 55

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 3	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:2 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Vatan ve Milet sevgisi soyut kavramlar olmasından dolayı kullanılan görsel okuma sayısı çok azdır. Ayrıca sesli okuma sayısı da yeterli değildir.

4.2.16. Çevre Vakfı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Çevre Vakfı adlı bu şiirde, öğrencilere çevrelerini koruma ve güzelleştirme bilincini yerleştirmek ve Çevre Vakfı'nın kuruluş amacı hakkında onları bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu şiir Adnan ÇAKMAKOĞLU tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Kitaptaki bu şiiri resimleyen ise Seçil ÇOKAN'DIR.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden şiirde kullanılan; 'temizlik, çevre, sağlık, huzur, vakıf' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar. Ayrıca öğretmen, kelimelerin anlamını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okumadan** yararlanmaktadır. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları (soru sorarak okuma) ve bir resimli sözlüğe bakmaları istenir (görsel okuma, sessiz okuma). Dolayısıyla bu süreçte **soru sorarak okuma, sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrenciler dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yaparlar. Bu etkinlikte öğrencilerden, şiiri dinlemeleri sırasında çalışma kitabındaki şiirden takip ederek yanlış yazılmış kelimeleri düzeltmeleri istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, sınıfta istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutup (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ister. Böylelikle okuma sürecinde, **sesli okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte şiirde adı geçen hayvanların isimlerini ve metinde hangi işleri yaptıklarını yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Daha sonra öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği şiirle ilgili diğer görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Şiirdeki hayal ürünü unsurları fark etmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Şiirde adı geçen varlıkların isimlerini sınıflandırmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada da **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; söz varlığını geliştirmek amacıyla öğretmen öğrencilerden, çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmalarını ister. Bu etkinlikte öğrencilerden ‘Çember, düş, kirli, temiz’ kelimelerinin eş anlamlılarını bulmaları istenir.. Bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanılır.

Öğrencilerden, şiirde ‘lık’ eki alabilecek kelimeleri belirlemelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini ve gördüklerini günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlamak amacıyla; öğrencilerden, okumuş oldukları şiirde karşılaştıkları sorunları belirlemelerini ve bu sorunlara farklı çözümler üretmeleri istenir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Diğer Derslerle ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Sosyal Bilgiler dersi ‘ Toplumun temel ihtiyaçlarıyla bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumları ilişkilendirir. Kurumların insan yaşamındaki yeri konusunda görüş oluşturur.’ kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Kaynaklardan Araştırılmalı’ etkinliği öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında, **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **not alarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, geri dönüşümü olan maddelerle geri dönüşümü olmayan maddeleri araştırmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları

bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylelikle bu süreçte öğrencilerin, **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanmaları sağlanır.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, bir çevre vakfı kurmuş olsalardı, adı ne olurdu, nerede kurarlardı, kimleri üye olarak seçerlerdi ve ne zaman çalışırlardı sorularına cevap vermeleri istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 56

Sesli Okuma: 7	Sessiz Okuma: 18	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:5 Soru sorarak okuma:2	Sessiz okuma:8 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:7 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:5

Bulgular ve Yorum

Çevreye duyarlı bireyler yetiştirmek adına konunun öncelikle günlük hayatla ilişkilendirilmesi çok önemlidir. Bunun için karşılaştıkları sorunları belirlemelerinde ve bu sorunlara farklı çözümler üretmelerinde kullanılan eleştirel okuma türü çok doğru bir tür olmuştur.

4.2.17. Sağlıklı Beslenme Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sağlıklı Beslenme adlı metinde, sağlıklı beslenmenin vücudumuz için önemi ve sağlıklı beslenme için hangi besinlerin tüketilmesi gerektiği konularında öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Adnan ÇAKMAKOĞLU tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Ahmet ÇELEBİ'dir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, gün boyu yiyip içtiklerini

uygun yerlere yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; metinde kullanılan, ‘protein, kalori, vitamin, dengeli beslenme’ kelimelerinin anlamlarını bulmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarının belirlenmesi amacıyla, cümlenin bağlamından anlamını bulmaları amacıyla öğrencilere, içinde anlamı bilinmeyen kelimelerin kullanıldığı örnek cümleler verir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar. Daha sonra anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanılır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak metni okur.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve öğrencilerden metni sorgulayarak okumalarını istemektedir. Öğrencilere, metnin içerisinde koyu yazılmış ifadelerin önemli noktaları vurguladığı söylenerek koyu yazılmış ifadeleri okumaları ve tartışmaları (tartışarak okuma) istenir.

Böylelikle okuma sürecinde, **sesli okuma**, **işaretleyerek okuma**, **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve görsel okuma türünden yararlanır. Öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya bir resimli sözlüğe bakmaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan ve sınıfa getirilen görselleri yorumlamaları istenir. Dolayısıyla öğrenciler, **görsel okuma** türünden yararlanmış olurlar.

Metni İnceleme Sürecinde; metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinlik uygulanır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Sebepler- sonuç ilişkileri kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere, çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında sessiz okuma ve eleştirel okuma türlerinden yararlanırlar. Ayrıca öğrencilerden, metinde kullanılan terim anlamlı kelimeleri yazmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanarak metinde geçen terim anlamlı kelimeleri bulurlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, sağlıklı beslenmeleri için yemeleri gereken en az üç çeşit yiyecek ya da içecek hakkında araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; sağlıklı beslenen bir çocuğa, tebrik kartı yazmaları istenerek öğrencilere, çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 57

Sesli Okuma: 9	Sessiz Okuma: 11	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:5	Sessiz okuma:5	
Tartışarak okuma:2	İşaretleterek okuma:1	Görsel okuma:4
Soru sorarak okuma:2	Eleştirel okuma:5	

Bulgular ve Yorum

Bilgilendirici bir metin olmasından dolayı sesli ve sessiz okuma türlerinin sayıları yeterlidir. Ayrıca konuyla ilgili çeşitli bilgi edinmek için soru sorarak okuma ve

eleştirel okuma türleri uygun olmuştur fakat soru sorarak okuma türü yeterli sayıda kullanılmamıştır.

4.2.18. Küçük Canlılar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Küçük Canlılar adlı bu metinde, kişisel temizliğe dikkat etmenin, sağlıklı yaşamak için gerekli olduğu konusu öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu metinde öğrencileri, mikroplar hakkında bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Selim HANCIOĞLU tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen Erdoğan ÜLKER'dir.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan 'sabun, mikrop, bulaşmak, deterjan' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları istenir. Daha sonra öğrencilere çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen; başlıktaki ipuçları, görsellerdeki ipuçları, diğer ipuçları ve tahminleri yazmaları istenir. Öğrenciler bu şekilde **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin ilk cümlesini, kısa konuşmalarını, son cümlesini, görsellerini gözden geçirerek metni tanımaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Dinleme sırasında öğrenciler çalışma kitabındaki 2. etkinlikteki 'Bana Göre' bölümünü yapmaları istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen öğrencilerden, metni **sesli okuma**, **sessiz okuma**, **not alarak okuma** ve **eleştirerek okuma** türlerinden yararlanarak okumalarını ister.

Daha sonrasında öğrencilere **paylaşarak okuma** yaptırır. Ayrıca öğrencilerden, okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metinde verilen örneklerin konuya uygun olup olmadığı sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği metinle ilgili görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere, metnin konusu ve ana fikri sorulur. Öğrenciler bunu yaparken **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Hikâye unsurlarını belirlemelerini sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

5N1K sorularını cevaplamalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinliği yaptırılır. Öğrenciler burada **eleştirel okuma**, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Okudukları metinde önemli gördükleri ifadeleri belirlemeleri amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Son olarak öğrencilerden, abartılı ifadeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere, çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte ‘-cı, -lı, -sız, -lık’ ekleri verilerek öğrencilerden yeni kelimeler üretmeleri istenir. Bu etkinlikte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanılır.

Atatürkçülük, Diğer Dersler Ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; İnsan Hakları ve Vatandaşlık kazanı mı olan ‘ Grup çalışmalarında sorumluluk üstlenir ve bu sorumlulukları yerine getirmek için çaba harcar.’ kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Sağlığımıza Dikkat Edelim’ etkinliği öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, gazete, dergi, ansiklopedi ve çeşitli iletişim kaynaklarından sağlıkla ilgili bilgilendirici metinler getirmeleri istenir. Sınıfa getirdikleri bu metinleri okuyarak arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanır. Öğrenciler etkinliğin yapımında, **eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, ‘mikroplar ve onlardan korunma yolları’ hakkında araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; günlük yazmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrencilerden, etkinlikte verilen resimlerin, okudukları hikâyenin hangi bölümünü anlattığını yazmaları istenir. Bunu yaparlarken **eleştirel okuma** ve **görsel okuma** süreçlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 58

Sesli Okuma: 10	Sessiz Okuma: 24	Görsel Okuma: 7
Sesli okuma:7	Sessiz okuma:7	Görsel okuma:7
Paylaşarak okuma:1	Not alarak okuma:1	
Tartışarak okuma:1	İşaretleterek okuma:2	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:2	
	Eleştirel okuma:9	
	Göz atarak okuma:2	
	Özetleyerek okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Sağlıklı bir yaşam için neler gerektiği konusunda öğrencileri bilgilendirme amaçlı kullanılan sesli ve sessiz okuma, soru sorarak okuma, not alarak okuma konuya uygun olarak kullanılmıştır. Mikroskop ve işleyişi hakkındaki bilgiler incelenerek kalıcı hale getirilmesi için eleştirel okuma, tahmin ederek okuma türlerinden faydalanılmıştır. Ayrıca özetleyerek okuma konunun asıl anlatılmak istenen noktalarına bir kez daha değinildiği için önemli bir türdür.

4.2.19. Yeşil Barış Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Yeşil Barış adlı metinde, Greenpeace'in kaç yılında ve ne amaçla kurulduğu, hangi çalışmaları yaptığı hakkında öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Komisyon tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan 'kampanya, eylem, kamuoyu, çevre, kaynak, mücadele, barışçıl' kelimelerinin anlamlarını bulmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Dinleme sırasında öğrenciler çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve öğrencilerden metni sorgulayarak okumalarını istemektedir. Böylelikle okuma sürecinde, **sesli okuma**, **işaretleyerek okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Öğrencilerden, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen cümleleri metne göre tamamlamaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metin içerisinde koyu yazılmış ifadelerin önemli noktaları vurguladığı söylenerek, koyu yazılmış ifadeleri okumaları ve tartışmaları istenir. Öğrenciler burada **tartışarak okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği metinle ilgili görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; 5N1K sorularını cevaplamalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinliği yaptırılır. Öğrenciler burada **eleştirel okuma**, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, okudukları metindeki varlıkları ve olayları sınıflandırarak defterlerine yazmaları istenir. Öğrenciler burada, **eleştirel okuma** ve **not alarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, ‘küresel, sivil toplum, duyarlı, neticelenmek, toksit atık, sığınak, radyoaktif, nükleer silah’ kelimelerinin anlamlarını sözlük çalışması yaptırarak bulmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, ülkemizde çevre sağlığı ile ilgilenen kurumlarla ilgili araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; kendilerini, deniz kirliliğinden etkilenen bir yunusun yerine koymalarını ve ilgili makamlara bir şikâyet mektubu yazmalarını sağlamak amacıyla

öğrencilere, çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, Greenpeace gibi bir örgüt kurmalarını ve örgütlerine bir isim vermelerini sağlamak amacıyla, çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden, metnin özetini çıkarmaları istenir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 59

Sesli Okuma: 11	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:8	Sessiz okuma: 8	Görsel okuma:5
Tartışarak okuma:2	Özetleyerek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
	Eleştirel okuma:4	
	Not alarak okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Bilgilendirici bir metin olmasından dolayı kullanılan okuma türleri yeterli ve konuyla bağlantılıdır. Görsel okuma ve tartışarak okuma konuyu somutlaştırıp incelenmesini sağlamaktadır.

4.2.20. Zerdali Ağacı (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Zerdali Ağacı adlı metinde, bahar gelince doğada ne gibi değişiklikler olduğu hakkında ve ağaç dikmenin, ağaçları korumanın önemi konusunda öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Cahit KÜLEBİ tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen sınıfa getirdiği resim ve fotoğrafları tahtaya asar. Öğrencilerden bunları yorumlamalarını ister. Öğrenciler resim ve fotoğrafları yorumlamada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen, öğrencilerden şiirde anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmalarını ve bu kelimeleri birer cümle içinde kullanmalarını ister. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak bir kez daha okur ve öğrencilerden, dinledikleri şiirde duygusal ve abartılı ifadeleri ayırt ederek defterlerine yazmalarını ister.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden ‘Tema Vakfı’ ile ilgili araştırma yapmalarını ister. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 60

Sesli Okuma:3	Sessiz Okuma:3	Görsel Okuma:1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:2 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Sesli okuma, sessiz okuma, eleştirel ve görsel okuma türleri dinleme metnine uygun olarak kullanılmış ve yeterli sayıdadır.

4.2.21. Her Derde Deva Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Her Derde Deva adlı bu metinde, yurdumuzun yer altı zenginlik kaynaklarından biri olan borun teknoloji için sağladığı avantajlar konusunda öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Komasyon tarafından yazılan, bu metin, Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen, Diren AYHAN'dır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan 'maden, boraks, cevher, ocak, çinko, bilimsel araştırma' kelime ve kavramların anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** sürecinden yararlanırlar.

Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar.

Okuma Sürecinde; öğrencilere okudukları metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. bu etkinliğin yapımında **göz atarak okuma** ve **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve öğrencilerden metni sorgulayarak okumalarını istemektedir. Böylelikle okuma sürecinde, **sesli okuma**, **işaretleyerek okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Öğrencilerden, verilen örneklerin konuya uygun olup olmadığını sorgulamaları, öznel ve nesnel yargıları ayırt etmeleri istenir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini ve öğretmenin derse getirdiği metinle ilgili görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; okudukları metinle ilgili sınıflandırma yapmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Önem ifade eden cümleleri fark etmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, metinde ‘-li’ ekini alan kelimeleri bulmaları ve bu kelimeleri cümle içinde kullanmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Diğer Derslerle İlişkilendirme Sürecinde; Sosyal Bilgiler dersi, ‘Yaşadığı bölgede ekonomik faaliyetleri fark eder.’ Kazanımıyla ilişkilendirerek ‘İnternette Araştırıyoruz’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğretmen internette araştırmaları için her öğrenciye ayrı bir konu ve konuyu araştıracakları arama motorunun internet adresini verir. Öğrenciler araştırmaları sonucunda topladıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşırlar. Bu etkinliğin yapımında öğrenciler, **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde;

✓ Zengin bor madeni rezervleri hangi bölgelerdedir ve bu maden hangi kurum tarafından çıkarılır?

✓ ‘TÜBİTAK’ nasıl çalışır?

✓ Türkiye’nin en çok çıkardığı madenler hangileridir?

Soruları öğrencilere sorularak bu konularda araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; büyük harf kullanımını fark etmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; çalışma kitabındaki 5. etkinlik ve 6. etkinlik öğrencilere yaptırılır. 5. etkinlikte öğrencilerden doğal zenginlikleri yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar. 6. etkinlikte ise metinde öğrendikleri bilgileri değerlendirmeleri istenir. bu etkinlikte de **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde; öğrencilere, yurdumuzda bor madeninin çıkarıldığı bölgeleri harita üzerinde göstermeleri amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler, bu etkinlikte **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 61

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 21	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:2 Soru sorarak okuma:1 Tartışarak okuma:2	Sessiz okuma: 10 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:8 Göz atarak okuma:1 İşaretleterek okuma:1	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Konu bütünlüğü içerisinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıdadır. Tahmin ederek okuma türünün sayısı arttırılabilir.

4.2.22. Erzurum Halkının Halleri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Erzurum Halkının Halleri adlı metinde, Erzurum ilinin özellikleri hakkında öğrencilere bilgi verilmek amaçlanmıştır.

Bu metin M. Emre KARAÖRS tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Alper F. SEVEN'dir.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan ‘vilayet, donmak, ekip biçmek, ambar, buz’ kelime ve kavramların anlamlarını bulmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen görsellerle kelimeleri eşleştirmeleri istenir. Öğrenciler burada sessiz okuma ve görsel okuma türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Tahmin Etme Sürecinde; ‘Hangi Kelime?’ etkinliğini yaptırarak öğrencilerin metni tahmin etmeleri istenir. Bu etkinlikte öğretmen, tahtaya ‘kış, becerikli, koyun, halk, gürültü, fakir, başıboş, kedi, temmuz, bahçe, şiddetli, köy, söğüt, ağaç’ kelimelerini yazar ve öğrencilerden okuyacakları metinde kullanılan kelimeleri tahmin etmeleri istenir. Belirledikleri kelimelere göre metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler bu etkinlikte **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni Tanıma Sürecinde; öğrencilerin metnin ilk cümlesini, son cümlesini, görsellerini gözden geçirerek metni tanımasını sağlanır. Öğrenciler bu süreçte **göz atarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Dinleme sırasında öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, metinde adı geçen meyve ve sebze isimlerini sınıflandırmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **eleştirel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; Öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), okudukları metindeki gerçek olanla hayal ürününü ayırt etmelerini (eleştirel okuma) ister. Öğrenciler bu süreçte, **sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan**

yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; metinde anlatılan hikâyenin ‘hikâye unsurlarını belirlemek’ amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Okudukları metinde, sebep- sonuç ilişkisi kurmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında da **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden; ‘diş, sert, baş, donup kalmak, buz, düşmek, adam’ kelime ve kelime gruplarının gerçek ve mecaz anlamlarını sözlükten bulmalarını ve bu kelimeleri bir cümle içinde kullanmaları istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Zıt ve eş anlamlı kelimeleri bulmalarını sağlamak amacıyla, öğrencilere çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Diğer Derslerle ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Sosyal Bilgiler dersi, ‘Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetleri fark edere’ kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Evliya Çelebi İle Yol Arkadaşlığı’ etkinliği öğrencilere yaptırılır. Öğrencilerden bu etkinliğin yapımında, Evliya Çelebi’nin ‘Seyahatname’sinden alınan bir bölümde ‘Geçmişten günümüze yerel ürünler’ hakkında araştırma yapmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma**, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

İnsan Hakları ve Vatandaşlık Kazanımı olan, ‘Grup çalışmalarında sorumluluk üstlenir ve bu sorumlulukları yerinde getirmek için çaba harcar.’ kazanımıyla ilişkilendirerek öğrencilere, ‘Yöremi Tanıyorum’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğrenciler beşerli gruplara ayrılır. Tanıtacakları yöre ile ilgili bilgiler toplamak amacıyla farklı kaynakları okurlar (eleştirel okuma). Okuma sırasında yörelerinin; ürünlerini, iklimini, kültürel özelliklerini, geçim kaynaklarını, coğrafi konumlarını not almaları

(not alarak okuma) istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **eleştirel okuma** ve **not alarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde kendi yöreleri ile ilgili bilgileri araştırmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerin kelime türlerini işlevine uygun kullanmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 62

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 16	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:3 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma: 8 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:6 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Göz atarak okuma etkinliğe uygun olarak kullanılmıştır. Konunun irdelenmesi için soru sorarak okuma ve tahmin ederek okuma türleri daha fazla kullanılabilir.

4.2.23. Abant Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Abant adlı bu metinde, doğal dokusu hala bozulmamış olan Abant hakkında öğrencilere bilgi vermek ve bozulmamış doğa güzelliklerinin turizme katkısı hakkında onları bilinçlendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Eyüp Sabri SÖNMEZ tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metindeki fotoğraflar, Ö. Faruk ERGEZEN'e aittir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan 'tatil, göl, çam, olta, turistik, piknik' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğretmen anahtar

kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Dinleme sırasında öğrencilerden, çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, öğrencilerden, metni dinlemeleri sırasında doğru bilgi balonlarını yeşile, yanlış bilgi balonlarını maviye boyamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; Öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni **sesli okuma** türünden yararlanmalarını sağlayarak okutur. Öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okuma sonrasında çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. bu etkinlikte öğrencilerden, Abant ve Ağrı Dağı metinlerinde anlatılan gölleri birbirleriyle karşılaştırarak çalışma kitabında verilen tabloyu doldurmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **metinlerle ilişkilendirme** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanmış olur. Ayrıca öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden etkinlikte verilen resimleri inceleyerek metinle ilgili olanları belirlemeleri ve gördüklerini özetlemeleri istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere metnin konusu ve ana fikrinin ne olduğu sorulur. Öğrenciler sorunun yanıtını verebilmek için **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Okudukları metinde, sebep- sonuç ilişkisi kurmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında da **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen öğrencilere, ‘Tabiat Harikası: Abant, başlıklı metin, doğal güzelliklerimizin kıymetini bildirmek, turizmin önemi konusunda bizi bilinçlendirmek ve bu konuda bir düşünceye ulaşmamızı sağlamak amacıyla taşımaktadır.’ açıklamasını yapar ve onlardan çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmalarını ister. Bu etkinlikte verilen boşluklara öğrencilerin, ülkemizin turistik yerlerini yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; Söz varlığını geliştirmek amacıyla öğrencilerden, metinde kullanılan eşsesli kelimeleri bulmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **işaretleterek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazılarında kelime türlerini işlevine uygun olarak kullanmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; girişimcilik kazanımı olan, ‘Bir iletişim aracı olarak gazetelerin önemini kavrar.’ Kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Gazetelerin Önemi’ adlı etkinlik öğrencilere yaptırılır. Bu etkinliğin yapımında, öğrencilerden, doğal güzellikler, doğal güzelliklerin çeşitli nedenlerden dolayı zarar görmesi konusunda yayımlanmış gazete ve dergi haberlerini sınıfa getirerek arkadaşlarına okumaları istenir. Öğrenciler burada, eleştirel okuma ve sesli okuma türlerinden yararlanırlar. Ayrıca öğrencilerden, gazete ve dergilerden seyahat ve gezi ilanlarını da okumaları istenir. Öğrenciler burada da sesli okuma türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, sanatoryum hastaneleri ile ilgili bilgileri araştırmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, yaşadıkları bölgenin turistik

değerlerini betimleyerek yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliği nasıl yapacaklarını anlayabilmeleri konusunda **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 63

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 16	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:2 Tartışarak okuma:1 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:9 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:2 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Metinlerle ilişkilendirerek okuma benzerlik ve farklılıkları görme açısından kullanışlı bir türdür. Çok sayıda ve çeşitli okuma türlerinin kullanılması konuya her açıdan irdelemeyi ve konunun özümsemesini sağlamıştır.

4.2.24. Yurt Gezisi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Yurt Gezisi adlı metinde, yurdumuzun farklı bölgelerinde hangi doğal güzelliklerin bulunduğu hakkında öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu şiir, Vefa ÇAĞAN tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, şiirde kullanılan 'yayla, yöre, kaplıca, müze, cennet' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya

resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Dinleme sırasında öğrencilerden, çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, öğrencilerden, şiiri dinlemeleri sırasında verilen boşlukları doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; Öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni **sesli okuma** türünden yararlanmalarını sağlayarak okutur. Öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, okuma sonrasında öğrencilere şiirle ilgili aşağıdaki soruları sorar;

- ✓ Yeşil rengiyle bütünleşen ilimiz hangisidir?
- ✓ On ikinci bölümde yurdumuz neye benzetilmiştir?
- ✓ Şiirin ana duygusu nedir?

Öğrenciler sorulara yanıt vermede, **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **özetleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, şiirin bölümlerinde anlatılan yerleri ve özellikleri yazmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; Söz varlığını geliştirmek amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden verilen kelimelerin eş anlamlılarını bulmacada bularak işaretlemeleri

istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar. Ayrıca öğrencilerden, karışık olarak verilen kelimelerden anlamlı cümlelerde oluşturmaları istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; ‘Turizmin ülkeler arası ilişkilerdeki yeri konusunda bakış açısı geliştirir.’ kazanımıyla ilişkilendirerek öğrencilere, ‘Film İzliyoruz’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte, film izletilmeden önce öğrencilere sorulacak olan sorular tahtaya yazılır. Film izlendikten sonra öğrencilerden tahtadaki soruların cevaplarını defterlerine yazmaları ve yazdıkları cevapları okumaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Ara Disiplinlerle İlişkilendirme; girişimcilik kazanımı olan, ‘Haritadaki Sembollerin anlamını belirtir.’ kazanımıyla ilişkilendirerek öğrencilere, ‘Harita Okuma’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğretmen, ülkemizin doğal güzelliklerini, tarihi ve turistik yerlerini gösteren haritayı tahtaya asar ve öğrencilerden, haritada gördükleri işaretlerin, sembollerin anlamlarını açıklayarak anlatmaları ister. Öğrenciler, bu etkinliğin yapımında **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, şiiirde adı geçen bir şehrin tarihi ve turistik özellikleri ile ilgili araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; sembolleri, şekiller doğru ve yerinde kullanmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 64

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 14	Görsel Okuma: 7
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:7	Görsel okuma:7
Tartışarak okuma:1	Özetleyerek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	İşaretleyerek okuma:2	
	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:3	

Bulgular ve Yorum

Yurdumuzun doğal güzelliklerinin aktarılması söz konusu olduğu için kullanılan sesli, sessiz, tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma, eleştirel okuma konuyla bütünlük sağlamış ve konunun özümsemesini sağlamıştır. Ayrıca konu içerik olarak görsel ağırlıklı olduğu için görsel okumaya fazla yer verilmesi uygun olmuştur.

4.2.25. Küp Gölü (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Küp Gölü adlı metinde, Ağrı Dağı'nın yamacında bulunan Küp Gölü'nün doğal güzelliği hakkında öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Yaşar KEMAL tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden, metnin başlığını, ilk ve son cümlelerini okuyarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen metni bir kez daha sesli okuma türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinledikleri metindeki eş sesli kelimeleri ayırt etmelerini ister.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Yaşar Kemal'in hayatı ve eserleri hakkında bilişim teknolojilerinden yararlanarak bilgi toplamaları ve bu araştırmayı rapor halinde görsellerle destekleyerek sunmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma, görsel okuma ve tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 65

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 3	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:1	Sessiz okuma:1	
Tartışarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:1
	Eleştirel okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Dinleme metninde kullanılan sesli okuma türü yeterli sayıda değildir. Diğer türlerin kullanımıyla metnin işlenişi zenginleştirilmiştir.

4.2.26. Sinema Yılları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sinema Yılları adlı bu metinde, sinemanın ilk ortaya çıktığı andan günümüze kadar hangi aşamaları kaydettiği konusunda öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır. Ayrıca televizyonun yaygınlaşmasının sinema üzerindeki etkisi hakkında öğrencileri bilinçlendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin M. Orhan OKAY tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Erdoğan ÜLKER'dir.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan 'film, aktör, perde, matine' kelimelerinin anlamlarını belirlenmesi amacıyla sırasıyla şu çalışmalar yapılır: Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları ve metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanır.

Metni okuma sonrasında öğrencilere, yaptıkları tahminlerle gerçek sonucu karşılaştıracakları söylenerek, çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. bu etkinlikte öğrencilerden, başlıktaki ipuçları, görsellerdeki ipuçları, diğer ipuçları ve tahminleri yazmaları istenir. Öğrenciler bu şekilde **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar

Öğrencilerden, metnin ilk cümlesini, son cümlesini, görsellerini gözden geçirerek metni tanımları sağlanır. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Dinleme sırasında öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, öğrencilerden, metni dinlemeleri sırasında kullanılan özel isimleri daire içine almaları istenir.. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma), önemli gördükleri yerlerin altlarını çizerek belirginleştirmelerini (işaretleyerek okuma) ve okudukları metindeki öznel ve nesnel yargıları ayırt etmelerini (eleştirel okuma) istemektedir. Böylelikle bu süreçte, **sesli okuma, eleştirel okuma** ve **iki kez de işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanabilmektedir. Ayrıca sebep- sonuç ilişkisi sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve eleştirel okuma türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere, metin ile ilgili sorular sorulur ve sözlü olarak cevaplamaları istenir. Öğrenciler soruların cevaplarını verebilmek için metni eleştirel okuma türünden yararlanarak okurlar.

Daha sonra öğrencilerden, metindeki duygusal ve abartılı ifadeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazarın düşünceleri ile kendi düşüncelerini karşılaştırmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okudukları metnin ana fikrini belirlemeleri amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **göz atarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; Söz varlığını geliştirmek amacıyla metinde kullanılan özel adlarla ilgili olarak çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Yazılarında kelime türlerini işlevlerine uygun kullanmaları amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen cümlelerde işin şimdi yapıldığını bildiren kelimelerin ve kişi adlarının yerine kullanılan kelimelerin altlarını çizmeleri istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürkçülük kazanımı olan, ‘Milletlerin tanınmasında güzel sanatların rolüne ilişkin düşüncelerini yorumlar.’ kazanımıyla ilişkilendirerek öğrencilere, ‘Atatürk ve Sanatçılarımız’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte, ‘Atatürk ve Sanatçılarımız’ adlı metin öğrencilere sesli okuma türünden yararlanılarak okunur ve onlardan da defterlerinde yazmaları istenir. Öğrencilerden metni okumaları istenerek, metinde Atatürk’ün; ‘Milletlerin tanınmasında güzel sanatların rolü büyüktür.’ düşüncelerini ifade eden sözlerinin altını çizmeleri ve altını çizdikleri sözleri tartışmaları istenir. Dolayısıyla öğrenciler burada, **sesli okuma**, **işaretleyerek okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Girişimcilik kazanımı olan, ‘Bir iletişim aracı olarak gazetelerin önemini kavrar.’ kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Sinemada Bu Haftaki Programlar’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, günlük gazete ve dergilerden sinema

programlarını takip etmeleri istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, M. Orhan OKAY hakkında bilgi edinmeleri ve öğrendiklerini bir rapor halinde sunmaları istenir. Hazırlanan raporları arkadaşları ile paylaşmaları sağlanır. Öğrenciler burada, **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, şiddet içeren filmlerin çocukların ruh sağlığına etkileri konusunu, bilişim teknolojilerinden yararlanarak araştırmaları istenir. Bu etkinliğin yapımında öğrenciler, **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, internet veya ansiklopedilerden yararlanarak ‘Türkiye’de Çevrilen İlk Sinema Filmi’ ile ilgili bilgi toplamaları istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere, ‘Türkiye’deki Sinema Ödülleri’ konulu bir araştırma ödevi verilir ve onlardan araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada da, **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere, sinema afişi gösterilir ve bu afişte gördüklerinden yola çıkarak bir hikâyeye yazmaları istenir. Öğrenciler burada, **görsel okuma** türünden yararlanırlar. Daha sonra öğrenciler, yazdıkları hikâyeleri **sesli okuma** türünden yararlanarak arkadaşlarıyla paylaşırlar.

Metin işleme sürecinde öğrendikleri yeni kelimeleri kullanmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 8. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, afişte gördüklerinden yola çıkarak bir hikâyeye yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 66

Sesli Okuma: 8	Sessiz Okuma: 22	Görsel Okuma: 8
Sesli okuma:4 Tartışarak okuma:3 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:11 İşaretleyerek okuma:3 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:4 Göz atarak okuma:2	Görsel okuma:8

Bulgular ve Yorum

Sinemanın günümüze kadar gelişi aşama halinde anlatımı konuya farklı açılardan bakmayı gerektirecektir. Bunun için tahmin ederek okuma, eleştirel okuma ve soru sorarak okuma türleri konuyu incelemeyi sağlarken, diğer türler de özellikle görsel okuma türü yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.2.27. Tiyatronun Değeri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Tiyatronun Değeri adlı metinde, tiyatronun, toplumun kültür ölçüsü olduğu ve insanlığın sesini duyurmada ondan yararlandığı hakkında öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Muhsin ERTUĞRUL tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Deniz KARAIL'dir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen, gazete ve dergilerden kestiği tiyatro ile ilgili haberleri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan 'oyun, piyes, sahne, perde, rol' kelimelerinin anlamlarını bulmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, cümlelerdeki boşlukları verilen kelimelerle doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin

anlamalarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma), önemli gördükleri yerlerin altlarını çizerek belirginleştirmelerini (işaretleyerek okuma) istemektedir. Böylelikle bu süreçte, **sesli okuma** ve **iki kez de işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Daha sonra öğrencilere, çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte onlardan, verilen maskeye tahminlerini yazmaları ve okuma sonrasında yaptıkları tahmin ile metnin konusunu karşılaştırmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden okudukları metindeki hayal ürünü olan ifadelerin altını çizerek ayırt etmeleri sağlanır. Öğrenciler burada, işaretleyerek okuma ve sessiz okuma türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilere metnin içerisinde koyu yazılmış ifadelerin önemli noktaları vurguladığı söylenerek koyu yazılmış ifadeleri okumaları ve tartışmaları istenir. Öğrenciler burada, **göz atarak okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğretmen öğrencilerden, derse getirdiği metinle ilgili görselleri yorumlamalarını ister. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, okudukları metnin giriş, gelişme ve

sonuç bölümlerini özetleyerek yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **özetleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

5N1K sorularını cevaplamalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte 5N1K sorularını cevaplayabilmek için öğrenciler, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde geçen sorun ve çözüm bildiren cümleleri fark etmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılır.

Öğretmen öğrencilere, metinle ilgili sorular yöneltir ve öğrenciler sorulara, **eleştirel okuma** türünden yararlanarak cevap verirler.

Öğrencilere, metindeki yardımcı fikirleri ve destekleyici ayrıntıları belirlemeleri amacıyla ‘Ana Fikir Bulma’ etkinliği yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **eleştirel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; kelime türlerini işlevine uygun kullanmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Girişimcilik kazanımı olan, ‘Reklâmların yaşamımızdaki önemini kavrar.’ kazanımıyla ilişkilendirerek öğrencilere, ‘Afişlerle Oyunlar’ etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, bir gazete sayfasındaki reklâm bölümlerini incelemeleri ve reklâmlarda verilen mesajları tartışarak sorgulamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında, **görsel okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Muhsin ERTUĞRUL hakkında bilgi edinmeleri ve öğrendiklerini bir rapor halinde sunmaları istenir. Hazırlanan raporları arkadaşları ile paylaşmaları sağlanır. Öğrenciler burada, **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, Karagöz, meddah ve orta oyunu gibi geleneksel sahne oyunlarımızı yaşatmak için neler yapabileceğimizi araştırmaları istenir. Öğrenciler burada, **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilere, bir tiyatro oyunu ile ilgili sınıf arkadaşlarına davetiye yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin nasıl yapılacağını **sessiz okuma** türünden yararlanarak anlarlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 67

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 21	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:9	Görsel okuma:6
Tartışarak okuma:2	Göz atarak okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	İşaretleyerek okuma:2	
	Eleştirel okuma:8	
	Özetleyerek okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Birçok okuma türünün kullanılması metnin özümsemesini, incelenmesini ve özellikle görsel okuma yaratıcılığın geliştirilmesi ve somutlaştırmaya yardımcı olmuştur. Okuma türleri sayısı ve çeşidi bakımında yeterli derecede kullanılmıştır.

4.2.28. Türk'üz Türkü Çığırırız Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Türk'üz Türk'ü Çığırırız adlı bu şiirde, öğrencilerin, türkülerin Türk kültüründeki yerini anlamlarını sağlamak ve Âşık Veysel Şatıroğlu hakkında onlara bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu şiir, Âşık Veysel ŞATIROĞLU tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Alper F. SEDEN'dir.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen, Âşık Veysel'in fotoğrafını tahtaya asar ve onlara Âşık Veysel'in bir türküsünü dinletir. Öğrencilerin fotoğrafta gördükleri kişiyle dinledikleri arasında ilişki kurmalarını ister. Öğrenciler bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilere 'Hecedan Kelimeye' etkinliği yaptırılır. Bu etkinlikte öğretmen, 'müzik, eğlenmek, şarkı, saz, türkü' anahtar

kelimelerini hecelerine ayırarak her bir kelime bir karta gelecek şekilde yazar ve kartları öğrencilere dağıtır. Öğrencilerden, heceleri bir araya getirerek kelimeler oluşturmaları istenir. öğrenciler burada sessiz okuma ve yaratıcı okuma türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, şiiri dinlerken karışık olarak verilmiş olan satırları numaralandırarak sıralamaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye şiiri sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve şiiri sorgulayarak okumalarını ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma**, **eleştirel okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanabilmektedir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmalarını sağlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğretmen öğrencilerden, derse getirdiği şiirle ilgili görselleri yorumlamalarını ister. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen öğrencilere metinle ilgili sorular yöneltilir. Öğrenciler, **eleştirel okuma** türünden yararlanarak sorulan sorulara cevap verirler.

5N1K sorularını cevaplamalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte 5N1K sorularını

cevaplayabilmek için öğrenciler, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; söz varlığını geliştirmek amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, resimde verilen kelimelerin zıt anlamlılarını şiirden bulup resimde boş bırakılan yerlere yazıp, birbiriyle zıt anlamlı kelimeleri aynı renge boyamaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; okuduklarını, dinlediklerini ve gördüklerini günlük hayatla ilişkilendirmelerini sağlamak amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrencilerden bu etkinlikte, verilen enstrümanların adlarını resimlerin altına yazmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar. Ayrıca resimlerdeki enstrümanları türlerine göre gruplayıp bildiğiniz başka örneklerle birlikte bölümlere yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürk'ün, 'Milletlerin tanınmasında güzel sanatların rolüne ilişkin düşüncelerini yorumlar.' kazanımıyla ilişkilendirerek öğrencilere, Atatürk'ün; 'Bir ulus sanat ve sanatkârdan yoksunsa, tam bir hayata malik olamaz. Sanatsız kalan bir ulusun hayat damarlarından biri kopmuş olur.' sözlerini öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden yorumlamalarını ister.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, aşık Veysel hakkında bilgi toplamalarını, yörelerine ait türküleri öğrenmelerini, türkülerin öyküsü varsa öğrenerek arkadaşlarına anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Müziğin ruh sağlığına etkileri ile ilgili araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Sivas yöresinin türküleri hakkında bir araştırma yapmaları ve edindikleri bilgileri sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; planlı yazma yöntemine uygun yazmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 68

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 13	Görsel Okuma: 7
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:8	Görsel okuma:7
Tartışarak okuma:2	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma: 1	Eleştirel okuma:4	

Bulgular ve Yorum

Şiir de paylaşarak okuma türüne yer verilmemiştir. Sesli okuma türü de yeterli sayıda değildir. Diğer türler ise yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.2.29. Halk Oyunları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Halk Oyunları adlı metinde, kültürümüzün zenginliğini ve çeşitliğini gösteren halk oyunları hakkında öğrencilere bilgi vermek ve kültürümüzün gelecek nesillere taşınmasında halk oyunlarının rolü konusunda onları bilinçlendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Nesrin BİLKAN tarafından yazılmış olup Türkçe Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Diren AYHAN'dır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan ve metnin anlaşılmasına yardımcı olan 'dans, eğlence, müzik' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunarak **görsel okuma** türünden yararlanır. Ayrıca öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metni

dinlerken çalışma kitabında verilen cümlelerden doğru olanların yanına (D), yanlış olanların yanına (Y) yazmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okumalarını ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma**, **eleştirel okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen öğrencilere metinle ilgili sorular yönelir. Öğrenciler, **eleştirel okuma** türünden yararlanarak sorulan sorulara cevap verirler.

Öğrencilerden, metni özetlemelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **özetleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Okudukları metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini bulmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; söz varlığını geliştirmek amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Bu etkinlikte öğrencilerden, bulmacada verilen, ‘oyun, zeybek, halay, sanat, karşılama, horon, dans, estetik, folklor, değer, uyum’ kelimelerini bulup işaretlemeleri, buldukları kelimeleri birer cümle içerisinde kullanmaları istenir. Öğrenciler, bu etkinliğin yapılışını anlamada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Atatürkçülük, Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürk'ün, 'Milletlerin tanınmasında güzel sanatların rolüne ilişkin düşüncelerini yorumlar.' kazanımıyla ilişkilendirerek öğrencilere, 'Atatürk ve Güzel Sanatlar' etkinliği uygulanır. 'Atatürk Ve Güzel Sanatlar' adlı metni öğretmen öğrencilere, **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerin metin hakkında yorum yapmalarını ister. Ayrıca öğretmen öğrencilerden, Atatürk'ün güzel sanatlarla ilgili düşüncelerini anlatan anılarını ve kitapları okumalarını ister. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerin aşağıdaki konuları araştırmaları istenir.

✓ T.C. Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun kültürümüzün tanıtımındaki rolü ve önemi nedir?

✓ Değişik yörelerde değişik grup oyunları vardır; 'Türkiye'de halk oyunları ülkenin kültürel yapısı gereği, oynanış şekli bakımından birbirinden farklılık gösteren türlere ayrılır. Bunlara Doğu ve Güneydoğu'da Halay, Trakya'da Karşılama, Karadeniz ve civarında Horon, Ege'de kaşık oyunları ve Zeybek (Harmandalı) örnek olarak verilebilir.' açıklamasını yaptıktan sonra öğrencilerin istedikleri bir yörenin halk oyunlarını araştırmaları istenir.

Öğrenciler araştırma sürecinde **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden, halk dansları ile ilgili betimlemeler yapmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 69

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:3 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:7 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:5	Görsel okuma:5

Bulgular ve Yorum

Geçmişle ilgili bilgi vermek amacıyla yazılmış olan metnin işlenişinde geçmişini incelemek adına kullanılan soru sorarak okuma, eleştirel okuma türlerine yer verilmiştir. Konunun anlam bütünlüğü içerisinde kullanılan diğer türler de işlenişe uygun olarak seçilmiştir.

4.2.30. Barış Manço (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Barış Manço adlı metinde, Barış Manço'nun 'Yediden Yetmiş' adlı televizyon programı hakkında öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Selim HANCIOĞLU tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Öğretmen burada, **sesli okuma** türünden yararlanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Barış Manço'nun hayatı ve eserleri hakkında bilgi toplamaları ve bu araştırmayı rapor halinde sınıfta arkadaşlarına sunmaları istenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 70

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 2	Görsel Okuma: 0
Sesli okuma:1 Tartışarak okuma:1	Sessiz okuma: 1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:0

Bulgular ve Yorum

Dinleme metni olan konunun kavratılması açısından yer verilen sesli ve sessiz okuma, tartışarak okuma, eleştirel okuma türleri işlenişe uygun olarak seçilmiştir. Fakat görsel okumaya yer verilmemesi konu işlenişi açısından bir eksiklik.

4.2.31. Büyük Başarı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Büyük Başarı adlı bu metinde, Türk doktorlarının hangi başarıları ile dünyada tanındıkları konusunda öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin, Ali DÜNDAR tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden, ‘Haber Kupürü’ etkinliğini yapmaları istenir. Bu etkinlikte, öğretmen öğrencileri, sınıfa getirdiği gazete haberleri adedi kadar gruba ayırır ve her gruba bir haber kupürü verir. Öğrencilerden, haber kupürlerini A4 kâğıdına yapıştırmalarını, haberleri okuyup, kâğıda bir soru yazmaları istenir. Gruplardan haberi değiştirmeleri, ellerindeki yeni kupürü okuyarak soruyu cevaplamaları istenir. Öğrenciler bu süreçte, **sesli okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan ‘başarı, azim, çalışmak’ kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metni dinlerken etkinlikte verilen özel isimleri okunuş sırasına göre numaralandırmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri

kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okumalarını ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma**, **eleştirel okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden metni okumaları sırasında, verilen doktor isimleriyle başarılı oldukları alanları eşleştirmeleri istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilere, metindeki koyu yazılmış ifadelerin önemli noktaları vurguladığı söylenerek, öğrencilerin koyu yazılmış ifadeleri okumaları ve tartışmaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri ve öğretmenin derse getirdiği metinle ilgili görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerin 5N1K sorularını cevaplamalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Okudukları metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini belirlemeleri amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden duygusal ve abartılı ifadeleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, -cı, -lık, -lı, -sız' eklerini kullanarak kelime türetmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin, söz varlığını geliştirmek amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen kelimelerin eş ve zıt anlamlarını yazmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; metinde karşılaştıkları sorunları belirlemeleri ve bu sorunlara farklı çözüm üretmeleri istenir. Öğrenciler, sorunları belirlemede **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde;

- ✓ Sağlık çalışanlarını yetiştiren kurumlar hangileridir?
- ✓ Başarılı tıp adamlarımız kimlerdir?

Soruları öğrencilere sorulur ve bu konularda araştırma yapmaları istenir. Öğrencilerden, Araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıftaki arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden, sağlıkla ilgili sözleri açıklamalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 71

Sesli Okuma: 7	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:3 Tartışarak okuma:2 Soru sorarak okuma:2	Sessiz okuma:10 Göz atarak okuma:1 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:4	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Metinde bilgilendirme amacı olduğu için konunun tam anlamıyla özümsemesin de sesli okuma, sessiz okuma, soru sorarak okuma, tartışarak okuma, eleştirel okuma türlerine işlenişe uygun olarak yer verilmiştir. Bunun yanı sıra kullanılan diğer türler de işleniş zenginleştirilmiştir.

4.2.32. Hayatımızın Işıyan Yanı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Hayatımızın Işıyan Yanı adlı metinde, öğrencileri, elektriğin hayatımızdaki yeri ve önemi konusunda bilinçlendirmek ve onları, buluşların ihtiyaçlardan ortaya çıktığı konusunda düşündürmek amaçlanmıştır.

Bu metin, Nezihe ARAZ tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Burcu GÜVENSOY'dur.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan ve metnin anlaşılmasında yardımcı olan 'alet, koşul, karanlık, mucize' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metni dinlerken etkinlikte verilen cümlelerden doğru olanın yanına (D), yanlış olanın yanına (Y) yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden metni okumaları sırasında, verilen eksik cümleleri tamamlamaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, okudukları metindeki gerçek olanla hayal ürünü olan ifadeleri ayırt etmeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerin 5N1K sorularını cevaplamalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, hikâye unsurlarını belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **özetleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerin, sebep- sonuç ilişkilerini kurmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla; ‘son, var, ölmek, yaşlı, üzgün, gündüz, kapamak, tutsak, dış, dışarı, hep’ kelimelerinin zıt anlamlarının bulunduğu cümleleri metinden bularak altlarını çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metinde kullanılan ‘-lı, -lık, -cı, -sız’ eklerini alarak türeyen kelimeleri bulmaları ve defterlerine yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metinde gerçek anlamlarının dışında kullanılan kelimeleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, yeniliklerin insan hayatındaki önemi ile ilgili araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıftaki arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden, elektriği icat ettiği için Edison’a tebrik kartı yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Hayatımızı kolaylaştıran aletleri konu alan bir hikâye yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 72

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 18	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:2 Tartışarak okuma:1 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:11 Özetleyerek okuma:1 İşaretleterek okuma:2 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Çok sayıda okuma türünün bulunduğu bu metinde işleniş farklı türlerde yapılmış, konu derinlemesine incelenmiştir. Ayrıca öyküleyici bir metin olmasından dolayı görsel okuma türü yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.2.33. Robot ve Masal Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Robot ve Masal adlı bu metinde, teknolojik ürünlerin insanlara sağladığı yararlar konusunda öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin, Nesrin BİLKAN tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı’na alınmıştır. Metni resimleyen Hakan KOCAELİ’dir.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, şiirde kullanılan ‘eskimek, masal, hız’ kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir

sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, şiirde kullanılması olası robotla ilgili kelimeleri yuvarlak içine almaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; Öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, şiirin karışık olarak verilen bölümlerini numaralandırmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, şiirde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere, şiirin konusu, ana duygusu ve robotların ne yaptığı sorulur. Öğrenciler **eleştirel okuma** türünden yararlanarak sorulara yanıt verirler.

Metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen akıl haritasını şiire göre doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Hayal unsuru ile gerçek unsuru ayırt etmelerini sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerin, sebep- sonuç ilişkilerini kurmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla; çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin nasıl yapılacağını anlamada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, teknolojik gelişmeler konusunda araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıftaki arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden, okudukları şiiri resim, şekil ve sembol kullanarak görselleştirmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 73

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 14	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:2	Sessiz okuma: 9	Görsel okuma:5
Tartışarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:3	

Bulgular ve Yorum

Şiirin anlaşılması ve kavranması sesli ve sessiz okuma türleri ile sağlanmıştır. İncelenmesin de ise eleştirel okuma kadar tahmin ederek okuma ve soru sorarak okuma türlerine fazla yer verilmemiştir. Ayrıca şiirde uygun olarak kullanılan paylaşarak okuma türüne de yer verilmemiştir. Görsel okuma türü ise yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.2.34. Robot Karıncalar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Robot Karıncalar adlı metinde, karıncaların iş birliği ve paylaşımı iletişim konusunda nelere esin kaynağı olduğu konusunda öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin, Aslı ZUHAL tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Erdoğan ÜLKER'dir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metnin anlaşılmasında yardımcı olan 'teknoloji, doğa, canlılar, çağrışım' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metni dinlerken 'bana göre' bölümünü doldurmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin nasıl yapılacağını anlamada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okumalarını (eleştirel okuma) ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma, eleştirel okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle,

öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan ve öğretmenin derse getirdiği metinle ilgili görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere aşağıdaki sorular sorulur:

- ✓ Karıncalar ve arılar hangi bilim dallarına esin kaynağı olmuştur? Niçin?
- ✓ Metnin konusu nedir?
- ✓ Metnin ana fikri nedir?
- ✓ Karıncaların bıraktığı koku moleküllerinin önemini anlatmak için nasıl bir örnek vermiştir?

- ✓ Koku miktarı neye göre değişmektedir?

Öğrenciler metni **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okurlar ve sorulara yanıt verirler.

Öğrencilerden metinle ilgili en az ikişer soru hazırlamaları ve bu soruları birbirlerine sorup, cevaplamaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla; çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Burada öğrencilerden, etkinlikte verilen kelimelerin eş anlamlılarını bularak bulmacadaki yerine yerleştirmeleri istenir. Öğrenciler, etkinliğin nasıl yapılacağını anlamada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; İnsan Hakları ve Vatandaşlık kazanımı olan, ‘Grup çalışmalarında sorumluluk alır ve bu sorumlulukları yerine getirmek için çaba harcar.’ kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Buluşları Öğreniyorum’ etkinliği öğrencilere uygulanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, çeşitli buluşları anlatan açıklayıcı yazılar getirmeleri ve bunları sınıfta arkadaşlarıyla paylaşarak okumaları istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, icatlara esin kaynağı olan hayvanları ve özelliklerini, günlük hayatımızda kullandığımız bir eşya ya da aletin icadı hakkında araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıftaki

arkadaşlarıyla paylaşımları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; şikâyet dilekçesi yazmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, doğadaki canlıların özelliklerini sebep- sonuç ilişkisi kurarak yazmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden faydalanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden, günlük hayatta teknolojik aletlerin kullanılması ve önemiyle ilgili çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 74

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 12	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:8	Görsel okuma:5
Tartışarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:2	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:2	

Bulgular ve Yorum

İşbirliğini ve paylaşımı kavratmak amacıyla paylaşarak okuma türüne yer verilebilirdi. Fakat konunun özümsemesi açısından diğer türler yeterli sayılarda kullanılmıştır. Metin soyutluktan çıkarılıp görsel okuma ile desteklenmiştir.

4.2.35. Bilim ve Teknoloji (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bilim ve Teknoloji adlı metinde, öğrencileri, bilim ve teknolojinin önemi konusunda bilinçlendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Muhsin DURCAN tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden, sınıfa getirilen bilim çocuk dergisinin değişik sayılarını incelemeleri istenir. Daha sonra dergide gördükleri resimler ve okudukları bilgilerle ilgili düşüncelerini anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Öğretmen burada, **sesli okuma** türünden yararlanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Türk Bilim adamları hakkında araştırma yapmaları ve bu araştırma sonucunda elde ettikleri bilgileri sınıfta arkadaşlarına sunmaları istenir. Ayrıca sunularında görsellerden yararlanabilecekleri söylenir. Böylece öğrenciler bu süreçte **eleştirel okuma**, **görsel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 75

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 3	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:1 Tartışarak okuma:1	Sessiz okuma:1 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Dinleme metni olan bu konunun işlenişinde sesli okuma, sessiz okuma ve görsel okumaya yeterli sayılarda yer verilmiştir. Ayrıca konu diğer türlerle desteklenerek işleniş zenginleştirilmiştir.

4.2.36. Kızılay Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kızılay adlı bu şiirde, Kızılay'ın toplum için önemi konusunda öğrencileri bilinçlendirmek ve insanlara nasıl yardım ettikleri konusunda onları bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu şiir Hasan SARPEL tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen ise Özer Boynuzoğlu'dur.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, şiirde kullanılan 'deprem, yangın, yoksul, yardım' kelimelerinin anlamlarını bulmaları için çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte verilen kelimelerle resimleri eşleştirmeleri istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; Öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye şiiri sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden şiiri okurken yanlış yazılmış kelimelerin doğrusunu yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Ayrıca öğrencilerden şiirde öğrendiklerini akıl haritasında göstermeleri istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, şiirde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen öğrencilere şiirle ilgili sorular sorar. Öğrenciler metni **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okurlar ve sorulara yanıt verirler.

Öğrencilerin, şiirler arası ilişki kurmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sesiz okuma** ve **metinlerle ilişkilendirerek** okuma türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin, eş anlamlı kelimeleri bulmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları sağlanır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin zıt anlamlı kelimeleri bulmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları sağlanır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; Girişimcilik Kazanımı olan, ‘Bir iletişim aracı olarak gazetelerin önemini kavrar.’ Kazanımıyla ilişkilendirerek ‘Kızılay’ı Sevmek, İnsanlığı Sevmektir.’ etkinliği öğrencilere yaptırılır. Bu etkinlikte öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak öğrencilere, basından Kızılay ile ilgili haberleri okur. Öğrencilerin de, konuyla ilgili görsel ve yazılı haberleri getirip sınıfta okumalarını, konuyu tartışarak sorgulamalarını ister. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sesli okuma, eleştirel okuma, görsel okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Afet Eğitimi Kazanımı olan, ‘Deprem sırasında karşılaşılabilecek tehlikeleri araştırır.’ Kazanımıyla ilişkilendirerek öğrencilerden, ‘Tehlikeleri Öğreniyorum’ etkinliğini yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrenciler, deprem sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikeleri anlatan bilgileri **sesli okuma** türünden yararlanarak sınıfta okurlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Kızılay’ın tarihi hakkında araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıftaki arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 76

Sesli Okuma: 8	Sessiz Okuma: 12	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:5 Tartışarak okuma:2 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:8 İşaretleyerek okuma:1 Eleştirel okuma:2 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Şiirde kullanılan okuma türleri çeşit ve sayıları bakımından yeterlidir. Metinlerle ilişkilendirerek okuma benzerlik ve farklılıkları görmek açısından uygun bir türdür. Görsel okuma ile de bireylerin hayal güçleri ortaya çıkarılmaktadır.

4.2.37. Güçsüzler Evi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Güçsüzler Evi adlı metinde, öğrencilerin yardım kuruluşlarının insan yaşamındaki önemini anlamalarını sağlamak ve Güçsüzler Evi'nin hangi amaçla kurulduğu hakkında onlara bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Nuray BARTOSCHEK tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen Deniz KARAIL'dir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metnin kullanılan 'yardım, zekâ, unutkanlık' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin başlığına, görsellerine, verilen anahtar kelimelere bakmaları istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra öğrencilere çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen; başlıktaki ipuçları, görsellerdeki ipuçları, diğer ipuçları ve tahminleri yazmaları istenir. Öğrenciler bu şekilde **görsel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metni dinlerken, çalışma kitabında verilen kelimelerden duyduklarının yanına işaret koymaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin nasıl yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okutabilmekte (sesli okuma), öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okumalarını (eleştirel okuma) ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma**, **eleştirel okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan ve öğretmenin derse getirdiği metinle ilgili görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; 5N1K sorularını sormaları ve cevaplamaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin kahramanlarından ikisini karşılaştırarak benzer ve farklı yönlerini defterlerine yazmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metni özetleyerek defterlerine yazmaları istenir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** ve **not alarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen, öğrencilere metinle ilgili farklı sorular yöneltilir ve öğrenciler metni **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okuyup sorulara yanıt verirler.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla; çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Burada öğrencilerden, verilen kelimeleri alfabetik olarak sıralayıp, sözlükten anlamlarını bulmaları istenir. Daha sonra, sıraladıkları kelimelerden üçünü seçerek, sözlükten kendisinden bir önceki ve bir sonraki kelimeyi verilen uygun yere yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Darülaceze, Güçsüzler Yurdu gibi yardım kurumları hakkında araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada, **eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden, metinde anlatılan olayın kahramanlarından birini seçmelerini ve onun yerine kendilerini koyarak bir günlerini, ‘günlük’ tarzında yazmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; metin işleme sürecinde öğrendikleri yeni kelimeleri yerinde anlamlarına uygun kullanmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 77

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:3 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:6 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:3 Eleştirel okuma:5 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:5

Bulgular ve Yorum

Metnin işlenişinde sesli okuma, sessiz okuma ve görsel okumaya yeterli sayılarda yer verilmiştir. Ayrıca konu diğer türlerle desteklenerek işleniş zenginleştirilmiştir. Eleştirel okuma, tahmin ederek okuma gibi türlerle konu incelenmiş, işaretleyerek okuma ile bireyin takıldığı noktalara açıklık getirilmiştir. Bu açılardan kullanılan türler işleniş için uygundur.

4.2.38. Türkiye Büyük Millet Meclisi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi adlı bu metinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ne zaman kurulduğu, hangi çalışmaları yaptığı ve TBMM'nin kuruluşu siyasi hayatımızı nasıl değiştirdiği konularında öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Ali Osman KOCA tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni resimleyen Deniz KARAIL'dir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan 'egemenlik, meclis, milletvekili' kelimelerinin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metni dinlerken çalışma kitabında verilen cümleleri okuyarak cümleler doğruysa doğru sütununu, yanlışsa yanlış sütununu işaretlemeleri istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okumalarını (sesli okuma) ister. Böylece sesli okuma türünden yararlanılmasını sağlar.

Öğretmen daha sonra öğrencilerden metni paylaşarak okumalarını, okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okumalarını (eleştirel okuma) ister. Böylece okuma sürecinde, **paylaşarak okuma, eleştirel okuma ve işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, verilen kelimelerden 1. bölümde olanların karşılıklarına eş anlamlılarını, 2. bölümde olanların karşısına da zıt anlamlılarını yazmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okumadan** yararlanırlar.

Öğrencilere metin içerisinde koyu yazılmış ifadelerin önemli noktaları vurguladığı söylenir ve koyu yazılmış ifadeleri okuyup, tartışmaları istenir. Öğrenciler burada, **göz atarak okuma ve tartışarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma ve görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerin, metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları sağlanır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere, metinde önemli gördükleri yerleri belirlemeleri istenerek çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada, **işaretleyerek okuma ve not alarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla; çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Burada öğrencilerden, metinde anlamını bilmedikleri dört kelimeyi seçmeleri ve etkinlikte verilen şekilleri doldurmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere, -lı, -sız eklerini kullanarak metinle ilişkili kelime üretmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin meclis çalışma sistemleri ile TBMM'nin çalışma sistemi konusunda araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; metin işleme sürecinde öğrendikleri yeni kelimeleri yerinde anlamlarına uygun kullanmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 78

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 14	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:8	Görsel okuma:4
Paylaşarak okuma:1	Not alarak okuma:1	
Tartışarak okuma:1	İşaretleterek okuma:2	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:1	
	Göz atarak okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Bu metnin işlenişinde çok sayıda okuma türleri kullanılmıştır. Böylece konu çeşitli açılardan işlenmiş ve incelenmiştir. Fakat konunun kavranmasında 'ne, nasıl, hangi' gibi soruların bulunduğu bu metinde eleştirel okuma, soru sorarak okuma ve tahmin ederek okuma türlerine az sayıda yer verilmiştir.

4.2.39. Tema Vakfı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Tema Vakfı adlı metinde, Tema Vakfı'nın kuruluş amacı, çalışmaları ve Yavru TEMA teşkilatının hedefleri konusunda öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin derlenip, düzenlenerek Türkçe 5 Ders Kitabı'na alınmıştır. Metni Deniz KARAIL resimlemiştir.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan ‘erozyon’ kelimesinin anlamını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, anahtar kelimelerin anlamlarını veren görselleri öğrencilere sunar. Öğrenciler **görsel okuma** türünden yararlanarak kelimenin anlamını bulmaya çalışırlar.

Öğrencilerden anlamını hala bulamadıkları kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormaları veya resimli bir sözlüğe bakmaları da istenir. Bu sayede öğrenciler **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden de yararlanmış olurlar.

Dinleme Sürecinde; öğrencilere belirledikleri dinleme amaç, tür, yöntem ve teknikleri hatırlatılarak öğretmen **sesli okuma** yapar. Öğrencilerden, dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metni dinlerken eksik verilmiş cümleleri tamamlamaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, istediği sayıda öğrenciye metni sesli olarak okumalarını (sesli okuma), okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ve metni sorgulayarak okumalarını (eleştirel okuma) ister. Böylece okuma sürecinde, **sesli okuma**, **eleştirel okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden faydalanılır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamlarını veren görseller sunar ve **görsel okumadan** yararlanır. Ayrıca öğrencilerden, anlamı hala bulunamayan kelimenin ya da kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri için arkadaşlarına, öğretmenlerine sormalarını (soru sorarak okuma) veya resimli bir sözlüğe bakmalarını (görsel okuma) ister. Böylelikle, öğrencilerin, **soru sorarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden faydalanmaları sağlanır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan görselleri ve derse getirdikleri metinle ilgili görselleri yorumlamaları istenir. Böylece bu süreçte **görsel okuma** türünden yararlanılmış olur.

Metni İnceleme Sürecinde; 5N1K sorularını yazmaları ve cevaplamaları amacıyla öğrencilerin, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları sağlanır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Bilgileri sınıflandırmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler, bu etkinliğin yapımında da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerin söz varlığını geliştirmek amacıyla; çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Burada öğrencilerden, verilen heceleri birleştirerek ilk hecesi verilen kelimeleri bulmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okumadan** yararlanırlar.

Öğrencilere, -lı, -lık -sız eklerini kullanarak kelime türetmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, çevre korumayla ilgilenen kurum ve kuruluşlar hakkında araştırma yapmaları ve araştırmaları sonucunda ulaştıkları bilgileri sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada, **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 79

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 11	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:3 Soru sorarak okuma: 1	Sessiz okuma:7 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:5

Bulgular ve Yorum

Vakfın kuruluş amacı, görevleri, teşkilatı gibi bilgilendirici bir içeriği olan bu metnin işlenişinde eleştirel okuma ve tahmin ederek okuma türlerine az sayıda yer

verilmiştir. Diğer okuma türleri ise işlenişe uygun olarak ve konu bütünlüğü içerisinde yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.2.40. Çocuk Esirgeme Kurumu İçin (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Çocuk Esirgeme Kurumu İçin adlı şiirde, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun kimsesiz çocuklara yardım etmek ve onları korumak için kurulduğu konusunda öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu şiir Mehmet Emin YURDAKUL tarafından yazılmış olup Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden, 'Çocuk Esirgeme Kurumu' ile ilgili getirdikleri bilgi ve resimleri sınıftaki arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okur. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, yerel yönetimlerin kimsesiz çocuklarla ilgili ne tür çalışmalar yaptıklarını araştırmalarını ve elde ettikleri bilgileri sınıfta arkadaşlarına sunmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 80

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 3	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma: 3	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Şiirin kavranması ve özümsemesi için işlenişinde kullanılan sesli okuma, sessiz okuma türleri yeterli sayıdadır. Görsel okuma türünün sayısı ise yeterince metni desteklememektedir. Ayrıca bunların yanı sıra başka okuma türlerine yer verilmemesi konunun işlenişinin yüzeysel kalmasına neden olmaktadır. Daha fazla sayıda çeşitli okuma türlerine yer verilerek işleniş zenginleştirilmelidir.

4.3. Dördüncü Sınıf Koza Yayıncılık Ders Kitabı İncelemesi

4.3.1. Çiz Öğretmenim Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Çiz Öğretmenim adlı şiirde, öğretmenin, öğrencinin yaşantısında nasıl bir rolü olduğu, öğretmenin öğrencilere hangi özellikleri kazandırdığı konularında öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu şiir Hüseyin KULAKSIZ tarafından yazılmış olup ‘Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, Sayı:2’ den kısaltılarak Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan; ‘türkü, manzara, yanık yanık çalmak, kara bulut, sanatkâr’ kelime ve kelime gruplarını kullanarak anlamlı cümleler kurmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğretmen, öğrencilerden şiiri sessiz okumalarını ve okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ister. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar

Daha sonra öğretmen, şiiri paylaştırarak öğrencilere okutur. Öğrenciler burada **paylaşarak okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, şiirde yer alan görsellerle şiirin içeriğinin uyumlu olup olmadığı hakkında konuşmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, şiirde geçen anlamını

bilmedikleri kelimeleri alfabetik sıraya koymaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen, öğrencilere metnin içeriği hakkında sorular sorar. Öğrenciler bu sorulara cevap verebilmek için metni **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okurlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte ‘Öğretmen’ kelimesinin öğrencilere neler çağrıştığı sorusu sorulur ve yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, mecaz anlam ve gerçek anlamla ilgili 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilere, çiçekler meslek seçseydi, hangi çiçek öğretmenliği seçerdi sorusu sorulup, çiçeğin resmini çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen öğrencilere, öğretmeninizi tanıtan bir şiir yazınız yönergesini verip öğrencilerden şiir yazmalarını ister. Bu yönergenin yapılmasında çalışma kitabındaki 6. etkinlik verilir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğretmen, öğrencileri dörder kişilik gruplara ayırır ve hayallerindeki öğretmenin özelliklerini yazmaları amacıyla onlardan çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerin duygu, düşünce, bilgi ve izlenimlerini resim, şekil ve sembol kullanarak görselleştirebilmelerini sağlamak amacıyla onlardan hayallerindeki öğretmenin resmini yapıp boyamaları istenir. Öğrenciler bunun için çalışma kitabındaki 8. etkinliği yaparlar. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, ‘körpe çocuklar, sıcaklık vermek, öğretmen’ kelime ve kelime gruplarını kullanarak anlamca birbiriyle ilgili cümleler kurup, bunlarla bir paragraf oluşturmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 81

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 12	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma: 1 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma: 10 İşaretleterek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Şiir türünde vurgu ve tonlamaya dikkat ederek coşkulu okuma önemli olduğu için sesli okumaya çok az yer verilmiştir, yeterli değildir. Bunun yanı sıra sessiz okumaya da fazla sayıda yer verilmiştir. Hâlbuki bunlar konu bütünlüğü içerisinde dengeli bir biçimde dağıtılmalıdır.

4.3.2. Kuş Cıvıltısını ve Fırın Kokusunu “Görebilmek” Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kuş Cıvıltısını ve Fırın kokusunu ‘Görebilmek’ adlı metinde, öğrencilere, engelliler hakkında bilgi vermek, engellilerin hayatında ne tür sorunlar olduğu konusunda onları bilinçlendirmek ve görme engelli bireylerin, kendi hayatlarını kolaylaştırmak için neler yapabileceklerini anlamalar sağlanmıştır.

Bu metin Cüneyd SUAVİ tarafından yazılmış olup ‘Bütün Dünya Dergisi, Şubat 2001’ sayısından Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan; ‘yabancı, manolya, fırın, kuş cıvıltıları, tahmin’ kelime ve kelime gruplarını kullanarak anlamlı cümleler kurmaları ve bu cümlelerden bir paragraf oluşturmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden, metni tanımasını için metnin görsellerine, anahtar kelimelere, kısa cümlelere, ilk ve son paragrafa göz gezdirmeleri istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin, anahtar kelimelerden ve başlıktan yararlanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada da **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve dinleme sırasında öğrencilerin çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmalarını ister. Bu etkinlikte öğretmenlerinin metni okurken tahminde bulunmalarını istediği yerlerde metnin sonrasını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen, öğrencilerden şiiri sessiz okumalarını ve okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini (işaretleyerek okuma) ister. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar

Öğretmen, öğrencilerin getirdiği gazete ve dergi haberlerini okutarak dikkatli okuma çalışmaları yaptırır. Burada **sesli okuma** türünden yararlanır. Daha sonra gerekli uyarı ve hatırlatmaları yaparak öğrencilere metni sesli okutur. Burada de **sesli okuma** türünden yararlanılır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, okuma sonrasında görselle metnin içeriği arasında fark ya da benzerliği tespit etmeleri ve metni destekleyen görselle ilgili eleştirileri varsa anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanmış olurlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, metinde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri yazmaları ve kelimelerin anlamlarını tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada tahmin ederek okuma türünden yararlanırlar. Daha sonra tahminlerini sözlükten bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrenciler metnin konusu nedir sorusuna cevap verip resmini yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metnin ana fikrini bulmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen öznel ve nesnel yargılarla ilgili bilgi verdikten sonra, öğrencilerin çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmalarını sağlar. Bu etkinlikte öğrencilerden, metindeki öznel ve nesnel yargıları bulmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, okudukları metinde sebep sonuç ilişkilerini kurmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımını anlamak için **sessiz okuma** türünden, etkinliği yapabilmek için **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metinle ilgili birkaç soru hazırlamaları ve bu soruları arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar. Öğretmen sorulardan yararlanarak 5N1K çalışması yaptırır. Öğrenciler bu çalışmada, **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden başlık ile içerik ilişkisini sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen öğrencilerden, yazarın amacını belirlemelerini ister. Öğrenciler bunu yaparken metni **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okurlar.

Öğrencilerden, metinde anlatılanları özetlemeleri istenir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Diğer Derslerle İlişkilendirme Sürecinde; Fen ve Teknoloji dersi, ‘Maddeyi Tanıyalım’ ünitesinin ‘Maddeleri beş duyu organı ile fark edilen özelliklere göre sınıflandırır.’ kazanımıyla ilişkilendirmek için öğrencilerden, metinde hangi duyulara yönelik anlatımlar olduğunu bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, engelli çocukların ve yetişkinlerin toplumsal hayatta hangi problemlerle karşılaştıklarını araştırmalarını ve araştırmalarını rapor halinde sunmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerin duygu, düşünce, bilgi ve izlenimlerini resim, şekil ve sembol kullanarak görselleştirebilmelerini sağlamak amacıyla onlardan hayallerindeki öğretmenin resmini yapıp boyamaları istenir. Öğrenciler bunun için çalışma kitabındaki 8. etkinliği yaparlar. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğretmen öğrencilerden, yaptıkları yazılı anlatım çalışmalarını okumalarını ister. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünü kullanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğretmen, noktalama işaretleri verilmemiş metnin bulunduğu çalışma kâğıtlarını öğrencilere dağıtır ve metnin boşluklarını doldurup metni tamamlamalarını ister. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 82

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 20	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:5 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:10 Özetleyerek okuma:1 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:6 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Görme engellilerin penceresinden bakabilmek için bu konu da çocukların öncelikle empati kurmaları sağlanmalıdır. Bunun için de sessiz okuma ile konu özümmlenerek, eleştirel okuma da yerinde kullanılmıştır. Görsel okuma türü ile konu somutlaştırılmıştır. Diğer okuma türleri yeterli sayıda ilgili yerlerde kullanılmıştır.

4.3.3. Fobilerimizle Nasıl Baş Edebiliriz? Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Fobilerimizle Nasıl Baş Edebiliriz? Adlı bu metinde öğrencilere, korkmanın bazı zamanlarda faydalı olabileceğini ancak bazı korkularının yersiz olduğu ve hayatlarını olumsuz etkileyebileceği, korkularını ifade edebilmelerinin ise cesaret işi olduğunu fark etmeleri sağlanmaya çalışılmış ayrıca öğrencilerin fobilerinin tedavisi hakkında bilgilenmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin 'TSE Öncü Çocuk Dergisi, Sayı 29'dan düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, metinde kullanılan; ‘fobi, agorafobi, psikolog, korku, tedavi’ kelimelerini kullanarak kısa bir diyalog yazmaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 1. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Öğrenciler, yazılan diyalogları sınıf içinde paylaşmada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere daha önce belirlenen amaçlar doğrultusunda, **sesli** ve **sessiz okuma** kurallarına uygun okumaları istenir.

Öğrencilere, **not alarak okuma** yapmaları istenir.

Öğrencilerden, okumaya başlamadan önce, okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri işaretlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleterek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, okuma sürecinde belirledikleri anlamını bilmedikleri kelimeleri, metindeki görsellerden (görsel okuma), kelimenin içinde geçtiği cümle ve paragraftan, sözün gelişinden (eleştirel okuma) vb. faydalanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma**, **eleştirel okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, sözlüğü kullanarak kelimelerin anlamını bulmaları ve tahminlerini kontrol etmeleri istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metin ile görseller arasındaki ilişkiyi tartışmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanmış olurlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrenciler metninde ne anlatılıyor sorusuna cevap verirler. Öğrenciler etkinliğin yapımında, **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere ‘Metnin size ilginç gelen bölümü neresidir? Neden?’ soruları sorularak cevaplarını yazmaları için çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrenciler **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, öğrencilerden Fobilerimizle Nasıl Baş Edebiliriz? Adlı yazılarının bir dergide yayımlandığını ve çok okunan gazetelerden birinin yazıları hakkında onlarla haber

yapmak istediğini farz etmeleri, öğrencilerden yazar rolüne girerek sorulara cevap vermeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metnin ana fikrini bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen metni okumaları ve önem belirten ifadeleri bulmaları daha sonra da metni bu ifadeleri ya da benzer ifadeleri kullanarak tamamlamaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Başlıca, en iyisi, özellikle, pek çoğu, daha iyisi kelimelerinin geçtiği fobiler konulu bir yazı yazmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğretmen öğrencilere korkularla baş etme konusunda bir hikâyeyi **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve onlardan çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen soruları cevaplamalarını ister. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Karikatürlerle metin arasındaki ilişkiyi yorumlayabilmeleri amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 8. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 83

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:10 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:4 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Fobilerin ne olduğu ve kaynağı hakkında bilgi edinmek için araştırma eleştirme gerekmektedir, bunun için eleştirel okumanın sayısı biraz daha arttırılabilir. Not alarak

okuma ile bireyin zihinsel etkinlikleri daha işlevsel hale getirilmiştir. Fobiler görsel okuma yolu ile somutlaştırılmıştır.

4.3.4. Beden Dilimiz (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Beden Dilimiz adlı bu metinde, beden dili ne demektir, günlük yaşamda beden dili ne sıklıkla kullanılır, beden dilini anlayabilmek için nelere dikkat edilmeli gibi konularda öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu şiir Sevilay ATMACA tarafından yazılmış olup ‘Bilim Çocuk Dergisi, Sayı 62’den Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğrencilere dinleme kurallarını yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler, bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimeleri boş bırakılan yerlere yazmaları ve kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler, burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere 3. etkinlikte yer alan resimleri incelemeleri (görsel okuma) istenir. Öğretmen metni ikinci kez okur (sesli okuma). Öğrenciler dinlerken, resimlerin metnin hangi bölümleriyle ilgili olduğunu bulmaları ve not almaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; metnin ana fikrini bulmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; yazma konusunu belirleyenlerden birkaç öğrenciye yazdıkları yazıları **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 84

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 4	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:4	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Konu derinlemesine araştırma gerektirmeyen bir yapıda olduğu için kullanılan okuma türleri sayısı yeterlidir; ama okuma türleri çeşitliliği açısından çok sınırlandırılmıştır bu da konuya farklı açılardan bakmayı engellemiştir.

4.3.5. Sesim Çok mu Çirkin? (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sesim Çok Mu Çirkin adlı bu metinde, öğrencilere bireysel farklılık kavramını öğretebilmek, kendilerini başkalarından ayıran, özel yapan bireysel farklılıklarının ayırımına varmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Bu metin Elvan PEKTAŞ tarafından yazılmış olup 'Bilim Çocuk Dergisi, Sayı 62'den Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Serbest Okuma Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilere, güzel ve çirkin kelimelerinin onlar için ne ifade ettiğini görselleştirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimelerden ve başlıktan faydalanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden kitaplarını açmalarını metindeki kısa konuşmalara göz atmalarını (göz atarak okuma) ve görselleri incelemeleri (görsel okuma) istenir. Böylece metni tanımları sağlanır. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez **sessiz okumadan** yararlanarak okumaları istenir.

Okuma sırasında öğrencilerden, **işaretleyerek okuma** türünden yararlanarak anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir.

Öğrencilerden ‘ 1 anlatıcı, 1 karga, 1 kanarya, 2 çocuk’ belirlenerek metni **paylaşarak okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin içeriği ile görsellerinin uyumlu olup olmadığı konusunda konuşmaları sağlanır. Öğrenciler burada **görsel okumadan** yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını kelimenin içinde geçtiği cümleye, kendinden önce ve sonra gelen cümlelere, metnin başlığına, görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerinin doğruluğunu ise sözlükten bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni öğrendikleri kelimelerle başlayan bir diyalog yazmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, 5N1K sorularını cevaplamaları için çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metnin konusunu ve ana fikrini bulmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen öğrencilere metinle ilgili çeşitli sorular yöneltirler. Öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanarak sorulara cevap verirler.

Metindeki hayal unsurlarını yazmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden, başlıkla metnin içeriğinin uygun olup olmadığını sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar. Daha sonra metne

yeni bir başlık bulmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden ‘siyah, sınıf, öğrenci, sonbahar’ kelimelerinin eş anlamlılarını bularak bu kelimeleri birer cümlede kullanmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metinden eş anlamı olan kelimeleri seçmeleri ve seçtikleri bu kelimelerin eş anlamlarını bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerin özel yönlerini yazmaları istenmektedir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden hazırladıkları şiir ve hikâyeyi **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 85

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 20	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:2 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:12 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:4 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Öğrencilere bireysel farklılıkları ve öz benini kavratmak amacıyla eleştirel okuma türü sayısı yeterli olmuştur. Paylaşarak okuma ile bireysel farklılıklar özellikle vurgulanmış ve yerinde bir kullanım olmuştur.

4.3.6. Cumhuriyet Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Cumhuriyet adlı şiirde, cumhuriyet yönetiminin günlük yaşantımızda neler değiştirdiği ve insanlara neler kazandırdığı konusunda öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu şiir Enver TUNÇALP tarafından yazılmış olup ‘Cumhuriyet Sevgisi’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; ‘cumhuriyet, özgürlük, vatan, medeniyet’ anahtar kelimelerini kullanıp şiir yazmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiiri **sessiz okumaları** ve sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri (**işaretleyerek okuma**) istenir.

Daha sonra şiir öğrencilere sesli olarak okutulur. Burada **sesli okuma** türünden yararlanılır.

Şiirin 1., 2., 3., 4. kıtaları farklı öğrencilere, son kıtası tüm öğrencilere okutularak **söz korusu okuma** türünden yararlanılır.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere, görseli şiirin içeriğine uygun bulup bulmadıkları sorulur. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabındaki 1. etkinlikte öğrencilerden, şiirin içeriği ile ilgili bir resim çizmeleri istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını kelimenin içinde geçtiği mısraya, görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerinin doğruluğunu ise sözlükten bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Bu kelimelerle cümleler kurmaların amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere şiirle ilgili sorular yöneltilir. Öğrenciler şiiri **sesiz okuma** türünden yararlanarak okuyup soruları cevaplandırır.

Öğrencilerin başlıkla içerik arasındaki ilişkiyi sorgulamalarını ve şiire başka başlık bulmalarını sağlamak amacıyla onlardan, çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte şiirden yararlanarak, cumhuriyetin hayatımıza getirdiği yeniliklerle ilgili düşüncelerini yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirin içeriği ile ilgili soru hazırlamaları ve arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden şiirde eş anlamı olan kelimeleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Özgürlük ve bağımsızlık arasındaki anlam farkını bulmaları için öğrencilerden sözlüğe bakmaları istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabında 6. etkinlikte verilen eş anlamlı kelimeleri eşleştirmeleri istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Zıt anlamlı kelimeleri eşleştirmek için de çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimeleri kullanarak bir paragraf yazmaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 8. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 86

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:12	Görsel okuma:2
Söz korusu:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Yönetim, yönetim değişikliği ve Cumhuriyet gibi konuları öğrenciler soru sorarak okuma, tahmin ederek okuma, sesli ve sessiz okuma ile derinliğine kavramı fırsatı yakalamışlardır. Ayrıca eleştirel okuma ile eksiklikler tamamlanmıştır.

4.3.7. Düşmandan Kaçılmaz Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Düşmandan Kaçılmaz adlı metinde, Atatürk'ün Milli Mücadele yıllarında karşılaştığı güçlükler karşısında yılmadan çözüm ürettiğini öğrencilere kavratarak, onların karşılaştıkları zorluklara karşı mücadele edebilmeleri amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin, hayatlarını etkileyecek önemli kararları almada nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilinçlenmeleri sağlanmıştır.

Bu metin Niyazi Ahmet BANOĞLU tarafından yazılmış olup 'Atatürk' adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerin başlığından, görsellerinden ve anahtar kelimelerden yararlanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere **sessiz** ve **sesli okuma** türünden yararlanarak metni okumaları istenir. Okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada da **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere, görseli metnin içeriğine uygun bulup bulmadıkları sorulur. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Daha sonra tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Kelimelerin anlamını bulduktan sonra bu kelimeleri birer cümlede kullanmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğretmen metni bir kez daha **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmalarını ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Etkinliğin yapımından sonra öğrencilerden hikâye unsurlarını bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Mustafa Kemal'in hangi özelliklerinden bahsediliyor? Bunu nereden anlıyorsunuz? Sorusunu cevaplamaları için öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin ana fikrini belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılır.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, Mustafa Kemal'in karşılaştığı güçlük, aldığı karar ve davranışı sorulur. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin en önemli bölümü neresidir sorusuna cevap verebilmeleri için öğrencilerden metni **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları ve çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir.

Öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen diyalogu tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden Mustafa Kemal'in verdiği son emirle ilgili çıkarımda bulunmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Atatürkçülükle İlişkilendirme Sürecinde; çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinlikteki boşlukları **sessiz okuma** türünden yararlanarak doldururlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden gazete hazırlamaları ve sınıfta okuyup incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden ders işleme sürecinde anlamını yeni öğrendikleri kelimeleri de kullanarak bir metin oluşturmaları amacıyla çalışma kitabındaki 11. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 87

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 18	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:13 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Güçlüklerden yılmama ve mücadele etme azmini öğrencilere hissettirebilmek için konunun daha somut ele alınması adına görsel okuma türüne çok az yer verilmiştir. Bunun yanında sessiz okumaya da çok fazla yer verilmiştir. Bu iki türde dengesiz bir dağıtım vardır. Diğer okuma türleri ise yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.3.8. Atatürk ve İnsan Hakları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Atatürk ve İnsan Hakları adlı bu metinde, insan hak ve hürriyetlerinin neler olduğu ve bugün sahip olduğumuz hakların birçoğunu Atatürk sayesinde edindiğimizi öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Yüksel Sökmen AHMETOĞLU tarafından yazılmış olup ‘Başaralım Dergisi’nden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; sahip olduğumuz haklarla Atatürk arasında nasıl bir ilişki olduğunu kavrayabilmeleri için öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; ‘hak, vatandaşlık, sorumluluk, hürriyet, yasa’ anahtar kelimelerini kullanıp cümleler kurmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğretmen öğrencilere önce **sessiz okuma** daha sonra **paylaşarak okuma** türünden yararlanarak metni okutur.

Sessiz okuma sırasında öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencileri metnin içeriğine uygun olan ve olmayan görseller hakkında konuşturulmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden bu metne uygun bir resim çizmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Daha sonra tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin konusunu belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinden çıkarılacak sonucu ve ana fikrini bulmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili birkaç soru hazırlamaları ve sorularını sınıfla paylaşmaları için çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde anlatılanları özetlemeleri istenir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde anlatılan hakların ve özgürlüklerin olduğu bir ülke ile anlatılan hakların ve özgürlüklerin olmadığı bir ülkeyi düşünmeleri ve defterlerine çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte yazarın bu metni yazma amacının ne olduğu sorusu öğrencilere yöneltilir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere çalışma kitabı 9. etkinlikte yer alan bulmacada ‘**hak**, sorumluluk, **yasa**, eğitim, **vatandaşlık**, güvenlik, devlet, düşünce’ kelimelerinden koyu yazılmış olanların eş anlamlılarının, diğerlerinin de kendilerinin bulunduğu söylenerek, bu sekiz kelimeyi bulmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, öğretmen kılavuz kitabının sonunda bulunan çalışma kâğıtlarından ikincisini öğrencilere uygular. Bu çalışma kâğıdında verilen metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden okuma öncesinde verdiği kelimelerin eş anlamlılarını bulmalarını ister.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden, ‘Bu metinden nasıl bir sonuç çıkardınız?’, ‘Bu sonuca nasıl vardınız?’ soruları sorulur ve metinle ilgili çıkarım yapmaları istenir. Öğrenciler metni **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okurlar ve metinle ilgili çıkarımlarda bulunabilirler.

Atatürkçülük ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; ‘Başlığından hareketle okuduğu metnin içeriğinin Atatürk’ün insan hak ve hürriyetlerine verdiği önemle ilişkili olduğunu tahmin eder.’ kazanımıyla ilişkilendirmek için öğrencilerden başlık ve içerik ilişkisini sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

‘İnsan haklarını içeren metinleri okuyup tartışır.’ kazanımıyla ilişki kurulması için öğrencilerin metindeki düşüncelerle kendi düşünceleri arasındaki benzer ve farklı yönleri belirtmeleri istenir. Öğrenciler burada **tartışarak okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 88

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:9	Görsel okuma:4
Paylaşarak okuma:1	Özetleyerek okuma:1	
Tartışarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:5	

Bulgular ve Yorum

Hak ve özgürlüklerimiz kazanılmasının Atatürk sayesinde mümkün olduğunun anlatıldığı bu parçada çok çeşitli okuma türleri kullanılmış ve bu da konuya farklı açılardan bakabilmeyi sağlamıştır. Fakat eleştirel okuma yeterli sayıda iken diğer türlere daha az yer verilmiştir.

4.3.9. Kurtuluş Savaşımız (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kurtuluş Savaşımız adlı metinde, Türk halkının Kurtuluş Savaşı'nda büyük zorluklarla karşılaştıklarını ve tüm güç şartlara rağmen savaşı dayanışmaları sayesinde kazandıklarını, öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Mükerrer Kamil SU tarafından yazılmış olup 'Ata'nın Romanı' adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinleme sırasında çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmalarını ister. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen 5N1K sorularını yanıtlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde geçen olayların kendilerine ilginç gelen bir bölümünü zihinlerinde canlandırmaları ve bu bölümün resmini yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden neden sonuç ilişkileri kurmaları için çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinledikleri metne farklı bir başlık bulmalarını sağlamak için öğrencilere çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden, yazdıklarını **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden metinden öğrendikleri yeni kelimelerle bir bulmaca oluşturmaları için çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 89

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:6	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Konunun anlam ve önemini kavratmak amacıyla kullanılan üç okuma türü de uygun olarak kullanılmış. Fakat sesli okuma ve görsel okumaya daha fazla sayıda yer verilebilirdi

4.3.10. Atatürk ve Mimar Sinan (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Atatürk ve Mimar Sinan adlı bu metinde, Atatürk'ün sanatın ve sanatçının bir ülkenin gelişmesinde en büyük unsur olduğunu bilen bir devlet adamı oğlunu öğrencilere kavratarak, onların sanatın ve sanatçının önemini algılayabilmelerini sağlamak amaçlanmıştır.

Bu metin Songül SAYDAM tarafından yazılmış olup 'Bütün Dünya Dergisi, Temmuz 2002' sayısından yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Serbest Okuma Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; anahtar kelimelerin insanlarda bulunan bazı özelliklerle ilgili olduğu belirtilerek, öğrencilere, bu kelimelerin taşıdığı özelliklerden hangilerine sahip oldukları sorulur ve bu amaçla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni **sesli ve sesiz okuma** türlerinden yararlanarak okumaları istenir. Sessiz okuma sırasında öğrencilerden anlamını

bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriği arasında ilişki kurmaları ve görsellerle metnin içeriğinin uyumlu olup olmadığını tartışmaları sağlanır. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını kelimenin içinde geçtiği cümleye bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Daha sonra tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni öğrendikleri kelimeleri cümlede kullanmaları için çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, kim, ne zaman, ne, nerede sorularına metinden cevaplar bulmaları istenir. Bunun için çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinle ilgili daha fazla bilgi almak isteselerdi metnin yazarına hangi soruları sorabileceklerini belirlemeleri amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen öğrencilere, ‘Sizce metnin başlığı neden Atatürk ve Mimar Sinan olarak belirlenmiştir’ sorusunu sorarak çalışma kitabındaki 5. etkinliği öğrencilere yaptırır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metindeki düşüncelerle kendi düşüncelerini karşılaştırmaları amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde Atatürk’ün kişisel özelliklerinden hangisi özellikle vurgulanmıştır bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğretmen tahtaya ‘ama fakat’ kelimelerini yazar ve öğrencilerden metinde bu kelimelerden sonra düşüncenin nasıl geliştiğine dikkat etmelerini ister. Daha sonra onlardan, metinde geçen bu tür ifadeleri bulmalarını ister. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, düşünceyi farklılaştıran kelimelerden başka, düşünceyi destekleyen kelimelerde olduğunu belirterek öğrencilerden metinde geçen düşünceyi destekleyen kelimeleri bulmalarını ister. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, düşünceyi farklılaştıran ve destekleyen kelimelerle ilgili çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler, etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden, Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği değeri gösteren fotoğraflar getirmeleri ve bunları yorumlamaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Atatürkçülükle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürkçülük konuları ile ilgili kazanımları gerçekleştirmek amacıyla öğrencilerden okunan metinden çıkarımlar yapmaları (sessiz okuma ve eleştirel okuma) ve metnin görsellerini inceleyip yorumlamaları (görsel okuma) sağlanmıştır. Öğrenciler burada **sessiz okuma, eleştirel okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanmışlardır.

Yazma Sürecinde; öğrencilere yaptıkları yazılı anlatımlar **sesli okuma** türünden yararlanarak okutulur.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabında verilen metinde noktalama işaretleriyle ilgili yanlışları düzeltmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 90

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 18	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:14 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Konu bütünlüğü dâhilinde sesli okuma türüne sessiz okuma kadar fazla yer verilmemiştir. İşaretleyerek okuma öğrencilerin bilemediği konuların daha sonra irdelenmesi adına çok kullanışlı bir türdür.

4.3.11. Çiftçiler Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Çiftçiler adlı şiirde, öğrencilere, çiftçilerin yaptıkları iş nedeniyle çok yorulduklarını yıl içersinde farklı zamanlarda daha çok çalıştıklarını ve doğadaki değişikliklerin hayatlarını önemli ölçüde etkilediği kavratılmaya çalışılmıştır.

Bu şiir Âşık Veysel ŞATIROĞLU tarafından yazılmış olup ‘Dostlar Beni Hatırlasın’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimeleri kullanarak bir dördlük yazmaları bu amaçla da çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiiri **sesli, sessiz ve paylaşarak okuma** türlerinden yararlanarak okumaları istenir. Sessiz okuma sırasında öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirde yer alan görsellerle metnin içeriği arasında ilişki kurmaları ve görsellerle metnin içeriğinin uyumlu olup olmadığını tartışmaları sağlanır. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını kelimenin içinde geçtiği mısraya ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte, anlamını yeni öğrendikleri üç kelimeyi yazarak bu kelimelerin geçtiği anlamca birbiriyle ilgili üç cümle kurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, şiirde anlatılanları zihinlerinde canlandırarak resmetmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirin ana duygusunu söylemeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 4. etkinlikte öğrencilere şiirle ilgili sorular sorulur. Öğrenciler şiiri **sessiz okuma** türünden yararlanarak okurlar ve sorulara cevap verirler.

Öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak öğretmen kılavuz kitabında bulunan metni öğrencilere okur ve öğrencilerden paragraftaki anlamca çelişkili ifadelerle, ifade ve bilgi yanlışlıklarını bulmalarını ister.

Öğrencilerden, şairin adının geçtiği dörtlüğü tekrar okumaları istenir. Öğrenciler bunun için **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden bir ana duygu belirleyerek adlarının geçtiği bir dörtlük yazmaları bu amaçla da çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Şiire farklı bir başlık bulmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden ‘hiçbir zaman, her gün, şimdi’ kelimeleri ile başlayan cümleleri tamamlamaları amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; şiirden çiftçilerin hangi mevsimde daha çok çalıştıklarını, hangi mevsimde mutlu olduklarını anlatan bölümleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Bu bölümler öğrencilere tekrar okutulur, mevsimlerle toplumsal hayat ilişkisi hakkında tartışmaları sağlanır. Öğrenciler burada da **tartışarak okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, kitaplar, gazeteler, dergiler, ansiklopediler ve internet aracılığıyla Âşık Veysel’in hayatı ve eserleri hakkında araştırma yapmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; Âşık Veysel’in biyografisini yazan öğrencilerin **sesli okuma** türünden yararlanarak yazılarını okumaları istenir.

Öğretmen kılavuz kitabında yer alan 3. çalışma kitabı çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır. Onlardan eksik bırakılan metni tamamlamaları istenir. Öğrenciler çalışma kâğıdının yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; özel durumları bildiren kelimeleri kullanarak istedikleri konuda bir paragraf yazmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 91

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:12	
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Tartışarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:3
	Eleştirel okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Çiftçilerin yaşam koşulları ve zorluklarını irdellemek için tartışarak okuma ve eleştirel okuma uygun olarak kullanılmıştır. Etkinliklere uygun olarak sessiz okuma türü yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.3.12. Geleceğin Meslekleri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Geleceğin Meslekleri adlı bu metinde, öğrencilere geleceğin mesleklerinden olan, gen programcılığı, yeni ürün gözlemciliği, tarım mühendisliği, uzaktan kumandalı tamirciler, reklâm yazarlığı, sanal-gerçek oyunculuk ve senaryo yazarlığı hakkında kısa bilgiler vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Murat ÖZBAY ve Fahri TEMİZYÜREK tarafından yazılmış olup ‘Orhun- Türkçe Öğreniyorum’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimeleri ve kelime gruplarını kullanarak bir gazete haberi başlığı oluşturmaları bu amaçla da çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrenciler metni okumaya başlamadan önce, koyu harflerle yazılmış bölümlere dikkat etmeleri ve metni **not alarak okumaları** istenir.

Öğrencilerden metinde anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Paylaşarak sesli **okumada** alt başlıklarda okumaya farklı öğrencilerin devam etmeleri istenir.

Okuma çalışması bitince birkaç öğrenciden aldıkları notlardan yararlanarak metni özetlemeleri istenir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriği arasında ilişki kurmaları ve görsellerle metnin içeriğinin uyumlu olup olmadığını tartışmaları sağlanır. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metindeki mesleklerden birini seçmeleri ve seçtikleri mesleğin çalışma ortamını yirmi yıl sonra nasıl olacağını tasarlamaları istenir. Öğrencilerin bu tasarımları görselleştirmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını görsellerden, kendisinden önce ve sonra gelen kelime ve cümlelerden, metinde verilen ipuçlarından yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini incelemeleri ve bu görsellerin metnin hangi paragrafıyla ilgili olduğunu bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilere okunan metnin konusunu buldurmak amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, geleceğin mesleklerini görebilmeleri için hayali bir yolculuğa çıkmaları

ve zihinlerinde canlandıklarını betimleyerek yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden faydalanırlar.

Geleceğin Meslekleri adlı metinde adı geçen gerçek ve hayal ürünü ifadelerle örnekler bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden faydalanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; dinledikleri ve okudukları metindeki zıt anlamlı kelimeleri bulmaları ve bunlara örnek verebilmeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden faydalanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden geleceğin meslekleriyle ilgili olarak yazdıkları yazıları okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünü kullanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden ‘Geleceğin Meslekleri’ adlı metinde öğrendikleri yeni kelimeleri kullanarak konuyla ilgili bir metin oluşturmaları amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 92

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:2 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:9 Özetleyerek okuma:1 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Farklı meslek dallarını incelemek için farklı açılardan ve eleştirel bir şekilde bakmak gerekir. Bunun için tahmin ederek okuma, eleştirel okuma uygun olarak kullanılmıştır. Özetleyerek okuma da ise tümevarım şeklinde konunun anlam bütünlüğü sağlanmıştır.

4.3.13. Ülkemizde Maden Kömürünün Bulunuşu Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Ülkemizde Maden Kömürünün Bulunuşu adlı metinde, maden kömürünün ne olduğu, kim tarafından bulunduğu, ne işe yaradığı ve nerelerde kullanıldığı hakkında öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin ‘Uzun Mehmet’ adlı kitaptan Turhan OĞUZKAN ve Emin ÇAKIROĞLU tarafından yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen bulmacadaki anahtar kelimeleri bulmaları ve geriye kalan harflerle bir yer ismi oluşturmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerine bakmaları ve başlığı okumaları istenerek bu metinde neler anlatılmış olabileceği konusunda onlardan tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin ilk cümlesini, anahtar kelimeleri, kısa konuşmaları, son cümleyi, metnin başlığını hızla okumaları ve resimleri gözden geçirmeleri istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni önce **sessiz okumaları** daha sonra **paylaşarak okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanarak okuma yapmaları istenir.

Öğrencilerden metinde anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriği arasında ilişki kurmaları ve görsellerle metnin içeriğinin uyumlu olup olmadığını tartışmaları sağlanır. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden bu metne kendilerinin bir resim çizmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimenin anlamını kelimenin içinde geçtiği cümleyi okuyarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimeleri cümle içerisinde kullanmaları amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları sağlanır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden hikâye unsurlarını belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Öğrencilerden metnin içeriğini dikkate alarak, metne yeni bir başlık bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

‘Uzun Mehmet’in maden kömürünü bulmasının ülkemize ne yararı oldu?’ sorusu öğrencilere sorularak çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen boşlukları doldurmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin konusunu ve ana fikrini bulmaları istenir. Burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden metinde birden fazla anlamı olan kelimeleri bulmaları ve çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen kutucuklara yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen boşluk bırakılmış cümleleri ‘yüz, dal, kaz, el’ kelimelerini kullanarak doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden üç tane eş sesli kelime bularak cümlede kullanmaları amacıyla çalışma kitabı 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 93

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:2 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:11 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:2 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Bu önemli tarihi olayda olayların zihinde öyküleyici bir şekilde canlandırılması önemlidir. Fakat bunun için kullanılan görsel okuma türü yeterli sayıda değildir. Diğer türler ise yeterli ve dengeli bir biçimde kullanılmıştır.

4.3.14. Su Deyip Geçmeyelim (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Su Deyip Geçmeyelim adlı metinde, öğrencilere suyun oluşumu ve döngüsüyle ilgili bilgi vermek, sudan hangi amaçlarla ve nasıl yararlanıldığını kavratmak ve dünyayı tehdit eden su sıkıntısı konusunda onları bilinçlendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Behiç AK tarafından yazılmış olup ‘Doğan Kardeş Dergisi, Sayı47’den düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni tekrar **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini ister.

Öğrencilerden metinde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak bulmaları ve çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen kutucuklara yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin konusunu bulmaları için çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Metinde suyun oluşumu ve döngüsüyle ilgili anlatımları zihinlerinde canlandırıp resimlemeleri sağlamak amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilere metindeki sorunları ve bunların en önemlisini belirleyip bu soruna farklı çözümler üretmeleri söylenerek çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden günlük yaşamda suyu kullanırken nelere dikkat etmeleri gerektiğini anlatan bir yazı yazmaları istenir. Bu amaçla onlardan çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden bir kaçına yazdıkları yazılar okutulur. Burada **sesli okuma** türünden faydalanılır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 94

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 5	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:5	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Suyun önemini kavratmak amacı olan bu bilgilendirici metinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıda ve uygun yerlerde kullanılmıştır. Fakat görsel okuma türünün sayısı arttırılabilir.

4.3.15. El (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

El adlı bu metinde, medeniyetlerin gelişmesinde çalışan, üreten ellerin büyük katkısı olduğunu, öğrencilerin kavraması amaçlanmıştır.

Bu metin Mehmet KAPLAN tarafından yazılmış olup ‘Edebiyat’ adlı kitaptan yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Serbest Okuma Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen boşlukları anahtar kelime ve kelime gruplarını kullanarak doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni önce **sessiz okumaları** daha sonra **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriği arasındaki fark ya da benzerlikleri tespit etmeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını görsellerden, kendisinden önce ve sonra gelen kelime ya da cümlelerden, metinde verilen ipuçlarından yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden verilen resimleri incelemeleri ve hangi meslekte daha çok yorulduğu konusunda karşılaştırma yapmaları istenmiştir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanmışlardır.

Öğrencilerden metnin konusunu ve ana fikrini bulmaları istenir. Öğrenciler bunun için **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde geçen öznel ve nesnel yargıları bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde geçen düşüncelerle kendi düşünceleri arasındaki farklılık yada benzerlikleri bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazarın metni yazma amacını belirleyebilmeleri için öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden metinde geçen eş sesli kelimeleri bulup farklı anlamlarda kullanabilmeleri için çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; ‘Bir zaman makinesi yapsaydınız, tekerleğin bile olmadığı, insanların mağaralarda yaşadığı bir döneme gitseydiniz orada hangi aletleri yaparak hayatı kolaylaştırmayı denerdiniz?’ sorusu öğrencilere sorulur ve bu amaçla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

‘Mağarada yaşayan insanlara yardımcı olmak için hangi aletleri yapabileceğinizi düşünüyorsunuz bu aletler ne işe yarayacak?’ sorusu öğrencilere sorulur ve bu amaçla çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrendikleri yeni kelimeleri kullanmalarını sağlamak için öğretmen kılavuz kitabının ekler bölümünde bulunan 4. çalışma kâğıdı çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır. Öğrenciler çalışma kâğıtlarının yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 95

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:11: Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Üreten ‘El’ kelimesi ile asıl kavratılmak istenilenler görsel okuma, eleştirel okuma ve tahmin ederek okuma ile sağlanmıştır. Etkinliklere paralel olarak kullanılan sessiz okuma türü yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.3.16. Edison Ampülü Buluyor Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Edison Ampülü Buluyor adlı metinde, öğrencilerin evlerinde kullandıkları elektrik ampülü hakkında ve bir buluş yaparken hangi aşamalardan geçilmesi gerektiği konusunda bilgi edinmelerini sağlamak amaçlanmıştır.

Bu metin Yabancı Meşhur Adamlar Ansiklopedisi'nden yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimeleri alfabetik sıraya dizmeleri ve anlamlarını sözlükten bularak yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; metni tanımaları için öğrencilerden; metnin başlığını, anahtar kelimeleri, metnin ilk ve son paragrafını hızla okumaları, metnin görsellerine göz gezdirmelerini istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere 'Ampul, elektrik, ışık, deneme kelimelerinin geçtiği bu metnin içeriği ne olabilir?' sorusu sorularak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metin bir kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Sessiz okuma bittikten sonra, bir öğrenciye metnin tamamı sesli okuma türünden yararlanılarak okutulur.

Son olarak metin **paylaşarak okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriğinin birbiriyle uyumlu olup olmadığını **görsel okuma** türünden yararlanarak söylemeleri istenir.

Metne ait farklı bir resim çizmeleri amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 2. etkinlik uygulanır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Bu kelimeleri kullanarak cümleler kurmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin konusunu ve ana fikrini belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Hikâye unsurlarını belirlemeleri amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden sebep sonuç ilişkileri kurmaları amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metni tekrar okumaları ve önemli gördükleri noktaları belirginleştirmeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metinle ilgili öğrencilere farklı sorular yöneltir ve öğrenciler, metni **sessiz okuma** türünden yararlanarak okuyup sorulara cevap verirler.

Öğrencilerden metinle ilgili birkaç soru hazırlamaları ve defterlerine yazmaları istenir. Hazırladıkları soruları arkadaşlarına soran öğrenciler **soru sorarak okuma** türünden yararlanmış olurlar.

Metne farklı bir başlık bulmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Edison'un ampülü bulurken geçirdiği aşamaları yönergeye dönüştürmeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen cümlelerdeki boşlukları anlamlı bir şekilde doldurmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Öğrencilerden metinde sonuç bildiren ifadeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** ve **işaretleterek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Diğer Derslerle İlişkilendirme Sürecinde; görsel sanatlar dersi ile ilişkilendirmek amacıyla öğrencilerden, bir resim kâğıdını dört ayrı bölüme ayırmaları ve her bölüme metindeki olayları oluş sırasına göre yazıp, resmetmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden Edison'un hayat hikâyesi ve diğer buluşları, günümüzdeki buluşlar, evimizde kullandığımız çeşitli elektronik eşyaları icadı ve elektriğin bulunuşu konularından birini seçerek araştırma yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Araştırmalarında edindikleri bilgileri **sesli okuma** türünden yararlanarak sınıflarına aktarırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinlikte verilen paragrafta boş bırakılan yerleri, verilen kelimeler içinden uygun olanı seçerek doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 96

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 24	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:14	Görsel okuma:3
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:3	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:2	
	Eleştirel okuma:4	
	Göz atarak okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Buluşun hangi koşullar altında gerçekleştiği eleştirel okuma ve tahmin ederek okuma ile irdelenerek konu bütünlüğünü sağlanmıştır. Etkinliklere uygun olarak kullanılan diğer okuma türleri yerinde olmuştur.

4.3.17. Elektronik Posta Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Elektronik Posta adlı bu metinde, öğrencilere e-postanın hızlı ve ucuz bir haberleşme yöntemi olduğu ve istediğimiz zaman istediğimiz yerden bilgisayara bağlanarak postalarımızı okuyabileceğimiz konusunda bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Ayşegül YILMAZ GÜNENÇ tarafından yazılmış olup ‘Bilim Çocuk Dergisi, Sayı 33’den yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimeleri kullanıp bir gazete haberi başlığı yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metin bir kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra metin öğrencilere **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriğinin karşılaştırıp **görsel okuma** türünden yararlanarak söylemeleri istenir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Bu kelimeleri kullanarak cümleler kurmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinde kullanılan sembol ve işaretleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Bu işaretlerin ve sembollerin metinde ne anlama geldiğini yazmaları amacıyla onlardan çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin konusunu bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili üç soru hazırlamaları ve soruları sınıfa sormaları amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Haberleşmede e-postanın mektuba kıyasla daha çok tercih edilmesinin nedenlerini bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde katıldıkları ve katılmadıkları düşünceleri nedenleriyle birlikte belirtmeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metne yeni bir başlık koymaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen kılavuz kitabında bulunan elektronik posta ve haberleşmenin gelişimiyle ilgili kısa metni öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerin de metni defterlerine yazmalarını ister. Daha sonra öğrencilerden metinde eksik bırakılan ya da konuyla ilgisi olmayan bilgiler olup olmadığını bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden ‘-lık, -sız, -lı, -cı’ eklerini kullanarak yeni kelimeler türetmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 10. etkinlikte türettikleri kelimelerden bir paragraf yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 97

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:13	Görsel okuma:1
Paylaşarak okuma:1	İşaretleyerek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:2	

Bulgular ve Yorum

Teknoloji ve kolaylıklarını öğrencilerin kavramaları ve bunu günlük yaşantılarına aktarmaları konusunda soru sorarak okuma ve eleştirel okuma türleri uygun olmuştur. Böylece konu anlam ve bütünlüğü tam olarak oluşturulmuştur.

4.3.18. Türkiye’ın Uyanıyor Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Türkiye’ın Uyanıyor adlı şiirde, öğrencilere, Türkiye’nin yaşadığı gelişim ve değişim hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu şiir İlhan GENCER tarafından yazılmış olup ‘Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden Türkiye ile ilgili bildikleri şiirleri **sesli okuma** türünden yararlanarak sınıfta okumaları istenir.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere şiiri bir kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra şiir öğrencilere **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriğinin uyumlu olup olmadığını **görsel okuma** türünden yararlanarak söylemeleri istenir.

Öğrencilerden şiirin içeriğine uygun bir resim çizmeleri istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği mısraya ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri yazmaları ve kendilerinde çağrıştırdıklarının resmini yapmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden şiirin konusunu belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Şiirle ilgili soruları cevaplamaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılır.

Öğrencilerden şiirle ilgili birkaç soru hazırlamalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirle başlık arasındaki ilişkiyi sorgulamaları ve metne yeni bir başlık bulmaları için çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Türkiye'deki gelişmeleri ve sonuçlarını yazmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Öğrencilerden şiiri tekrar **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları ve şiirin her dördlüğünde anlatılan duyguyu çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen kutucuklara yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden şiirde geçen insana özgü olan fakat insan olmayan varlıklar için kullanılan ifadeleri bulmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrenci çalışma kitabı 9. etkinlikteki yıllara göre tarım ürünlerinin artışını gösteren grafikleri yorumlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 10. etkinlikte verilen karikatürde anlatılmak istenileni yeni öğrendikleri kelimelerle yorumlayıp, yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 98

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:13	Görsel okuma:5
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:2	

Bulgular ve Yorum

Şiir öğrencilere sesli okuma ve paylaşarak okuma türleri ile okutularak işbirliği geliştirilmiş ve paylaşım sağlanmıştır. Konu anlam ve bütünlüğü ile ilişkili olarak diğer türler de yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.3.19. Güneş: Sıcacık Dost (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Güneş: Sıcacık Dost adlı bu metinde, güneşten nasıl yararlandığı ve güneş enerjisiyle çalışan makineler hakkında öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Bora ÇİFTÇİ tarafından yazılmış olup ‘Doğan Kardeş Dergisi, Sayı 45’den yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğretmen metni tekrar **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini ister.

Öğrencilerden metinde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak bulmaları ve çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen boş yerlere yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinde, Yaşar'ın arıya gösterdiği komşu evin çatısını zihinlerinde canlandırarak resmini yapmaları amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin konusunu, ana fikrini, kahramanlarını, olayı, olayın geçtiği yeri bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yaşar'ın evindeki ısınma sistemi ile ilgili bölümü öğretmen tekrar sesli okuma türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden su döngüsünün aşamalarını yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmalarını ister. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, güneş enerjisi ile çalışan bir makine yapmak isterlerse bunun nasıl bir makine olacağını çalışma kitabında 5. etkinlikte verilen boşluğa resmetmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Konuşma Sürecinde; çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen formdan yararlanarak güneş enerjisinden günlük yaşamda nasıl yararlandığı konusunda öğrencilerin konuşmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden bir kaçına yazdıkları yazılar okutulur. Burada **sesli okuma** türünden faydalanılır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 99

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:6	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Güneşten nasıl yararlanılacağı irdelenmesi gereken bir konu olduğu için eleştirel okuma ve tahmin ederek okuma türlerinden faydalanılmalıydı. Diğer türler ise yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.3.20. Buluşa Doğru (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Buluşa Doğru adlı bu metinde, öğrencilere hayatlarını kolaylaştıran önemli buluşları düşünmelerini sağlamak ve buluşçuların meraklı, sorgulayan, yaratıcı ve araştırma yapan insanlar arasından çıktıklarını kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Tuğba CAN tarafından yazılmış olup ‘Bilim Çocuk Dergisi, Sayı39’ dan yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Serbest Okuma Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen paragraftaki boşlukları anahtar kelimeleri kullanarak doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metin **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleterek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra metin öğrencilere **sesli okuma** ve **not alarak okuma** türlerinden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriğini karşılaştırıp **görsel okuma** türünden yararlanarak söylemeleri istenir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, kendinden önce ve sonra gelen cümleye, kelimenin içinde geçtiği cümleye, metnin tümüne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Bu kelimelerle cümleler kurmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metinde kurşun kalem için yapılan her öneriye uygun bir kalem resmi çizmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Metnin konusunu ve ana fikrini bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen soruları metne göre cevaplayabilmeleri için öğrenciler metni **sessiz okuma** türünden yararlanarak okurlar.

Öğrencilerden metindeki düşüncelerle kendi düşüncelerini benzer ve farklı yönlerden karşılaştırmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metne yeni bir başlık bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden ‘buluş’ kelimesiyle ilgili bir kavram haritası oluşturmaları amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden ‘keşif, buluş, icat, kâşif, mucit’ kelimelerinin anlamlarını araştırmalarını ve bu kelimeleri birer cümle içinde kullanmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 100

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 16	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:11 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Buluşuların meraklı, sorgulayan, yaratıcı ve araştırma yapan insanlar olması nedeniyle eleştirel okuma, tahmin ederek okuma konu ile bütünlük sağlamıştır.

4.3.21. Zeytin Ağacının Ağıdı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Zeytin Ağacının Ağıdı adlı şiirde, doğal çevrenin beton binalar dikilerek tahrip edildiği konusunda öğrencileri bilinçlendirmek amaçlanmıştır.

Bu şiir M. Güner DEMİRAY tarafından yazılmış olup ‘Kuşları Düşünmek’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimeleri kullanarak bir dörtlük yazmaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 1. etkinlik öğrencilere uygulanır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere şiir **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Şiir bir kez de sessiz okutulur ve öğrencilerden **sessiz okuma** sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte sessiz okuma sırasında belirlenen kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri amacıyla

öğrencilerden, sözlüğe bakmaları ve bu kelimeleri cümle içinde kullanmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirde yer alan görsellerle şiirin içeriğinin uyumlu olup olmadığını **görsel okuma** türünden yararlanarak söylemeleri istenir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği mısraya ve kıtaya bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri yazmaları ve kendilerinde çağrıştırdıklarının resmini yapmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden şiirle ilgili sorular hazırlamaları ve bu soruları arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Şiirde önceki durumun ve şimdiki durumun betimlendiği bölümleri bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirin kendilerine göre en duygusal olan bölümü bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerin şiire farklı başlık bulmalarını sağlamak için çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Çalışma kitabı 6. etkinlikte öğrencilerden bu şiire birkaç mısra daha eklemeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden şiirde geçen isimlerden önce gelen ve onların özelliklerini belirten kelimeleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen metindeki isimlerden önce gelen boşluklara uygun kelimeleri yerleştirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; ağaç kesimin artışı gösteren bir grafik çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır. Öğrenciler grafiği yorumlamada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen boşlukları tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 101

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:2 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:12 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Doğa ve korunması ile ilgili duyuşsal bir konuda sesli okuma türü sayısı biraz daha arttırılabilir. Diğer okuma türleri ise kazanımları sağlayacak derecede yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.3.22. Bir Hastalığın Yenilişi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bir Hastalığın Yenilişi adlı metinde, öğrencileri çocuk hastalıkları ve bunlardan korunma yolları hakkında bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Orhan ASENSA tarafından yazılmış olup ‘Türkçemi İlerletiyorum’ adlı kitaptan yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin çağrıştırdıklarıyla ilgili resim yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerin, anahtar kelimelerden faydalanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Metni tanımaları için öğrencilerden; metnin başlığını, anahtar kelimeleri, metnin ilk ve son paragrafını hızla okumaları, metnin görsellerine göz gezdirmelerini istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metin **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleterek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra metin öğrencilere **sesli okuma, eleştirel okuma ve not alarak okuma** türlerinden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriğini karşılaştırıp **görsel okuma** türünden yararlanarak söylemeleri istenir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye ve metinde verilen ipuçlarına bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Bu kelimelerle cümleler kurmaları ve bu cümlelerden bir paragraf oluşturmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, bir sinema filmi çektiklerini düşünmeleri ve senaryo olarak da bu metni kullanmaları söylenir. Etkinlikte verilen soruları da metne göre ve kendilerine göre cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma ve eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 3. etkinlikte verilen metinle ilgili soruları cevaplamaları istenir. Öğrenciler soruları yanıtlamak için metni **sessiz okuma** türünden yararlanarak okurlar.

Öğrencilere film çekimlerinin bitiminden sonra yapacakları basın toplantısında sorulara nasıl cevaplar verebileceklerini anlamak için çalışma kitabındaki 4. etkinliği yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, öğrencilere öğretmen kılavuz kitabında verilen kısa metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve onlardan da defterlerine yazmalarını ister. Daha sonra öğrencilerden, bu metinde eksik bırakılan ve işlenen konuyla ilgisi olmayan bilgiler bulunup bulunmadığını belirleyip defterlerine yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden verilen görsellere, insana özgü nitelikler kazandırarak birer cümle kurmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 102

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 18	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:9 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:4 Göz atarak okuma:1 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Öyküleyici bir metin olmasından dolayı öğrencilerde bizzat olayı yaşıyorlarmış hissi uyanmalıdır, bu da görsel okuma ile sağlanmıştır. Eleştirel okuma ile konu neden ve sonuçları irdelenmiş, diğer okuma türleri de yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.3.23. Ülkemizde Çevre Korumacılığı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Ülkemizde Çevre Korumacılığı adlı bu metinde, hızla değişen ve gelişen dünyada yanlış uygulamalar nedeniyle çok sayıda bitki ve hayvan türünün yok olduğu konusunda öğrencileri bilinçlendirmek ve onları doğayı korumaya yönlendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Ahmet KÖKLÜGİLLER tarafından yazılmış olup ‘Belirli Gün ve Haftalar’ adlı kitaptan yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden verilen anahtar kelimelerden üçünü seçerek bu kelimelerin geçtiği, anlamca birbiriyle ilgili üç cümle kurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metin **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimelerin altını çizerek belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra metin öğrencilere **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriğinin uyumlu olup olmadığını **görsel okuma** türünden yararlanarak söylemeleri istenir.

Öğrencilerden defterlerine çevre korumacılığı ile ilgili resim çizmeleri istenir. Burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri ve çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen boşluklara yazmaları istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere metinle ilgili sorular sorulur. Öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanarak sorulara cevap verirler.

Metnin konusunu, ana fikrini, yardımcı düşüncelerini ve yeni başlık bulma ile ilgili olan 3. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere metin bir kez daha okutularak, varsa dil, ifade ve bilgi yanlışlarını bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğretmen kılavuz kitabında bulunan 5. çalışma kâğıdı çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır. Öğrenciler çalışma kâğıdını yapmada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte çevreyi korumak için çalışan bildikleri dernek, vakıf ya da çalışma gruplarının adlarını yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okudukları gazete ve dergilerden edindikleri bilgilerden yararlanarak çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen balık kılıcı etkinliğini yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; yazılı anlatım yapan öğrenciler **sesli okuma** türünden yararlanarak yazılarını okurlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; çevre kirliliğini önlemeye yönelik güzel ve uyarıcı sözler yazmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 103

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 13	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:10 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Konu bilgilendirici bir metin olmasından dolayı eleştirilmesinden çok konun anlam bütünlü içinde öğrencilere aktif bir şekilde aktarılması önemlidir. Buna uygun olarak da eleştirel okuma türünün sayısı gayet uygun olmuş, sesli ve sessiz okuma türlerinin sayısı da yeterlidir.

4.3.24. Bir Varmış Bir Yokmuş (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bir Varmış Bir Yokmuş adlı bu metin, insanların mutluluğunun doğanın korunmasıyla sağlanacağını ve bunun için öğrencilerin Türkiye Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin çalışmalarına katılmalarını sağlamayı amaçlamıştır.

Bu metin 'Türkiye Doğal Hayatı Koruma Derneği-Yeşil Atlas Dergisi, Sayı 5' den yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur. Dinleme esnasında öğrencilerden çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen boşlukları doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden dinleme sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri ve sözlükten bakarak anlamlarını öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere metnin konusunu, ana fikrini, metindeki olayı, metindeki kahramanları, olayın geçtiği yeri, olayın zamanını bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metni ikinci kez **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmalarını ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metne göre doğanın kirlenmesine neden olan olayları, olayların sebeplerini ve sonuçlarını bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çevrelerindeki doğal güzellikleri konu alan bir günlük ya da anı yazmaları ve yazdıklarını yazılar okumaları istenir. Burada **sesli okuma** türünden faydalanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 104

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 5	Görsel Okuma: 0
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:5	Görsel okuma:0

Bulgular ve Yorum

Bir dinleme metni olan konuya uygun okuma türleri yeterlidir. Fakat tek eksiği bir kez de olsa konunun somutlaştırılması açısından görsel okumaya yer verilmemiş olmasıdır.

4.3.25. Barış ile Doğa (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Barış İle Doğa adlı bu metinde, öğrencilerin, atık kâğıt kumbarasının ne işe yaradığını ve tarih boyunca kâğıdın yapımının nasıl olduğunu öğrenmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin ‘Ankara Valiliği Çevre Koruma Vakfı’ kaynak gösterilerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Serbest Okuma Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilere boşlukları anahtar kelimeleri kullanarak dolduracakları çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma Ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin ilk ve son paragrafına, anahtar kelimelere, görsellere göz atarak kitaplarını kapatmaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anahtar kelimelerden ve görsellerden yararlanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Burada da **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metin **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri ve önemli buldukları yerleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra metin öğrencilere **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metinde yer alan görsellerle metnin içeriğinin uyumlu olup olmadığını **görsel okuma** türünden yararlanarak söylemeleri istenir. .

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 2. etkinlikte öğrencilerden kelimeleri sözlük sırasına koyarak anlamlarını karşlarına yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; metindeki kahramanların kimler olduğunu, yeri, olayın ne olduğunu ve zamanı belirtmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere metnin ana fikrini bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metindeki neden sonuç ilişkilerini açıklamaları amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin kendi düşünceleriyle metindeki düşünceler arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik uygulanır.

Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metin ile başlık arasındaki ilişkiyi sorgulamalarını ve metne yeni bir başlık bulmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden metni tekrar **sessiz okumalarını** ve okurken betimleme ve açıklama cümlelerini belirlemeleri istenir.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden bu metinden neler öğrendiklerini açıklamaları için çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin bir geri dönüşüm işareti tasarımları amacıyla çalışma kitabındaki 10. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve görsel okuma türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; yazılı anlatım yapan öğrenciler **sesli okuma** türünden yararlanarak yazılarını okurlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 105

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 19	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:12 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:3 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Dinleme metni olmasına rağmen çok fazla çeşitte okuma türlerine yer verilmesi konunun anlamını zenginleştirmiş, konuya farklı açılardan bakabilmeyi sağlamıştır.

4.3.26. Sanat ve Ben Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sanat ve Ben adlı şiirde, öğrencilere farklı sanat dallarını kavratmak ve bu sanat dallarıyla ilgili duygularını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Bu şiir Ahmet KAPULU tarafından yazılmış ve Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimeleri kullanarak bir paragraf yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere şiir **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra şiir öğrencilere **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirin görsellerini incelemeleri ve görsellerle şiirin içeriğinin uygun olup olmadığını nedenleriyle birlikte çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen boşluğa yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği mısraya ve kıtaya bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 3. etkinlikte öğrencilerden bu kelimeleri alfabetik sıraya koyarak anlamlarını karşılıklarına yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden şiirde geçen herhangi bir bölümü seçerek zihinlerinde canlandırıp, görselleştirmeleri bu amaçla da çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen soruları şiire göre cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirle ilgili birkaç soru hazırlamaları ve soruları arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere şiirin ana duygusunu bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirde geçen duygusal ifadeleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Şiirde abartma olup olmadığını tartışmaları istenir. Öğrenciler burada **tartışarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere şiirde yer alan duygulara katılıp katılmadıklarını belirtmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirde geçen sanat terimlerini ilgili oldukları sanatlara göre sınıflamaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden sanatlar ve sanat dalları ile ilgili kavramları eşleştirmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; şarkı sözü ya da şiir yazan öğrenciler **sesli okuma** türünden yararlanarak yazılarını okurlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 106

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 16	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:12	Görsel okuma:2
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Tartışarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Eleştirel okuma:2	

Bulgular ve Yorum

Farklı sanat dallarını incelemek için eleştirel okuma, tahmin ederek okuma ve tartışarak okuma türleri yerinde kullanımlar olmuştur. Etkinliklere uygun olarak sessiz okuma, paylaşarak okuma, soru sorarak okuma ve görsel okuma türleri yeterli sayılarda kullanılmıştır.

4.3.27. Sesini Yitiren Flüt Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sesini Yitiren Flüt adlı metinde, öğrencilerin günlük hayatta deneyimsizliklerinden kaynaklanan hatalar yapabileceklerini ve bunun normal bir durum olduğunu anlamalarını, önemli olanın ise yaptıkları hatalardan ders alıp tekrarlamamaları gerektiğini kavramaları amaçlanmıştır.

Bu metin Melike Funda KAYNAK tarafından yazılmış olup ‘Senfonik Öyküler’ adlı kitaptan düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin ilk ve son paragrafını, kısa konuşmaları, anahtar kelimeleri hızla okuyarak, görselleri gözden geçirerek metni tanımasını sağlanır. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Başlığından hareketle ve görsellere bakarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada da **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve okuma sırasında öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metin **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra metin öğrencilere **paylaşarak okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerini incelemeleri ve görsellerle metnin içeriğinin uygun olup olmadığını belirtmeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metinle ilgili bir resim çizmeleri amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne, görsellere ve kendisinden önce ve sonra gelen kelimeye bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 3. etkinlikte öğrencilerden bu kelimeleri alfabetik sıraya dizmeleri ve bu kelimelerle birbiriyle anlamca ilgili cümleler kurmaları istenir.. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin konusunu ve ana fikrini belirlemeleri için çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinle ilgili soruları cevaplamaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinle ilgili sebep-sonuç ilişkisi kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinden öznel ve nesnel yargıları bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden varlıkların özelliklerini belirten kelimeleri yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 107

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 13	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:1 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:9 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Bireylerin deneyimsizlikleri ve bunların çözüm yolları için bu konuya eleştirel bir açıdan bakılması gerekir. Bunun için tahmin ederek okuma kullanılsa da eleştirel okuma türüne yer verilmemiştir. Diğer türler ise yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.3.28. Sanat Eğitimi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sanat Eğitimi adlı bu metinde, güzel sanatlarla sadece sanatçıların değil tüm bireylerin uğraşması gerektiğini, böylelikle tüm insanların ince zevk sahibi olabileceklerini ve hayata güzellik katabileceklerini öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Refik Ahmet SEVENGİL tarafından yazılmış olup ‘Sanat Yıllığı’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimelerin geçtiği cümleler kurmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere metin **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra metin öğrencilere **paylaşarak okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden ders kitabında öğrenmeye hazırlanıyorum bölümünde yer alan fotoğrafları yorumlamaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin görsellerini incelemeleri ve görsellerle metnin içeriğinin uygun olup olmadığını belirtmeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamını yeni öğrendikleri kelimeleri cümle içinde kullanmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin içeriğinden ve başlıktan yararlanarak zihinlerinde canlandırdıklarının resmini yapmaları ve bu amaçla da çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metne yeni bir başlık bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde geçen nesnel ve öznel yargıları bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin içeriğiyle ilgili soru hazırlamaları amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen cümleleri tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Atatürkçülükle İlişkilendirme Sürecinde; Atatürk'ün hayatını anlatan kitapları okumaları ve bu kitaplarda Atatürk'ün güzel sanatlara ve sanatçıya verdiği önemle ilgili bölümleri anlatmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 108

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 14	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:11:	Görsel okuma:3
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Sanat ve estetik herkes için gerekli olduğu konuda kavratılmaya çalışıldığı için okuma türleri yeterli sayıda kullanılmıştır. Görsel okuma burada konuyu somutlaştırılarak konuyu kalıcı hale getirmiştir.

4.3.29. Kemal Sunal (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kemal Sunal adlı bu metinde, Kemal Sunal'ın nerede, kaç yılında doğduğu, hangi kişisel özelliklere sahip olduğu, hangi semte büyüüp, okuduğu, hangi mesleği seçtiği gibi konularda öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin 'TSE Öncü Çocuk Dergisi, Sayı 28' den yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden konu ile ilgili ön bilgi edinmeleri için çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden dinleme sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri ve sözlükten bakarak anlamlarını öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere metinden nesnel ve öznel yargıları buldurtmak amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Kemal Sunal hakkındaki sorulara cevap vermeleri için öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, öğretmen kılavuz kitabında bulunan metni öğrencilere **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden metinler arasında karşılaştırma yapmalarını ister. Öğrenciler burada **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden hazırladıkları yazılı anlatım çalışmalarını okumaları istenir. Burada **sesli okuma** türünden faydalanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 109

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 5	Görsel Okuma: 0
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:4 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1	Görsel okuma:0

Bulgular ve Yorum

Bilgilendirici bir konu olan ünlü sanatçımızın hayatı sesli okuma ile kavratılmıştır. Metinler arasında karşılaştırma yapılarak metinlerle ilişkilendirerek okuma türü ile benzerlik ve farklılıklara ulaşılmıştır.

4.3.30. Resim Yapmaya Âşık Bir Ressam (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Resim Yapmaya Âşık Bir Ressam adlı bu metinde, sanatın insanları maddi olarak zengin etmediğini ancak ruhlarını güzelleştirip, manevi zenginliği sağladığını öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Rasim YILMAZ tarafından yazılmış olup ‘Bizim Atabarı Dergisi, Sayı 12’ den Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Serbest Okuma Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; verilen figürlerle yapılan iş arasında bağlantı kurarak mesleği belirleyip, bulmacayı doldurmaları amacıyla

öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin ilk cümlesini, anahtar kelimeleri, tarihleri, metnin son cümlesini hızla okumalarını, görsellere bakmaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anahtar kelimelerden ve görsellerden faydalanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere, okuma kurallarını buldurmak amacıyla ilk iki paragrafı öğretmen okuma kurallarına uymadan okur. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Öğrencilere metin **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Sessiz okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Daha sonra metin öğrencilere **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden görsellerle metnin içeriği arasındaki benzerlikleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden bu metne uygun resim çizmeleri istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, sözün gelişine, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin içeriğine yönelik soruları cevaplamaları amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ressamın resimlerinin özelliklerini bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Nesnel ve öznel yargıları kavratmak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metne farklı bir başlık bulmaları amacıyla öğrenci çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde sanatla ilgili kelimeleri bulup sınıflandırmaları için öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinlikte Ressam Kemal Çelik'in özelliklerini yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte yarım bırakılan yargıyı, kendi düşüncelerine göre tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden metindeki özel isimleri bulmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 110

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:11 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Resim yapma ile bireylerin duyuşsal olarak doyuma varacağını anlatmaya çalışan bu konuda kullanılması gereken tüm okuma türleri yer almaktadır. Görsel okuma ile be duyuşsal özelliklere geniş bir yelpazeden bakılması sağlanmıştır.

4.3.31. Nasrettin Hoca'nın Köyünde Metnin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Nasrettin Hoca'nın Köyünde adlı bu metinde, öğrencilere, Nasrettin Hoca'nın Hortu Köyünde doğan gelmiş geçmiş en büyük nüktedan olduğunu öğretmek amaçlanmıştır.

Bu metin Mehmet ÖNDER tarafından yazılmış olup 'Aldı Sözü Anadolu' adlı kitaptan düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimeleri kullanarak bir gazete haberi başlığı hazırlamaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez sessiz okumaları ve okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Sessiz okuma bittikten sonra metnin belirli bölümlerini öğrenciler arasında paylaştırarak sesli okuma yaptırılır. Öğrenciler burada **paylaşarak okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden görsellerle metnin içeriğini karşılaştırmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, sözün gelişine, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden ana fikri ve yardımcı fikirleri bulmaları amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinle ilgili soruların cevaplanması için öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili bilgi edinmek için soru hazırlarlar. Burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Metinden öznel ve nesnel yargıları bulmaları amacıyla öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazarın metinde sözü edilen Nasrettin hoca fıkralarıyla, günlük hayat arasında kurduğu ilişkiyi bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 5. etkinlikte öğrencilerden verilen haritada Hortu Köyü'nü işaretlemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden yazarın bu metni yazma amacını bulmalarını, metnin başlık ve içerik ilişkisini sorgulamalarını ve metne yeni bir başlık bulmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen özel isim ve tür isimlerini sınıflamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilmiş çizimlerden ve yazılmış bölümlerden yararlanarak yarım bırakılan fıkrayı tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrenciler gruplara ayrılır ve hepsinden Nasrettin Hoca'nın hayatı, kişiliği vs. konularda araştırma yapmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğretmen kılavuz kitabında verilen çalışma kâğıdı çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır ve onlardan çalışma kâğıdında verilen metindeki boşlukları uygun ad durum eklerini kullanarak doldurmaları istenir. Öğrenciler çalışma kâğıdının yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 111

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:1	Sessiz okuma:13	Görsel okuma:3
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	
	Eleştirel okuma:2	

Bulgular ve Yorum

Nasrettin hoca'yı tanıtmak amacıyla yazılmış olan bu konuda hayatını aktaran alanlarda sesli okuma, paylaşarak okuma ve sessiz okuma türleri uygun olarak kullanılmıştır. Bunun yanı sıra konuyu irdelemek adına eleştirerek ve tahmin ederek okuma türleri kullanılmıştır. Ayrıca günlük hayatla ilişkilendirmede uygulanan fıkra tamamlama da tahmin ederek okuma türü kullanışlılık açısından en uygun olmaktadır.

4.3.32. Ben Bir Küçük Kilimim Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Ben Bir Küçük Kilimim adlı metinde, kilimlerin nasıl dokunduğu, boyamasının kök boya ile yapılması gerektiği hakkında öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Bedri Rahmi EYÜBOĞLU tarafından yazılmış olup 'Tezek' adlı kitaptan yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimeleri kullanarak bir reklâm sloganı yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin ilk cümlesini, anahtar kelimeleri, tarihleri, metnin son cümlesini hızla okumalarını, görsellere bakmaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden başlıktan hareketle metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni bir kez sessiz okumaları, okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri ve özetleyen. Sonuç bildiren ifadelerin altlarını çizerek belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metin daha sonra **sesli okuma** türünden yararlanarak öğrencilere okutulur.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerini incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni öğrendikleri kelimeleri alfabetik sıraya dizmeleri ve bu kelimeleri birbiriyle anlamca ilişkili cümleler kurmaları amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin konusunu belirlemeleri için çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin ana fikrini bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinle ilgili sorulara cevap verebilmek için öğrenciler çalışma kitabındaki 5. etkinliği yaparlar. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili üç soru hazırlamaları ve sorularını arkadaşlarına sormaları amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen metinle ilgili soruları cevaplamaları için öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilere, metinde kilimin renklerinin solmasını önlemek için önerilen yöntemin ne olduğu sorulur. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinlikte verilen kelimelerin zıt anlamlarını metni sessiz okuyarak bulmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden kilimle ilgili şiir yazmaları ve yazdıkları şiirleri **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden üç tane zıt anlamlı kelime bulup çalışma kitabı 10. etkinlikteki boş yerlere bu kelimelerin geçtiği bir paragraf yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 112

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:12 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:1 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Öyküleyici bir metin olan “Ben Bir Küçük Kilimim” de çeşitli okuma türleri kullanılmış bu da konu açısından zenginlik sağlamıştır. Fakat tek eksiği öyküleyici bir metin olmasına rağmen konunun zihinde resimleştirilmesini sağlayan görsel okuma türüne çok az yer verilmiştir.

4.3.33. Hoş Geldin 23 Nisan Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Hoş Geldin 23 Nisan adlı şiirde, öğrencilerin, milli egemenlik, çocuk bayramı kavramlarını ve 23 Nisan, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nı Atatürk’ün tüm dünya çocuklarına armağan ettiğini öğrenmeleri amaçlanmıştır.

Bu şiir Şükrü Enis REGÜ tarafından yazılmış olup ‘Ulusal Bayram Şiirleri’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerin anahtar kelimeleri kullanarak kısa bir şiir yazmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilere **sessiz okuma**, **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** (söz korusu) türlerinden yararlanarak okuma yaptırılır. Öğrencilerden arkadaşları okurken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleterek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirin görselleriyle şiirin içeriğinin uygun olup olmadığını incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Şiirle ilgili farklı bir resim çizmeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği mısraya, şiirin tümüne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamını yeni öğrendikleri kelimeleri birer cümlede kullanmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; şiire başka başlık bulmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden şiirin kendilerine ilginç gelen bölümünü nedenleriyle yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere şiirin içeriğine ilişkin sorular sorulur. Öğrenciler sorulara cevap verebilmek için metni **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okurlar.

Öğrencilere şiirin son bölümünü bir kez daha okuyup neler hissettikleri sorulur. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden duygu bildiren kelimeleri kullanarak iki cümle kurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden gerçek ve mecaz anlamlı kelimelerle ilgili olan 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden şiirde geçen deyimleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen paragraftaki deyimleri bulmaları ve altlarını çizmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 113

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:2 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:11 İşaretleyerek okuma:2 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Konuda görsel okuma yapılırken tahmin ederken okuma kullanılması bir bütünlük sağlamıştır. Çünkü bu iki tür birbirini tamamlayan unsurlardır. Sorulara çok çeşitli cevaplar alabilmek adına eleştirel okuma türü kullanılması uygun olmuştur.

4.3.34. Mustafa Kemal ve Köylü (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Mustafa Kemal ve Köylü adlı metinde, Milli Mücadele yıllarında en zor şartlarda dahi Mustafa Kemal'in biten umutları yeniden yeşerttiğini, halkın yılgınlığını ortadan kaldırdığını öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Refik Necdet AKTAŞ tarafından yazılmış olup 'Bağımsızlık Savaşı' adlı kitaptan yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler, burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; dinlediklerinden yola çıkarak metni zihinlerinde canlandırmaları ve ilginç buldukları bir bölümü görselleştirmeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden hikâye haritası oluşturmaları için çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin konusunu ve ana fikrini bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metni **sesli okuma** türünden yararlanarak bir kez daha okur ve öğrencilerden okuma sırasında duygusal öğeleri, sözleri, cümleleri bulmalarını ister.

Günlük Hayatla İlişkilendirme; metinden neler öğrendiklerini sorarak çıkarımlarda bulunmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden Atatürk, Kurtuluş Savaşı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı ile ilgili bir şiir yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Yazdıkları şiirleri ise **sesli okuma** türünden yararlanarak okurlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 114

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:6	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Dinleme metni olmasından dolayı kullanılan okuma türleri yeterlidir. Konunun kavratılmasını sağlamaktadır.

4.3.35. Yunus Emre ve Türkçe (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Yunus Emre ve Türkçe adlı bu metinde, Yunus Emre'nin nerede, kaç yılında doğduğu, hangi kişisel özelliklere sahip olduğu ve hangi eserleri ortaya koyduğu konularında öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin Recep BİLGİNER tarafından yazılmış olup 'Yunus Emre' adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Serbest Okuma Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerin anahtar kelimeleri kullanarak cümleler kurmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden **sessiz okuma** yaparken önemli gördükleri yerlerin ve anlamını bilmedikleri kelimelerin altlarını çizmeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrenciler daha sonra **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** yaparlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görselleriyle metnin içeriğinin uygun olup olmadığını incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, bu cümlenin geçtiği paragrafa, metnin başlığına ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamını yeni öğrendikleri kelimeleri birer cümlede kullanmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, metnin kendilerine ilginç gelen bir bölümünü zihinlerinde canlandırarak, görselleştirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metne yeni bir başlık bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin içeriğine yönelik soruları cevaplamaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metindeki öznel ve nesnel yargıları bulmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili soru hazırlamaları ve arkadaşlarına sormaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 7. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden özetleyen ve önem bildiren ifadelerin geçtiği cümlelerin bulunduğu 8. etkinliği tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden hazırladıkları yazıları **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden özetlemede kullanılan kelimelerle cümleler kurmaları amacıyla çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 115

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 13	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:11	Görsel okuma:2
Paylaşarak okuma:1	İşaretleyerek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Yunus Emre'nin hayatını içeren bu metinde bilgi edinmek önemli olduğu için ve etkinliklere de uygun olarak sessiz okuma yerinde ve yeterli sayıda kullanılmıştır. Bunun yanı sıra diğer okuma türleri de konunun tam olarak kavranması için uygun yerlerde kullanılmıştır.

4.3.36. Müze Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Müze adlı şiirde, öğrencilere müzeler hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu şiir Naim YILMAZ tarafından yazılmış olup 'Şiirlerle Belirli Gün ve Haftalar' adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerin anahtar kelimeleri kullanarak bir gazete haberi yazmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 1. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden **sessiz okuma** yaparken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrenciler daha sonra **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** yaparlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirin görselleriyle içeriğini karşılaştırmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirle ilgili resim çizmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği mısraya, kıtaya ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamını yeni öğrendikleri kelimelerle anlamlı bir paragraf yazmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden şiirin kendilerine ilginç gelen bir bölümünü zihinlerinde canlandırarak yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirin konusunu ve ana duygusunu söylemeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Şiire farklı bir başlık bulmaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen şiirin birinci ve ikinci mısralarını **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve burada ne anlatıldığını öğrencilere açıklar.

Öğrencilere şiirden nasıl bir sonuç çıkardıkları sorulur. Öğrenciler şiiri **eleştirel okuma** türünden yararlanarak okuyup bu soruya cevap verirler.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden metinle ilgili üç soru hazırlamaları ve arkadaşlarına sormaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden verilen cümleleri tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden 8. etkinlikte verilen kelimelerin kendilerinde çağrıştırdıkları anlamları yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin görsellerini incelemelerini ve bunlarla ilgili bir paragraf yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden bildikleri ya da gördükleri bir tarihi eserin resmini çizmeleri amacıyla çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilere metinle ilgili araştırma konuları verilerek araştırma yapmaları istenir. Öğrenciler araştırmalarında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Farklı kaynaklardan edindikleri bildikleri düzenleyip metinler arası ilgi kurarak anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türünden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden hayallerinde bir müze tasarımları ve bu tasarımlarına göre verilen soruları cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 116

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 18	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:3 Paylaşarak okuma:1 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:13 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Bilgilendirici bir metin olması açısından önemli olan konunun tam anlamı ile öğrenciler tarafından kavranmasını sağlamaktır. Bu amaçla sesli okuma, sessiz okuma, özellikle şiir olmasından dolayı paylaşarak okuma türleri yerinde kullanılmıştır. Metinler arası ilişkilendirerek okuma ile farklı kaynaklardan konunun araştırılması sağlanmıştır.

4.3.37. Kaçkar Dağları Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kaçkar Dağları adlı bu metinde, Kaçkar dağları hakkında bilgi vermek, kış aylarındaki ziyaretçilerini ve orada doğaya kimlerin, ne şekilde zarar verdiklerini öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Yıldırım GÜNGÖR tarafından yazılmış olup ‘Hayallere Visa Dergisi, Sayı 1’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerin anahtar kelimeleri kullanarak verilen paragraftaki boşlukları tamamlamaları için çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden **sessiz okuma** yaparken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okuma yaparken kendilerince önemli gördükleri bölümleri not almaları istenir. Burada **not alarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrenciler daha sonra **sesli okuma** yaparlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görselleriyle içeriğinin uygun olup olmadığı hakkında konuşmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili resim çizmeleri istenir. Burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Belirledikleri anlamı bilinmeyen kelimelerle yeni cümleler oluşturmaları için öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin konusunu ve ana fikrini belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar

Öğrencilere metinle ilgili sorular yöneltilir. Öğrenciler sorulara cevap vermede **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili soru hazırlamaları ve arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde yer alan yeryüzü şekillerini, yerleşim yerlerini ve doğa olaylarını sınıflandırmaları amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden öğrenci çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen haritayı incelemeleri ve metindeki bilgilerle karşılaştırmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerin neden sonuç ilişkisi kurmalarını sağlamak için çalışma kitabındaki 6. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin başlığının metne uygun olup olmadığını ve yazarın metni yazma amacını açıklamalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğretmen kılavuz kitabındaki 7. çalışma kâğıdı çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden çalışma kâğıdında verilen metindeki betimleyen ve tanımlayan ifadeleri yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden yazım çalışmalarını **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen kelimelerden en az on tanesini kullanarak bir paragraf yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 117

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:3 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:12 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:2 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Bilgilendirici bir metin olmasının yanında ‘Ne’, ‘Nasıl’ gibi sorularla konuyu kavratırken irdelenmesini de amaçlayan bir yanı bulunmaktadır. Bu amaçla kullanılan sesli okuma, tahmin ederek okuma, eleştirel okuma türleri uygun olarak kullanılmıştır.

4.3.38. Ceren Kampta Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Ceren Kampta adlı metinde, öğrencileri kamp yapma konusunda bilgilendirmek ve doğal yaşamın güzellikleri hakkında duygularını ifade edebilmelerini sağlamak amaçlanmıştır.

Bu metin Ahmet UYSAL tarafından yazılmış olup ‘Gökçe Martı’ adlı kitaptan yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerin anahtar kelimeleri kullanarak cümleler kurabilmeleri için çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin ilk ve son cümlesini, anahtar kelimeleri hızla okumaları, görsellere göz gezdirmeleri istenerek metni tanımaları sağlanır. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, başlıktan, anahtar kelimelerden ve görsellerden yararlanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden **sessiz okuma** yaparken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrenciler daha sonra **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden yararlanarak metni okurlar.

Okuma çalışması sonrasında birkaç öğrenciye metin özetlettirilir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görselleriyle içeriğinin uygun olup olmadığı hakkında konuşmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, bu cümleden önce ve sonra gelen cümlelere, paragrafa ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni öğrendikleri bu kelimelerin kendilerine neler çağrıştırdıklarını yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden 5N1K sorularını cevaplamaları amacıyla çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin konusunu belirlemeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen metinle ilgili soruları cevaplamada öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili birkaç soru hazırlamaları ve arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Metne yeni bir başlık bulmalarını sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğretmen kılavuz kitabındaki 8. çalışma kâğıdı çoğaltılarak öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden çalışma kâğıdında verilen

metindeki dil, ifade ve bilgi yanlışlarını belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden kamp kurmak için yapılması gerekenleri yönergeler halinde yazmalarını sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri konularda yazdıkları yazıları okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen paragraftaki boşlukları uygun kelimelerle doldurmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 118

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:11	Görsel okuma:1
Paylaşarak okuma:1	Özetleyerek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	İşaretleyerek okuma:2	
	Tahmin ederek okuma:2	
	Göz atarak okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Kamp hakkında bilgi edinmek ve bunları canlandırmak için kullanılan okuma türleri durumlarla alakalı olarak uygun yerlerde kullanılmıştır. Görsel okumanın öyküleyici bir metin için sayısı yetersizdir.

4.3.39. Kara Kavağın Resmi (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kara Kavağın Resmi adlı metinde, sınıf dışında, doğada resim yapmak ve doğada bulunan varlıkların resmini çizmek konusunda öğrencilerin duygularını ifade etmelerine yardımcı olmak amaçlanmıştır.

Bu metin Süleyman BULUT tarafından yazılmış olup ‘Kumbara Dergisi, Sayı 69’ dan yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaya başlar ve belli bir yerinde durarak öğrencilerden metnin sonrası ile ilgili tahminlerini çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen boşluklara yazmalarını ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin hikâye unsurlarını belirleyen soruları cevaplandırmaları amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Zihinlerinde canlandırdıkları karakavağın resmini çizmelerini sağlamak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerin sebep-sonuç ilişkileri kurmalarını sağlamak için çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri konularda yazdıkları yazıları okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, yaz tatillerini verimli bir şekilde geçirebilmeleri için neler yapmayı planladıklarını yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 119

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 5	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma: 5	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Kullanılan okuma türleri bu dinleme metni için yeterlidir. Ayrıca türler konuyla bütün olarak işlenmiştir.

4.3.40. Koleksiyon Yapıyor musunuz? (Serbest Okuma Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Koleksiyon Yapıyor Musunuz? Adlı bu metinde, koleksiyon ve koleksiyoncunun ne demek olduğu, ne amaçla koleksiyon yapıldığı ve koleksiyonculuğun yararları konusunda öğrencileri bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Bu metin 'Doğan Kardeş Ansiklopedisi'nden yeniden düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Serbest Okuma Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerin anahtar kelimeleri kullanarak cümleler kurabilmeleri için çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen, metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden **sessiz okuma** yaparken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrenciler daha sonra **sesli okuma** ve **paylaşarak okuma** türlerinden yararlanarak metni okurlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görselleriyle içeriğinin uygun olup olmadığı hakkında konuşmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını; kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni öğrendikleri kelimeleri kullanarak kısa bir paragraf yazmaları amacıyla çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; metnin konusunu belirlemeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metnin ana fikrini belirlemeleri amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen metinle ilgili soruları cevaplamaları için **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili birkaç soru hazırlamaları için çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde nelerin koleksiyonu yapılabilir açıklamaları için öğrencilerden çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metne yeni bir başlık bulmaları için çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazarın bu metni yazma amacını belirlemeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 10. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; çalışma kitabındaki 11. etkinlik öğrencilere uygulanır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden yarım bırakılmış paragraftaki boşlukları doldurmalarını ve paragrafı kendi düşüncelerine göre tamamlamaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 12. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 120

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 16	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:14	Görsel okuma:1
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Koleksiyonun ‘Ne’ olduğu açısından bilgilendirici, ‘Nasıl’ yapıldığı açısından irdeleyici yönleri olan bu metin de kullanılan okuma türleri metinle bütünlük sağlamaktadır. Soru sorarak okuma, tahmin ederek okuma türleri irdelemeyi sağlarken, diğer türler çoğunlukla bilgi edinmeyi sağlamaktadır. Çeşitli koleksiyonlara ulaşmak adına kullanılan görsel okuma türü sayısı eksik kalmıştır.

4.4. Dördüncü Sınıf Top Yayıncılık Ders Kitabı İncelemesi

4.4.1. Yurt Türküsü Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Yurt türküsü adlı şiirde, öğrencilere yaşadıkları çevrenin doğal güzelliklerini kavratmak ve onlara yurt sevgisi kazandırmak amaçlanmıştır.

Bu şiir Vasfi Mahir KOCATÜRK tarafından yazılmış olup ‘Çocuklar İçin Şiir Dünyası’ adlı kitabından Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen anahtar kelimelerin anlamlarını aralarında tartışarak bulmaları ve verilen boşluklara yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden sınıf panosuna asılan resim, afiş, grafik ve kartpostalları inceleyerek, yorumlamaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen şiiri sesli okuma türünden yararlanarak önce vurgu ve tonlamaya dikkat etmeden daha sonra vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okur.

Öğrencilerden ilk okuma ile ikinci okuma arasındaki farkı bulmaları istenir. Dolayısıyla bu süreçte **iki defa sesli okuma** türünden yararlanılır.

Okuma Sürecinde; şiir okuması iyi olan bir öğrenciye sesli okuma türünden yararlanılarak okutulur.

Daha sonra öğrenciler dört gruba ayrılır ve her gruba bir dörtlük verilerek şiir okutulur. Burada **paylaşarak okuma** türünden yararlanılır.

Şiir bir defa da **sessiz okuma** türünden yararlanarak okutulur. Öğrencilerden okurken anlamını bilmedikleri kelimeleri, kelime gruplarını çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen boşluklara alt alta yazmaları istenir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını, kendisinden önce ve sonra gelen kelimelerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Kelimelerin ve kelime gruplarının anlamalarını sözlükten bakarak bulmaları istenir Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilere şiirin hangi bölümünü daha duygusal bulduklarını belirtmeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Okudukları şiire yeni başlıklar bulmaları için öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden bu şiirin ana duygusunu bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, şiirin ikinci ve üçüncü dörtlükte yurdumuzun hangi güzelliklerine değinildiği sorulur. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirde geçen varlık adlarını belirleyip sınıflandırmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğretmen, öğrencilerden eş sesli kelimelerle ilgili olan çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmalarını ister. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Eş anlamlı kelimeleri daha iyi kavramaları için öğrencilerden çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Diğer Derslerle İlişkilendirme Sürecinde; sosyal bilgiler dersi kazanımıyla ilişkilendirmek için öğrencilerden çevrelerindeki bir yerin krokisini çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, ülkemizin kaç bölgeye ayrıldığını, bölgemizdeki hangi illerin hangi meyveleriyle ünlü olduğunu araştırmaları istenir. Öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanarak araştırmalarını yaparlar ve **sesli okuma** yaparak araştırmalarını arkadaşlarıyla paylaşırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden yurdumuzun özellikleri ile ilgili sorulan sorulardan, incelenen metinden yararlanarak konuşma, yazma ve görsel sunu basamakları için konu belirlemeleri istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları söylenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden seçtikleri konularla ilgili amaçlarını çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen boşluklara yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Seçilen konu ve amacın hangi yöntem ve teknikle sunacaklarını belirtmeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 10. etkinlikte verilen kelimelerden yararlanarak konusu yurt güzelliği olan kısa bir şiir yazmaları ve yazdıkları şiirleri okumaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden çalışma ya da yatak odalarından birinin planını çalışma kitabı 11. etkinlikte verilen boşluğa çizmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden evlerinden okula gelirken izledikleri yolu çalışma kitabı 12. etkinlikte verilen yere çizmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde; okudukları metni değerlendirmeleri amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 13. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 121

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 21	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:3 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma: 16 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:4	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Metnin türü şiir olduğu için özellikle paylaşarak okuma türü yerinde kullanılmış ve sınıfın tümünün derse aktif katılımı sağlanmıştır. Görsel okuma, şiirle, görselleri arasında ilişki kurmada ve parçayı anlamlandırabilmede önemli bir unsurdur ve bu metinde yeterli sayıda kullanılabilmiştir. Dolayısıyla kullanılan okuma türleri de yerinde ve yeterli sayıdadır.

4.4.2. Müzeler Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Müzeler adlı metinde, Türk müzelerinin zenginliklerini anlatmak, özellikle İstanbul'da bulunan çok sayıda müzenin sahip olduğu değerli eserleri öğrencilere tanıtmak ve onların bu eserler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Bu metin Tahir Nejat GENCAN tarafından yazılmış olup 'Türkçe Öğreniyorum' adlı kitabından Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen anahtar kelimelerin kendilerinde çağrıştırdıkları anlamları boşluklara yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Amaç Belirleme Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri dinleme, okuma ve görsel okuma amaçlarını çalışma kitabı 2. etkinlikte yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğretmen öğrencilere metnin görselleri ile ilgili sorular yöneltilir. Öğrenciler soruları yanıtlamada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, 17. yüzyılda Topkapı Sarayı'nda tahminen kaç kişinin yaşadığını çarpma işlemi olarak ve örüntüyle göstermeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin içeriğinin görselleriyle ilişkilerini sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Dinlemenin ardından öğrencilerden eş anlamlı kelimelerle ilgili olan çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni bir defa da dinleme CD'sinden dinleterek öğrencilerin çalışma kitabındaki 4. etkinliği yapmaları sağlanır. Bu etkinlikte metinle ilgili olan cümlelerden doğru olanların yanına D, yanlış olanların yanına Y koymaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğrencilerden metni **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir. Okumaları sırasında çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları söylenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metin bir kez daha sessiz okuma türünden yararlanarak öğrencilere okutulur ve okumaları sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri bulup çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen boşluklara alt alta yazmaları istenir.

Öğrencilerden metnin son paragrafını tekrar okumaları ve özetleyen, sonuç bildiren ifadeleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **not alarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını aralarında konuşup tartışarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar. Kelimelerin ve kelime gruplarının anlamalarını sözlükten bakarak bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden yaptıkları tahminleri değerlendirmeleri için çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerin metinle ilgi sorulara cevap vermelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Öğrencilerden, okudukları metindeki abartılı öğeleri belirleyip sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere gerçek ve mecaz anlamlı kelimeleri kavratılmak amacıyla çalışma kitabındaki 9. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Topkapı Sarayı'nın nerede, ne zaman yapıldığını, burada kimlerin oturduğunu, ne zaman müze durumuna getirildiğini araştırıp yazmaları ve öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden metnin yazarına bir mektup yazmaları ve bu amaçla çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden okudukları metinden iki nokta ve tırnak işaretinin kullanıldığı bir cümle bulup 11. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden yazdıkları metni okumaları istenir. Burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını kavrayıp kavrayamadıklarını ölçmek amacıyla öğretmen kılavuz kitabında verilen cümleleri öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerin kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını söylemelerini ister.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 122

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma: 4	Sessiz okuma: 14 Tahmin ederek okuma: 1 Eleştirel okuma: 1 Not alarak okuma: 1	Görsel okuma: 3

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri çok sayıda ve çeşitte olmamasına rağmen kullanılan okuma türleri gerekli okuma kazanımlarını verme açısından yeterlidir.

4.4.3. Ayşegül Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Ayşegül adlı bu metinde, öğrencilerin, doğadaki değişiklikleri ve doğal güzellikleri fark etmelerini sağlamak amaçlanmıştır

Bu metin Refik Halit KARAY tarafından yazılmış olup ‘Bir İçim Su’ adlı kitabından Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden, yurdumuzun güzelliklerini yansıtan kartpostallarda gördüklerini anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimeleri kullanarak yurdumuzun köşesini anlatan kısa bir paragraf yazmaları bu amaçla çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma Ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerini incelemeleri, başlığı ile metnin ilk ve son cümlesini okuyup metni kısaca tanımları istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, anahtar kelimelerden faydalanarak metinde anlatılanları tahmin etmeleri ve 2. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metindeki resimleri incelemeleri ve gördüklerini anlatmaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metindeki takunyayı bulmaları ve resimden yararlanarak takunya kelimesinin anlamını söylemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden 3 köşeli, 4 köşeli, köşesiz, 3 açılı, 4 açılı geometrik şekiller göstermeleri ve bunların adlarını söylemeleri istenir. Okudukları metinde bu adlardan

hangilerinin geçtiği sorulur. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden getirdikleri farklı ülkelere ait resimleri arkadaşlarına göstermeleri ve bunlarla ilgili konuşmaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak metni iki kez **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Öğretmen öğrencilere iki cümle okuyacağını ve bu cümledeki yazılışları aynı, anlamları farklı kelimeleri bulmalarını ister. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Metni bir defa da dinleme CD'sinden dinleterek öğrencilerin çalışma kitabındaki 3 etkinliği yapmaları sağlanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen cümleleri metne göre tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; öğretmen küçük kâğıtlara yazdığı okuma kurallarını öğrencilere dağıtır ve onlardan bunları sesli olarak okumalarını ister. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünü kullanırlar.

Belirlenen amaç yöntem ve tekniklere göre metin önce okuması iyi olan bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Daha sonra metin **paylaşarak okuma** türünden yararlanarak öğrencilere okutulur.

Metnin iki kişi ile canlandırılabilceği, ancak karşılıklı konuşmalar dışındaki söz ve anlatımlar için üçüncü bir kişinin gerekli olduğu hatırlatılarak öğrenciler metni sesli okurlar. Öğrenciler burada **okuma tiyatrosu** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin metni bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları ve okumaları sırasında anlamını bilmedikleri kelime ve kelime gruplarını belirleyip altını renkli kalemleriyle çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bu kelimelerin geçtiği cümleleri okuyarak, kendilerinden önce ve sonra gelen kelimelerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerin metin içi anlam kurmalarını sağlamak amacıyla metinle ilgili sorular sorulur. Öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanarak sorulara cevap verirler.

Öğrencilerin metnin ana fikrini bulmaları amacıyla **eleştirel okuma** yapmaları sağlanır.

Öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinlikte verilen soruları, okudukları metne göre cevaplamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili üç soru düzenleyip çalışma kitabındaki 5. etkinliğe yazmaları ve soruları cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin beğendikleri bir bölümünü resimleyip, boyamaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okudukları metinle Yurt Türküsü başlıklı metni, türü ve konusu bakımından karşılaştırmaları ve iki metnin ortak yönünü bulmaları istenir. Öğrenciler burada **metinlerle ilişkilendirme** okuma türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 6. etkinlikteki eş anlamlı kelimeleri bulup verilen örnekteki gibi eşleştirmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metindeki uzun çizgi (-)leri bulmaları ve çalışma kitabı 7. etkinlikteki yay ayaçla gösterilen yerlere uzun çizgiler koymaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, okudukları metnin yazarı hakkında araştırma yapmaları, eserlerini öğrenmeleri ve öğrendiklerini arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliğe belirledikleri imza örneklerini atmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden yaşadıkları yöreye ait köy, kasaba, dağ, akarsu, çiçek ve insan adlarını gruplandırarak Yöresel Adlarımız başlıklı grafik çalışması yapmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinlikte verilen kelimelerden anlamlı ve kurallı cümleler oluşturmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Sıfat kavramını kazandırmak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 123

Sesli Okuma: 8	Sessiz Okuma: 20	Görsel Okuma: 8
Sesli okuma:5	Sessiz okuma: 14	Görsel okuma:8
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Soru sorarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:3	
Okuma tiyatrosu:1	Eleştirel okuma:1	
	Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Metinde çok sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmıştır. Kullanılan okuma türleri anlamlı okumayı gerçekleştirebilmiştir. Özellikle metinlerle ilişkilendirerek okuma öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirebilmelerine olanak sağlamıştır.

Sonuç olarak, kullanılan okuma türleri yerinde ve yeterli sayıdadır.

4.4.4. Bafa Gölü (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bafa Gölü adlı bu metinde, yurdumuzun her bir köşesinin ayrı bir güzelliğe sahip olduğu, Bafa gölü ve çevresinin de bu güzel yerlerden biri olduğu anlatılmaktadır. Öğrencilerin, bu metinle, Bafa gölünün güzellikleri hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır.

Bu metin Yusuf TUVİ tarafından yazılan bir dergi yazısı olup, Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden, Anadolu'muzun çeşitli yörelerine ait kartpostallar getirmeleri ve bunlarda gördüklerini anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilere çalışma kitabı 1. etkinlikte, dinleyecekleri metnin başlığı ile anahtar kelimelerin olduğu söylenir ve bunlardan yararlanarak metnin içeriğini tahmin edip etkinlikteki noktalı yerlere yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak metni okur ve öğrencilerden dinlemeleri sırasında vurgulu olarak okudukları kelimelerin eş anlamlılarını çalışma kitabı 2. etkinlikte boş bırakılan yerlere yazmaları ister. Öğretmen metni ikinci kez **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerin etkinliği tamamlamalarını sağlar.

Metni bir defa da dinleme CD'sinden dinleterek öğrencilerin çalışma kitabındaki 3 etkinliği yapmaları sağlanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, dinleme sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri, kelime gruplarını belirlemeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri kelimelerin anlamlarını sözlükten bakarak 3. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden dinledikleri metnin ana fikrini 4. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili üç soru hazırlayıp 5. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sesiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinliğe okudukları bir kitap için farklı bir kapak hazırlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğretmen birinci paragraftaki cümleleri yavaş yavaş okur ve öğrencilerden bu cümlelerdeki varlık adlarını belirlemelerini ister. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 2. etkinliğe yazdıkları metnin ana fikrini okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 124

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 7	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:6 Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Metin dinleme metni olduğu için kullanılan okuma türleri çok çeşitli değil ama yerinde ve yeterli sayıdadır.

4.4.5. Atatürk ve Güzel Sanatlar Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Atatürk ve Güzel Sanatlar adlı bu metinde, bir milletin kalkınması, diğer milletler tarafından tanınması için güzel sanatların gelişmesi gerektiği ve Atatürk'ün de bu konuda güzel sanatlara çok fazla önem verdiğini öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin 'Atatürkçülük' adlı kitabın üçüncü sayısından düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen cümleleri, anahtar kelime ve kelime grubunu kullanarak tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metindeki fotoğraflarda gördüklerini anlatmaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yöntemine uygun olarak metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Metni bir defa da dinleme CD'sinden dinleterek öğrencilerin çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları sağlanır. Bu etkinlikte öğrencilerden, verilen yargılardan yazarın görüşlerini belirlemeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metni **sesli okuma** türünden yararlanarak tekrar okur ve okuma esnasında öğrencilerden çalışma kitabı 3. etkinlikte verilen kelimeleri zıt anlamlarını bulmalarını ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; metin önce okuması iyi olan bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Metni bir kez de istekli bir öğrenci **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Metin son kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve öğrencilerden okumaları sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleterek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bu kelimelerin geçtiği cümleleri okuyarak, kendilerinden önce ve sonra gelen kelimelerden yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamlarını tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını çalışma kitabı 4. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Yazdıklarını okuyup değerlendirmede öğrenciler sözlüğü kullanırlar. Öğrenciler burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerin metni daha iyi anlayabilmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen soruları cevaplamaları istenir.

Öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen sebeplerin sonuçlarını, okudukları metne göre bulup yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere metnin ana fikri ile yardımcı fikirlerini sezdirmek amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, yüz ifadesinin üç ayrı anlamını öğrencilere kavratmak amacıyla öğretmen kılavuz kitabındaki resimler öğrencilere gösterilir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden çizgisiz beyaz kâğıtlara üçgen, daire, kare, dikdörtgen, lale, gül vb desenler çizip kesmeleri ve bunları çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen boş yere yapıştırmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; tırnak işaretinin kullanıldığı yerlerden birini kavratmak amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Eş sesli kelimeleri sezdirmek amacıyla öğrencilerden çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 125

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 14	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma: 4	Sessiz okuma:11 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:1:	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Metnin işleniş sürecinde daha fazla ve çeşitte okuma türlerinden yararlanılabilir olmasına rağmen çoğunlukla sessiz okuma türüne başvurulmuştur. Eleştirel okuma türüne daha fazla sayıda başvurulması okumanın daha anlamlı kılınmasına olanak sağlayabilirdi. Dolayısıyla bu metinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıda ve çeşitte değildir.

4.4.6. İğde Ağacı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

İğde Ağacı adlı bu metinde, öğrencilerin çevrelerinde var olan ağaç ve ormanlık alanları koruma ve geliştirmeleri konusunda bilgi edinmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Atatürk'ün doğa sevgisi de öğrencilere kavratılmıştır.

Bu metin Prof. Dr. Ayşe Afet İNAN tarafından yazılmış olup 'Atatürk Hakkında Hatıralar Ve Belgeler' adlı kitaptan düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden sınıfa getirdikleri Atatürk'le ilgili anıları okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamlarını tahmin ederek çalışma kitabındaki 1. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anahtar kelimelerin anlamlarını sözlükten bularak çalışma kitabındaki 2. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler hem etkinliğin yapımında hem de sözlükten kelimelerin anlamlarını öğrenmede sessiz okuma türünden yararlanırlar. Dolayısıyla burada **iki kez sessiz okuma** türünden yararlanılmış olur.

1.ve 2. etkinlikteki tanımları karşılaştırarak öğrencilerden kendilerini 3. etkinlikte değerlendirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma ve eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin resimlerinden, ilk cümlesi ile son paragraftan ve başlıktan yararlanarak içeriğini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metindeki resimlerde ve fotoğrafta gördüklerini anlatmaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur. Okuma sırasında bazı yerlerde duraklayarak öğrencilere sorular yöneltilir ve metni tahmin etmelerini ister. Öğrenciler tahminlerini çalışma kitabındaki 4. etkinliğe yazarlar. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma ve tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen metni okumaya devam eder ve tekrar öğrencilere metinle ilgili soru yöneltilir ve tahminlerini çalışma kitabı 5. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler bu etkinliğin yapımında da **sessiz okuma ve tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen öğrencilere çalışma kitabındaki cümleleri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden bu cümlelerdeki sesteş kelimeleri bulmaları istenir.

Okuma Sürecinde; metin önce öğretmen tarafından belirlenen amaç, yöntem ve tekniğe uygun olarak **sesli okumadan** yararlanarak okunur.

Metin daha sonra öğrenciler tarafından **sessiz okuma** türünden yararlanarak okunur. Öğrencilerden okumaları sırasında önemli gördüklerin yerlerin altlarını çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünü kullanırlar.

Öğrencilere **paylaşarak sesli okuma** yaptırılır.

Metin son kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve okurken anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada da **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını sözlük kullanarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni anlatmaları istenir. Anlatımda zorluk çekildiği görülürse metin bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen soruları cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili soru hazırlamaları ve bu soruları arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okudukları metnin ana fikrini tartışarak bulmaları istenir. Öğrenciler burada **tartışarak okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen metni okumaları ve uygun noktalama işaretlerini parantezle gösterilen yerlere yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden ‘-cı, -lı, -lık, -sız’ eklerini kullanarak yeni kelimeler üretmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilere ‘Atatürk’ün karşılaştığı sorunla siz karşılaşırdınız yanınızdakilere neler söylerdiniz?’ sorusu yöneltilerek çalışma kitabındaki 9. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; cümlelerdeki devam eden eylemi, biten eylemi ve gelecekte yapılacak eylemi bildiren kelimeleri bulmaları amacıyla

öğrencilerden çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, çalışma kitabı 11. etkinlikte verilen cümledeki yazım hatalarını bulmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme ve Değerlendirme Sürecinde; öğretmen, öğretmen kılavuz kitabında verilen Atatürk'ün doğa sevgisi ile ilgili metni okur ve öğrencilerden bu metnin Atatürk'ün hangi kişisel özelliği ile ilgili olduğunu tahmin etmeleri istenir. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 126

Sesli Okuma: 9	Sessiz Okuma: 22	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:6	Sessiz okuma:16	Görsel okuma: 1
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:2	
Tartışarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:3	
Soru sorarak okuma:1	Eleştirel okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Metinde çok sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmıştır. Kullanılan okuma türleri anlamlı okumaya olanak sağlamıştır. Özellikle tartışarak okuma türüne yer verilmesi öğrencilerin, metinde işlenen konuyla ilgili bilgilerini, düşüncelerini başkalarıyla paylaşmalarını ve görüşlerinde de yararlanarak farklı bakış açıları kazanmalarına olanak sağlamıştır.

4.4.7. Atatürk'ün Resmi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Atatürk'ün Resmi adlı şiirde, öğrencilere sınıflarına koyulan Atatürk resminin onlar için neler ifade ettiğini ve Atatürk'ün unutulmaz özelliklerini bilmeleri amaçlanmıştır.

Bu şiir Behçet NECATİGİL tarafından yazılmış olup 'Çocuklarımıza Şiirler' adlı kitabından Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin hayallerinde canlandırdığı olayı 1. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar kelimeleri kullanarak bir dörtlük yazmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 2. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirde yer alan resimleri incelemeleri, resimlerle başlık arasında nasıl bir ilişki olduğunu sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Sınıfa getirilen resim ve fotoğraflar tepegöz kullanılarak öğrencilere gösterilir ve öğrencilerden gördüklerini defterlerinde yazmaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinleme sırasında çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden, şiire göre verilen yargılardan doğru olanların yanına D, yanlış olanların yanına Y yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; metin istekli bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanarak okutulur.

Daha sonra şiir **paylaşarak okuma** türünden yararlanarak öğrencilere okutulur.

Şiir son kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve öğrencilerden okumaları sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleterek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını sözlükten bakarak bulmalarını istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Çalışma kitabı 4. etkinlikteki deyimleri bulmak amacıyla öğrenciler **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden 5. etkinlikte verilen soruları, okudukları şiire bağlı kalarak cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Soruları cevap veremedikleri zaman öğrencilere

şiiire göz atabilecekleri söylenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirin ana duygusunu bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Şiiire farklı iki başlık bulmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 6. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen deyimlerin anlamlarını örnekteki gibi eşleştirmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, Anıtkabir'in ne zaman ve nasıl yapıldığı, Atatürk'ün anıtkabir'e ne zaman gömüldüğünü araştırıp arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Bu etkinlikte öğrencilerden okul bahçelerini betimleyerek yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrenciler öğretmen kılavuz kitabında verilen şiir **iki defa sesli okuma** türünden yararlanarak okunur ve öğrencilerden dinledikleri şiiri çalışma kitabı 9. etkinlikte görselleştirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden sınıfa getirdikleri 10 Kasım konulu şiirleri okuyup görselleştirmeleri istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere ünlü düşmesini sezdirme amacıyla çalışma kitabındaki 10 etkinlik uygulanır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Fiillerde zaman konusunu pekiştirmek amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 11. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 127

Sesli Okuma:7	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:6 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:14 İşaretleterek okuma:1 Göz atarak okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Şiirin kavranması ve özümsemesi için işlenişinde kullanılan sesli okuma, sessiz okuma türleri yeterli sayıdadır. Ayrıca bunların yanı sıra başka okuma türlerine yer verilmemesi anlamlı okumanın tam anlamıyla sağlanmamasına neden olmaktadır. Daha fazla sayıda çeşitli okuma türlerine yer verilerek işleniş zenginleştirilmelidir.

4.4.8. Sen Ölmedin (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Sen Ölmedin adlı bu şiirde, öğrencilere her 10 Kasım'da Atatürk'ü anma törenlerinde neler yapıldığı ve Atatürk'ün kalplerinde nasıl ölümsüzlüğe ulaştığı kavratılmaya çalışılmıştır.

Bu şiir Mustafa YILMAZKAYA tarafından yazılmış olup 'Vatan-Bayrak Atatürk Milli Bayramlar ve Belirli Günler Haftalar' adlı kitabından kısaltılarak Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 1. etkinliği yapmaları istenir. bu etkinlikte öğrencilerden gönül, barış, ölümsüz, kahraman kelimelerinden ne anladıklarını etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında sessiz okuma türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yöntemine uygun olarak şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını sözlükten bakarak bulmalarını istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 2. etkinliğe şiirle ilgili üç soru belirleyip yazmaları ve soruları cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, çocuk hakları konusunda araştırma yapıp araştırmalarını arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 3. etkinliğe Atatürk ile ilgili akrostiş çalışması yapmalar istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinlikte verilen soruyu yanıtlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden Atatürk'ün ölüm yıldönümünü için bir afiş hazırlamaları ve bu amaçla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 128

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:6	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Metin dinleme metni olduğu için kullanılan okuma türleri fazla sayıda ve çeşitte değildir. Bu metnin etkinliklerinin yapımı aşamasında farklı okuma türlerine yer verilmesi metni anlamlı kılmada yarar sağlayabilirdi. Dolayısıyla metinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıda ve çeşitte değildir.

4.4.9. Elma Ağacı Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Elma Ağacı adlı şiirde, öğrencilere yalnız kalmanın sıkıntılarını ve bunu gidermenin yollarını bulmalarını sağlamak amaçlanmıştır.

Bu şiir Şükrü Enis REGÜ tarafından yazılmış olup ‘Türk Edebiyatında Tabiat’ adlı kitabından Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 1. etkinlikte haftalık hava durumunu gösteren tabloyu yorumlamaları, sembollerin altına anlamlarını yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden sınıfa getirdikleri reklâm kupürlerini incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanır.

Öğrencilerden, beğendikleri reklâmlardan yararlanarak elma reklâmı yapmaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yöntem uygun olarak şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Öğretmen metni bir kez de yavaş olarak okur ve öğrencilerden okuması sırasında duygusal sözleri belirleyip çalışma kitabındaki 2. etkinliğe yazmalarını ister. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden, öğrenciler ise etkinliği yapmada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 3. etkinlikte verilen 5N1K sorularını cevaplamaları için öğretmen şiiri **iki defa sesli okuma** türünden yararlanarak okur. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden karışık olan verilen kelime ve kelime gruplarını yaz ve kış mevsimine göre sınıflandırmaları ve 4. etkinliğe yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; metin istekli bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanarak okutulur.

Daha sonra şiir **paylaşarak okuma** türünden yararlanarak öğrencilere okutulur.

Şiir bir kez de **eleştirel okuma** türünden yararlanarak öğrencilere okutulur.

Şiir son kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve öğrencilerden okumaları sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, belirledikleri kelime ve kelime gruplarını sözlük sırasına göre çalışma kitabındaki 5. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden bu kelimelerin anlamlarını sözlükten bakarak bulamaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden 6. etkinlikte verilen soruları, okudukları şiire bağlı kalarak cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Şiire farklı iki başlık bulmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirde ortaya konulan sorunu ve bu sorunun nedenlerini balık kılıçığında göstermelerini ve bu amaçla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma, eleştirel okuma ve görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere eş anlamlı kelimeleri kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 9. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden aşağıdaki konuları araştırıp arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir.

✓ Yurdumuzda hangi ilimiz elması ile ünlüdür? Elmada hangi vitaminler vardır?

✓ Aşı nedir? İnsanlar hangi amaçlarla aşı olurlar?

Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabındaki 10 etkinliğe belirledikleri tür ya da sunu şeklini yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden yazdıkları şiirleri, karşılıklı konuşmaları **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden öğrendikleri hava tahminlerini grafikte sunmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 11. etkinlikte verilen şiirin birinci bölümünün düz yazıya çevrilmiş biçimine dikkat etmeleri, ikinci bölümü örnekteki gibi düz yazıya çevirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 12. etkinlikte verilen cümlelerde işi yapan kişiyi belirleyip altını çizmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden şiirle ilgili verilen soruları yanıtlamaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 129

Sesli Okuma: 8	Sessiz Okuma: 21	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:7 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:15 İşaretleyerek okuma:2 Eleştirel okuma:4	Görsel okuma:5

Bulgular ve Yorum

Şiirde kullanılan okuma türleri çok çeşitli değildir ancak yeterli sayıda.

4.4.10. Dumanlı Baca Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Dumanlı Baca adlı metinde, öğrencileri çevre kirliliği konusunda bilgilendirilerek, yaşam alanlarını korumaları konusunda neler yapabileceklerini öğrenmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin Bekir ÖZCAN ve Halil GÜNGÖR tarafından yazılmış olup ‘Okuyorum Anlıyorum Düşünüyorum’ adlı kitabından düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden çevre konusunun özelliği sözler bulmaları ve bunları **sesli okumadan** yararlanarak okumaları istenir. Ayrıca öğrencilerden, çevre ile ilgili yazı, resim, karikatür bulup sınıf panosuna yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamları kendi aralarında tartışarak çalışma kitabındaki 1. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Daha sonra bunların anlamlarını sözlükten bakarak kontrol ederler. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin resimlerinde neler gördüklerini anlatmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, çalışma kitabı 2. etkinlikteki resme dikkatli bakmaları söylenir ve bu resmin metinde yer alan hangi cümle için çizilmiş olabileceğini etkinlikte ayrılan yere yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yöntemine uygun olarak şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinleme sırasında belli yerlerde durarak çalışma kitabının 3., 4., ve 5. etkinlikte belirtilen yerlere tahminlerini yazmalarını ister. Öğrenciler etkinliğin yapımlarında **üç kez sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metni bir kez daha **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinlemeleri sırasında hayal ürünü olan ifadeleri bulmalarını ister.

Okuma Sürecinde; metin öğrencilere önce **sessiz okuma** türünden yararlanarak okutulur.

Metin istekli bir öğrenciye bir kez de **sesli okuma** türünden yararlanarak okutulur.

Öğrencilerden metnin önemli gördükleri yerlerini not alarak okumaları istenir. Öğrenciler burada **not alarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen, öğretmen kılavuz kitabında verilen paragrafı tahtaya yazar ve öğrencilerden bu paragraftaki konuyla ilgisi olmayan bilgiyi bulmalarını ister. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimelerin, metindeki yerlerini bulup, onlardan anlamlarını, içinde geçtiği cümleye, kendilerinden önce ve sonra gelen kelimeye ve cümleye bakarak tahmin etmeleri ve tahminlerini çalışma kitabı 6. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden bu kelimelerin anlamlarını sözlükten bakarak bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili soruları cevaplamaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinle ilgili üç soru hazırlamaları ve bu soruları arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden gerçek ve hayal ürünü olan ifadeleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrenciler metnin ana fikrini bulmada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden kendilerine ilginç gelen bir bölümü zihinlerinde canlandırıp resmini yapmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde anlam bakımından çelişkili ifadeleri bulmada öğrenciler **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere dilimizdeki bazı kelimelerin birden fazla anlamının olduğunu kavratmak amacıyla, öğretmen tahtaya içinde ‘yaymak’ kelimesinin geçtiği cümleleri yazar. Öğrencilerden, bu kelimenin cümlelerden hangisinde metinde kullanılan anlamıyla kullanıldığını bulmalarını ister. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden, fabrika bacasından çıkan dumanın zararlarını araştırmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, çevreci kuruluşlardan birinin çalışmalarını öğrenmeleri ve okuyarak arkadaşları ile paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** ve sessiz okuma türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden okul bahçesinin daha temiz olabilmesi için okul müdürüne dilekçe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sesiz okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden yazdıklarını **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden, okudukları metnin yarım bırakılmış planını tamamlamaları amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; varlık adlarının yerlerini tutan kelimeleri kavramaları amacıyla öğrencilere çalışma kitabındaki 9. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; okudukları metni değerlendirmeleri amacıyla öğrencilerin çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 130

Sesli Okuma: 7	Sessiz Okuma: 23	Görsel Okuma: 4
Sesli okuma:6 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:16 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:5 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:4

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıda ve çeşittedir. Metnin işleme sürecinde anlamlı okuma sağlanmıştır.

4.4.11. Haydi Süngere Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Haydi, Süngere adlı metinde, öğrencilerin ilgisini denize çekmek, deniz altında yaşayan canlıların yaşamları hakkında bilgi edinmelerini sağlamak amaçlanmıştır.

Bu metin Halikarnas Balıkçısı tarafından yazılmış olup ‘Ege’den Denize Bırakılmış Bir Çiçek’ adlı kitabından düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamları sözlükten bularak yazmaları ve çalışma kitabı 1. etkinlikte bu kelimelerin geçtiği soru cümleleri kurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında ve sözlüğü kullanmada **iki kez sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, çalışma kitabı 2. etkinliğe içinde anahtar kelimelerin yer aldığı bir paragraf yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden, metnin resimlerini gözden geçirmeleri, ilk ve son cümlesini hızla okuyup verilen ipuçlarına göre içerikle ilgili bilgi edinmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin resimlerinde neler gördüklerini anlatmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinleme sırasında çalışma kitabı 3. etkinlikte verilen cümleleri tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metnin ikinci paragrafını **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden içinde yaşlı kelimesinin zıt anlamlısı olan cümleyi bulup 4. etkinlikte verilen boşluğa yazmalarını ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; metin istekli bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanarak okutulur.

Öğrencilere birde **sessiz okuma** yapmaları istenir. Okumaları sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri metne ve görsele bakarak tahmin etmeleri ve kelime ve kelime gruplarını cümlelerde kullanarak çalışma kitabı 5. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen soruları, okudukları metne göre cevaplamaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, çalışma kitabı 7. etkinlikteki hikâye haritasını tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metinden duygusal ve abartılı öğeler içeren cümleleri bulup söylemeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikteki cümlelerde geçen eş sesli kelimeleri bulmaları ve bu kelimelerin farklı anlamlarının kullanıldığı cümlelerle ilgili olan resimleri eşleştirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilere eş sesli kelimeleri kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 10. etkinlikte verilen cümleleri ‘için, çünkü’ kelimelerinden uygun olanları ile tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden ‘Sünger nedir? Ne işe yarar? Yeryüzüne nasıl çıkarılır?’ sorularını **sessiz okuma** türünden yararlanarak araştırmaları ve araştırmaları sonucunda elde ettikleri bilgileri **sesli okuma** türünden yararlanarak arkadaşlarına sunmaları istenir.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden konuşma, yazma ve görsel sunu süreçleri için belirledikleri konuları 11. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden başlarından geçebilecek olan bir olayı yer ve zamana bağlı olarak oluş sırasına göre çalışma kitabındaki 12. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabındaki 13. etkinlikteki cümleyi okudukları metne göre tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 131

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 20	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:17 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri çok çeşitli değildir. Özellikle bu metinde anlamlı okunmanın tam anlamıyla sağlanabilmesi için eleştirel okuma türünden yararlanılabildi. Dolayısıyla metinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıda ve çeşitte değildir.

4.4.12. Kahvaltısız Asla (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kahvaltısız Asla adlı metinde, öğrencilerin sağlıklı yaşamda kahvaltının çok önemli bir unsur olduğu konusunda bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu metin Dilara KOÇAK tarafından yazılmış olup ‘Yaşam Pınarım’ adlı kitabından düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yöntem uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Öğrencilere metni bir kez de dinleme CD’sinden dinleterek anlamını bilmedikleri kelimeleri belirleyip 1. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metne farklı başlık bulmaları ve bu amaçla da çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin dinlediklerini değerlendirmelerini sağlamak amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden yağ, peynir ve sütte hangi vitaminlerin olduğunu araştırıp öğrendiklerini yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden doktor olduklarını düşünerek, hasta olan bir çocuğa mektup yazmaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 5. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 2. etkinlikte yazdıkları başlıkları okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar. Öğretmen en iyi başlığı seçip, çevresine kenar süslemeleri yaptırarak sınıf panosuna astırır. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 132

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 6	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:6	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Metin dinleme metni olduğu için kullanılan okuma türleri yeterli sayıdadır.

4.4.13. Niçin Deprem Oluyor? Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Niçin Deprem Oluyor? Adlı metinde, öğrencilerin deprem konusunda bilgilendirilmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin Ferruh SANER tarafından yazılmış olup ‘Türkçemi İlerletiyorum’ adlı kitabından düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden, deprem kelimesi ile 1. etkinlikte verilen kelimelerden hangisi arasında ilişki olduğu sorulur ve ilişkili olan kelimelerle bir paragraf yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden, metnin resimlerini gözden geçirmeleri, ilk ve son cümlesini hızla okuyup verilen ipuçlarına göre içerikle ilgili bilgi edinmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilerden, metnin resimleri ile içeriğinin uygun olup olmadığını anlatmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden sınıfa getirdikleri deprem ve heyelan ile ilgili resim, fotoğraf ve gazete kupürlerinde gördüklerini anlatmaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak şiiri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinleme sırasında anahtar kelimelerin geçtiği cümlelerin altını renkli kalemle çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; metin istekli bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanarak okutulur.

Öğrencilere birde **sessiz okuma** yapmaları istenir. Okumaları sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri metne ve görsele bakarak tahmin etmeleri ve tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar. Daha sonra öğrencilerden resim defterlerine, kelimelerle ilgili resim yapmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni daha iyi anlayabilmeleri için metinle ilgili ikişer soru hazırlamaları ve arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden getirdikleri güncel olaylara ilişkin haber yazılarını okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Yardımcı fikirlerle, metnin ana fikrini bulabilmeleri için öğrencilerden çalışma kitabındaki 2. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden olayları oluş sırasına göre anlatabilmeleri açısından çalışma kitabındaki 3. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinlikte verilen cümlelerin iş bildiren kelimelerine 5N1K soruları ve cevapları noktalı yerlere yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden doğal afetlere uğrayanlara hangi kurum ve kuruluşların ne tür yardımlarda bulduklarını **sessiz okuma** türünden yararlanarak araştırmaları ve araştırmaları sonucunda elde ettikleri bilgileri **sesli okuma** türünden yararlanarak arkadaşlarına sunmaları istenir.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden okudukları metni yazan kişiye mektup yazmaları ve bu amaçla çalışma kitabındaki 5. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden, çalışma kitabı 6. etkinlikteki varlıkların durumunu, biçimini, rengini, sayısını bildiren kelimeleri incelemeleri ve buna göre noktalı yerlere uygun kelimeleri yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Cümledeki işi bildiren, işi yapan, işi farklı yönlerden tamamlayan kelimeleri ve kelime gruplarını bulmaları amacıyla öğrencilerden, çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden, son paragraftan da yararlanarak metnin ana fikrini bulmaları istenmiştir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin yazdıkları mektuplardan en başarılı olanı **sesli okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 8. etkinliğe içinde ne, neyi, ne zaman, niçin, ne kadar ve kim sorularının cevapları olan cümleler yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 133

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma:17	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:5 Soru sorarak okuma:1	Sessiz okuma:11 İşaretleyerek okuma:2 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri çok çeşitli değil ancak yeterli sayıdadır. Metnin anlamlı okunmasına olanak sağlayabilmiştir.

4.4.14. Dost Irmak Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Dost Irmak adlı metinde, öğrencilerin sel baskınları konusunda bilgilendirilmeleri amaçlanmıştır.

Bu metin Pearl S. BUCK tarafından yazılmış olup ‘Nobelcilerden Çocuk Hikâyeleri’ adlı kitaptan düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamlarını 1. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anahtar kelimelerin uyandırdığı düşünceleri çalışma kitabı 2. etkinlikte görselleştirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden, metnin görsellerini inceleyip, ilk altı paragrafın ilk cümlelerini okumaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere anahtar kelimeler hatırlatılır ve metnin başlığı söylenir. Görsellerden de yararlanarak metni tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Okuma Sürecinde; öğrencilere metnin görselleri ile ilgili sorular yöneltilir. Öğrenciler soruları cevaplamada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen metni **iki kez sesli okuma** türünden yararlanarak okur. Öğrencilerden ikinci okuması sırasında, çalışma kitabı 3. etkinlikte verilen cümleleri tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; metin **üç kez sessiz okuma** türünden yararlanarak öğrencilere okutulur ve okumaları sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere gazetelerdeki makale, haber, reklâm, ilan, yazı dizileri vb. okuyup incelemeleri söylenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metindeki abartılı ve yanlış yönlendirici ifadeleri bulup tartışmaları istenir. Öğrenciler burada **tartışarak okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamlarını metindeki yerlerinden yararlanarak tahmin etmeleri ve tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin, 4. etkinlikte verilen hikâye haritasını tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, metni daha iyi kavrayabilmeleri için çalışma kitabı 5. etkinlikteki soruları cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden 6. etkinlikteki paragrafi okumaları ve metinde anlamasal çelişki içeren cümleyi bulup işaretlemeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde anlatılan olaydan iki cümlelik bir gazete başlığı yapmaları amacıyla çalışma kitabındaki 7. etkinliği yapmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hakkında tahminlerde bulunup çalışma kitabı 8. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden sel ve küresel ısınma konuları hakkında araştırma yapmaları ve araştırmalarını rapor halinde sunmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma**, **eleştirel okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri konuşma, yazma ve görsel sunu konularını çalışma kitabı 9. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden yardımsever komşuya bir tebrik kartı yazmaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 10 etkinlik uygulanır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Tebrik kartları **sesli okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve en başarılı olanı seçilerek çalışma kitabı 11. etkinliğe yazdırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden sel baskınlarını önlemek için sloganlar üretmeleri ve çalışma kitabı 12. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve görsel okuma türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden yazdıkları tebrik kartlarının etraflarına süslemeler yapmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere varlık adlarını kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 13. etkinlik uygulanır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 134

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 26	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:4 Tartışarak okuma:1	Sessiz okuma:18 Göz atarak okuma:1 İşaretleyerek okuma:2 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Metinde çok sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmıştır. Dolayısıyla anlamlı okuma gerçekleştirilebilmiştir.

4.4.15. Kızılay Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Kızılay adlı şiirde, öğrencilerin Türk Kızılay'ının hangi amaçlarla kurulduğu, kimlere yardım ettiği konusunda bilgi edinmeleri amaçlanmıştır.

Bu şiir Hakkı ÇEBİ tarafından yazılmış olup 'Belirli Günler ve Haftalar' adlı kitaptan düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden Türk Kızılay'ı konusunda getirdikleri güzel sözleri okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anahtar kelimeleri kullanarak çalışma kitabı 1. etkinliğe Türk Kızılay'ı başlıklı bir şiir yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirlerini okuyup beğenilenleri sınıf panosuna asmaları istenir. Burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden 'çadır, aş' kelimelerinin eş anlamlarını bulup 2. etkinliğe yazmaları ve bu kelimeleri cümle içinde kullanmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirdeki resimlerin kendilerinde uyandırdığı duyguları anlatmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 3. etkinlikte verilen Türk bayrağı ile Türk Kızılay'ı bayrağını incelemeleri, benzer ve farklı yönlerini anlatmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yöneme uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Öğrencilerden metni dinlerken anahtar kelimelerin geçtiği dizelerin altlarını çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen şiiri bir kez daha **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden şiirin konusunu belirlemelerini ister.

Şiir bir defa da dinleme CD'sinden dinletilir ve öğrencilerden bu şiirin bundan önce okudukları hangi metinle ilişkili olduğunu söylemeleri istenir. Öğrenciler burada **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; şiir istekli bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Sesli okumadan sonra şiir öğrencilere **paylaşarak okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Öğrencilerden şiiri bir defa da alçak sesle okuyup bestelemeleri istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri bulmaları amacıyla **sessiz okuma** yapmaları istenir.

Öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinlikte verilen paragraflardaki, metinle anlamsal olarak çelişen yargıları bulmaları, bunların altını çizerek doğrularını söylemeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni öğrendikleri kelimelerle ilgili cümleler kurmaları ve bunları çalışma kitabındaki 5. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinlikteki soruları okudukları metne göre cevaplamaları ve arkadaşlarına sormak üzere iki soru da kendilerinin hazırlamaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **soru sorarak okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden okudukları şiirin ana duygusunu çalışma kitabındaki 7. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanılır.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını sezdirmek amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 8. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden Türk Kızılay'ı hakkında araştırma yapmaları ve araştırmalarını rapor halinde sunmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden gruplar oluşturarak 2. etkinlikte yazdıkları şiirleri birleştirmeleri ve çalışma kitabı 9. etkinliğe tek bir şiir olarak yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 10. etkinliğe verilen kelimeleri kullanarak cümleler yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 11. etkinlikte verilen ekleri kullanarak yeni kelimeler türetmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 135

Sesli Okuma: 8	Sessiz Okuma: 18	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:6	Sessiz okuma:14	Görsel okuma:2
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:2	
Soru sorarak okuma:1	Eleştirel okuma:1	
	Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1	

Bulgular ve Yorum

Şiirde kullanılan okuma türleri yerinde ve yeterli sayıdadır. Bu metin yaratıcı okumaya yer verilen nadir metinlerden biridir. Yaratıcı okuma öğrencilerin metni daha eğlenceli okuyabilmelerine olanak sağlamıştır.

4.4.16. Yangın (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Yangın adlı bu metinde, öğrencilerin yangınların çıkış nedenlerini ve verdiği zararları konusunda bilgilenmelerini sağlamak, ayrıca insanların böyle felaket günlerinde birbirlerine yardım etmesi gerekliliği onlara kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin İbrahim Zeki BURDURLU tarafından yazılmış olup ‘Anılardan Öyküler’ adlı kitabından kısaltılıp düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Tahmin Etme Sürecinde; öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak anahtar kelimeleri okur ve öğrencilerden bu kelimeleri dinleyerek çalışma kitabı 1. etkinliğe metinle ilgili tahminlerini yazmaları ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen **iki defa sesli okuma** türünden yararlanarak metni okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlükten bakarak bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden dinledikleri metnin konusunu ve ana fikrini bulup 2. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 3. etkinlikte verilen soruları dinledikleri metne göre cevaplamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden orman yangınlarının çıkış nedenlerini ve ülkemize verdiği zararları araştırmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerin konuşma ve yazma kurallarını yeterince öğrenip öğrenmediklerini ölçmek amacıyla çalışma kitabındaki 4. ve 5.

etkinlikler yaptırılır. Öğrenciler etkinliklerin yapımında **iki defa sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden doğal afete uğrayan bir yerleşim yerinde neler yapılabileceği konusunda 6. etkinliğe bilgilendirici bir metin yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden evi yanan bir ailedeki kişileri gördüklerinde onlara neler söyleyeceklerini düşünmelerini ve çalışma kitabındaki 7. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 136

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 9	Görsel Okuma: 0
Sesli okuma:3	Sessiz okuma:9	Görsel okuma:0

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri çok çeşitte ve yeterli sayıda değildir. En azından etkinliklerin yapımı sürecinde görsel okuma türünden yararlanılabildi.

4.4.17. Bayrağım Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bayrağım adlı şiirde, öğrencilere bayrak sevgisini kazandırmak ve bayrağa saygı duymalarını sağlamak, ayrıca bayrağımızın renklerinin neler ifade ettiğini kavratmak amaçlanmıştır.

Bu şiir Mehmet Sırrı DUMLU tarafından yazılmış olup ‘ilkokul Şiirleri’ adlı kitaptan düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden şiirdeki fotoğrafla resmi incelemeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden askerlerin yüz ifadelerini sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden Kurtuluş Savaşı'na ilişkin mektup, temsili resim, istatistikî tabloları incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden bayrak konulu şiirler okumaları istenir. Burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar. Dinleyenlere, arkadaşlarının beden dilini yorumlamaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, sınıfa getirdikleri resimli ve fotoğraflı gazete kupürlerini inceleyip yorumlamaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden resimlerle fotoğrafların metinlerin içeriğiyle ilişkili olup olmadığını sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Öğrencilerden şiiri dinlerken 1. etkinlikteki boşlukları doldurmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; şiir istekli bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Sesli okumadan sonra şiir öğrencilere **paylaşarak okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Öğrencilerden şiirin ana duygusunu ve konusunu belirlemeleri amacıyla **sessiz okuma** yapmaları istenir.

Öğrencilerden şiirde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri bulmaları amacıyla **sessiz okuma** yapmaları istenir.

Öğrencilerden getirdikleri gazete kupürlerini okumaları ve dil, ifade ve bilgi yanlışlarını belirlemeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını buldukları kelimeleri çalışma kitabı 2. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 3. etkinlikteki örneği incelemeleri ve ikinci ve üçüncü dörtlüğü örneğe uygun olarak düz yazıya çevirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere eş anlamlı kelimeleri sezdirmek amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden bayrağımız hakkında araştırma yapmaları ve araştırmalarını arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden konuşma, yazma ve görsel sunu süreçlerinin konularını belirleyip çalışma kitabı 5. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden okudukları şiirle ilgili düşüncelerini 6. etkinliğe bir paragraf halinde yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirin son bölümü için bir dörtlük yazmaları istenir. Bu amaçla çalışma kitabındaki 7. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğretmen tahtaya cümleler yazar ve öğrencilerden bu cümlelerdeki yazım yanlışlarını bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 137

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 15	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:13	
Paylaşarak okuma:1	Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri çok çeşitli değildir ancak metnin işleniş amacına uygundur.

4.4.18. Söğütlü Ali Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Söğütlü Ali adlı bu metinde, Türk halkının milli mücadele yıllarında karşılaştıkları güçlükleri ve bu mücadelede olağanüstü başarılar kazanmış kişileri öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Acar TUNCER tarafından yazılmış olup ‘Söğütlü Ali Sakarya Yollarında’ adlı kitabından düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden getirdikleri, Türk kadınının Kurtuluş Savaşı’nda yaptıklarını anlatan resim ve fotoğraflarda neler gördüklerini anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamlarını sözlükten bulup çalışma kitabındaki 1. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında ve sözlüğü kullanmada sessiz okuma türünden yararlanılır. Dolayısıyla bu süreçte **iki defa sessiz okuma** türü kullanılır.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metnin resimlerini incelemeleri, metnin ilk iki cümlesi ve son paragrafı okumaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden başlık ve anahtar kelimelerden yararlanarak metnin içeriğini tahmin etmeleri istenir. Burada tahmin ederek okuma türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden, Çanakkale’nin Türkiye haritasındaki yerini bulup göstermeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metindeki resimlerde gördüklerini anlatmaları istenir. Burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 2. etkinlikteki karikatürde verilmek istenen mesajı balonun içine yazmaları istenir. Öğrencilerden yazdıklarını sınıfla paylaşmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma, görsel okuma ve sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Öğrencilerden dinleme sırasında metinle ilgili tahminlerde bulunmaları ve tahminlerini 3. ve 4. etkinlikteki yerlere yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **iki defa sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metnin ilk iki cümlesini **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden bu cümlelerde geçen mecaz anlamlı kelimeleri bulmalarını ister.

Okuma Sürecinde; metin öğrencilere öncelikle **sessiz okuma** türünden yararlanarak okutulur.

Öğrencilerden metnin türünü dikkate alarak okumaları istenir. Burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Metin bir kez de **sesli okuma** türünden yararlanarak öğrencilere okutulur. Sesli okuma sırasında dinleyen öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anahtar kelimelerle ilgili çalışma kitabı 5. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin kendilerine ilginç gelen bir bölümünü nedenleriyle anlatmaları ve resmini yapmaları istenir. Öğrenciler bunun için **eleştirel okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen soruları cevaplamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikteki cümleleri, verilen kelimelerden uygun olanları ile tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanılır.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden metinle ilişkili olan bazı konular hakkında araştırma yapmaları ve araştırmalarını grup olarak inceleyip çalışma kitabı 8. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden konuşma, yazma ve görsel sunu süreçlerinin konularını belirleyip çalışma kitabı 5. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden beğendikleri münazara grubunu tanıtmaları ve bu amaçla çalışma kitabındaki 9. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 138

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:13 Göz atarak okuma:1 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:5

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri çok çeşitli değildir ancak yeterli sayıdadır. Anlamli okuma gerçekleştirilebilmiştir.

4.4.19. Nasrettin Hoca'nın Köyünde Metnin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Nasrettin Hoca'nın Köyünde adlı bu metinde, öğrencilere, Nasrettin Hoca'nın Hortu Köyünde doğan gelmiş geçmiş en büyük nüktedan olduğunu öğretmek amaçlanmıştır.

Bu metin Mehmet ÖNDER tarafından yazılmış olup 'Aldı Sözü Anadolu' adlı kitabından düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğretmen Nasrettin Hoca ile ilgili fıkraları **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamlarını sözlükten bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Öğrencilerden anlamını öğrendikleri kelimeleri zihinlerinde canlandırmaları ve bunlardan istediklerinin resmini çalışma kitabındaki 1. etkinliğe

yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin resimlerini incelemeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen sınıfta Nasrettin hoca fıkralarından birini okur ve resimlerini öğrencilere gösterir. Öğrencilerden görsellerin metnin içeriğine uygun olup olmadığını sorgulamalarını ister. Burada **sesli okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanılır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Öğretmen, kılavuz kitapta verilen cümleleri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden bu cümlelerdeki öznel ve nesnel yargıları söylemeleri istenir.

Okuma Sürecinde; öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak örnek okuma yapar.

Öğrencilerden **eleştirel okuma** yapmaları istenir.

İstekli öğrencilerden birine metin **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Metin bir defada anlamını bilmedikleri kelime ve kelime gruplarını bulmaları amacıyla öğrencilere sessiz olarak okutulur. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri, kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri ve çalışma kitabındaki 2. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler burada **iki kez sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metni özetlemeleri istenir. Öğrenciler burada **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, çalışma kitabı 3. etkinlikte sorulan soruları metne uygun olarak cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, kılavuz kitapta verilen yargıları **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilere bu yargılardan hangisinin metnin ana fikri olduğunu söylemeleri istenir.

Öğrencilerden metindeki mizahi öğeleri bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden metindeki soru işaretlerini bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerin ‘da/de’ bağlacını kavramaları amacıyla çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 5. etkinliği, verilen deyimlerden uygun olanları ile tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen cümleleri incelemeleri, daha sonra etkinliğin ikinci bölümünde verilen cümleleri örnekteki gibi yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden metnin yazarı hakkında araştırma yapmaları ve araştırmalarını arkadaşları ile paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okudukları metinden, öznel ve nesnel yargıları bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilere soru eklerini kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 8. etkinliği yapmaları söylenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinliğe içind3e de bağlacının geçtiği bir cümle yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 10. etkinlikteki cümlenin iş bildiren, işi yapan ve işi farklı yönlerden tamlayan kelime ve kelime gruplarını belirleyip yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 139

Sesli Okuma: 8	Sessiz Okuma: 20	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:8	Sessiz okuma:15 Özetleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:3	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Metinde yeterli sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmıştır. Metnin işlenişinde anlamlı okuma sağlanmıştır.

4.4.20. Vatan Nedir? (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Vatan Nedir? Adlı metinde, öğrencilere vatan kavramını anlatmak ve vatan sevgisi aşılacak amaçlanmıştır.

Bu metin Muhittin NALBANTOĞLU tarafından yazılmış olup ‘Vatanımızın Hikayesi’ adlı kitaptan kısaltılarak Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak metni okur ve öğrencilerden dinleme sırasında çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen cümleleri tamamlamalarını ister. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metin bir kez de dinleme CD’sinden dinletilir ve öğrencilerden dinleme sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri ve 2. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimelerin anlamalarını bulup 2. etkinliğe yazmaları istenir. Kelimelerin anlamlarını bulmada sözlükten yararlanırlar. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni öğrendikleri kelimeleri cümle içinde kullanmaları ve çalışma kitabındaki 3. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden dinledikleri metinle ilgili soru hazırlamaları ve çalışma kitabı 4. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Günlük Hayatla İlişkilendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen sözü açıklamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden vatan sevgisini işleyen yazı, resim ve şiir bulmaları ve duvar gazetesi hazırlamaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma**, **görsel okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden uzun süre vatanlarından ayrı kaldıklarını düşünceleri ve düşüncelerini çalışma kitabı 6. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden vatan sevgisi konulu sloganlar bulup çalışma kitabı 7. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğretmen metnin ilk cümlesini **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilere zamir kavramını vermeye çalışır.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 140

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 10	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:9 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Metin dinleme metni olduğu için az sayıda ve çeşitte okuma türünde yer verilmiştir. Ancak metnin işlenişinde kullanılan okuma türleri metnin anlaşılmasına olanak sağlamıştır. Dinleme metninde özellikle eleştirel okumaya yer verilmesi bir nebze olsun okumaya zenginlik katmıştır.

4.4.21. A'dan Başlar Aydınlik Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

A'dan Başlar Aydınlik adlı şiirde, öğretmenlik mesleğinin ve öğretmenlerin değeri ve önemi öğrencilere kavratılmak istenmiştir.

Bu şiir Aslıhan HANCI tarafından yazılmış olup 'Belirli Günler ve Haftalar' adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden önem verdikleri on varlık adını çalışma kitabındaki 1. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimeleri kullanarak çalışma kitabı 2. etkinliğe öğretmen konulu bir dörtlük yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabında verilen görselleri incelemeleri istenerek verilen görselin hangi belirli gün ve haftalar için çizilmiş olduğunu yanına yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Okuma Sürecinde; şiir istekli öğrencilerden birine **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Şiir daha sonra **paylaşarak okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Şiir son kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve onlardan anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; Öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden 4. etkinliğe anlamını yeni öğrendikleri kelimelerden birini ya da bir kaçını resimlemeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikteki boşlukları şiire göre cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen soruları **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerin sorulara cevap vermelerini ister.

Öğrencilerden, şiirin en beğendikleri bölümünü ya da dizeleri belirlemeleri ve nedenlerini 7. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Gerekli görülürse şiir bir kez daha **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere şiirde hangi öğrencilerin isimlerinin geçtiğini söylemeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden Atatürk'ün öğretmenler hakkında söylediği sözleri araştırmaları ve araştırmalarını arkadaşları ile paylaşmaları istenir. Öğrenciler bu süreçte **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikteki boşlukları tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden öğretmenler konusunda buldukları özlü sözleri okumaları ve bu sözlerden birini açıklayarak çalışma kitabı 9. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere zamirleri hatırlatmak amacıyla çalışma kitabındaki 10. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden 'yüreği ağzına gelme, yüreği ferahlamak' deyimlerini cümlelerde kullanmaları ve bu cümleleri çalışma kitabı 11. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 12. etkinlikte verilen anahtar kelimeleri kullanarak, anlamlı ve kurallı bir cümle oluşturmaları ve bunu etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 141

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 19	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:5 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:16 İşaretleterek okuma:1 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Şiirde kullanılan okuma türleri yeterli sayıdadır. Şiir türlerinde özellikle paylaşarak okuma türüne yer verilmesi yerinde bir uygulamadır. Dolayısıyla şiir uygun okuma türlerinden yararlanılarak anlamlı okuma gerçekleştirilmiştir.

4.4.22. Pinokyo Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Pinokyo adlı bu metinde, öğrencilere iyi bir çocuk olmanın gerekliliği ve yalan söylemenin çok kötü bir davranış olduğu kavratılmak istenmiştir.

Bu metin Carlo COLLODİ tarafından yazılmış olup düzenlenerek Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin kendilerinde çağrıştırdıklarından yola çıkarak resim defterlerine bir resim çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğretmen metnin başlığını ve son cümlesini **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden metnin içeriğini tahmin etmelerini ister. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilere, metindeki resimlerin renklendirilmesini nasıl buldukları sorulur. Öğrenciler burada görsel okuma türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 1. etkinlikte verilen resimleri incelemeleri ve bu resimlerden sonra neler olabileceğini düşünerek verilen boşluğa bir resim yapmaları istenir. Daha sonra bu resimlerden yararlanarak kısa bir de hikâye yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Öğretmen metni ikinci kez **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinleme sırasında çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen boşlukları doldurmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; metin okuması düzgün olan bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Metin daha sonra **not alarak okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur. Öğrencilerden defterlerine yazdıkları notlardan da yararlanarak metni özetlemeleri istenir. Burada da **özetleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Metin son kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve onlardan anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelime ve kelime gruplarının anlamalarını cümle içindeki kullanımlarından yararlanarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden tahmin edemedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden 3 etkinliğe anlamını yeni öğrendikleri kelimelerle ilgili düşüncelerini resimlemeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden, okudukları metnin hangi bölümünü ilginç bulduklarını anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Metne uygun farklı başlıklar bulmaları amacıyla öğrencilere, çalışma kitabındaki 4. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen soruları metne göre cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde geçen gerçek ve hayal ürünü ifadelere örnek vermeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden yazarın amacını belirlemeleri için öğretmen sorular yöneltir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanarak sorulara cevap verirler.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere mecaz anlamlı kelimeleri kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 6. etkinlik uygulanır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen çocuk yüzlerini incelemeleri ve resimlerin altına, özellikleriyle ilgili uygun kelimeleri yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Diğer Dersler ve Ara Disiplinlerle İlişkilendirme Sürecinde; sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendirilerek öğrencilerden, yakın çevrelerindeki birkaç kişinin kişisel özelliklerini belirleyerek 8. etkinlikteki tabloya yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden ‘iyilik yap, iyilik bul’ özlü sözüne uygun masallar bulup getirmeleri ve bunları serbest okuma saatlerinde okuyup arkadaşlarına anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikteki boşlukları tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinliğe kendisini, ailesini ya da oturduğu çevreyi tanıtan açıklayıcı ve bilgilendirici bir yazı yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden Pinokyo’ya bir mektup yazmaları ve bu amaçla çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden sınıfa getirdikleri masal kitaplarına bir kapak hazırlamaları istenir. Öğrencilerden kitap kapaklarını 11. etkinliğe yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 142

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 23	Görsel Okuma: 6
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:15 Özetleyerek okuma:1 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:3 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:6

Bulgular ve Yorum

Metinde çok sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmıştır. Kullanılan okuma türleri anlamlı okumaya olanak sağlamıştır.

4.4.23. Çivi Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Çivi adlı bu metinde, günlük hayatta çevremizdeki insanlarla iletişimimizde söylediklerimize dikkat etmek ve kalp kırıcı sözlerden uzak durmak konusunda öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Fatma Nevsun DUMAN tarafından yazılmış olup bir dergiden düzenleme yapılarak Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamlarını tahmin etmeleri, tahminde zorlandıkları yerlerde sözlükten yararlanarak anlamlarını bulmaları istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 1. etkinlikteki kalp kelimesiyle oluşturulmuş deyimlerle anlamlarını eşleştirmeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen karikatürdeki çocuğun söyleyebileceklerini konuşma balonlarına yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden bir olayı anlatan 3. etkinlikteki resimleri sıralamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Öğretmen, öğretmen kılavuz kitabında verilen cümleleri **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinleme sırasında nesnel ve öznel yargıları bulmalarını ister.

Okuma Sürecinde; metin okuması düzgün olan bir öğrenciye **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Metin daha sonra **not alarak okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Metin son kez **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve onlardan anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleterek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden güncel bir olaya ilişkin gazete kupürlerini okumaları ve içeriğe uygun görselleri kullanıp kullanmadıklarını sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; Öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden okudukları metnin birey ve toplum temasındaki hangi metinle konu bakımından ilişkili olduğunu bulmaları istenir. Öğrenciler burada **metinlerle ilişkilendirerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, okudukları metnin hangi bölümünü ilginç bulduklarını anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okudukları metinde baba ile oğul arasında geçen olayı özetleyerek 4. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve özetleyerek okuma türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden yazarın amacını belirlemeleri için öğretmen sorular yöneltir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanarak sorulara cevap verirler.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere ünlü düşmesini kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinlik uygulanır. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, öğretmen kılavuz kitabında verilen cümleleri tahtaya yazar ve bu cümlelerde koyu yazılmış olan kelimelerin anlamlarını öğrencilerden bulmalarını ister. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Bu cümlelerde geçen ‘kırmak’ kelimesinin metindekiyle aynı anlamda kullanılıp kullanılmadığını bulmaları istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okudukları metnin resimlerine dikkatli bakmaları ve burada gördükleri varlık adlarını söylemeleri istenir. Daha sonra bunları cümlede kullanmaları sağlanır. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Kendini İfade Etme Sürecinde; öğrencilerden seçtikleri konuşma, yazma, görsel sunu konularını çalışma kitabındaki 6. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinliğe baba ile oğlun davranışları konusunda betimleyici bir yazı yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden baba ile oğul arasındaki konuşmayı sınıfta dramatize etmeleri ve beden dilini kullanmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde yer alan varlık adlarını çalışma kitabı 8. etkinlikte hareketli hareketsiz özelliklerine göre sınıflamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinlikte boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden okudukları metinle ilgili kitapta verilenlerden farklı anahtar kelimeler bulmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden betimleyici yazılarını okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 143

Sesli Okuma: 5	Sessiz Okuma: 22	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:5	Sessiz okuma:15 İşaretleyerek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:3 Metinlerle ilişkilendirerek okuma:1 Not alarak okuma:1	Görsel okuma:5

Bulgular ve Yorum

Konu bütünlüğü içerisinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıda ve çeşittir. Nadir olarak kullanılan metinlerle ilişkilendirerek okuma ve not alarak okuma türlerinin bu metnin işleniş sürecinde kullanılması okuma sürecini zenginleştirmiştir.

4.4.24. Uçurtma Yarışı (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Başarılı Olmak adlı bu metinde, öğrencilere toplumda başarılı olabilmeleri için sağlık, el becerisi, güzelliklerden zevk alabilme, sanatı sevme ve ileri görüşlü olma gibi özelliklere sahip olmanın gerekliliği kavratılmak istenmiştir.

Bu metin Talip APAYDIN tarafından yazılmış olup ‘Biz Varız’ adlı kitabından düzenleme yapılarak Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamlarını sınıfta tartışarak bulmaları ve çalışma kitabındaki 1. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anahtar kelimelere göre metnin içeriğini çalışma kitabındaki 2. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden başlığı öğrendikten sonra metnin içeriğini tahmin etmeleri ve çalışma kitabı 3. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yöneme uygun olarak metni iki kez **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden dinleme sırasında çalışma kitabı 4. etkinlikteki 5N1K sorularına cevap vermeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metni bir defa da dinleme CD'sinden dinleterek öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemelerini ve çalışma kitabı 5. etkinliğe yazmalarını ister. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; Öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden bir uçurtma posterini hazırlamaları ve çalışma kitabı 6. etkinliğe yapıştırılmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğretmen 'yeri göğü inletmek' kelime grubunun geçtiği cümleyi okuyup öğrencilerden buradaki deyimini bulmalarını ister. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 144

Sesli Okuma: 2	Sessiz Okuma: 7	Görsel Okuma: 1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:7	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Sesli okuma, sessiz okuma ve görsel okuma türleri dinleme metnine uygun olarak kullanılmış ve yeterli sayıdadır.

4.4.25. Düş Kurmak Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Düş Kurmak adlı bu metinde, başarılı olabilenin en önemli yollarından birinin de hayal kurmak olduğu ve düş kurmadan büyük mucitler olunamayacağı öğrencilere kavratılmak istenmiştir.

Bu metin Adnan ÖZER tarafından yazılmış olup ‘Küçük İstasyon’ adlı kitabından düzenleme yapılarak Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamlarını sözlükten yararlanarak bulmaları istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Kelimelerin anlamlarını çalışma kitabı 1. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Amaç Belirleme Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri dinleme, okuma ve görsel okuma amaçlarını çalışma kitabı 2. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden metindeki resimleri inceleyip gördüklerini anlatmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 3. etkinlikteki resimleri sıralamaları ve boşluklara gördüklerini yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak **üç defa sesli okuma** yapar.

Öğretmen, öğretmen kılavuz kitabında buluna kısa paragrafı **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden bu paragrafta geçen dil, ifade ve bilgi yanlışlarını belirlemeleri istenir.

Okuma Sürecinde; metin **sessiz okuma** türünden yararlanarak öğrencilere okutulur.

Metin isteyen öğrencilere **sesli okuma** türünden yararlanarak okutulur. Diğer öğrencilerden, metni takip ederek dinlemeleri ve bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir. Burada **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, getirdikleri gazetelerde yer alan makale, haber, reklâm, ilan, yazı dizileri vb. ile ilgili yazıları incelemeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; Öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimelerin anlamını metinde geçtiği yerlere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinlikteki bulmacayı çözmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metnin son paragrafını **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları ve yazarın söylemek istediğini burada özetlenip özetlenmediğini söylemeleri istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen soruları metne göre cevaplamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinlikte verilen boşluklara uygun noktalama işaretlerini koymaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinliğe gelecekte nasıl bir anne baba olmak istediklerini yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden gelecekte üretilecek bir teknolojik ürünü hayal edip resmini çalışma kitabındaki 8. etkinliğe yapmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** ve **sessiz okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere öznel ve nesnel yargıları hatırlatmak amacıyla çalışma kitabındaki 9. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinliğe yazdıkları yazıları okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 145

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 18	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:6	Sessiz okuma:13 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:2	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri çok çeşitli olmamasına rağmen okuma sürecinin amacını ulaşmasını sağlayabilmiştir. Dolayısıyla kullanılan okuma türleri yerinde ve yeterli sayıda kullanılmıştır.

4.4.26. Bir Yer Düşünüyorum Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bir Yer Düşünüyorum adlı şiirde, çocukların güzel bir yer düşleyerek burada yaşayacakları mutluluklar hissettirilmeye çalışılmıştır.

Bu şiir ziya Osman SABA tarafından yazılmış olup ‘Çocuklar İçin Şiirler’ adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimeleri kullanarak çalışma kitabı 1. etkinliğe bir hikâye yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Amaç Belirleme Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri dinleme, okuma ve görsel okuma amaçlarını çalışma kitabı 2. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden metindeki resimleri inceleyip gördüklerini anlatmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilere buldukları yerden hayal ettiklere yere nasıl gidileceği sorularak çalışma kitabındaki 3. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak **iki defa sesli okuma** yapar.

Okuma Sürecinde; şiir önce **sesli okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur. Daha sonra **paylaşarak okuma** türünden yararlanılarak şiir öğrencilere okutulur.

Şiir bir kez da **sessiz okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur ve onlardan okuma sırasında anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenir.

Öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinlikteki yargılardan, şiire göre doğru ve yanlış olanları belirlemeleri istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; Öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimelerin anlamını metinde geçtiği yerlere bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden tahminlerini sözlüğe bakarak kontrol etmeleri istenir. Burada da **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden şiirde geçen duygusal ve abartılı öğeleri içeren anlatımları bulup bunları nedenleri ile anlatmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen cümlelerdeki ‘düşünmek’ kelimesinin anlamlarını bulup yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen ‘mesut’ kelimesinin geçtiği mısraları **sesli okuma** türünden yararlanarak okur ve öğrencilerden bu kelimenin yerine mısranın anlamını değiştirmeksizin hangi kelimelerin getirilebileceğini bulmalarını ister.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinliğe gelecekte nasıl bir evde oturmak istediklerini yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden okullar arası yapılacak uçurtma yarışı için bir slogan üretip 7. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinliğe bir davetiye yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden sokak ve cadde kelimelerini kısaltarak cümlelerde kullanmaları ve bu cümleleri çalışma kitabı 9. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğretmen **sesli okuma** türünden yararlanarak metinle ilgili verilen soruları okur ve öğrencilerden cevaplamalarını ister.

Öğrencilerden şiirin temasını bulmaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanarak şiirin temasını bulurlar.

Öğrencilerden çalışma kitabındaki 10. etkinliği yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 146

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 16	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:5	Sessiz okuma:12	
Paylaşarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:2
	Eleştirel okuma:3	

Bulgular ve Yorum

Şiirde kullanılan okuma türleri çok çeşitli olmamasına rağmen okuma sürecinin amacını ulaşmasını sağlayabilmiştir. Dolayısıyla kullanılan okuma türleri yerinde ve yeterli sayıda kullanılmıştır. Özellikle eleştirel okumaya yer verilmesi bu şiirde anlamlı okumaya daha fazla yardımcı olmuştur.

4.4.27. Yağmur Gözlü Çocuk Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Yağmur Gözlü Çocuk adlı bu metinde, öğrencilerin sevgi dolu, hassas bir yüreğe sahip olmanın önemi kavratılmaya çalışılmıştır.

Bu metin Üzeyir GÜNDÜZ tarafından yazılmış olup ‘Yağmur Göz­lü Çocuk’ adlı kitabından düzenleme yapılarak Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden özetledikleri masallardan bir kaçı­nı okumaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerin anlamlarını tahmin ederek çalışma kitabı 1. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anahtar kelimeleri de kullanarak çalışma kitabı 2. etkinliğe bir öykü yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden resimleri incelemeleri, paragraflara göz atmaları ve son paragrafı okumaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen metnin başlığını, ilk ve son iki cümlesini **sesli okuma** türünden yararlanarak okur, anahtar kelimeleri hatırlatır ve öğrencilerden metni tahmin etmelerini ister. Burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanılır.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden sınıfa getirilen kartpostallarda gördüklerini anlatmaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metnin görsellerindeki renkleri incelemeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde gördükleri yerleri hayal etmeleri istenir. Burada da **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak **sesli okuma** yapar. Okuma sırasında belirli yerlerde durarak öğrencilere sorular yöneltir ve onlardan çalışma kitabındaki 3. 4. ve 5. etkinliği yapmalarını ister. Öğrenciler etkinliklerin yapımında **üç kez sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen bir kez daha **sesli okuma** türünden yararlanarak metni okur ve öğrencilerden metinde geçen doğadaki varlık adlarını belirlemeleri istenir.

Okuma Sürecinde; metin önce **sesli okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Öğrencilerden 5 NİK sorularına yanıt vermeleri istenir ve bu amaçla metin **sessiz okuma** türünden yararlanılarak okutulur.

Metin isteyen öğrencilere **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Dinleyenlerden anlamını bilmedikleri kelimeleri, kelime gruplarını belirlemeleri istenir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; Öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimeleri sözlüğe bakarak bulmaları istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimeleri cümlelerde kullanarak çalışma kitabı 6. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen hikâye haritasını tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden hangi paragraflarda gerçek dışı olayların anlatıldığını söylemeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen, öğretmen kılavuz kitabında verilen resmi tepegöz yardımıyla öğrencilere gösterir ve bu resmin metnin hangi bölümüyle ilgili olduğunu bulmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen kelimelerden kuşlarla ilgili olanların altlarını çizmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **işaretleterek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden seralardaki çiçeklerin nasıl yetiştirildiğini kaynak kitapları okuyarak araştırmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden sınıfa getirdikleri masal kitaplarını incelemeleri ve çalışma kitabı 9. etkinliğe okudukları kitap için farklı bir kapak hazırlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 10. etkinlikteki cümleleri verilen kelimelerle tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilere masalı tamamlayabilme çalışma kâğıtları dağıtılır ve öğrencilerden eksik bırakılan masalı tamamlamaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 147

Sesli Okuma: 6	Sessiz Okuma: 19	Görsel Okuma: 5
Sesli okuma:6	Sessiz okuma:15 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Göz atarak okuma:1	Görsel okuma:5

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri yerinde kullanılmış olup anlamlı okumanın büyük ölçüde gerçekleşmesini sağlamıştır. Ancak bu metinde eleştirel okuma türünden yararlanılmaması metnin eksik yanıdır.

4.4.28. Bilim Kurgu (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Bilim Kurgu adlı bu metinde, uzay hakkında öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Talip APAYDIN tarafından yazılmış olup ‘Biz Varız’ adlı kitaptan kısaltılarak Türkçe 4 öğretmen Kılavuz Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Tahmin Etme Sürecinde; öğretmen metnin başlığını, ilk paragrafını, konuşma cümlelerinden üç beş tanesini okur ve öğrencilerden metni tahmin etmelerini ister. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanır.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak metni **iki kez sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; Öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimeleri ve anlamlarını çalışma kitabı 1. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen metinle ilgili sorulara cevap vermeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden Jules Verne hakkında araştırma yapmaları istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar. Ayrıca öğrencilerden Jules Verne'in romanlarından birini **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları istenir.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinliğe okul bahçelerini betimleyerek yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden yaptığı çalışmalardan dolayı murat'a bir mektup yazmaları istenir. bu amaçla çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden metinle ilgili yaptıkları tahminleri okumaları istenir. Burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 148

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 7	Görsel Okuma: 0
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:7	Görsel okuma:0

Bulgular ve Yorum

Metin dinleme metni olduğu için az sayıda ve çeşitte okuma türünden yararlanılmıştır. Metnin etkinliklerinin yapımı sırasında görsel okuma türüne yer verilmemiş olması okuma türleri açısından metnin eksik yanıdır.

4.4.29. Deneyci Bora Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Deneyci Bora adlı bu metinde, öğrencilere bilimsel çalışmanın önemini ve bilimle ilgilenen insanların toplumda saygı gören hayranlık uyandıran insanlar olduğunu kavratmak amaçlanmıştır.

Bu metin Handan DERYA tarafından yazılmış olup ‘Benekli Yaşadı Mı’ adlı kitabından kısaltılıp düzenleme yapılarak Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 1. etkinlikteki cümleleri anahtar kelimelerle tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden metnin görsellerini incelemeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak **sesli okuma** yapar. Okuma sırasında çalışma kitabındaki 2. etkinlikteki cümleleri tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğretmen bir kez daha **sesli okuma** türünden yararlanarak metni okur ve öğrencilerden metni defterlerine özetlemelerini ister.

Okuma Sürecinde; metin önce **sesli okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Öğrencilerden metni **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları ve okuma sırasında ‘sık sık, bunlardan biri, yer yer, çünkü, örneğin, özetle’ kelimelerini ve kelime gruplarını belirginleştirmeleri istenir. Burada da **işaretleyerek okuma** türünden yararlanırlar.

Metin isteyen öğrencilere **sesli okuma** türünden yararlanılarak okutulur. Dinleyenlerden anlamını bilmedikleri kelimeleri, kelime gruplarını belirlemeleri istenir.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri kelimelerin anlamlarını metne ve metnin görsellerine bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimeleri sözlüğe bakarak bulmaları istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden gözlerini kapatıp metinde anlatılanları hayal etmeleri ve kendilerine en ilginç gelen bölümü belirleyip defterlerine o bölümün resmini veya karikatürünü çizmeleri istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden 3. etkinlikte verilen soruları metne göre cevaplamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden metinde anlam bakımından çelişen ifadeleri bulmaları istenir. Burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 4. etkinlikteki kelimelerin altına eş anlamlılarını yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinlikte verilen kelimeleri ek alıp almadıklarına göre sınıflamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden Handan Derya'nın eserlerini araştırmaları, bunları serbest okuma saatlerinde okumaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden metinde anlatılanlardan yararlanarak Bora'yı betimlemeleri ve çalışma kitabı 6. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen hikâyeyi tamamlamaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen cümleyi tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinlikte verilen bozuk cümleleri düzelterip noktalı yerlere yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Ölçme Değerlendirme Sürecinde; öğrencilerden metindeki eş anlamlı kelimeleri bulup söylemeleri istenir. Öğrenciler burada sessiz okuma türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 10. etkinlikte verilen cümleyi okudukları metne göre tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 149

Sesli Okuma: 4	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:4	Sessiz okuma:13 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:2 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:2

Bulgular ve Yorum

Metnin işleniş sürecinde anlamlı okuma büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir. Metinde soru sorarak okuma türünden yararlanılmaması ve görsel okuma türüne çok fazla yerilmemesi metnin işleniş sürecindeki eksikliklerdir.

4.4.30. 19 Mayıs Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

19 Mayıs adlı şiirde, Atatürk'ün 19 Mayıs günü bugünün temellerini attığı ve bu günün gençlerin bayramı olduğu öğrencilere kavratmak amaçlanmıştır.

Bu şiir ziya İsmail Hakkı TALAS tarafından yazılmış olup 'Bayram Şiirleri' adlı kitaptan Türkçe 4 Ders Kitabı'na alınmıştır.

Metin Türü: Şiir

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden Samsun ilinin kendilerinde neler çağrıştırdığını çalışma kitabı 1. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden verilen anahtar kelimelerinde yer aldığı bir dördlüğü çalışma kitabı 2. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden 19 Mayıs ve Atatürk ile ilgili gazete ve dergilerden bulup getirdikleri resimleri ve fotoğrafları yorumlamaları istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden getirdikleri gazetelerin başlıklarına göz atmalarını; ilgilerini çeken haber, bilgi, belgesel, spor yazılarından birini okumaları ve okuduklarıyla ilgili

yorum yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** ve **eleştirel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönetime uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Öğrencilerden dinledikleri metinle ilgili soru hazırlamaları ve bu soruları 3. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Okuma Sürecinde; şiir önce **sesli okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Öğrencilerden metni **sessiz okuma** türünden yararlanarak okumaları ve okuma sırasında şiirle ilgili üç dört tane soru hazırlamaları istenir. Şiir **paylaşarak okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Öğrencilerden şiiri bir kez de alçak sesle okumaları ve besteleme çalışmaları yapmaları istenir. Öğrenciler burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiiri bir defa da anlamını bilemedikleri kelimeleri ve kelime gruplarını belirlemeleri amacıyla okumaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** ve **işaretleyerek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri kelimelerin anlamlarını içinde geçtiği dizeye ve görsellerine bakarak tahmin etmeleri istenir. Öğrenciler burada **tahmin ederek okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimeleri sözlüğe bakarak bulmaları istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni buldukları kelimeleri cümlelerde kullanmaları ve çalışma kitabı 4. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden hazırladıkları soruları arkadaşlarına sormaları istenir. Öğrenciler burada **soru sorarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, şairin ilk dördlükte Atatürk'ü neden güneşin doğuşuna benzetildiğini tartışarak bulmaları istenir. Öğrenciler burada **tartışarak okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, şairin en çok hangi dörtlükteki anlamını beğendiklerini sorup nedenleriyle anlatmaları istenir. Burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar. İsteyen öğrencilerden bu bölümle ilgili resim ya da karikatür yapmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilere gerçek anlamı ve mecaz anlamı kavratmak amacıyla çalışma kitabındaki 5. etkinlik yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden Atatürk'ün askeri ve siyasi kişiliğini araştırmaları istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrenciler gruplar oluşturarak 2. etkinlikte yazdıkları dörtlükleri birleştirip çalışma kitabı 6. etkinliğe yazarlar. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden şiirlerini okumaları istenir. Burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, Atatürk'ün 'Yurtta sulh, cihanda sulh' prensibinden anladıklarını çalışma kitabı 7. etkinliğe yazmaları ve yazdıklarını okumaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **sesli okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinliğe dilekçe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinlikteki ufuk kelimesinin, şiirdeki anlamını bulmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 150

Sesli Okuma: 9	Sessiz Okuma: 17	Görsel Okuma: 2
Sesli okuma:6	Sessiz okuma:13	
Paylaşarak okuma:1	İşaretleterek okuma:1	
Tartışarak okuma:1	Tahmin ederek okuma:1	Görsel okuma:2
Soru sorarak okuma:1	Eleştirel okuma:2	

Bulgular ve Yorum

Şiirde çok sayıda ve çeşitte okuma türü kullanılmıştır. Ayrıca paylaşarak okuma, tartışarak okuma ve soru sorarak okuma türlerine yer verilerek sınıftaki tüm öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmıştır. Dolayısıyla kullanılan okuma türleri de yerinde ve yeterli sayıdadır.

4.4.31. Anı Çiçekleri Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Anı Çiçekleri adlı bu metinde, çiçeklerin hayatımızdaki önemleri öğrencilere kavratılmaya çalışılmıştır.

Bu metin Sadrettin CELAL tarafından yazılmış olup ‘Seçme Oyunlar’ adlı kitaptan düzenleme yapılarak Türkçe 4 Ders Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Öyküleyici Metin

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Ön Bilgileri Harekete Geçirme Sürecinde; öğrencilerden, Dumlupınar ve Çanakkale savaşları hakkında getirdikleri resim ve fotoğrafları incelemeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Anahtar Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden 1. etkinliğe içinde anahtar kelimelerin geçtiği bir paragraf yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metni Tanıma ve Tahmin Etme Sürecinde; öğrencilerden metin başlığına, görsellerine ve yazarına bakıp kitaplarını kapatmaları istenir. Öğrenciler burada **göz atarak okuma** türünden yararlanırlar. Dikkatlerini ölçmek amacıyla da çalışma kitabındaki 2. etkinlik öğrencilere yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden, Kasımpatı’nın ilk ve son konuşmasını okuyup kitaplarını kapatmaları, metinde anlatılanları tahmin edip 3. etkinliğe yazmaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **tahmin ederek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Amaç Belirleme Sürecinde; öğrencilerden belirledikleri dinleme, okuma ve görsel okuma amaçlarını 4. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel okuma Sürecinde; öğrencilerden metindeki resimleri incelemeleri ve resimdeki öğrencilerin hangi çiçekleri canlandırdığını söylemeleri istenir. Burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yöneme uygun olarak **sesli okuma** yapar.

Okuma Sürecinde; metin **paylaşarak okuma** türünden yararlanılarak öğrencilere okutulur.

Öğrencilerden metni bir defa da anlamını bilemedikleri kelimeleri ve kelime gruplarını belirleyip 5. etkinliğe yazmaları amacıyla okumaları istenir. Öğrenciler etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **işaretleterek okuma** türlerinden yararlanırlar.

Öğretmen Karagöz oyununu **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; öğrencilerden anlamını bulamadıkları kelimeleri sözlüğe bakarak bulmaları istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını yeni buldukları kelime ve kelime gruplarıyla ilgili 6. etkinliğe resim yapmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** ve **görsel okuma** türlerinden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden metin ve başlık ilişkisini sorgulamaları istenir. Öğrenciler burada **eleştirel okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 7. etkinlikte verilen soruları metne uygun olarak tamamlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Geliştirme Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 8. etkinlikte verilen ekleri kullanarak yeni kelimeler türetmeleri istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Araştırma Sürecinde; öğrencilerden devlet tiyatroları hakkında araştırma yapmaları istenir. Burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 9. etkinlikte verilen yere kısa bir oyun yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğrencilere zamirleri hatırlatmak amacıyla çalışma kitabındaki 10. etkinliği yaptırılır. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 151

Sesli Okuma: 3	Sessiz Okuma: 16	Görsel Okuma: 3
Sesli okuma:2 Paylaşarak okuma:1	Sessiz okuma:12 Göz atarak okuma:1 İşaretleterek okuma:1 Tahmin ederek okuma:1 Eleştirel okuma:1	Görsel okuma:3

Bulgular ve Yorum

Metinde kullanılan okuma türleri yeterli sayıda ve çeşitlidir. Metnin işleme sürecinde anlamlı okuma sağlanmıştır.

4.4.32. Türk Tiyatrosu (Dinleme Metni) Metninin Okuma Türleri Açısından İncelenmesi

Türk Tiyatrosu adlı bu metinde, tiyatronun tanımını öğrencilere kavratmak, Türk tiyatrosunun geçmişi hakkında öğrencilere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Bu metin Şenol Kalaycı tarafından yazılmış olup ‘İlköğretim Okullarında Atatürkçülük’ adlı kitaptan düzenleme yapılarak Türkçe 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı’na alınmıştır.

Metin Türü: Bilgilendirici Metin (Dinleme Metni)

İşlenişte Kullanılan Okuma Türleri

Dinleme Sürecinde; öğretmen belirlenen amaç, tür ve yönteme uygun olarak metni **sesli okuma** türünden yararlanarak okur.

Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma Sürecinde; Öğrencilerden dinleme sırasında belirledikleri anlamını bilmedikleri kelimeleri alfabetik sıraya koyarak çalışma kitabı 1. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden anlamını tahmin edemedikleri kelimeleri sözlüğe bakarak öğrenmeleri istenir. Öğrenciler burada **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden yeni öğrendikleri kelimelerle resim yapmaları istenir. Öğrenciler burada **görsel okuma** türünden yararlanırlar.

Metni İnceleme Sürecinde; öğrencilerden dinledikleri metne bağlı kalarak çalışma kitabı 2. etkinlikte verilen soruları yanıtlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden dinledikleri metnin konusunu çalışma kitabı 3. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Yazma Sürecinde; öğrencilerden tiyatrunun, insanlara ne gibi yararları olduğunu çalışma kitabı 4. etkinliğe yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Öğrencilerden çalışma kitabı 5. etkinliğe, Atatürk ile Bedia muvahhit arasında geçebilecek kısa bir oyun yazmaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Görsel Sunu Sürecinde; öğrencilerden çalışma kitabı 6. etkinliğe bilgisayardan yararlanarak Karagöz ve Hacivat ile ilgili bir poster hazırlamaları istenir. Etkinliğin yapımında **sessiz okuma** türünden yararlanırlar.

Söz Varlığını Kullanma Sürecinde; öğretmen metnin ilk cümlesini öğrencilere okur ve bunun bir tanım cümlesi olduğunu söyler. Öğretmen burada **sesli okuma** türünden yararlanırlar.

Metinde Kullanılan Okuma Türlerinin Sıklığı:

Tablo 152

Sesli Okuma:2	Sessiz Okuma:7	Görsel Okuma:1
Sesli okuma:2	Sessiz okuma:7	Görsel okuma:1

Bulgular ve Yorum

Metin dinleme metni olduğu için kullanılan okuma türleri yerinde ve yeterli sayıdadır.

Tablo 153

ERDEM YAYINCILIK		
Sesli Okuma: 129	Sessiz Okuma: 318	Görsel Okuma: 78
Sesli Okuma:103 Soru Sorarak Okuma:1 Paylaşarak Okuma (Söz Korosu):22 Okuma Tiyatrosu:1 Tartışarak Okuma:2	Sessiz Okuma:155 Göz Atarak Okuma:24 Özetleyerek Okuma:9 Not Alarak Okuma:10 İşaretleyerek Okuma:16 Tahmin Ederek Okuma:48 Ezberleyerek Okuma:0 Eleştirel Okuma:47 Metinlerle İlişkilendirerek Okuma:9	Görsel Okuma:78

Erdem Yayıncılığın hazırlamış olduğu ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarında yapılan inceleme sonucunda, işlenen metinlerde en fazla sessiz okuma türüne başvurulduğu görülmektedir. Sesli okuma ve görsel okumaya ise sessiz okumaya nazaran daha az başvurulmuştur.

Metinlerin işleme sürecinde sesli okuma türünden en az faydalanan yayıncılık Erdem Yayıncılıktır.

Sesli okumanın içerisinde yer alan, soru sorarak okuma, okuma tiyatrosu ve tartışarak okuma türlerine yok denecek kadar az sayıda yer verilmesi, öğrencilerin metnin yapısını, içeriğini, dilini ve varlık kadrosunu anlamalarını engellemiştir.

Paylaşarak okuma öğrencilerin birlikte çalışabilme becerilerinin geliştirilmesinde ideal bir okuma türüdür ve Erdem Yayıncılık paylaşarak okuma türüne en fazla yer veren kitaptır.

Metinlerin işleme sürecinde en az sessiz okuma türünden yararlanan yayıncılık da yine Erdem Yayıncılıktır.

Metinlerle ilişkilendirerek okuma türüne en fazla bu yayıncılıkta rastlanmıştır.

Sessiz okuma türünün içerisinde yer alan ezberleyerek okuma türüne diğer yayıncılıklarda da olduğu gibi erdem yayıncılıkta da hiç yer verilmemiştir.

Sessiz okumanın içerisinde yer alan diğer okuma türleri de metnin işleniş sürecinde yeterli sayıda kullanılmamıştır. Özellikle eleştirel okuma türüne de en az bu yayıncılıkta yer verilmiştir.

Görsel okuma türüne en az yer verilen yayıncılıkta erdem yayıncılık olmuştur.

Yapılan çalışmada Erdem Yayıncılığın metinleri işleme sürecinde yeterli sayıda ve çeşitte okuma türüne yer vermediği görülmüştür.

Tablo 154

HARF YAYINCILIK		
Sesli Okuma: 246	Sessiz Okuma: 567	Görsel Okuma: 199
Sesli okuma:155 Soru Sorarak Okuma:46 Paylaşarak Okuma (Söz Korosu):6 Okuma Tiyatrosu:2 Tartışarak Okuma:37	Sessiz Okuma:273 Göz Atarak Okuma:16 Özetleyerek Okuma:21 Not Alarak Okuma:7 İşaretleyerek Okuma:49 Tahmin Ederek Okuma:42 Ezberleyerek Okuma:0 Eleştirel Okuma:157 Metinlerle İlişkilendirerek Okuma:2	Görsel Okuma:199

Harf yayıncılık sesli okuma, sessiz okuma ve görsel okuma türlerinin en fazla kullanıldığı yayıncılık olmakla beraber, kullandığı okuma türlerinin çeşitliliği açısından eksikliği bulunan bir yayıncılıktır.

Eleştirel okuma türünden en fazla yararlanan yayıncılık Harf Yayıncılıktır.

Not alarak okuma ve metinlerle ilişkilendirerek okuma türleri harf yayıncılıkta en az kullanılan okuma türleridir.

Ezberleyerek okuma türüne Harf Yayıncılıkta da hiç yer verilmemiştir.

Yapılan çalışmada Harf Yayıncılığın metinleri işleme sürecinde kısmen yeterli sayıda ve çeşitte okuma türüne yer verdiği görülmüştür.

Tablo 155

KOZA YAYINCILIK		
Sesli Okuma: 141	Sessiz Okuma: 568	Görsel Okuma: 89
Sesli okuma:103 Soru Sorarak Okuma:16 Paylaşarak Okuma (Söz Korosu):19 Okuma Tiyatrosu:0 Tartışarak Okuma:3	Sessiz Okuma:408 Göz Atarak Okuma:10 Özetleyerek Okuma:4 Not Alarak Okuma:5 İşaretleyerek Okuma:35 Tahmin Ederek Okuma:41 Ezberleyerek Okuma:0 Eleştirel Okuma:63 Metinlerle İlişkilendirerek Okuma:2	Görsel Okuma:89

Koza Yayıncılığın hazırladığı 4. sınıf ders kitabında kullanılan okuma türlerinden en fazla sessiz okuma türüne başvurulduğu görülmektedir. Sessiz okuma türünün yoğun olarak kullanılması sessiz okumanın içinde yer alan diğer okuma türlerinin kullanım alanını kısıtlamıştır.

Kitap genelinde göz atarak okuma, not alarak okuma ve metinlerle ilişkilendirerek okuma türlerine çok az sayıda yer verilmiştir.

Okuma tiyatrosu ve ezberleyerek okuma türlerine de hiç yer verilmemesi kitabın bir diğer eksik yanıdır.

Yapılan çalışmada Koza Yayıncılığın metinleri işleme sürecinde yeterli sayıda ve çeşitte okuma türüne yer vermediği görülmüştür.

Tablo 156

TOP YAYINCILIK		
Sesli Okuma: 159	Sessiz Okuma: 513	Görsel Okuma: 90
Sesli okuma:138 Soru Sorarak Okuma:6 Paylaşarak Okuma (Söz Korosu):11 Okuma Tiyatrosu:1 Tartışarak Okuma:3	Sessiz Okuma:398 Göz Atarak Okuma:5 Özetleyerek Okuma:2 Not Alarak Okuma:4 İşaretleyerek Okuma:21 Tahmin Ederek Okuma:30 Ezberleyerek Okuma:0 Eleştirel Okuma:50 Metinlerle İlişkilendirerek Okuma:3	Görsel Okuma:90

Top yayıncılığın hazırladığı 4. sınıf ders kitabındaki. Metinlerin okuma türleri açısından incelenmesi sonucunda daha çok sessiz okumaya yer verildiği görülmektedir. Harf yayıncılıktan sonra sesli okuma ve görsel okuma türlerinin en fazla kullanıldığı yayıncılıktır.

Özetleyerek okuma ve okuma tiyatrosu Top Yayıncılıkta en az faydalanılan okuma türleridir.

Ezberleyerek okuma türüne Top Yayıncılıkta hiç yer verilmemiştir.

Yapılan çalışmada Top Yayıncılığın metinleri işleme sürecinde yeterli sayıda ve çeşitte okuma türüne yer vermediği görülmüştür.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Betimsel nitelik taşıyan bu çalışmada, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe derslerinde kullanılan metinlerin, işleniş sürecinde hangi okuma türlerinden yararlandığı, bu süreçte yararlanılması düşünülen ama yer verilmeyen okuma türlerinin neler olduğu incelenmiştir.

Bu araştırmada metinlerin işleniş aşamalarının hepsi ele alınmamıştır. Metin işleme sürecinde okuma türlerinden yararlanılabilen aşamalar incelenmiştir ve ders kitaplarında kullanılan metinlerin işleniş sürecinde okuma türlerinin tam anlamıyla kavranmadığının ve kullanımında çok büyük eksikliklerin olduğu saptanmıştır. Tezin kapsamı çerçevesinde metinlerin incelenip, değerlendirilmesi sonucunda metinlerin farklı okuma türlerini yansıtacak şekilde işlenilmesi öngörülmektedir.

Çalışma sonucunda aşağıda belirtilen öneriler sunulmuştur.

Öneriler

- 1) Metinde verilen ana fikri bulabilmek için göz atarak okuma türüne daha fazla yer verilmelidir.
- 2) Gelişi güzel okumanın engellenmesi, okunanlar üzerinde düşünülmesi ve yorumlanabilmesi için eleştirel okuma türüne daha sık başvurulmalıdır.
- 3) Öğrencileri okuma sürecinde etkin kılmak, önemli bilgi, düşünce ve olayları hatırlamalarını sağlamak için not alarak okuma türünden daha fazla yararlanmaları sağlanmalıdır.
- 4) Metnin ana hatlarıyla kavranmasını sağlamak amacıyla öğrencilerin önemli gördükleri noktaları işaretleyip konuyu anlamlandırabilmelerini için işaretleyerek okuma türüne daha fazla yer verilmelidir.
- 5) Metinde geçen olaylarla ilgili öğrencilerde merak uyandırabilmek ve konuyu ilgi çekici hale getirebilmek için tahmin ederek okuma türüne daha sık başvurulmalıdır.
- 6) Öğrencilerin Türkçeyi doğru ve tekili kullanmalarını sağlamak ve hafızalarını güçlendirmek adına ezberleyerek okuma türüne başvurularını sağlanmalıdır.
- 7) Öğrencilerin metin üzerinde düşünmeleri ve yorumlama yapmalarını sağlamak amacıyla metni okuma öncesinde ve okuma sürecinde soru sorarak okuma türüne daha fazla yer verilmelidir.

8) Öğrencilerin güzel ve doğru okuma becerilerini geliştirmek, arkadaşlarıyla uyum içinde çalışabilmelerini sağlamak amacıyla söz korusu (paylaşarak okuma) türünden daha fazla yararlanılmalıdır.

9) Metinde verilen duyguyu içselleştirmelerini sağlamak ve metnin şahıslarının ve varlıklarının özelliklerini kavramaları için okuma tiyatrosu türünden çok fazla sayıda yararlanılmalıdır.

10) Öğrencilerin, metinde işlenen konuyla ilgili düşüncelerini, duygularını ve bilgilerini başkalarıyla paylaşmalarını ve onların da görüşlerinden yararlanarak farklı bakış açıları kazanmalarını sağlamak amacıyla tartışarak okuma türüne sık sık başvurulmalıdır.

11) Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirip metinler arasındaki ilişkileri belirleyip, metnin farklı ve aynı yönlerini bulabilmeleri için metinlerle ilişkilendirerek okuma türünden çok fazla yararlanılmalıdır.

12) Okumayı daha eğlenceli hale getirmek, öğrencilere okumayı sevdirmek ve onları okumada aktif kılabilmek adına yaratıcı okuma türüne her zaman başvurulmalıdır.

13) Konunun ana hatlarıyla kavranıp, unutulmasını engellemek amacıyla daha fazla sayıda özetleyerek okuma türüne başvurulmalıdır.

14) Öğrencilerin ifade edemedikleri duyguları dile getirebilmeleri açısından görsel okuma türüne daha fazla yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

AKBAYIR, Sıddık, (2007), *Cümle ve Metin Bilgisi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

AKTAŞ, Şerif ve GÜNDÜZ Osman, (2004), *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Ankara: Akçağ Yayınları.

BAYMUR, Fuat, (1962), *İlk Okuma ve Yazma Öğretimi*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit, (2004), *İlk Okuma ve Yazma Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

ÇAM, Bilge, (2006), *İlköğretim Öğrencilerinin Görsel Okuma Düzeyleri İle Okuduğunu Anlama, Eleştirel Okuma ve Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı.

ÇÖMLEKÇİ, Necla, (2001), *Bilimsel Araştırma Yöntemi ve İstatistiksel Anlamlılık Sınamaları*, Eskişehir: Bilim Teknik Yayınevi.

DEMİREL, Özcan, (1994), *Türkçe Programı ve Öğretimi*, Ankara: Usem Yayınları.

DEMİREL Özcan, ŞAHİNEL Melek, (2006), *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

FERAH, Aysel, (1996), *İlk Okuma Yazma Öğretiminde Görsel Algılama ve Zekânın Yeri*, İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.

GÜNEŞ, Firdevs, (1997), *Okuma Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi*, Ankara: Ocak Yayınları.

GÜRER, Prof. Dr. Gülsevin, BOZ Doç. Dr. Erdoğan, (2006), *Türkçenin Çağdaş Sorunları*, Ankara: Gazi Kitabevi.

İŞLER, Şinasi, (2002), *Günümüzde Görsel Okuryazarlık ve Görsel Okuryazarlık Eğitimi*, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. XV (1), 153–161.

KOÇ, Sabri, MÜFTÜOĞLU, Güneş, (1998), 'Dinleme ve Okuma Öğretimi', *Türkçe Öğretimi*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

KOLAÇ, Emine, (2009), *İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür Açısından Değerlendirmesi*, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:6, Sayı:1.

KÖKSAL, Kemal, (2003). *Okuma Yazmanın Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

ÖZCAN, Ali Osman, (1994), *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

ÖZDEMİR, Emin, (1987), *Türkçe Öğretimi Kılavuzu*, İstanbul: İnkılap Basımevi.

ÖZDEMİR, Emin, (1997), *Eleştirel Okuma*, Ankara: Ümit Yayıncılık.

RAZON, Norma, (1976), *Özel Bir Okuma Bozukluğu (Disleksi)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

RUŞEN, Mustafa, (1995), *Hızlı Okuma*, İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.

TDK. (2005), *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Basımevi.

ÜNALAN, Şükrü, (2001), *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

ÜNAL, Evrim, (2006), *İlköğretim Öğrencilerinin Eleştirel Okuma Becerileri ile Okuduğunu Anlama ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki*, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı.

YALÇIN, Alemdar, (2002), *Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar*, Ankara: Akçağ Basım-Yayımları.

YILDIZ, Cemal, (2006), *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

İNCELENEN KİTAPLAR

ALDI, Mustafa, BEYRELİ Latif, DURAN, Cemil, GÜNDOĞDU, Ali, GÜNYÜZ, Melike, KAÇALIN, Mustafa, KARATAŞ, İbrahim Hakan, ÖZKAN, Mehmet Ali, UNCU Ümit (2005). *İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı*, İstanbul: Erdem Yayınları.

ALDI, Mustafa, BEYRELİ Latif, DURAN, Cemil, GÜNDOĞDU, Ali, GÜNYÜZ, Melike, KAÇALIN, Mustafa, KARATAŞ, İbrahim Hakan, ÖZKAN, Mehmet Ali, UNCU Ümit (2005). *İlköğretim Türkçe 5 Öğrenci Çalışma Kitabı*, İstanbul: Erdem Yayınları.

ALDI, Mustafa, BEYRELİ Latif, DURAN, Cemil, GÜNDOĞDU, Ali, GÜNYÜZ, Melike, KAÇALIN, Mustafa, KARATAŞ, İbrahim Hakan, ÖZKAN, Mehmet Ali, UNCU Ümit (2005). *İlköğretim Türkçe 5 Öğretmen Kılavuz Kitabı*, İstanbul: Erdem Yayınları.

KARAFİLİK, Fatma, DEĞİRMENCİ, Gülcan, BİLKAN, Nesrin, ÖZDEN, Nesrin (2007), *İlköğretim Türkçe 5 Ders Kitabı*, Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı Limitet Şirketi.

KARAFİLİK, Fatma, DEĞİRMENCİ, Gülcan, BİLKAN, Nesrin, ÖZDEN, Nesrin (2007), *İlköğretim Türkçe 5 Öğrenci Çalışma Kitabı*, Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı Limitet Şirketi.

KARAFİLİK, Fatma, DEĞİRMENCİ, Gülcan, BİLKAN, Nesrin, ÖZDEN, Nesrin (2007), *İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı Limitet Şirketi.

KAPULU, Ahmet, ATAMAN, Müjdat, TURAN, Aysun, BOZKURT, Hatice Sezin, KARACA, Aliyar (2009), *İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı*, Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret AŞ.

KAPULU, Ahmet, ATAMAN, Müjdat, TURAN, Aysun, BOZKURT, Hatice Sezin, KARACA, Aliyar (2009), *İlköğretim Türkçe 4 Öğrenci Çalışma Kitabı*, Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret AŞ.

KAPULU, Ahmet, ATAMAN, Müjdat, TURAN, Aysun, BOZKURT, Hatice Sezin, KARACA, Aliyar (2009), *İlköğretim Türkçe 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Ankara: Koza Yayın Dağıtım Sanayi ve Ticaret AŞ.

ÖZ, Erol, ÖZ, Sevim (2010), *İlköğretim Türkçe 4 Ders Kitabı*, İzmir: Top Yayıncılık Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limitet Şirketi.

ÖZ, Erol, ÖZ, Sevim (2010), *İlköğretim Türkçe 4 Öğrenci Çalışma Kitabı*, İzmir: Top Yayıncılık Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limitet Şirketi.

ÖZ, Erol, ÖZ, Sevim (2010), *İlköğretim Türkçe 4 Öğretmen Kılavuz Kitabı*, İzmir: Top Yayıncılık Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limitet Şirketi.